KATHARINA HAGENA

gustul sâmburilor de măr

3
FICTION CONNECTION

TREI

FICTION CONNECTION

COLECŢIE COORDONATĂ DE

Magdalena Mărculescu

Katharina Hagena

Gustul sâmburilor de măr

Traducere din germană şi note de
Laura Karsch

3
TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Coperta colecţiei:
Faber Studio (Sivia Olteanu şi Magda Radu)
Foto copertă: © Guliver/Getty Images

Director producţie:
Cristian Claudiu Coban

Redactor:
Laura Sandu

Dtp:
Eugenia Ursu

Corectură:
Ioana Augustin
Eugenia Ursu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
HAGENA, KATHARINA
Gustul sâmburilor de măr / Katharina Hagena ;
trad.: Laura Karsch. - Bucureşti : Editura Trei, 2012
ISBN 978-973-707-440-9

I. Karsch, Laura (trad.)

821.112.2-31=135.1

Titlul original: Der Geschmack von Apfelkernen
Autor: Katharina Hagena

C. P. 27-0490, Bucureşti
Tel. /Fax: +4 021 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei.ro, www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-440-9

Pentru Christof

La mémoire ne nous servirait à rien
si elle fût rigoureusement fidèle.

Memoria nu ne-ar servi la nimic,
dacă ar fi riguros de fidelă.
PAUL VALÉRY

Capitolul I

Mătuşa Anna a murit la şaisprezece ani de o pneumonie, de care inima ei frântă şi faptul că penicilina nu fusese încă descoperită au împiedicat-o să se vindece. Moartea ei a survenit într-o după-amiază târzie de iulie. Iar atunci când Bertha, sora mai mică a Annei, a alergat plângând în grădină, a constatat că, odată cu ultima suflare şuierată a Annei, toate coacăzele roşii se albiseră. Era o grădină mare, în care numeroşii coacăzi bătrâni se încovoiau sub povara fructelor grele. Demult ar fi trebuit culese, dar de când se îmbolnăvise Anna, nimănui nu-i mai stătuse gândul la ele. Bunica mi-a povestit de multe ori, căci ea fusese cea care descoperise coacăzele îndoliate. De atunci, în grădina bunicii, nu mai creşteau decât coacăze negre şi albe, şi orice încercare de a planta un coacăz roşu era sortită eşecului, pe crengile lui nu creşteau decât bobiţe albe. Un fapt care nu deranja însă pe nimeni, căci cele albe erau aproape la fel de dulci ca şi cele roşii, nu-ţi mai distrugeau şorţul când le zdrobeai, iar pelteaua gata preparată licărea într-o transparenţă palidă şi misterioasă. „Lacrimi conservate", aşa o numea bunica. Iar pe rafturile din pivniţă încă se mai înşirau

borcane de toate mărimile cu peltea de coacăze din anul 1981, a cărui vară, ultima vară a lui Rosmarie, fusese deosebit de înlăcrimată. Mama mea a găsit odată, pe când căuta borcanele cu castraveţi muraţi, un borcan din anul 1945, care conţinea primele lacrimi de după război. L-a donat asociaţiei morarilor, iar când am întrebat-o de ce, pentru numele lui Dumnezeu, dăruieşte unui muzeu local minunata peltea a bunicii, mi-a spus că acele lacrimi erau prea amare.

Bunica mea, Bertha Lünschen, născută Deelwater, a murit la câteva decenii după mătuşa Anna, dar pe atunci uitase deja de mult cine fusese sora ei, cum o chema pe ea însăşi şi dacă afară era iarnă sau vară. Uitase ce poţi face cu un pantof, cu un fir de lână sau cu o lingură. În decursul a zece ani îndepărtase toate amintirile cu aceeaşi nepăsare distrată cu care îşi îndepărta de pe ceafă buclele cărunte şi scurte, sau cu care strângea de pe masă, cu mâna făcută căuş, firimituri invizibile. De sunetul cu care pielea uscată şi aspră a mâinii ei ştergea masa de lemn din bucătărie îmi aminteam mai bine decât de trăsăturile feţei ei. La fel de bine îmi aminteam că degetele, pe care purta inele, se încleştau mereu în jurul invizibilelor firimituri, de parcă ar fi încercat să reţină umbrele trecătoare ale spiritului ei, dar poate că Bertha nu voia decât să nu umple podeaua de firimituri, ori să hrănească cu ele vrăbiuţele cărora le plăcea atât de mult să se răcorească în nisipul din grădină şi care dezgropau mereu cu această ocazie ridichile. Masa de la cămin a fost apoi înlocuită cu una din plastic, iar mâna ei a amuţit. Înainte să-şi piardă complet memoria, Bertha ne-a trecut în testamentul ei. Mama mea, Christa, a moştenit pământurile,

mătuşa Inga titlurile de valoare, mătuşa Harriet, banii. Eu, cea mai tânără urmaşă, am moştenit casa. Bijuteriile şi mobila, rufăria şi argintăria urmau să se împartă între mama şi mătuşile mele. Testamentul Berthei era limpede ca apa de ploaie şi, la fel ca ea, nu lăsa loc de iluzii. Titlurile de valoare nu aveau un preţ foarte bun, pe păşunile din câmpia germană de nord nu voia să trăiască nimeni cu excepţia vacilor, bani nu erau foarte mulţi, iar casa era veche.

Bertha îşi amintise probabil cât de mult iubisem casa. Despre ultimele ei dorinţe nu am aflat însă decât după înmormântare. Am venit singură, a fost o călătorie lungă şi anevoioasă, cu mai multe trenuri. Veneam din Freiburg şi a trebuit să traversez ţara dintr-un capăt în celălalt, până când am coborât, în sfârşit, în satul Bootshaven, în staţia aflată vizavi de casa bunicii mele, dintr-un autobuz aproape gol, care mă legănase din localitate în localitate, pornind dintr-o gară fantomatică de provincie. Călătoria, tristeţea şi sentimentul de vinovăţie pe care îl ai atunci când moare o persoană pe care ai iubit-o, dar pe care nu ai cunoscut-o foarte bine, mă istoviseră.

Venise şi mătuşa Harriet. Doar că acum nu o mai chema Harriet, ci Mohani. Nu purta însă nici robe portocalii, nici capul ras. Şiragul de mărgele din lemn cu fotografia gurului ei era singurul indiciu asupra noii ei stări de luminare. Cu părul scurt şi roşu, vopsit cu henna, şi cu pantofii de sport, marca Reebok, arăta însă altfel decât celelalte făpturi negre care se adunaseră în grupuleţe în faţa capelei. M-am bucurat să o văd pe mătuşa Harriet,

deşi am realizat cu un sentiment de stinghereală şi neli-nişte că nu o mai văzusem de treisprezece ani. De când o înmormântasem pe Rosmarie, fiica ei. Neliniştea mi-era bine cunoscută, pentru că, în fond, de fiecare dată când mă uitam în oglindă, mă gândeam la Rosmarie. Înmormântarea ei fusese de neîndurat, dar probabil e întotdeauna de neîndurat să fii nevoit să îngropi o fată de cincisprezece ani. Şi atunci, am aflat ulterior, îmi pierdusem cunoştinţa şi căzusem. Nu-mi mai aminteam decât aburul cald, dulce şi umed, pe care-l emanau crinii albi de pe sicriu, care îmi lipea nările şi făcea bulbuci în trahee. Am rămas fără aer. Apoi am căzut rotindu-mă într-un hău alb.

M-am trezit mai târziu la spital. Căzând, mă lovisem cu fruntea de bordură, iar rana a trebuit cusută. Deasupra rădăcinii nasului mi-a rămas o cicatrice, un semn palid. A fost primul meu leşin, ulterior mi-am pierdut cunoştinţa şi am căzut de multe ori. Leşinurile sunt o caracteristică a familiei noastre.

Aşa îşi pierduse credinţa mătuşa Harriet după moartea fiicei ei. Se dusese la Bhagwan, sărmana, se spunea în cercul ei de cunoştinţe. La sectanţi. Iar cuvântul „sectanţi" se rostea cu glas scăzut, cu teamă parcă să nu te pândească după colţ, să te înşface şi să te radă-n cap, pentru a-ţi da apoi drumul, ca unui nebun amorţit din *Zbor deasupra unui cuib de cuci*, să colinzi împleticindu-te trotuarele acestei lumi, zornăind cu bucurie copilărească din clopoţei. Dar mătuşa Harriet nu părea să vrea să-şi zornăie clopoţeii la înmormântarea Berthei. Când m-a zărit, m-a strâns la piept şi mi-a sărutat fruntea. Mi-a sărutat mai degrabă cicatricea de pe frunte, fără să spună însă

nimic, şi m-a împins mai departe spre mama, care stătea lângă ea. Mama arăta de parcă îşi petrecuse ultimele trei zile plângând. Când am văzut-o, mi s-a strâns inima într-un ghemotoc încreţit. Ce groaznic, să trebuiască să-ţi înmormântezi mama, mi-a trecut prin minte când m-am desprins din îmbrăţişarea ei. Tata stătea lângă ea şi o sprijinea, era mai scund decât ultima dată când îl văzusem şi pe faţă avea nişte cute pe care nu i le ştiam. Ceva mai într-o parte stătea mătuşa Inga, care era răpitoare în pofida ochilor înroşiţi. Gura ei frumoasă avea colţurile puţin lăsate, dar nu-i dădea o expresie plângăcioasă, ci mândră. Şi, deşi simplă şi încheiată până sus, rochia ei nu părea de doliu, ci arăta mai degrabă ca una dintre acele mici rochii negre, elegante. Venise neînsoţită şi m-a prins de ambele mâini. Din mâna ei stângă m-a străbătut un slab curent electric, care m-a făcut să tresar. La braţul drept avea brăţara de chihlimbar. Mâinile mătuşii Inga erau tari, calde şi uscate. Era o după-amiază însorită de iunie. Am privit la lumea din jur, erau multe femei cu păr alb ondulat, ochelari cu lentile groase şi poşete negre. Erau tovarăşele de *kränzchen*[1] ale Berthei. Fostul primar şi, desigur, Carsten Lexow, bătrânul învăţător al mamei mele, câteva colege de şcoală şi verişoare îndepărtate ale mătuşilor şi mamei mele, precum şi trei bărbaţi înalţi, care stăteau cu mine serioase şi neajutorate laolaltă şi erau foarte uşor de identificat ca foşti admiratori ai mătuşii Inga, având în vedere că nu o scăpau din priviri, deşi abia

---

[1] *Kränzchen* (de la *Kranz*, în germană: cunună) este denumirea obiceiului răspândit în spaţiul de cultură german, inclusiv în Transilvania, ca un grup de prietene să se întâlnească la intervale de timp regulate, pentru a-şi petrece timpul stând de vorbă, bând cafea, jucând jocuri de societate, ocupându-se cu lucrul de mână etc.

dacă îndrăzneau să o privească făţiş. Veniseră şi vecinii, familia Koop, şi alte câteva persoane, pe care nu ştiam însă de unde să le iau, poate erau de la cămin, poate de la firma de pompe funebre, poate din biroul notarial al bunicului.

După aceea am mers cu toţii în localul de lângă cimitir, să mâncăm prăjituri cu unt şi să bem cafea. Aşa cum se întâmplă de obicei în astfel de ocazii, toţi participanţii la înmormântare au început numaidecât să converseze, întâi şoptit, apoi tot mai tare. Până şi mama şi mătuşa Harriet discutau însufleţit. Cei trei admiratori se adunaseră între timp în jurul mătuşii Inga. Toţi trei stăteau cu picioarele depărtate şi spatele drept. Mătuşa Inga părea să le aştepte omagiile, dar le accepta în acelaşi timp cu o blândă ironie.

Tovarăşele de *kränzchen* stăteau laolaltă şi povesteau. De buze li se lipiseră fire de zahăr şi bucăţele de migdale. Mâncau aşa cum vorbeau: fără grabă, zgomotos şi neîntrerupt. Tata şi domnul Lexow aduceau din bucătărie, împreună cu cele două chelneriţe, tăvile de argint pe care se îngrămădeau munţi de prăjituri pătrate, şi aşezau pe mese o cană de cafea după alta. Tovarăşele de *kränzchen* au schimbat câteva glume cu aceşti doi tineri atât de atenţi şi au încercat să-i câştige pentru adunările lor. Şi în vreme ce tata se tachina respectuos cu doamnele, domnul Lexow a zâmbit speriat şi s-a refugiat la mesele vecine. Pentru că el rămânea, în fond, aici.

Când am ieşit din local, era cald încă. Domnul Lexow şi-a prins cracii pantalonilor cu nişte clame metalice şi s-a urcat pe bicicleta lui neagră, care se rezema nelegată de perete. A făcut un semn scurt cu mâna şi a

pornit în direcţia cimitirului. Părinţii şi mătuşile mele au rămas în faţa uşii, cu ochii mijiţi în soarele amurgului. Tata şi-a dres glasul:

— Tipii de la birou, i-aţi văzut şi voi, Bertha a lăsat un testament.

Aşadar, erau avocaţi. Tata nu terminase încă, a deschis gura şi a închis-o la loc, cele trei femei continuau să privească tăcute soarele roşu.

— Ne aşteaptă acasă.

Şi atunci când murise Rosmarie era vară, însă noaptea, dinspre câmpii, se strecura deja un iz de toamnă. Oamenii se răceau repede, când stăteau întinşi pe jos. Mă gândeam la bunica mea, care stătea întinsă sub pământ, la gaura neagră şi umedă în care se afla acum. Un sol mlăştinos, negru şi gras, dar dedesubt era nisip. Grămada de pământ aruncată cu lopata lângă mormântul ei se usca la soare, de câteva ori alunecase de pe ea nisip, mici morene se scurseseră ca într-o clepsidră pentru fiert ouă.

— Asta sunt eu, gemuse odată Bertha, e capul meu.

Arătase spre clepsidra care stătea pe masa din bucătărie şi se ridicase în grabă de pe scaun. Cu şoldul o măturase de pe masă. Micul suport din lemn se spărsese, sticla se sfărâmase, cioburile săriseră primprejur. Eu eram mică, iar boala ei nu era încă atât de avansată încât să fie foarte evidentă. M-am lăsat în genunchi şi am întins cu degetul arătător nisipul alb pe plăcuţele de piatră, negre şi albe, ale podelei. Nisipul era fin şi sclipea în lumina lămpii din bucătărie. Bunica stătea alături, a oftat şi m-a întrebat cum am reuşit să sparg clepsidra asta frumoasă. Când i-am răspuns că ea o spărsese, a scuturat din cap, a scuturat iarăşi şi iarăşi din cap. Apoi

a strâns cioburile cu mătura şi le-a aruncat în găleata pentru cenuşă.

Mătuşa Harriet m-a luat de braţ, am tresărit.

— Mergem? m-a întrebat.

— Da, sigur că da.

Am încercat să mă eliberez din strânsoarea ei slabă, mi-a dat imediat drumul şi i-am simţit privirea piezişă.

Am mers pe jos spre casă, Bootshaven e un sat foarte mic. Oamenii prin dreptul cărora treceam salutau serioşi din cap. De câteva ori ne-au tăiat calea nişte femei în vârstă, care ne-au dat mâna — nu însă şi tatălui meu. Nu o cunoşteam pe niciuna dintre ele, dar ele păreau să mă cunoască toate şi spuneau cu glas scăzut — din respect pentru doliul nostru —, dar din care răzbătea totuşi o bucurie greu de înăbuşit că necazul nu le lovise pe ele, ci pe o alta, că arăt ca *de Lüttje*[2] Christel. Mi-a trebuit o vreme până să pricep că *de Lüttje* era mama mea.

Casa se vedea deja din depărtare. Iedera năpădise faţada, iar ferestrele de la etaj nu mai erau altceva decât nişte adâncituri dreptunghiulare în hăţişul verde întunecat. Cei doi tei bătrâni de pe aleea de la intrare ajunseseră până la acoperiş. Când am atins peretele lateral al casei, am simţit sub mână căldura cărămizilor aspre. O pală de vânt a străbătut iedera, teii s-au înclinat, casa a respirat uşor.

În dreptul scărilor care duceau la uşa casei stăteau avocaţii. Unul dintre ei şi-a aruncat ţigara când ne-a văzut

---

2 În germana de jos, grupul de dialecte vorbite în nordul Germaniei: micuţa.

venind. Apoi s-a aplecat grăbit şi a ridicat mucul. Când am urcat treptele late şi-a plecat capul — i se înroşise gâtul şi căuta concentrat ceva în servietă. Ceilalţi doi se uitau la mătuşa Inga, amândoi erau mai tineri decât ea, dar au început imediat să-i facă o curte asiduă. Unul dintre ei a scos din servietă o cheie şi ne-a privit întrebător. Mama a luat cheia şi a vârât-o în broască. Când s-a auzit sus, la balamaua uşii, sunetul plescăit al clopoţelului de alamă, pe chipurile tuturor celor trei surori a încolţit acelaşi zâmbet firav.

— Putem merge în birou, a spus mătuşa Inga şi a luat-o înainte.

Mireasma holului de la intrare m-a ameţit, mirosea încă a mere şi a pietre vechi, lada de zestre din lemn sculptat a străbunicii mele, Käthe, stătea lângă perete. În dreapta şi în stânga ei, scaunele din lemn de stejar cu blazonul familiei: o inimă tăiată în două de un fierăstrău. Tocurile mamei şi ale mătuşii Inga ţăcăneau, sub tălpile din piele scrâşnea nisipul, doar mătuşa Harriet venea din urmă încet şi silenţios în pantofii ei Reebok.

În biroul bunicului se făcuse ordine. Părinţii mei şi unul dintre avocaţi, cel tânăr, cu ţigara, au aranjat patru scaune, trei pe o latură şi unul pe cealaltă. Masa de lucru a lui Hinnerk stătea lângă perete, grea şi neatinsă de vânzoleala din jur, între cele două ferestre care dădeau spre aleea cu tei. Lumina se frângea printre frunzele teilor şi stropea încăperea. În aer dansau fire de praf. Era răcoare. Mama şi mătuşile mele s-au aşezat pe cele trei scaune închise la culoare, unul dintre avocaţi şi-a luat scaunul de la biroul lui Hinnerk. Tata şi cu mine am rămas în picioare, în spatele celor trei surori, ceilalţi doi avocaţi stăteau

în dreapta, lângă perete. Picioarele şi spetezele scaunelor erau atât de înalte şi de drepte, încât corpul aşezat se plia imediat în unghiuri drepte: labele picioarelor şi gambele, coapsele şi spatele, braţele şi antebraţele, gâtul şi umerii, bărbia şi gâtul. Surorile semănau cu nişte statui egiptene dintr-o cameră mortuară. Şi, deşi lumina pâlpâitoare ne orbea, nu încălzea totuşi camera.

Bărbatul aşezat pe scaunul de birou al lui Hinnerk, nu cel cu ţigara, a plesnit din încuietorile servietei sale, de parcă le-ar fi dat un semnal celorlalţi doi, care şi-au dres glasurile şi şi-au îndreptat privirile serioase spre el, cel care părea a fi şeful lor. Acesta s-a prezentat drept partener al fostului partener al lui Heinrich Lünschen, bunicul meu.

S-a citit şi a fost explicat testamentul Berthei, tatăl meu a fost desemnat executor. Corpurile surorilor au fost străbătute de o singură mişcare fluidă, când au aflat că eu urma să primesc casa. M-am lăsat cu toată greutatea pe un taburet şi l-am privit pe partenerul partenerului. Cel cu ţigara s-a uitat la mine, eu mi-am coborât privirea şi am fixat-o asupra hârtiei cu cântecele de la slujba de înmormântare, pe care o strângeam încă în mână. Pe degetul mare se imprimaseră notele de la „O, frunte-nsângerată". Imprimantă cu jet de cerneală. Frunţi însângerate, păr ca nişte jeturi roşii de cerneală vedeam în faţa ochilor, găuri în frunţi, golurile de memorie ale Berthei, nisipul clepsidrei. Din nisip, când e bine înfierbântat, se face sticlă. Mi-am atins cu degetele cicatricea, nu, încă nu se scurgea nisip prin ea, doar praf a sărit din poalele rochiei mele de catifea, când mi-am strâns din nou degetele şi m-am aşezat picior peste picior. Am zărit în ciorap un fir subţire care se dusese şi care se pierdea de la

genunchi în catifeaua neagră a rochiei. Simţeam privirea lui Harriet şi mi-am ridicat capul spre ea. În ochi i se citea compătimirea, ea ura casa. Rozmarin, să-ţi aminteşti. Cine spusese asta? Uitasem. Cu cât se duceau mai multe fire din memoria Berthei, cu atât mai mari erau frânturile de amintiri care cădeau prin ochiurile rămase. Cu cât era mai derutată, cu atât erau mai smintite bucăţile de lână pe care le tricota şi care, din cauza ochiurilor mereu pierdute, unite sau reluate pe margini, creşteau şi se micşorau în toate direcţiile, se căscau şi se încurcau şi, dacă le frecai între degete, se desfăceau din toate părţile. Mama mea strânsese bucăţile astea tricotate din Bootshaven şi le adusese acasă. Le păstra într-o cutie de carton în dulapul de haine din dormitorul ei. Cândva, dădusem întâmplător peste ele şi, cu un amestec de spaimă şi amuzament, întinsesem pe patul părinţilor mei, una după alta, aceste sculpturi tricotate. Mama mi se alăturase, eu nu mai locuiam acasă, iar Bertha era deja la cămin. O vreme am privit arătările din lână.

— În fond, fiecare trebuie să aibă ceva în care să-şi conserve lacrimile, a spus mama parcă în apărarea Berthei, apoi le-a strâns şi le-a aşezat la loc în dulap. De atunci nu am mai vorbit niciodată despre împletiturile Berthei.

În şir indian am ieşit cu toţii din birou, am străbătut coridorul înapoi spre uşa casei, clopoţelul a zdrăngănit metalic. Bărbaţii ne-au dat mâna, au plecat, iar noi ne-am aşezat afară, pe trepte. Aproape toate plăcile netede, alb-gălbui, de piatră erau crăpate, dar nu în profunzime, ci pe orizontală: din ele săriseră bucăţi plate, care acum zăceau desprinse şi puteau fi ridicate ca nişte capace. Mai demult nu erau aşa de numeroase, doar şase sau şapte, şi

le foloseam ca ascunzători, în care puneam la adăpost pene, flori şi scrisori.

Pe atunci scriam încă scrisori, credeam încă în cuvinte scrise, tipărite, citite. Acum nu mai credeam. Eram bibliotecară la Biblioteca universitară din Freiburg, lucram cu cărţi, îmi cumpăram cărţi, ba uneori chiar împrumutam. Dar de citit? Nu. Mai demult da, citeam, citeam încontinuu, în pat, la masă, pe bicicletă. Dar se terminase cu asta. Cititul e precum colecţionatul, iar colecţionatul e la fel ca păstratul, iar păstratul e la fel ca amintitul, iar amintitul e ca atunci când nu ştii exact, iar când nu ştii exact e ca atunci când ai uitat, iar uitatul e ca atunci când cazi, iar cu căderile trebuia să se termine o dată pentru totdeauna.

Asta era o explicaţie.

Dar îmi plăcea să fiu bibliotecară. Din aceleaşi motive pentru care nu mai citeam.

Întâi studiasem germanistica, dar, scriindu-mi lucrările de seminar, am observat că tot ceea ce urma după bibliografiere îmi părea lipsit de importanţă. Cataloage, registre, ghiduri, indexuri, toate aveau frumuseţea lor fină, care, atunci când le citeai superficial, ţi se desluşea la fel de puţin ca o poezie ermetică. Când îmi croiam calea treptat de la un lexicon general, cu paginile subţiate de atâta folosit, spre alte cărţi, pentru a ajunge în final la o monografie de strictă specialitate, a cărei copertă nu fusese niciodată atinsă de altcineva înaintea mea, cu excepţia vreunui bibliotecar, aveam un sentiment de satisfacţie care nu se putea măsura cu ceea ce simţeam faţă de propriul meu text. În afară de asta, ceea ce scriai era totodată ceea ce nu trebuia să memorezi, deci ceea ce puteai da liniştită uitării, pentru că acum ştiai, nu-i aşa, unde e

de găsit şi astfel era din nou valabil ceea ce credeam despre citit.

Cel mai mult îmi plăcea la meseria mea când dădeam de urma unor cărţi uitate, a unor cărţi care stăteau de sute de ani la locurile lor, probabil niciodată citite, cu cotorul acoperit de un strat gros de praf, dar care supravieţuiseră câtorva milioane de necititori. Găsisem până acum vreo şapte sau opt cărţi de acest gen, pe care le vizitam la intervale neregulate de timp, fără să le ating însă vreodată. Uneori le adulmecam puţin. Aveau un miros urât, ca majoritatea cărţilor din biblioteci, opusul celui pe care îl considerăm proaspăt. Cel mai rău mirosea cartea despre frizele egiptene antice, era deja toată înnegrită şi oribilă. Pe bunica nu o vizitasem decât o singură dată la cămin. Şedea în camera ei, îi era teamă de mine şi a făcut pe ea. A venit o îngrijitoare şi i-a schimbat scutecul. La plecare, am sărutat-o pe Bertha pe obraz, era rece, iar pe buze am simţit pânza de zbârcituri care îi acoperea moale faţa.

Eu stăteam pe treaptă şi aşteptam, urmărind cu degetul contururile crăpăturilor din pietre, iar mama şedea cu două trepte mai sus şi îmi vorbea. Vorbea încet şi nu îşi încheia propoziţiile, astfel încât sunetul vocii ei părea să mai plutească o vreme în aer. Iritată, m-am întrebat de ce îşi făcuse în ultima vreme un obicei din asta. Abia când mi-a pus în poală o cheie mare, alămie, care arăta, cu partea de sus simplu arcuită, ca o piesă din decorul unei poveşti de Crăciun, am înţeles în sfârşit despre ce era vorba. Era vorba despre casă, despre fiicele Berthei, aici, pe treptele deteriorate, despre sora ei moartă, care se

născuse în casa aceasta, despre mine şi despre Rosmarie, care murise în casa aceasta. Şi era vorba despre tânărul avocat cu ţigara. Cu greu îl recunoscusem, dar nu era nicio îndoială, era fratele mai mic al Mirei Ohmstedt. Prietena noastră cea mai bună. Prietena cea mai bună a lui Rosmarie şi a mea.

Capitolul II

Părinţii mei, mătuşile mele şi eu am înnoptat în cele trei camere de oaspeţi ale hanului din sat.

— Noi o să ne-ntoarcem în Baden, a spus mama a doua zi dimineaţa. O spunea întruna, de parc-ar fi vrut să se convingă pe sine în primul rând. Surorile ei au oftat, suna de parc-ar fi spus că o să se întoarcă la fericire. Şi poate că aşa şi era. Pe mătuşa Inga o luau cu maşina până la Bremen, am îmbrăţişat-o scurt şi m-am curentat.

— Aşa devreme? am întrebat mirată.

— O să fie cald astăzi, a răspuns Inga parcă scuzându-se. Şi-a încrucişat braţele în faţa corpului şi cu o mişcare lungă şi rapidă şi-a trecut mâinile de-a lungul lor, dinspre umeri înspre încheieturi, a depărtat degetele şi le-a scuturat. S-au auzit nişte pârâituri, când s-au desprins scântei din vârfurile lor. Lui Rosmarie îi plăceau atât de mult scânteile electrice ale mătuşii Inga.

— Hai, mai fă să ningă stele, o ruga mereu, mai ales când stăteam în grădină pe întuneric. Şi atunci ne uitam cu admiraţie temătoare la minusculele puncte care se aprindeau pentru o frântură de secundă pe mâinile mătuşii Inga.

— Te doare? o întrebam şi ea scutura din cap. Dar nu o credeam, pentru că tresărea atunci când se sprijinea de o maşină, când deschidea uşa unui dulap, când aprindea lumina sau televizorul. Se mai întâmpla să scape lucruri din mână. Uneori veneam la bucătărie şi o găseam pe mătuşa Inga aplecată, strângând cu mătura şi făraşul cioburi de pe podea. Când o întrebam ce se întâmplase, îmi spunea:

— A, nu-i nimic, din greşeală, sunt atât de neîndemânatică.

Când nu avea încotro şi trebuia să dea mâna cu cineva, se scuza, pentru că deseori persoana respectivă scotea speriată un ţipăt. „Scânteinga" o numea Rosmarie, dar toţi ştiau că o admiră pe mătuşa Inga.

— Tu de ce nu poţi face aşa, mamă? a întrebat-o odată pe mătuşa Harriet. Şi eu de ce nu pot?

Mătuşa Harriet s-a uitat la ea şi i-a răspuns că Inga nu avea altă cale de a se elibera de tensiunea ei lăuntrică, în vreme ce Rosmarie se consuma încontinuu, prin urmare descărcările acestea nu aveau cum să se producă, iar Rosmarie ar trebui să fie recunoscătoare pentru acest lucru. Mătuşa Harriet fusese dintotdeauna o fiinţă spirituală. Străbătuse deja de câteva ori calea până în centrul firii ei şi înapoi, înainte de a deveni Mohani şi a purta acest şirag de lemn. Când i-a murit fiica, asta era explicaţia mamei mele, îşi căutase un tată şi redevenise astfel la rândul ei fiică. Îşi dorise ceva stabil, ceva care să o împiedice să se prăbuşească şi care să o ajute în acelaşi timp să uite. Eu nu mă mulţumisem niciodată cu această explicaţie, mătuşii Harriet îi plăceau dramele, nu melodramele. Poate era nebună, dar în niciun caz vulgară. Simţea probabil o apropiere spirituală de Osho cel mort.

Poate o liniştea faptul că un mort poate fi atât de viu, pentru că de Bhagwan cel în viaţă nu se arătase niciodată foarte impresionată, iar de fotografiile care-l arătau în faţa numeroaselor şi măreţelor lui automobile nu putea decât să râdă.

După ce au plecat mama, tata şi mătuşa Inga, am rămas cu mătuşa Harriet la han, să bem un ceai de mentă. În tăcerea noastră era durere, dar o durere destinsă.

— Te duci acasă acum? a întrebat în cele din urmă mătuşa Harriet. S-a ridicat de pe scaun şi a pus mâna pe geanta de voiaj, din piele, care stătea pe jos, lângă masa noastră. L-am privit în ochi pe Osho cel zâmbitor, care atârna în rama lui de lemn pe şiragul lui Harriet, şi am dat din cap. A dat şi el din cap. M-am ridicat şi eu de pe scaun. M-a strâns atât de tare în braţe, încât m-a durut, dar nu am spus nimic şi am privit peste umărul ei în localul gol. Aburul de cafea şi sudoare care îi învăluise cald, cu o zi înainte, pe cei veniţi la înmormântare, plutea încă sub tavanul scund şi alb. Mătuşa Harriet m-a sărutat pe frunte şi a ieşit. Pantofii ei Reebok scârţâiau pe podelele din lemn, ceruite.

Pe stradă s-a întors şi mi-a făcut cu mâna. Am ridicat şi eu o mână. S-a oprit în staţia de autobuz şi mi-a întors spatele. Umerii îi atârnau puţin în faţă, iar părul roşu şi scurt de la ceafă îi intra pe sub gulerul bluzei negre. M-am speriat. Abia acum, văzând-o din spate, mi-am dat seama cât de nefericită era. M-am întors grăbită şi m-am aşezat din nou la masa la care luasem micul dejun. Nu voiam să o umilesc. Când huruitul autobuzului care pornise din staţie a făcut să zornăie sticla geamurilor, mi-am ridicat privirea şi am mai zărit-o o dată pe mătuşa

Harriet, care nu-şi dezlipea privirea de la speteaza scaunului din faţa ei.

Am luat-o din nou pe jos spre casă. Geanta nu era grea, înăuntru aveam rochia neagră de catifea, îmbrăcasem o rochie neagră scurtă, fără mâneci, iar în picioare aveam sandalele negre cu tălpi groase ortopedice, cu care poţi merge mult pe trotuare asfaltate sau poţi căra cărţi din rafturi, fără să-ţi suceşti gleznele. Nu era multă lume în acea dimineaţă de sâmbătă. În faţa magazinului Edeka, nişte tineri stăteau pe motorete şi mâncau îngheţată. Fetele îşi scuturau întruna părul proaspăt spălat. Era o privelişte oarecum înfricoşătoare, de parcă gâturile lor ar fi fost prea firave pentru a le susţine capetele, mă temeam că li se vor frânge brusc şi vor cădea în spate sau într-o parte. Probabil le privisem prea insistent, pentru că au amuţit şi şi-au aţintit privirile asupra mea. Deşi mi-era penibil, mă simţeam în acelaşi timp uşurată că nu-şi mai clătinau capetele, că acestea le rămăseseră proptite pe gâturi şi nu se blocaseră în unghiuri comice, căzute pe umeri sau pe piept.

Strada principală o cotea brusc la stânga, înainte ducea spre păşuni un drum pietruit, care trecea pe lângă benzinăria BP şi alte două case. Mai târziu voiam să umflu roţile uneia dintre biciclete şi să merg pe acest drum până la ecluză. Sau la lac. O să fie cald astăzi, spusese mătuşa Inga.

Mergeam pe partea dreaptă a străzii. În stânga se vedea deja în spatele plopilor moara cea mare, care era proaspăt zugrăvită, şi-mi era milă de ea, pentru că o boiseră într-un mod atât de nedemn, pentru că, în fond, nici pe tovarăşele de *kränzchen* ale bunicii mele nu s-ar fi

gândit nimeni să le vâre în nişte jambiere sclipicioase. Curtea Berthei, care era de acum a mea, se afla pieziş, pe partea cealaltă a străzii. M-am oprit în faţa intrării. Poarta zincată era încuiată şi mai joasă decât mi-o aminteam eu. Îmi ajungea până la şold şi am sărit cu mişcări rapide, forfecate, peste ea.

În lumina dimineţii, casa părea o uriaşă ladă întunecată şi uzată, cu o alee de intrare lată şi urât pavată. Teii erau în umbră. În drum spre treptele de la intrare am observat că toată grădina din faţa casei era năpădită de nu-mă-uita. Florile albastre se veştejeau, unele păleau, altele se colorau în maro. Un covor de nu-mă-uita. M-am aplecat şi am rupt o floare, nici măcar nu era albastră, era gri şi violet şi albă şi roz şi neagră. Cine se ocupase de fapt de grădină, cât fusese Bertha la cămin? Cine se ocupase de casă? Mi-am propus să-l întreb pe fratele Mirei.

Când am intrat, m-a izbit din nou mirosul de mere şi pietre reci. Mi-am lăsat geanta pe ladă şi am străbătut holul. Pentru că ieri nu ajunsesem decât până în birou. În camere nu m-am uitat, m-am oprit abia în dreptul uşii din capătul holului şi am deschis-o. Pe scara abruptă din dreapta ajungeai în camerele de sus, în faţă coborai două trepte şi nimereai, dacă o luai la dreapta, în baia prin tavanul căreia se prăbuşise în zbor bunicul într-o seară, chiar în timp ce mă spăla mama. Voise să se joace de-a fantoma şi urcase în podul şurei. Podeaua era probabil veche şi mucegăită, iar bunicul era un bărbat solid şi înalt. Îşi rupsese mâna, iar noi n-am avut voie să povestim nimănui cum se întâmplase.

Uşa şurei era încuiată. Cheia era agăţată alături, pe perete, iar de ea atârna un mic cub de lemn. Am lăsat-o

la locul ei. Am urcat scara care ducea în camerele de sus, acolo unde altădată dormeam şi ne jucam. A treia treaptă de jos pârâia parcă şi mai tare decât înainte, dar poate era doar casa mai tăcută. Dar ultimele două de sus? Da, şi ele pârâiau încă, ba li se alăturase şi a treia. Balustrada scâncea când o atingeam.

Sus, aerul era dens, greu şi cald ca păturile de lână care zăceau acolo în lăzi. Am deschis ferestrele din camera mare, apoi toate cele patru uşi de la camere, cele două uşi de la camera de trecere, care-i aparţinuse mamei mele şi cele douăsprezece ferestre din cele cinci dormitoare. Doar de lucarna de deasupra scării nu m-am atins, era acoperită de un strat gros de pânze de păianjen. Sute de păianjeni îşi ţesuseră de-a lungul anilor pânzele, pânze vechi şi încâlcite, în care se agăţaseră poate, în afara muştelor uscate, şi cadavrele foştilor lor locatari. Pânzele formau un material alb şi moale, ceva lăptos, dreptunghiular şi mat care filtra lumina. M-am gândit la pânza moale de riduri, care acoperise obrajii Berthei. Ochiurile ei se făcuseră atât de mari, încât lumina zilei părea să lucească slab din spatele ei, prin piele. Cu vârsta, Bertha devenise permeabilă, în vreme ce casa ei se închidea.

— Şi una, şi alta împăienjenite, am rostit cu glas tare în direcţia lucarnei, iar pânzele de păianjen s-au unduit de la suflarea mea.

Aici, sus, se aflau impunătoarele dulapuri vechi de haine, aici ne jucam, Rosmarie, Mira şi eu. Mira era o fată din vecini, puţin mai mare decât Rosmarie şi cu doi ani mai mare decât mine. Toţi spuneau că Mira e o fată foarte liniştită, dar noi eram de altă părere. Nu spunea ea multe, dar răspândea totuşi nelinişte, oriunde s-ar fi aflat.

Nu cred că de vină erau doar hainele negre pe care le purta mereu. Pe atunci era ceva des întâlnit. Acel ceva neliniştitor pornea mai degrabă din ochii ei căprui, alungiţi, în care rămânea mereu o dungă albă între iris şi pleoapa de jos. Iar dunga neagră, pe care şi-o trasa cu creionul doar pe pleoapa inferioară, făcea ca ochii ei să pară aşezaţi invers în cap. Pleoapa de sus atârna grea, aproape până la pupilă. Ceea ce-i dădea privirii ei ceva pânditor şi, în acelaşi timp, leneş senzual, căci Mira era foarte frumoasă. Cu gura ei mică, dată cu un ruj roşu-închis, cu părul vopsit negru şi tunsoarea bob, cu ochii şi dunga aceea de pe pleoapă, arăta ca o vedetă morfinomană de filme mute. Tocmai împlinise şaisprezece ani când am văzut-o pentru ultima dată. Câteva zile mai târziu urma să împlinească şi Rosmarie şaisprezece ani, eu aveam paisprezece.

Mira nu doar că se îmbrăca în negru, ci şi mânca numai lucruri negre. Din grădina Berthei nu-şi culegea decât mure, coacăze negre şi cireşele cele mai închise la culoare. Când făceam un picnic în trei, trebuia să luăm cu noi ciocolată amăruie sau pâine neagră cu sângerete. Şi Mira nu citea decât cărţi pe care le învelea în hârtie neagră, nu asculta decât muzica negrilor şi se spăla doar cu săpun negru, pe care i-l trimitea o mătuşă din Anglia. La ora de desen refuza să picteze cu acuarele, desena doar în tuş sau cu cărbune, dar o făcea mai bine decât toţi ceilalţi, iar profesoara de desen, care avea o slăbiciune pentru ea, o lăsa să facă ce vrea.

— Rău destul că trebuie să pictăm pe hârtie albă, şi-apoi şi în culori! spunea dispreţuitoare, dar era evident că-i plăcea să deseneze pe hârtie albă.

— Practici şi ritualuri de magie neagră? o întreba mătuşa Harriet.

— Alea nu-mi ajută la nimic, răspundea Mira netulburată şi o privea pe mătuşa mea de sub pleoapele grele, e adevărat că acolo totul e negru, dar e zgomotos şi scârbos. Că doar nu sunt nici membru CDU[3] adăuga cu un zâmbet leneş. Mătuşa Harriet râdea şi îi întindea cutia cu After Eight, Mira dădea din cap şi apuca unul dintre pliculeţele negre de hârtie cu vârfurile degetelor.

Dar Mira avea o pasiune. Pentru ceva ce nu era negru. Ci colorat şi nestatornic, şi strălucitor — Rosmarie. Ce se întâmplase cu Mira după moartea lui Rosmarie, asta n-o ştia nici măcar mătuşa Harriet. Ştia doar că nu mai locuieşte în sat.

Am îngenuncheat pe una din lăzile de zestre şi m-am sprijinit cu antebraţele pe pervaz. Afară, frunzele salciei plângătoare pâlpâiau în lumină. Vântul, aproape că-l uitasem în arşiţa verilor din Freiburg şi în spatele zidurilor reci de beton ale bibliotecii universitare. Vântul era un duşman al cărţilor. În sala de lectură rezervată cărţilor vechi şi rare, nu era permis să deschizi fereastra. Niciodată. Mi-am imaginat ce-ar fi făcut vântul cu foile desprinse ale manuscrisului vechi de trei sute şaptezeci de ani al lui Jakob Böhme, *De signatura rerum*, şi aproape că-mi venea să închid fereastra. Aici, sus, erau o mulţime de cărţi. În fiecare cameră erau cărţi, iar cea mare, din care intrai în celelalte camere de la etaj, era folosită ca spaţiu de depozitare pentru tot ceea ce nu avea voie să ajungă în pivniţă: pentru tot ce era din material textil şi, desigur, pentru cărţi. M-am aplecat puţin mai mult afară pe fereastră

[3] Christlich Demokratische Union, partidul creştin-democrat, a cărui culoare simbolică este negrul.

şi am văzut cum se întinde în voie trandafirul căţărător pe streaşina uşii principale şi cum se revarsă de la balustrada treptelor de intrare peste zidul scund care le mărgineşte. Am alunecat de pe ladă înapoi în cameră, mă dureau genunchii. Şontâcăind, am început să mă plimb prin faţa rafturilor cu cărţi. Cărţi de drept cu hârtia umflată diform aproape că o zdrobeau pe fragila *Nesthäkchen şi Primul Război Mondial*, cotorul rupt al lui *Nesthäkchen* purta litere pe stil vechi. Mi-am amintit că în interior era scris cu mână de copil, în litere Sütterlin[4], numele bunicii mele. Operele alese ale lui Wilhelm Busch se rezemau paşnice de autobiografia lui Arthur Schnitzler. Aici era *Odiseea*, dincolo *Faust*. Kant se lipea tandru de Chamisso, *Scrisorile* lui Friedrich cel Mare stăteau spate în spate cu cartea *Pucki, tânăra gospodină*. Am încercat să aflu dacă toate aceste cărţi fuseseră puse la întâmplare în rafturi sau după un sistem anume. Poate exista un cod, pe care ar fi trebuit să-l cunosc şi să-l descifrez. Nu erau în niciun caz aranjate după mărime. Excluse erau, de asemenea, ordinea alfabetică şi cea cronologică, precum şi aranjarea lor după editură, ţara de provenienţă sau domeniul tematic. Aşadar, un sistem al întâmplării. Nu credeam în întâmplare, dar credeam într-un sistem al întâmplării. Dacă întâmplarea survine sistematic, înseamnă că nu e întâmplătoare şi astfel, chiar dacă nu poate fi evitată, poate fi cel puţin calculată. Restul sunt accidente. Mesajul cotoarelor refuza să mi se desluşească, dar mi-am propus să le ţin sub supraveghere. Cu timpul, avea să-mi vină vreo idee, de asta eram sigură.

---

4 Scriere concepută de graficianul Ludwig Sütterlin, folosită în şcolile germane din 1915 până în 1941.

Oare cât să fi fost ceasul? Nu purtam ceas la mână, mă bazam pe ceasurile farmaciilor, benzinăriilor şi magazinelor de bijuterii, pe ceasurile gărilor şi pe deşteptătoarele rudelor mele. În casă erau multe ceasuri magnifice, dar niciunul dintre ele nu mergea. Gândul că mă aflam în acest loc fără niciun ceas mă neliniştea. Câtă vreme mă zgâisem la rafturile cu cărţi? Era trecut de amiază? Pânzele de păianjen de la fereastra din acoperiş se îngroşaseră poate deja în timpul cât stătusem aici sus. Mi-am ridicat privirea spre dreptunghiul care lucea slab şi am încercat să mă calmez gândind în unităţi mai mari de timp. Încă nu se făcuse noapte, ieri fusese înmormântarea, azi era sâmbătă, mâine avea să fie duminică, poimâine îmi luasem liber şi pe urmă aveam să plec şi eu înapoi în Baden. Dar n-am reuşit. Am aruncat o ultimă privire spre raftul cu cărţi, am închis ferestrele din camerele de sus şi am coborât scara, care a mai pârâit o vreme şi după ce am ajuns jos.

Am pus mâna pe geanta de voiaj şi am rămas în holul rece, incapabilă să iau o decizie. După atâta vreme, şi probabil pentru prima oară singură în casă, aveam sentimentul că fac un inventar. Ce mai rămăsese, ce nu mai era acolo şi ce uitasem. Ce se schimbase şi ce părea doar să se fi schimbat. Prin geamurile uşii de la intrare am văzut trandafirii, soarele pe păşune şi câmpia. Unde să mă instalez? Mai bine sus, camerele de jos îi aparţineau încă bunicii, chiar dacă în ultimii cinci ani nu mai pusese piciorul în ele. Locuise aproape treisprezece ani în cămin, dar mătuşile mele o aduseseră deseori acasă, pentru câte o după-amiază. Dar, la un moment dat, nu mai voise şi apoi chiar nu mai putuse să se urce în maşină, să meargă, să vorbească. Am deschis uşa de la dormitorul

Berthei. Era chiar lângă birou, iar ferestrele lui dădeau şi ele înspre curtea cu cei doi tei. Jaluzelele erau lăsate. Între cele două ferestre se afla masa de toaletă a Berthei. M-am aşezat pe taburet şi am privit în oglinda mare, pliantă, care semăna cu o carte deschisă. Mâinile mele au apucat cele două laturi şi le-au apropiat puţin. Mi-am văzut, ca odinioară, faţa reflectată de nenumărate ori în cele două laturi care se oglindeau reciproc. Cicatricea mea strălucea albă. Îmi vedeam imaginea de atâtea ori reflectată, încât nu mai ştiam unde eram cu adevărat eu însămi. Abia când am închis o latură, am reuşit să ies din nou de acolo.

Am urcat iarăşi şi am deschis larg ferestrele de sus. Aici erau bătrânele dulapuri de haine, cu veşmintele cândva strălucitoare, din stofe fine şi subţiate de vreme, pe care le purtasem, copilă fiind, direct pe piele — pe toate, fără nicio excepţie. Acolo erau bătrânele lăzi cu aşternuturi din in, călcate, cămăşile de noapte şi feţele de masă cu monogramele străbunicii, mătuşii Anna şi Berthei, pernele şi cearşafurile, păturile de lână, plăpumile, cuverturile croşetate, cu dantelă, cu broderie spartă şi lungile fâşii de perdele albe, transparente. Bârnele din tavan erau dezvelite, uşile larg căscate. Şi brusc am simţit cum mă sfâşie ceva şi nu mi-am mai putut reţine lacrimile, pentru că totul fusese atât de teribil şi, totodată, atât de frumos.

Dar mi se întâmpla deseori să plâng.

Mi-am lăsat geanta în camera de trecere care aparţinuse mamei mele. Mi-am scos portmoneul dintr-un buzunar lateral şi am coborât în fugă scara. Dacă alergai, nu scotea decât un ţipăt scurt. Am apucat cheia pe care o atârnasem la locul ei, în cârligul de lângă uşă, am deschis

uşa de la casă, clopoţelul a zornăit, apoi am încuiat în urma mea. Pe scări în jos, un iz de trandafiri în piept, o privire scurtă în direcţia terasei, aici fusese mai demult sera, repede, repede pe sub bolta de trandafiri şi pe portiţa grădinii şi am ajuns afară. La benzinăria de după colţ trebuia să fie şi ceva de mâncare. De Edeka şi capetele şubrede ale tinerilor din sat nu aveam chef, nici de privirile curioase ale celor care, între timp, precis circulau în număr mai mare prin sat.

La benzinărie era multă lume. Ca în fiecare sâmbătă se practica acelaşi ritual: spălatul săptămânal al maşinilor. În magazin, doi băieţi stăteau în faţa raftului cu batoane de ciocolată, cu frunţile brăzdate de cute adânci. Nu mi-au acordat nicio atenţie când m-am strecurat pe lângă ei. Am cumpărat lapte şi pâine neagră, brânză, o sticlă cu suc de mere şi un pahar mare de lapte bătut cu multivitamine. Şi un ziar, o pungă cu chipsuri şi o ciocolată cu alune, pentru orice eventualitate. Hai, fie, două ciocolate, ca să fiu sigură. Şi apoi puteam reveni oricând după ciocolată. Să plătesc, fără să mai pierd timpul. Când am ieşit, băieţii erau tot acolo, tot căzuţi pe gânduri.

Pe masa de bucătărie a Berthei, cumpărăturile mele păreau deplasate şi caraghioase. Pâinea în folie, brânza sigilată şi paharul de lapte bătut în culori ţipătoare. Poate tot ar fi fost mai bine să mă fi dus la Edeka. Am luat brânza în mâini: şase dreptunghiuri galbene identice. Chestiile astea făcute pentru a se păstra multă vreme erau ciudate, poate va ajunge şi brânza asta cândva să fie expusă în muzeul regional al asociaţiei morarilor. Văzusem cândva, în bibliotecă, o carte despre Eat-Art, în care erau

fotografii cu mâncare expusă. Mâncarea se strica, fotografiile opreau procesul de descompunere, iar cartea avea peste treizeci de ani. Mâncarea dispăruse cu siguranţă demult, devorată de bacterii înfometate, însă pe hârtia aceea lucioasă, îngălbenită de vreme, era conservată într-un fel de spaţiu cultural intermediar. Conservarea e un proces oarecum nemilos, poate că şi marea uitare nu înseamnă decât să păstrezi ceva în condiţii demne, în loc să-l depozitezi cu brutalitate. Mâncare şi conservare — probabil mi-era foame. Poate n-ar fi rău să cobor în pivniţă, să mă uit după vreun borcan cu peltea de coacăze. Era bună pe pâine neagră. De unt uitasem.

Bucătăria era mare şi rece. Podeaua era formată din milioane de plăcuţe de gresie, albe şi negre. Termenul *terrazzo* l-am învăţat mult mai târziu. Când eram mică, ţintuiam ore în şir din priviri modelul format de aceste plăcuţe. La un moment dat, când imaginea lor începea să se tulbure în faţa ochilor, se iveau semne misterioase pe podeaua bucătăriei. Dar întotdeauna dispăreau, taman când eram pe punctul de a le descifra.

Bucătăria avea trei uşi, eu intrasem pe cea dinspre holul casei, mai era una cu zăvor, care cobora în pivniţă. Şi o a treia, care dădea în şură.

Şura nu era nici înăuntru, nici afară, mai demult fusese un grajd de vite, pe jos avea lut bătătorit şi şanţuri adânci de scurgere. Din bucătărie coborai trei trepte şi dădeai peste găleţile de gunoi, iar lângă pereţii cu tencuială zgrunţuroasă erau maldărele de lemne. Dacă traversai grajdul în linie dreaptă, dinspre bucătărie, ajungeai la o altă uşă, una verde din lemn, şi de acolo nimereai afară, în grădina cu pomi din spatele casei. Dar dacă o luai

imediat la dreapta, cum am făcut eu, ajungeai în anexe. Prima uşă pe care am deschis-o a fost uşa spălătoriei, unde mai demult fusese un closet, dar unde acum nu se mai aflau decât două congelatoare uriaşe. Ambele goale, cu uşile deschise, pe jos, lângă ele, ştecherele.

De aici urca o scară abruptă de lemn în acel pod în care bunicul obişnuia să se joace de-a fantoma. După spălătorie venea încăperea cu şemineu. Mai demult fusese un fel de antreu al serei, plin cu ghivece şi suporturi pentru flori, cu stropitori şi scaune pliante. Avea dale de piatră deschise la culoare pe jos şi uşi glisante relativ noi, din sticlă, care ajungeau până la pământ şi dădeau afară, pe terasă. Acolo era aceeaşi piatră ca înăuntru. Crengile salciei plângătoare măturau dalele şi ascundeau privirii scara şi uşa casei.

M-am aşezat pe canapea, lângă şemineul negru şi am privit afară. Din seră nu mai rămăsese nimic, fusese o construcţie elegantă şi transparentă, care nu se prea potrivea cu casa masivă, din cărămidă. Numai sticlă şi un schelet de oţel. Mătuşa Harriet pusese să se dărâme, acum treisprezece ani. După accidentul lui Rosmarie. Numai dalele de piatră deschise la culoare, de fapt prea sensibile pentru exterior, mai aminteau de anexa din sticlă.

Brusc mi-am dat seama că nu o voiam, nu voiam casa asta, care nici nu mai era o casă, ci doar o amintire, la fel ca sera, care nici ea nu mai era. Când m-am ridicat şi am dat să împing uşile glisante, mi-am simţit mâinile umede şi reci. Mirosea a muşchi şi a umbră. Am tras la loc uşile pe care apucasem să le întredeschid. Şemineul înnegrit de fum răspândea răcoare. Trebuia să-i spun fratelui Mirei că refuz moştenirea. Dar în clipa asta trebuia

să ies, să ies şi să mă duc la ecluza de pe râu. M-am îndreptat în grabă, am alergat înapoi în şură şi am căutat printre toate boarfele de acolo o bicicletă care să mai meargă. Cele noi erau toate într-o stare proastă, doar la bicicleta neagră şi foarte veche a bunicului meu, care nu avea schimbător de viteze, nu trebuia să fac altceva decât să-i umflu puţin roţile.

Dar nu puteam pleca înainte de a da o raită lungă şi întortocheată prin casă, pentru a închide unele uşi din interior şi a ieşi apoi pe altele, care se închideau de afară, şi astfel, învârtindu-mă în cercuri largi, am ajuns în sfârşit în grădină. Bertha îşi găsise încă multă vreme calea prin casă. Când deja nu mai era în stare să meargă până la moară fără să se rătăcească, găsea imediat drumul din spălătorie în baie, chiar dacă vreuna dintre uşile de trecere din calea ei era încuiată din partea cealaltă. De-a lungul zecilor de ani ajunsese să-şi încorporeze în totalitate casa şi dacă i s-ar fi făcut autopsia, s-ar fi putut cu siguranţă întocmi o hartă a traseelor din casă, după încâlcelile din creierul ei şi după împletitura de vene din sistemul ei circulator. Iar bucătăria era inima.

Am pus mâncarea pe care o cumpărasem de la benzinărie într-un coş, pe care l-am găsit pe bufetul din bucătărie. Avea mânerul rupt, aşa că l-am fixat pe portbagajul bicicletei şi am împins-o din şură afară, pe uşa dinspre grădină, pe care toţi o numeau uşa de la bucătărie, deşi nu dădea în bucătărie, ci se vedea doar din bucătărie. Crengile salciei mi-au mângâiat capul şi ghidonul bicicletei. Am trecut pe lângă scara de la intrare, apoi în dreapta, pe lângă casă, adâncită până la glezne în flori

de nu-mă-uita. Pe unul dintre cârligele de lângă uşa casei găsisem o cheie plată de oţel şi, cum singura uşă nouă era poarta zincată dinspre stradă, am vârât-o în broască. S-a răsucit o dată sârguincioasă în jurul propriei axe şi m-am trezit pe trotuar.

După benzinărie am luat-o la stânga pe drumul spre ecluză, în curbă era cât pe-aci să alunec cu bicicleta masivă a lui Hinnerk în nisip, dar m-am redresat în ultima clipă şi m-am înfipt mai bine în pedale. Arcurile de sub şaua din piele au început să scârţâie vesele, când asfaltul s-a umplut treptat de gropi, transformându-se în scurt timp într-un drum de ţară pietruit. Cunoşteam drumul acesta care se întindea drept peste păşuni. Cunoşteam mestecenii, stâlpii de telefon, gardurile, nu, multe dintre ele erau desigur noi. Ba îmi imaginam chiar că şi vacile cu pete albe şi negre îmi sunt cunoscute, o prostie, desigur. Pe bicicletă, vântul îmi sufla în rochie şi, deşi era fără mâneci, simţeam dogoarea soarelui pe materialul negru. Pentru prima dată de când mă întorsesem aici, aveam din nou aer să respir. Drumul ducea drept, uneori cobora puţin, alteori urca, şi am închis ochii. Toate merseseră pe drumul acesta. Anna şi Bertha în trăsură, în rochii albe de muselină. Mama mea, mătuşa Inga şi mătuşa Harriet pe biciclete de damă, marca Rixe. Iar Rosmarie, Mira şi eu pe aceleaşi biciclete marca Rixe, care zornăiau îngrozitor şi ale căror şei erau prea înalte pentru noi, astfel încât, pentru a nu ne scrânti şoldurile, mergeam mai tot timpul în picioare. Dar pentru nimic în lume nu am fi coborât şeile, era o chestiune de onoare. Mergeam îmbrăcate în vechile rochii ale Annei, Berthei, Christei, Ingăi şi ale lui Harriet. Curentul înfoia tulul bleu, vântul flutura

organza neagră, iar soarele se reflecta în satinul auriu. Le prindeam cu cârlige de rufe, să nu ni se încurce în lanţuri. Şi mergeam desculţe cu bicicletele la râu.

Nu e bine să mergi prea mult timp cu ochii închişi, nici măcar pe un drum drept, era cât pe-aci să mă lovesc de un gard pentru vaci. Acum nu mai aveam mult. În faţă vedeam deja podul de lemn de peste ecluză. M-am oprit pe pod, mă ţineam cu mâinile de balustradă, fără să iau picioarele de pe pedale. Nu era nimeni. Două bărci cu pânze erau legate de debarcader şi nişte chestii metalice se loveau zornăind uşor de stâlpi. M-am dat jos de pe bicicletă, am împins-o de pe pod, am scos coşul din suportul în care-l fixasem, am culcat bicicleta în iarbă şi am coborât pe jos dâmbul. Dâmburile nu duceau abrupt la apă, ci formau în dreapta şi în stânga nişte maluri înguste, năpădite de stuf. Acolo unde nu creştea stuf ne întindeam mai demult prosoapele. Dar malurile se acoperiseră de-a lungul anilor de o vegetaţie atât de abundentă, încât am preferat să mă aşez pe una dintre platformele de lemn.

Picioarele îmi atârnau în apa maro negricioasă. Apă mlăştinoasă. Cât de albe îmi păreau, şi cât de străine. Ca să-mi abat atenţia de la imaginea picioarelor mele cufundate în apă, am încercat să descifrez numele bărcilor. „Sine" se numea una dintre ele, ce caraghios, nu era decât o frântură, epava unui nume. Celălalt nume nu putea fi citit în întregime, era pe latura dinspre celălalt mal al râului. Ceva cu „the" la coadă. M-am întins pe spate şi am lăsat picioarele străine acolo unde erau, mirosea a apă, câmpie, mucegai şi soluţie pentru protejarea lemnului.

Cât dormisem? Zece minute? Zece ceasuri? Zece secunde? Mi-era frig, mi-am scos picioarele din apă şi am întins o mână în spate, după coş. Dar degetele mele nu au atins împletitura veche şi mucegăită, ci un pantof de tenis. Am vrut să ţip, dar nu am scos decât un geamăt. Mă rostogolesc repede pe burtă, mă ridic în capul oaselor, în faţa ochilor îmi dansează puncte argintii şi capul îmi vâjâie, de parcă s-ar fi deschis poarta ecluzei de alături. Soarele ardea, alb era cerul, alb. Numai să nu leşin, platforma e îngustă, m-aş îneca.

— Vai, Doamne, îmi cer scuze! Vă rog să mă scuzaţi, vă rog.

Mi-era cunoscută vocea asta. Vâjâiala începuse să se domolească. În faţa mea stătea tânărul avocat în costum de tenis, îmi venea să vărs de furie. Fratele mai mic şi îngrămădit al Mirei, oare cum îi zicea ea?

— A, Fraierul!

Am încercat să par calmă.

— Ştiu, v-am speriat şi îmi pare rău, vă rog să mă credeţi.

Glasul lui suna mai sigur acum şi am detectat o notă de ciudă în el. Foarte bine. M-am uitat la el şi n-am spus nimic.

— Să nu credeţi că v-am urmărit sau ceva de genul ăsta, eu vin mereu aici să înot. Adică întâi joc tenis şi apoi înot, partenerul meu nu intră niciodată în apă, dar eu stau mereu aici pe debarcader, n-am văzut că dormiţi decât când am ajuns jos şi tocmai voiam să plec când m-aţi apucat de pantof, bineînţeles că nu aveaţi de unde să ştiţi că e pantoful meu şi chiar dacă aţi fi ştiut, nu v-aş putea reproşa nimic, pentru că eu am fost cel care v-a speriat şi acum...

— Aoleu, aşa vorbeşti întotdeauna? Şi în instanţă? Chiar eşti angajat la biroul ăla de avocatură?

Fratele Mirei a izbucnit în râs.

— Iris Berger. Pentru voi, eu nu eram decât un fraier şi se pare că asta voi rămâne.

— Aşa se pare.

M-am aplecat după coş. O fi avut fratele Mirei un râs simpatic, dar încă eram al naibii de furioasă. Şi, în afară de asta, mi-era foame, voiam să fiu singură şi n-aveam chef să vorbesc. Iar el voia desigur să vorbim despre testament, despre ce aveam de gând cu casa, despre asigurare şi tot ce mai era de făcut după ce acceptam moştenirea. Dar eu nu mai voiam să vorbesc despre toate astea, nu mai voiam nici măcar să mă gândesc la ele.

Când m-am ridicat în picioare, cu coşul în mână şi toate forţele adunate pentru marea cuvântare dispreţuitoare pe care aveam de gând s-o ţin, am constatat uimită că fratele Mirei urcase deja cu paşi apăsaţi aproape până la jumătatea dâmbului. Am zâmbit.

Tricoul lui alb avea pe umărul drept nişte pete roşii de nisip.

După picnic, mi-am pus lucrurile în coş, am mai aruncat o privire spre râu, spre ecluză, spre bărci, cealaltă se răsucise puţin, dar tot nu puteam descifra numele întreg, ceva cu „ethe“ la urmă, poate Margarethe, un nume potrivit pentru o barcă. M-am urcat pe bicicleta lui Hinnerk şi am pornit spre casă. Casa mea, cum suna? Ciudat şi pe undeva fals. Vântul purta zvonuri de clopote peste păşuni, dar nu-mi puteam da seama cât era ceasul. Să fi fost după-amiaza devreme, unu sau două, poate şi mai târziu. Soarele, mâncarea, furia şi sperietura,

cărora li se adăuga acum vântul care-mi sufla din faţă, mă osteniseră. După benzinărie, am cotit-o la dreapta, pe trotuar, am împins bicicleta pe alee, poarta nu o încuiasem, mi-am croit calea printre florile de nu-mă-uita şi am proptit bicicleta în faţa uşii de la bucătărie. Cu cheia mare am descuiat uşa de la casă. Un plescăit de alamă, încă un plescăit, şi mă aflam din nou în holul răcoros al casei. Scara a gemut, balustrada s-a văitat, sub acoperiş era năduşeală. M-am trântit pe patul mamei, oare de ce era făcut? Sub broderia spartă scânteia o pernă liliachie. Spărturile formau flori. Flori în pernă. La broderia spartă, important este ceea ce lipseşte. În asta constă arta. Prea multe spărturi şi nu mai rămâne nimic. Spărturi în pernă, spărturi în cap.

Când m-am trezit, aveam limba lipită de cerul gurii, am intrat împleticindu-mă pe uşa din stânga, în camera mătuşii Inga, acolo era o chiuvetă, apa sălcie şi maronie a ţâşnit cu bolboroseli îndărătnice în vasul alb al chiuvetei. Am studiat în oglindă modelul pe care mi-l imprimase faţa de pernă pe obraz, o mulţime de cercuri roşii. Jetul de apă începuse să se liniştească, doar din când în când mai tresărea scurt, treptat se limpezea. Mi-am stropit faţa cu apă, mi-am dat jos hainele transpirate, rochia, sutienul, chiloţii, totul, şi am savurat senzaţia de a sta goală în camera mătuşii Inga, cu linoleumul rece, gri-verzui sub tălpi. Mătuşa Inga era singura care nu avusese covor în cameră. La mama, în camera străbunicii mele Käthe şi în spate, la mătuşa Harriet, era o mochetă ruginie, aspră, de sisal, care-ţi zgâria tălpile când umblai desculţă. Podeaua din lemn din camera mare de la mansardă era acoperită cu rogojini. Doar camera fetelor, demult transformată în

debara, avea podele de lemn asfixiate sub un strat gros de vopsea brună. Nu mai scoteau niciun sunet.

Am intrat în camera mare, am deschis dulapul din lemn de nuc şi am găsit toate rochiile la locul lor, mai puţin strălucitoare, ce-i drept, dar imposibil de confundat, visul din tul pe care-l purtase mătuşa Harriet la balul de absolvire, rochia aurie de la logodna mamei şi chestia aceea neagră, fru-fru, o rochie şic de după-amiază, din anii treizeci, care era de pe vremea Berthei. Am continuat să scotocesc, până când am dat de o rochie verde de mătase, lungă până la glezne şi brodată cu paiete în partea de sus. Fusese a mătuşii Inga. Am tras-o pe mine, mirosea a praf şi a lavandă, tivul se rupsese şi pe ici pe colo lipseau paiete, dar mi se lipea rece de piept şi mă simţeam de o mie de ori mai bine în ea decât în cea neagră în care tocmai dormisem. Şi, în afară de asta, niciodată nu stătusem atâta vreme în casă fără să mă îmbrac cu rochiile din bătrânele dulapuri. În hainele cu care venisem avusesem toată ziua senzaţia că sunt costumată. M-am întors în camera mătuşii Inga, îmbrăcată în rochia ei, şi m-am aşezat pe scaunul împletit. Soarele după-amiezii, care pătrundea în cameră pâlpâind printre vârfurile copacilor, o scălda într-o lumină galben-verzuie. Dungile din linoleum păreau să facă valuri ca apa, vântul adia pe geam înăuntru şi aveam sentimentul că stau în mijlocul curentului liniştit al unui râu verde.

Capitolul III

Mătuşa Inga purta chihlimbar. Şiraguri lungi de mărgele şlefuite, în care se vedeau mici insecte. Noi eram convinse că, odată spart învelişul de răşină, îşi vor scutura aripile şi îşi vor lua zborul. Braţul Ingăi era încins de o brăţară groasă, de un galben lăptos. Bijuteriile marine nu le purta însă din cauza camerei ei cu atmosferă subacvatică ori din cauza acestei rochii de sirenă, ci, după cum spunea ea, din motive de sănătate. Bebeluş fiind, îi curenta pe toţi cei care o mângâiau, abia perceptibil, dar scântei apăreau totuşi de fiecare dată şi în special noaptea, când o alăpta Bertha, copilul ei îi dădea un scurt şoc electric, aproape ca o muşcătură, înainte de a începe să sugă. Nu vorbea cu nimeni despre asta, nici măcar cu Christa, mama mea, care avea pe atunci doi ani şi tresărea întotdeauna când îşi atingea sora.

Pe măsură ce creştea Inga, creştea şi tensiunea electrică. Demult remarcaseră şi alţii acest lucru, dar fiecare copil avea în fond ceva ce-l deosebea de ceilalţi şi pentru care puteai fie să-l tachinezi, fie să-l admiri, iar Inga, ei bine, avea aceste descărcări electrice. Hinnerk, bunicul meu, se înfuria când prezenţa Ingăi bruia recepţia

radioului. Se auzea un fâşâit, iar Inga distingea uneori, printre trosnituri şi fâşâieli, voci care vorbeau în şoaptă sau o chemau pe nume. Când Hinnerk asculta radioul, Inga nu avea voie să intre în camera de zi. Dar el asculta mereu radioul, când se afla în camera de zi. Şi când nu era în camera de zi, era în biroul lui, unde oricum nu avea nimeni voie să-l deranjeze. Şi aşa se face că Hinnerk şi Inga nu se vedeau în anotimpurile reci decât la masă. Vara erau toţi afară, Hinnerk şedea seara pe terasa din spate sau colinda cu bicicleta păşunile. Inga evita bicicleta, prea mult metal, prea multă fricţiune. Era ceva mai potrivit pentru Christa, şi aşa se face că Hinnerk şi Christa mergeau în serile de vară şi duminica la ecluză, la lacul mlăştinos, la verii şi verişoarele din satele învecinate. Inga rămânea în preajma casei, nu părăsea decât rareori curtea şi o cunoştea prin urmare mai bine decât toţi ceilalţi.

Doamna Koop, vecina Berthei, ne povestea că Inga se născuse pe o furtună teribilă, cu fulgere care se năpusteau ca nebunele în jurul casei, şi chiar în clipa în care un fulger a străpuns casa de sus până jos, a venit Inga pe lume, camera s-a luminat ca ziua, Inga nu a scos niciun sunet şi abia când a bubuit tunetul, s-a desprins un ţipăt din guriţa ei roşie şi din momentul acela ar fi avut această încărcătură electrică. *„De Lüttje"*, aşa explica doamna Koop situaţia oricui era dispus să o asculte, nu era încă „împământată", ci „plutea încă pe jumătate în cealaltă lume, biata mogâldeaţă". De fapt, „biata mogâldeaţă" a fost contribuţia ulterioară a lui Rosmarie. Dar doamna Koop ar fi putut să spună aşa, sigur aşa voise să spună. Noi, în orice caz, nu ne relatam povestea niciodată fără să adăugăm „biata mogâldeaţă", ni se părea că aşa sună mai bine.

Christa, mama mea, avea statura înaltă şi nasul lung, puţin ascuţit al Deelwaterilor. De la Lünscheni moştenise părul des, şaten, însă buzele ei aveau contururi clare, sprâncenele erau dese, iar ochii cenuşii, înguşti. Trăsături prea aspre pentru a fi considerată o frumuseţe în anii cincizeci. Eu semănam cu mama, dar la mine totul, capul, mâinile, corpul, până şi genunchii, era mai rotund decât la Christa. Prea rotund pentru a fi considerată o frumuseţe în anii nouăzeci. Şi asta aveam, aşadar, în comun. Despre Harriet, cea mai mică dintre surori, nu se putea spune că e frumoasă, dar era fermecătoare — întotdeauna puţin răvăşită, cu obrajii rumeni, părul castaniu şi nişte dinţi sănătoşi, puţin strâmbi. Mersul ei stângaci şi mâinile mari aminteau de un căţelandru. Inga însă era frumoasă. Înaltă ca Bertha, poate chiar mai înaltă, avea o graţie în mişcări şi o dulceaţă în trăsături care nu se prea potriveau cu peisajul arid din nord. Părul ei era închis la culoare, mai închis decât părul lui Hinnerk, ochii aveau aceeaşi nuanţă ca ai mamei ei, dar mai mari şi încadraţi de gene negre, arcuite. Arcuită era şi gura ei roşie şi ironică. Vorbea calm şi limpede, deşi lungea vocalele cu un tremolo profund, care făcea ca şi cea mai banală vorbă rostită de Inga să sune promiţător. Toţi bărbaţii erau îndrăgostiţi de Inga. Însă mătuşa mea îi ţinea mereu la distanţă, poate mai puţin din calcul, cât din teama de reacţiile fizice pe care aceştia le-ar fi avut dacă ea i-ar fi sărutat, sau, mai rău, dacă li s-ar fi dăruit. Şi atunci se retrăgea, petrecea mult timp în casă, asculta discuri la un pick-up mare şi greoi, pe care i-l asamblase din diverse piese un admirator inteligent şi priceput, şi dansa de una singură pe linoleumul cu reflexe mate din camera ei.

În bibliotecă avea, pe lângă câteva manuale de electrică, şi nişte romane groase şi triste, de dragoste. Mama mea ne povestea cu ani în urmă că Ingăi îi plăcuse cel mai mult să citească în cartea veche şi zdrenţuită de poveşti a străbunicii mele Käthe poveşti despre vrăjitoarea chihlimbarului. Poate că Inga se credea ea însăşi o vrăjitoare a chihlimbarului, care trăieşte pe fundul mării şi ademeneşte oamenii în adâncuri. De mică începuse să poarte bijuterii de chihlimbar, pentru că într-unul din manualele ei de electrică citise că *elektron* era cuvântul grecesc pentru chihlimbar şi că acesta absoarbe foarte bine descărcările electrice.

După ce terminase şcoala, învăţase meseria de fotografă şi ajunsese proprietara unui studio destul de respectat din Bremen. Se specializase pe fotografii de plante şi copaci, mai avea pe ici, pe colo câte o mică expoziţie personală şi primea acum din ce în ce mai des comenzi mari, de amenajare a sălilor de aşteptare, de conferinţe sau de alt gen, în care oamenii se holbează ore în şir la pereţi şi văd pentru întâia oară că trunchiurile de fag sunt netede ca picioarele de damă în ciorapi de mătase, că gălbenelele sunt chiar galbene şi mai au pe deasupra nişte seminţe care seamănă cu nişte miriapozi pietrificaţi, şi că majoritatea copacilor bătrâni au trăsături umane. Inga nu se căsătorise niciodată. Acum avea în jur de cincizeci şi cinci de ani şi era mai frumoasă decât ar putea visa vreodată majoritatea femeilor de douăzeci şi cinci de ani.

Rosmarie, Mira şi eu eram convinse că avea iubiţi. Mătuşa Harriet făcuse la un moment dat o aluzie, că tocmai acel prieten cu talent la meşterit pick-upuri dăduse dovada unei priceperi deosebite în materie de electricitate,

dar mătuşa Inga locuia pe atunci încă acasă: amoruri în raza de supraveghere a lui Hinnerk erau de neconceput pentru cele trei surori.

Rosmarie se întreba ce se întâmpla cu iubiţii mătuşii noastre. Mureau oare de insuficienţă cardiacă, imediat după ce li se dăruia clipa cea mai împlinită şi fericită din viaţa lor? Ce moarte glorioasă, considera Rosmarie. Mira îşi dădea şi ea cu presupusul: Inga poate nici nu avea contact trupesc direct, ci făcea totul îmbrăcată într-un costum de cauciuc, subţire ca foiţa.

— Unul negru, desigur, adăuga ea.

Eu spuneam că probabil o face şi ea ca toată lumea, doar că înainte se împământează la un calorifer sau ceva asemănător.

— Oare o doare? întreba Mira gânditoare.

— Să o întrebăm?

Dar aşa ceva nu îndrăznea nici măcar Rosmarie.

Inga fotografia şi oameni, dar numai membri ai familiei. De fapt nu o fotografia decât pe mama ei. Cu cât pălea mai mult personalitatea Berthei, cu atât mai mult sârg o portretiza Inga. La urmă nu a mai fotografiat-o decât cu bliţ, în primul rând pentru că bunica mea nu prea mai ieşea din camera ei de la cămin — uitase să meargă — şi apoi pentru că Inga spera, în lipsa unei soluţii mai bune, să poată străpunge cu lumina aparatului de fotografiat ceţurile care înveleau în straturi tot mai groase creierul Berthei. După vizita pe care i-o făcusem Berthei cu patru ani în urmă, mătuşa Inga mi-a arătat o cutie plină cu poze alb-negru ale chipului mamei ei. Pe ultimele patru filme, Bertha avusese aceeaşi expresie de spaimă nedumerită, cu gura puţin deschisă şi ochii măriţi, cu

pupile minuscule, contractate în mod reflex. În ei nu se citea însă nici recunoaştere, nici neplăcere. Pentru că nu mai cunoştea şi nu-i mai plăcea nimic. Fotografiile erau foarte uzate. Unele erau neclare sau mişcate, ceva neobişnuit pentru mătuşa Inga. Lumina orbitoare arsese cutele adânci de pe faţa Berthei, astfel încât apărea netedă şi albă pe fundalul cenuşiu şi tulbure. Albă ca masa de plastic, de pe care ştergea cu mâna firimituri imaginare, şi la fel de goală. După ce i-am înapoiat mătuşii Inga fotografiile, s-a mai uitat şi ea încă o dată lung la ele, înainte de a le aşeza la loc în cutie. Inga părea să o cunoască foarte bine pe fiecare în parte şi să observe diferenţele dintre ele, pentru că atunci când le-a pus la loc, a părut să respecte o ordine strictă. Am simţit dorinţa de a o lua în braţe pe mătuşa mea, dar nu era un lucru uşor, şi atunci i-am prins mâna în mâinile mele, dar ea era absorbită de aranjarea portretelor ei groteşti identice. Şi în tot acest timp, brăţara de chihlimbar se lovea mereu cu un zornăit de cutie.

De jos, din curte, am auzit prin fereastra deschisă scrâşnetul metalic al unui suport pentru biciclete şi apoi ţăcănitul unui portbagaj de bicicletă. M-am aplecat afară, însă musafirul dispăruse deja după colţ, pentru a suna la uşa din faţă. Parcă ştiam de undeva bicicleta asta neagră. Clopoţelul, un clopoţel adevărat, cu limbă, a sunat. Am coborât în goană scara, am străbătut holul şi am încercat să mă zgâiesc afară prin ochiurile de sticlă din dreptul uşii de la casă. Era un bărbat în vârstă, care se postase în faţa gemuleţului, pentru ca eu să-l pot vedea. Am deschis surprinsă uşa.

— Domnule Lexow!

Când m-a zărit, zâmbetul prietenos cu care voise să mă salute a făcut loc unei expresii de nesiguranţă. Mi-am amintit cu ce eram îmbrăcată şi m-am ruşinat. Acum credea desigur că sunt o nebună morbidă, care scotoceşte sus, în pielea goală, prin dulapuri şi dansează cu mintea rătăcită prin pod, sau chiar pe acoperiş, îmbrăcată în costume bizare, doar mai avusesem astfel de cazuri în familie.

— Vai, vă rog să-mi scuzaţi costumaţia, domnule Lexow.

Am început să mă bâlbâi în căutarea unei explicaţii.

— Rochia mea avea o pată oribilă şi cum nu mi-am adus prea multe haine de schimb, vedeţi şi dumneavoastră, e aşa o năduşeală în casă...

Zâmbetul lui prietenos reapăruse deja de mult. A ridicat împăciuitor o mână.

— E rochia mătuşii dumitale Inga, nu-i aşa? Îţi vine foarte bine. Ştii, m-am gândit eu că va rămâne cineva în casă. Şi în bucătărie nu mai e nimic de mâncare, m-am gândit, mi-am permis, ei bine, voiam doar...

Acum se bâlbâia domnul Lexow. M-am dat un pas înapoi, pentru a-l îndemna să intre în casă, am încuiat în urma lui şi i-am luat din mână o sacoşă din bumbac, pe care mi-o întinsese în timp ce vorbea. Nici nu apucasem să mă hotărăsc în care dintre încăperile lipsite de viaţă să-l poftesc, când mi-a cerut permisiunea de a o lua înainte şi a străbătut holul până în bucătărie. Ajuns acolo, mi-a luat cu blândeţe sacoşa din mână, a scos un castron mare de plastic din ea, a deschis fără să stea pe gânduri uşile unui bufet, a luat o oală şi a aşezat-o pe plită. M-am apropiat câţiva paşi. Nu mai spunea nimic, dar se mişca prin bucătăria Berthei calm şi sigur. Acum nu mai era nevoie să-l întreb pe fratele Mirei cine se ocupase în

lipsa Berthei de casă şi grădină. Îmi mutam greutatea de pe un picior pe altul, nepreaştiind ce să fac. Deşi bucătăria era spaţioasă, îi stăteam în drum.

— Ah, fetiţo, nu-mi aduci nişte pătrunjel din grădină?

Mi-a întins o foarfecă de grădină. Din curte ajungeai pe aleea dintre cei doi tei în grădina de zarzavaturi a Berthei. Pe gard se căţărase caprifoi, portiţa era doar sprijinită şi a scârţâit când am împins-o. Pătrunjelul era chiar în faţă, năpădit de conduraş „capere", cum le numeau Bertha şi fiicele ei. Şi mama avea în frigider, în fiecare an, spre sfârşitul verii, un păhărel cu fructele de un verde-deschis ale acestei plante. Nu-mi amintesc să fi pus însă vreodată în mâncare. De unde până unde ajunsese să crească aici rândul acesta rar de pătrunjel? Cineva îl sădise. La fel şi vrejurile încâlcite de fasole şi mazăre, cu inflorescenţe albe, şi roz, şi portocalii. Acolo era un rând strâmb de praz. Pe pământ, printre pir şi muşeţel, se târau vrejuri păroase de castraveţi şi încercau să împingă la o parte cu frunzele lor cenuşii buruienile, sau cel puţin să le contamineze cu rugină.

Lămâiţa preluase împreună cu menta comanda straturilor şi crescuse în dezordine printre coacăzele albe, agrişii bolnăvicioşi şi tufişurile de mure, care evadaseră peste gard în păduricea de alături. Domnul Lexow încercase probabil să păstreze în bună rânduială grădina de zarzavaturi a Berthei, dar îi lipsea talentul ei de a arăta fiecărei plante care-i este locul şi de a scoate din ea, cu blândă insistenţă, tot ce e mai bun.

Am străbătut grădina, pentru a vedea ce se întâmplase cu bătrânele flori perene ale Berthei, care onorau memoria bunicii mele, sau, dimpotrivă, îi sfidau decăderea. Era aceeaşi situaţie. Desişul unduitor de flox emana un

parfum slab. Nemţişorii îşi îndreptau spre cerul înserat lăncile albastre. Lupinele şi gălbenelele străluceau jos, deasupra pământului, clopoţeii îşi înclinau capetele în direcţia mea. Frunzele groase, în formă de inimă, ale crinilor de toamnă abia dacă mai lăsau să se zărească un petic de pământ, în spatele lor se revărsau hortensiile, un întreg tufiş, albastru-rozaliu, roz-albăstriu, printre frunze. Căpăcele galbene-închis şi roşii-rozalii de coada-şoricelului se aplecau peste poteci şi când le-am împins la loc, mi-am parfumat mâinile cu mirosul ierburilor şi al vacanţelor de vară.

Printre coacăzi şi desişul de muri era partea mai sălbatică a grădinii. Dar se retrăsese deja complet în propria ei umbră. În spatele grădinii începea păduricea de pini. Aici pământul era ruginiu şi acoperit cu ace căzute. Fiecare pas te adâncea în tăcere şi mergeai ca vrăjit, până când ieşeai în capătul celălalt, în livada cea mare, cu pomi fructiferi. Aici întindeam cu Rosmarie şi Mira perdele vechi de tul între copaci şi ne construiam case de zâne, în care jucam lungi şi complicate drame amoroase. La început erau poveşti simple, despre trei prinţese pe care un şambelan necredincios le răpeşte şi le vinde. După ani de corvoadă, reuşesc să evadeze din mâinile cruzilor părinţi adoptivi şi trăiesc acum în pădure, unde îşi reîntâlnesc printr-o fericită întâmplare părinţii cei buni. Prinţesele se întorc apoi şi îi pedepsesc pe toţi cei care le-au făcut vreo nedreptate. Rosmarie era responsabilă pentru „evadare", eu pentru „revedere", iar Mira pentru „răzbunare".

M-am îndreptat spre portiţa care dădea în păduricе şi am aruncat o privire în întunericul verde. M-a izbit un

aer rece, cu miros de răşină. Mi-era frig, am strâns foarfeca în mână şi m-am întors la pătrunjel. Tăiasem o legătură mare, care a început imediat să miroasă a pământ şi bucătărie, deşi frunzele creţe erau deja puţin îngălbenite. Să mai iau şi nişte leuştean? Mai bine nu. Mi-am amintit după-amiaza aceea cu Rosmarie şi Mira în grădină. Atunci am vorbit pentru ultima oară cu Mira.

M-am îndreptat de spate, am intrat pe uşa de lemn a şurii, pământul bătătorit era rece ca gheaţa, am tras zăvoare în urma mea şi am fixat drugi de fier în cârligele lor, am urcat în fugă treptele spre bucătărie şi aproape am ameţit de la mirosul de supă de legume care o invadase. Am aşezat legătura de pătrunjel lângă oala aburindă. Domnul Lexow mi-a mulţumit şi a ridicat scurt privirea. Lipsisem cam multă vreme pentru o sarcină atât de simplă.

— E imediat gata. Am pus masa aici, în bucătărie.

Şi într-adevăr, pe masa din bucătărie era o farfurie albă de supă şi alături o lingură mare de argint.

— Dar nu se poate, trebuie să mâncaţi şi dumneavoastră cu mine! Vă rog, domnule Lexow.

— Bine, Iris, cu plăcere.

Ne-am aşezat la masă, în faţa noastră oala cu supă, alături, pe un tocător, pătrunjelul tăiat mărunt. Am mâncat minunata supă în care pluteau bucăţi groase de morcovi şi cuburi de cartofi, mazăre, păstăi de fasole verde tăiate mărunt şi o mulţime de inele transparente de praz. Domnul Lexow a tresărit. Voia să spună ceva, dar nu am observat decât atunci când am ridicat capul pentru a spune la rându-mi ceva.

— DomnuleLexowIrisdragă, am început amândoi deodată.

— Dumneavostră, întâi.
— Nu, dumneata, te rog.
— Bine. Voiam doar să vă mulţumesc pentru supa care a venit la momentul potrivit, oare cât o fi ceasul, şi pentru că aţi văzut de casă şi v-aţi ocupat de grădină. Vă mulţumesc din suflet, nici nu ştiu cum v-am putea răsplăti, pentru tot ce aţi investit aici, timp şi... şi... şi dragoste, şi...

Domnul Lexow m-a întrerupt.
— Încetează, te rog. Vreau să-ţi spun ceva ce nu ştie multă lume, mai bine zis, nu mai ştiu decât două persoane, pe a treia am înmormântat-o ieri, dar oare mai ştia? Vezi, ei bine, că tot vorbeai de dragoste, deci atunci când ai deschis uşa şi te-am văzut în rochia asta, m-am simţit...
— Îmi cer scuze, îmi dau seama cât de deplasat trebuie să vă fi părut, dar eu...
— Nu, nu, aşadar, când ai deschis uşa, m-am gândit. Vezi, mătuşa dumitale, Inga, deci Inga şi eu...
— O iubiţi? E atât de frumoasă.

Domnul Lexow şi-a încreţit fruntea.
— Da. Nu, nu aşa cum ai putea crede. Eu o iubesc ca un, ca un... tată.
— Da, desigur, înţeleg.
— Nu, văd că nu înţelegi. O iubesc ca un tată pentru că asta sunt.
— Un tată.
— Da. Nu. Tatăl ei. Eu sunt tatăl Ingăi. Eu am iubit-o pe Bertha. Dintotdeauna, până la sfârşit. Pentru mine a fost o onoare, o datorie, a fost datoria mea să văd de casa ei. Te rog să nu-mi mulţumeşti, mă faci să mă ruşinez, măcar atâta să fi făcut pentru ea, vreau să spun, după toate...

Domnului Lexow îi apăruseră broboane de sudoare pe frunte. Îi venea să plângă. Eu nu mai mâncam. Tatăl Ingăi. La asta chiar nu mă aşteptasem. Şi la o adică, de ce nu? Oare Inga ştia?

— Inga ştie, i-am scris eu, când au dus-o pe Bertha la cămin. I-am propus să mă ocup eu de casă până, vreau să spun, cât avea să rămână Bertha la cămin.

Domnul Lexow s-a calmat, glasul lui a devenit mai sigur. M-am ridicat, m-am dus în dormitorul bunicilor mei şi mi-am luat din dulapul de stejar o pereche de şosete de lână de la Hinnerk şi o jachetă tricotată, maro-cenuşie, de-a Berthei. M-am aşezat pe taburetul de la masa de toaletă, ca să-mi pun şosetele. Bertha şi adulterul? M-am întors cu paşi împleticiţi în bucătărie. Oala cu supă nu mai era pe masă. Acolo se aflau acum două căni, domnul Lexow, tatăl mătuşii mele, adică un fel de unchi de-al meu, amesteca într-o oală mai mică aşezată pe plită. M-am aşezat la locul meu şi mi-am tras picioarele sus, pe scaun. Curând aveam lapte aburind în căni, domnul Lexow a luat şi el loc şi mi-a povestit în puţine cuvinte ce se întâmplase.

Capitolul IV

Carsten Lexow venise ca tânăr învăţător la Bootshaven. Nu avea decât douăzeci de ani şi era din Geeste, un sat în apropiere de Bremen. Şcoala din Bootshaven avea o singură sală de clasă mare, în care se adunau toţi copiii cu vârste de şcoală. Un singur învăţător le preda simultan tuturor, toate materiile. Doar o dată pe an, şi anume la o săptămână de la încheierea vacanţei de vară, venea preotul şi îi saluta pe noii confirmaţi.

Tatăl lui Carsten fusese negustor de mărunţişuri şi murise, cu patru ani înainte de a se muta Carsten la Bootshaven, în urma unei răni din război. Aproape opt ani i se plimbase prin corp un glonţ francez, care îşi încheiase într-o bună zi călătoria în plămân şi cu asta încheiase şi viaţa negustorului de mărunţişuri Carsten Lexow senior. Tatăl lui Carsten fusese un bărbat taciturn, care petrecea mult timp în magazin şi rămăsese un străin pentru familia lui. Mama lui Carsten dăduse vina pe glonţul călător, care îl împiedicase să revină pe deplin acasă, dar poate asta-i fusese firea. Mărunte nu erau doar mărfurile pe care le vindea, ci şi statura lui. Picioarele, nasul şi părul, frazele şi răbdarea lui fuseseră toate scurte,

lung nu fusese decât drumul pe care l-a parcurs glonţul în corpul lui îndesat, dar când a ajuns în sfârşit la destinaţie, şi moartea lui a fost — precum viaţa pe care o trăise — scurtă.

Văduva Lexow s-a ocupat în continuare singură de magazinul de mărunţişuri, iar Carsten îi mai dădea câte o mână de ajutor cu registrele. Nu avea surori, însă un frate mai tânăr al văduvei Lexow, funcţionar pe un post superior la poştă şi burlac, s-a arătat dispus să vină în ajutorul surorii şi nepotului. Deoarece Carsten nu avea vreo înclinaţie deosebită spre aţe şi elastice, văduva şi-a dat acordul ca fiul ei să plece la Bremen, pentru a urma şcoala de învăţători. Carsten a rămas doi ani acolo, până când a primit, fără să-l fi solicitat vreodată, postul de învăţător în satul Bootshaven.

Pe fostul învăţător îl lovise apoplexia şi murise în clasă, dar pentru că avea obiceiul de a aţipi în timpul orelor, niciunul dintre copii nu a acordat vreo importanţă făpturii sale, căreia i se prăbuşiseră capul şi umerii. Ca de fiecare dată când moţăia, cei paisprezece elevi au părăsit, după ce a sunat clopoţelul la amiază, sala, chicotind înfundat. Au uitat şi de data aceasta, ca de fiecare dată, de învăţătorul lor, până când l-au găsit a doua zi dimineaţa dormind în continuare la catedră în aceeaşi poziţie. Nimeni nu s-a mirat că şcoala şi sala de clasă nu erau încuiate, căci bătrânul învăţător fusese mereu distrat. Elevul cel mai mare, Nikolaus Koop, şi-a luat în cele din urmă inima în dinţi şi i s-a adresat bărbatului palid şi scund, al cărui cap se înclinase atât de tare spre piept, încât nu i se mai vedea decât fruntea. Neprimind niciun răspuns, Nikolaus a venit cu un pas mai aproape şi l-a studiat mai atent pe învăţătorul lui. Koopii erau ţărani, ca majoritatea

locuitorilor din sat. Nikolaus Koop ajutase de multe ori la tăiatul animalelor şi văzuse odată o vacă murind în timp ce făta. A clipit de câteva ori, s-a întors spre ceilalţi copii şi le-a spus calm şi cu pauze lungi între cuvinte să meargă toţi acasă, astăzi se pare că nu vor face ore. Deşi Nikolaus era un băiat retras, care la jocul cu mingea era de obicei primul dat afară, şi deşi nu era liderul elevilor, cu toate că era cel mai mare dintre ei, toţi copiii au ieşit ascultători din clasă. Anna Deelwater şi sora ei mai mică, Bertha, au părăsit împreună cu ceilalţi copii clădirea şcolii. Casa lor aflându-se lângă cea a Koopilor, cei trei copii veneau de obicei împreună de la şcoală. În ziua aceea însă, s-au întors singure acasă, tăcute, cu capetele plecate. Nikolaus Koop a sunat la uşa casei parohiale, care se afla lângă şcoală, şi i-a spus preotului ce se întâmplase. Acesta şedea la biroul lui şi răsfoia un ziar. Preotul i-a scris în aceeaşi zi prietenului său, preotului din Geeste, iar trei zile mai târziu a sosit Carsten Lexow ca învăţător în satul Bootshaven, la timp pentru a participa la înmormântarea predecesorului său, fapt care i-a mulţumit pe toţi. Oamenii din sat au fost bucuroşi să-l poată studia atât de curând şi îndeaproape pe noul învăţător. Iar Carsten Lexow s-a felicitat că îmbrăcase costumul lui negru, făcut la comandă pentru înmormântarea tatălui său. În plus, era o ocazie potrivită de a se prezenta imediat tuturor sătenilor, înainte de a apuca să-i scoată vorbe. Vorbe tot i-au scos, bineînţeles, căci Carsten Lexow era înalt şi suplu şi avea păr închis la culoare, pe care nu şi-l putea fixa într-o parte decât cu mare dificultate, şi o cărare foarte exact trasată. Avea ochi albaştri, însă Anna Deelwater a descoperit într-o bună zi, când Carsten şi-a ridicat privirea din caietul ei, asupra căruia se aplecase în timpul

orei, că pupilele lui erau înconjurate de nişte inele aurii, de care Anna avea să rămână înlănţuită până la capătul vieţii ei, de care nu o mai despărţea mult timp.

Cu Anna Deelwater, fiica cea mare a lui Käthe, de fapt Katharina, şi a lui Carl Deelwater, nu exista decât o singură fotografie, dar aceea în mai multe exemplare. Mama mea avea una, la mătuşa Inga pe perete era alta, Rosmarie îşi lipise una cu scotch în dulapul ei de haine. Mătuşa Anna, cum o numeau mătuşile mele şi mama mea când vorbeau despre ea, mătuşa Anna fusese brunetă, la fel ca tatăl ei. În fotografia aceea părea să fi avut şi ochi negri, însă mătuşa Inga era de părere că de vină fusese expunerea proastă. Tot ce ştiam cu siguranţă era că avusese ochi cenuşii alungiţi şi sprâncene groase arcuite, nu drepte. Sprâncenele îi dominau faţa şi îi dădeau un aer închis şi în acelaşi timp sălbatic. Era mai scundă decât sora ei, dar nu la fel de slabă. Bertha, cu picioare lungi, blondă şi voioasă, părea ca înfăţişare şi fire opusul surorii ei, însă amândouă erau retrase, s-ar putea spune chiar timide, şi de nedespărţit. Şuşoteau şi chicoteau şi ele la fel de mult ca celelalte fete de vârsta lor, dar, spre deosebire de acestea, numai între ele. Unii le considerau închipuite, căci Carl Deelwater avea cele mai întinse păşuni şi cea mai mare gospodărie din Bootshaven. În afară de asta, cumpărase pentru sine şi familia lui o strană proprie în biserică, în primul rând, în care fusese sculptat numele lui de familie. Nu că ar fi fost deosebit de evlavios. Mergea destul de rar la biserică, dar atunci când o făcea, de sărbătorile importante precum Paştele, Crăciunul şi Ziua Recoltei, şedea în faţă, în propria lui strană, alături de soţia şi fiicele lui şi se lăsa admirat de către mica parohie. În numeroasele duminici din an în

care nu mergea la biserică, strana rămânea goală şi era la fel de admirată. Anna şi Bertha erau mândre de frumoasa lor gospodărie şi de minunatul lor tată, care îşi făcea, ce-i drept, griji în legătură cu succesiunea la gospodăria lui, dar nu făcea niciun reproş fiicelor sau soţiei sale, ci căuta să-şi răsfeţe pe cât posibil cele trei *Deerns*[5] ale sale.

Amândouă fiicele trebuiau să dea o mână de ajutor la treburile gospodăreşti, îşi ajutau mama în casă şi pe fata Agnes în bucătărie, Agnes care venea în fiecare zi la ei şi care nu era o fată, ci o femeie în toată firea cu trei fii adulţi. Fierbeau sirop cu Agnes şi jumuleau găinile. Dar cel mai mult şi cu cel mai mare drag lucrau afară, în grădină.

De la sfârşitul lui august îşi petreceau tot timpul cocoţate prin meri.

Merele din soiul Clar Alb, deschise la culoare, se coceau primele, aveau gust de lămâie şi dacă muşcai o dată din ele, nici nu apucai să le mănânci, că li se şi înnegrea miezul. Merele astea nu se fierbeau, aroma lor se risipea odată cu vântul lunii august, în bătăile căruia se coceau. Apoi veneau treptat la rând merii din soiul Cox Orange, întâi cel mare, care se afla atât de aproape de casă şi era atât de iradiat de cărămizile de clincher roşii, care acumulau în timpul zilei căldura, încât fructele lui erau întotdeauna mai mari, mai dulci şi mai repede coapte decât ale tuturor celorlalţi meri. În octombrie le venea rândul şi tuturor celorlalţi pomi. Anna şi Bertha se mişcau în copaci aproape la fel de agil ca pe pământ. Cu câţiva ani în urmă, un argat prinsese în cuie printre crengile

---

5 În germana de jos: fete.

deosebit de generoase ale unui măr Boskop câteva scânduri, pe care să-şi poată lăsa coşurile. Dar fetele preferau să şadă pe ele. Şi îşi citeau una alteia cărţi, beau suc, mâncau mere şi prăjitură cu unt, pe care Agnes le-o aducea de fiecare dată afară, după ce trecuse pe la ea unul din băieţii ei, care primise la rândul lui o bucată mare de prăjitură. Aşa putea spune că Bertha şi Anna mâncaseră din ea, în cazul în care s-ar fi interesat cineva de ce din cele două tăvi cu prăjitură nu mai rămăsese decât una singură. Dar nu se interesa nimeni niciodată.

Domnul Lexow nu mi-a povestit, bineînţeles, despre prăjitura cu unt a lui Agnes. De fapt, mă îndoiesc că ştia de existenţa ei. Şedeam la masa de bucătărie din casa Berthei şi o vedeam pe bunica mică şi pe mătuşa mea, Anna, care nu avea niciodată altă expresie decât cea din fotografie. Îmi aminteam la o cană de lapte pasteurizat, călduţ, lucruri pe care Bertha i le povestise mamei mele, iar ea, la rândul ei, mi le povestise mie, lucruri pe care mătuşa Harriet le povestise lui Rosmarie, iar ea la rândul ei i le povestise Mirei şi mie, lucruri inventate sau cel puţin inventate de noi. Uneori, ne povestise şi doamna Koop cum îl găsise soţul ei în copilărie pe bătrânul învăţător mort în clasă. Nikolaus Koop, băiatul din vecini, devenise un ţăran blajin şi harnic, care avea albeaţă la ochi şi o mare teamă de nevastă-sa. Ochii lui începeau să clipească agitaţi în spatele lentilelor groase, de îndată ce-i auzea vocea. Pleoapele îi fluturau ca aripile acelui cânepar care intrase odată, din greşeală, pe fereastra deschisă a camerei de zi din casa Deelwaterilor şi nu mai reuşea să iasă. Mătuşa Harriet sărise de pe scaun şi ne ordonase să deschidem toate

ferestrele, ca să nu se izbească de vreun geam şi să-şi frângă gâtul. Pasărea îşi luase zborul, iar pe pervaz rămăseseră două pene roşii.

Nikolaus Koop clipea des şi, în afară de asta, observasem că, de fiecare dată când se uita la soţia lui, obişnuia să-şi împingă ochelarii pe frunte. Mira era de părere că, prin această slăbiciune autoimpusă a vederii, încerca să fugă de nevastă-sa, că era un fel de cale de scăpare, ca o fereastră deschisă. Însă Rosmarie susţinea că, spre deosebire de acea pasăre, el nu se temea că-şi va frânge propriul gât, ci pe cel al doamnei Koop. Pe atunci nu aveam de unde şti că Rosmarie va fi cea care-şi va frânge gâtul, trecând în zbor printr-un geam.

Unele din lucrurile pe care domnul Lexow încerca să mi le explice le deduceam singură, când priveam în ochii lui albaştri şi descopeream inelele cândva aurii, acum maronii, din jurul pupilelor sale. Albul ochilor lui căpătase deja o tentă gălbuie. Era, probabil, trecut bine de optzeci de ani. Şi acum, ce era el pentru mine? Unchi? Nu, ca tată al mătuşii mele trebuia să fie bunicul meu. Dar nu avea cum, bunicul meu era Hinnerk Lünschen. Era „un prieten de familie“, un martor. Cu câţiva ani în urmă, când bunica uitase deja de existenţa mea, mama venise pentru două săptămâni la ea. Fusese una dintre ultimele ei vizite, înainte de a o duce pe Bertha la cămin. Într-o după-amiază destul de caldă se aşezaseră amândouă în spatele casei, în iarba din livadă. Bertha o privise deodată pe Christa cu atâta luciditate şi insistenţă, cum nu mai privise de multă vreme, şi îi comunicase pe un ton ferm că Annei îi plăcea soiul Boskop, iar ei Cox Orange. De parcă ar fi fost ultimul secret, pe care mai trebuia să-l dea în vileag.

Annei îi plăcea soiul Boskop, Berthei, Cox Orange. Toamna, părul surorilor mirosea a mere, la fel rochiile şi mâinile lor. Fierbeau magiun de mere şi must de mere şi peltea de mere cu scorţişoară, şi de obicei aveau mere întregi în buzunarele şorţurilor şi mere începute în mâini. Bertha mânca mărul întâi repede de jur împrejur, formând o adâncitură lată la mijloc, apoi cu grijă jos, unde e floarea, şi la urmă sus, în jurul codiţei, iar apoi arunca în aer cotorul, cu boltă. Anna mânca încet, cu savoare, de jos în sus — tot mărul. Sâmburii îi mesteca apoi ore în şir. Când Bertha o certa spunându-i că sâmburii sunt otrăvitori, Anna răspundea că au gust de marţipan. Arunca doar codiţa. Asta îmi povestise Bertha cândva, când remarcase că mâncam merele la fel ca ea. Doar majoritatea oamenilor mănâncă merele aşa.

Vara, Carsten Lexow le-a dat elevilor săi o zi liberă, pentru culegerea fructelor, după spusele sale. Bertha a râs şi a spus că această culegere e preferata ei dintre toate cele pe care le au la şcoală. Carsten Lexow a remarcat dinţii albi şi mici ai elevei sale, precum şi nepăsarea distrată cu care mâna ei mare încerca să împingă şuviţele de la ceafă la locul lor, în cozi. Pentru că învăţătorul continua să o privească şi poate îl supărase cu replica ei obraznică, Bertha a roşit, s-a întors şi a plecat cu paşi ţepeni. Domnul Lexow a rămas cu privirea aţintită în urma Berthei, cu inima bătându-i mai repede în piept, şi nu a spus nimic. Anna a văzut totul, a recunoscut privirea cu care Lexow o urmărea pe sora ei, a recunoscut-o aşa cum îţi recunoşti propriul chip în oglindă, şi a plecat la rândul ei în urma surorii, cu obrajii roşii şi capul plecat.

Anna îl iubea pe Lexow, Lexow o iubea pe Bertha, iar Bertha? Ea îl iubea chiar pe Heinrich Lünschen, Hinnerk, cum îl numeau toţi. Era băiatul cârciumarului din sat, un nimeni fără pământ. Familia lui nu avea decât două păşuni mici la marginea satului şi pe acelea le dăduse în arendă unuia şi mai prăpădit decât ei. Hinnerk ura cârciuma părinţilor lui. Ura mirosul de bucătărie şi bere stătută care se simţea dimineaţa în sala de servire. Ura certurile pasionale şi zgomotoase ale părinţilor săi, ura împăcările lor la fel de pasionale şi zgomotoase. Unul dintre fraţii lui mai mici, căci Hinnerk era cel mai mare, i-a spus odată, pe când stăteau pe întuneric în bucătărie şi asistau fără să vrea la o ceartă deosebit de aprigă, că vor primi probabil curând un nou frăţior. Hinnerk a sărit în sus, ura sarcinile frecvente ale mamei lui.

— De unde ştii?

— Păi de fiecare dată când se ceartă, primim curând un nou frăţior.

Hinnerk a râs sec. Trebuia să plece de aici. Ura locul ăsta.

Hinnerk îi atrăsese atenţia domnului Deelwater, pentru că preotul şi fostul învăţător îi lăudaseră peste măsură mintea. Hinnerk era mai deştept decât toţi ceilalţi din sat, o ştia foarte bine şi o observaseră şi alţi câţiva, care nu erau nici ei proşti. Hinnerk venea destul de des la Deelwateri. Ajuta la cules şi primea nişte bani. Mai mulţi bani primea însă de la preot, ceea ce l-a determinat pe Hinnerk, care era foarte orgolios, să ajungă să-l urască şi pe acesta şi să părăsească biserica la prima ocazie care s-a ivit, şi aceasta a fost înmormântarea mamei lui. Banii pentru predică poţi foarte bine să-i economiseşti, căci

oricine poate în fond să predice la fel de bine, doar e mereu acelaşi lucru, preotul nu face altceva decât să schimbe numele respectivului şi bine că face şi asta. Preotul, care investise o grămadă de bani în studiile lui Hinnerk şi a cărui bibliotecă, nu foarte vastă, ce-i drept, îi stătuse acestuia mereu la dispoziţie, s-a simţit profund jignit, nu atât de lipsa de respect şi nerecunoştinţa lui Hinnerk, cât de faptul că acesta se aflase foarte aproape de adevăr. Dar Hinnerk trecuse deja cu brio ambele examene finale de drept, iar tânărul avocat, proaspăt logodit cu fata lui Deelwater, nu mai depindea acum financiar de preot. Preotul ştia acest lucru şi mai ştia şi că Hinnerk ştie că el ştie şi asta îl supăra cel mai tare.

Mi-l amintesc pe Hinnerk Lünschen ca pe un bunic iubitor, care avea darul de a adormi oriunde se afla şi care făcea nespus de des dovada acestui dar. Sigur, toanele lui erau imprevizibile. Dar nu mai era plin de ură, ci un notar mândru, proprietarul mândru al unui birou notarial, soţul mândru al unei femei frumoase şi astfel posesorul mândru al unui domeniu mândru, tatăl mândru al unor fete frumoase şi bunicul unor nepoate şi mai frumoase, cum ne asigura mereu pe Rosmarie şi pe mine, în timp ce ne îngrămădea în farfurii porţii mândre de îngheţată de căpşune, ciocolată şi vanilie. Totul se inversase, acum el, Hinnerk, era urât de multă lume, dar el însuşi nu mai ura pe nimeni, căci în fond realizase tot ce îşi dorise. Rămăsese cel mai deştept om din sat şi acum o ştiau cu toţii.

Pusese să i se deseneze până şi un blazon de familie, pentru a da uitării, odată pentru totdeauna, originea lui umilă, o prostie desigur, deoarece, în fond, oamenii

veneau la el pentru că vorbea cu ei în dialect, şi nu pentru că ar fi avut un arbore genealogic deosebit de înalt. Desenul înrămat al blazonului de familie a rămas, prin urmare, în debaraua care fusese mai demult camera fetelor, unde mai atârna şi acum pe perete. Îmi aminteam însă că, la vederea blazonului, îi juca întotdeauna pe buzele cu contururi clare un zâmbet greu de desluşit: un sentiment de satisfacţie sau autoironie? Probabil nu ştia nici el prea bine.

Bertha îl iubea pe Hinnerk. Iubea aura lui sumbră, tăcerea lui şi ironia tăioasă la adresa celorlalţi. Însă ori de câte ori le întâlnea pe Anna şi pe Bertha, chipul lui se lumina, zâmbea politicos şi glumea şi era în stare să compună pe loc ori vreun sonet despre cotorul de măr pe care Anna era pe cale să-l înghită, ori vreo odă festivă despre coada stângă a Berthei ori se apuca să alerge prin curte în mâini, de o luau găinile la goană cotcodăcind terifiate. Fetele râdeau în gura mare, Bertha se trăgea ruşinată de panglica cozii stângi, iar Anna arunca în liliac, cu indiferenţă jucată şi cu un zâmbet ascuns, cotorul ei de măr şi renunţa de data aceea să-l mănânce în întregime.

La început, Hinnerk a vrut-o însă pe Anna. Ştia, bineînţeles, că era fata cea mare a lui Carl Deelwater, căci dacă n-ar fi fost, n-ar fi vrut-o, cel puţin nu aşa. Nu-l atrăgea însă moştenirea ei. Sau cel puţin nu numai aceasta. Îi admira mai degrabă statutul, siguranţa calmă de sine, care lui îi lipsea în totalitate. Îi vedea, desigur, şi frumuseţea, corpul ei cu sânii plini, şoldurile şi spatele unduios. Indiferenţa caldă cu care îl trata Anna îl incita, dar avea mereu grijă să le acorde ambelor fete la fel de multă atenţie. Din calcul sau din respect? Din afecţiune pentru

Bertha sau din milă pentru fata mai mică, de sentimentele căreia trebuie să fi fost conştient?

Bunica mea ştiuse că pentru Hinnerk ea a fost a doua alegere. Ne-o spusese cândva lui Rosmarie şi mie, fără amărăciune, nici măcar cu părere de rău, ci foarte obiectiv, de parcă aşa a fost să fie. Nouă nu ne plăcea să auzim aşa ceva, mai să ne supărăm pe Bertha, iubirea nu putea fi astfel, după părerea noastră. Şi fără să ne fi înţeles vreodată, nu i-am spus Mirei niciodată acest lucru.

Acum, când Inga nu mai era fiica lui Hinnerk, reuşeam să înţeleg mai bine lipsa de amărăciune a Berthei faţă de Hinnerk, poate şi devotamentul ei. Şi în afară de asta, Bertha lua întotdeauna lucrurile aşa cum veneau, merele rămâneau acolo unde cădeau. După ce Bertha căzuse ea însăşi la şaizeci şi trei de ani dintr-un măr, iar amintirile ei începuseră şi ele să se desprindă şi să cadă una după alta, acceptase această descompunere fără luptă, cu tristeţe. Cotiturile destinului — inclusiv în cazul familiei noastre — au fost întotdeauna marcate de o cădere. Şi de un măr.

Domnul Lexow vorbea calm şi cu privirea în cană. Între timp se înserase şi aprinseserăm lampa cu abajur de paie, care atârna deasupra mesei. Într-o noapte, mi-a spus domnul Lexow şi a oftat în direcţia laptelui din cană, după ce toată ziua fusese căldură mare, apăsătoare, ieşise la o plimbare care îl adusese, nu tocmai întâmplător, în preajma casei Deelwaterilor.

Casa era cufundată în beznă. Intrase încet pe alee şi o luase înainte, pe lângă casă şi şură, spre livadă. Brusc, i s-a făcut ruşine că dădea târcoale pe acolo şi atunci şi-a

propus să traverseze pur şi simplu livada, să sară gardul din spate, care o despărţea de păşune, şi apoi să traverseze păşunea, până la drumul spre ecluză. Când a ajuns sub merii cu frunze dese, a scos un ţipăt. Ceva tare îl lovise deasupra ochiului stâng. Nu era o piatră, nu fusese chiar atât de tare, în schimb fusese ceva ud şi, în urma impactului cu tâmpla lui, se spărsese.

Un măr.

Sau mai degrabă un cotor de măr. Lipsea floarea şi partea de jos a miezului, partea de sus cu codiţa zăcea la piciorul lui, ruptă în două. Lexow s-a oprit, respira repede şi sacadat. În pom foşnea ceva. A încercat să distingă ceva sus, printre frunze, dar era prea întuneric. I s-a părut că distinge ceva mare şi alb, care licărea. A foşnit din nou, iar crengile pomului s-au cutremurat. Când fata a sărit cu o bufnitură din pom, Carsten nu i-a recunoscut chipul, atât de aproape de el stătea. S-a apropiat şi mai mult şi l-a sărutat pe gură. Carsten a închis ochii, gura era caldă şi mirosea a măr. Din soiul Boskop. Şi a migdale amare. Nu avea să uite niciodată gustul acesta. N-a apucat să spună nimic, pentru că gura fetei a sărutat din nou gura lui Carsten şi atunci el a sărutat-o la rândul-i şi s-au prăbuşit amândoi în iarba de sub măr şi şi-au smuls pe nerăsuflate şi cu degete neîndemânatice hainele de pe ei. Nimfa din pom nu purta decât o cămaşă de noapte, deci nu putea fi chiar atât de dificil să o elibereze de haine, dar atunci când doi oameni încearcă să se dezbrace şi pe sine, şi pe celălalt şi se mai şi sărută între timp şi nu vor să se desprindă cu niciun chip unul din braţele celuilalt, nu e foarte uşor, mai ales că amândoi nu erau prea pricepuţi la ceea ce făceau. Dar o făceau şi au făcut şi altele, iar pământul dogorea în jurul lor, astfel încât mărul

sub care se întinseseră a început, deşi era deja iunie, să îmbobocească pentru a doua oară.

Domnul Lexow nu mi-a descris, desigur, cu amănunte schimbul de dezmierdări care a avut loc sub măr, şi pentru acest lucru i-am fost recunoscătoare, însă vorbele lui rostite încet şi totuşi cu intensitate, privirea încă aţintită asupra cănii, au trezit în mintea mea nişte imagini care-mi păreau familiare, de parcă mi le-ar fi descris cineva mai demult, de parcă le-aş fi auzit în copilărie, poate din vreo discuţie a adulţilor, pe care o ascultasem în secret, din vreo ascunzătoare, şi pe care abia acum o înţelegeam. Şi aşa a ajuns povestea lui Carsten Lexow să facă parte din propria mea poveste şi din povestea mea despre povestea bunicii mele şi din povestea mea despre povestea bunicii mele despre povestea mătuşii Anna.

Dacă Lexow rostise totuşi la un moment dat cu voce tare numele Berthei şi femeia se desprinsese atunci din braţele lui şi o luase la fugă, dacă el observase confuzia în timp ce-i dezmierda sânii plini şi îi dăduse drumul, dacă amândoi se prefăcuseră până la capăt că nu ştiu ce ştie celălalt şi abia după aceea se dezlipiseră tăcuţi unul de celălalt pentru a nu se mai regăsi niciodată, asta nu ştiam şi nici nu mai aveam probabil cum să aflu. Ce-şi povesteau însă toţi oamenii din sat şi ce auzisem şi Rosmarie, Mira şi eu de multe ori era că bătrânul măr Boskop din livada Deelwaterilor înflorise într-o noapte caldă de vară şi a doua zi dimineaţa era acoperit de o brumă albă, de parcă dăduse îngheţul. Florile acestea miraculoase nu avuseseră însă nicio putere şi căzuseră până la amiază, tăcute, ca nişte fulgi mari, la pământ. Toţi cei

din gospodărie stăteau în jurul pomului, cuprinşi de teamă şi respect, sceptici, fericiţi sau pur şi simplu miraţi. Doar Anna Deelwater nu l-a văzut, răcise, simţea o uşoară arsură în gât şi a trebuit să rămână în pat. Şi a rămas în pat, arsura i-a distrus perişorii fini ai bronhiilor şi s-a extins, aprinzându-i şi în final paralizându-i aripile plămânilor. Pe Carsten Lexow nu l-a mai revăzut şi la patru săptămâni după ce înflorise mărul, Anna a murit. Un caz tragic de pneumonie.

Domnul Lexow s-a uitat la ceas şi m-a întrebat dacă să plece. Nu ştiam cât de târziu era, dar nu ştiam nici continuarea, pentru că nu ne apropiaserăm încă nici cu un pas de povestea lui cu Bertha. Pe de altă parte, nu s-ar fi cuvenit să plece? A observat că ezit şi s-a ridicat imediat de pe scaun.

— Domnule Lexow, vă rog, n-am terminat încă.

— Nu, n-am terminat, dar poate n-ar fi rău să încheiem pe ziua de azi.

— Fie. Pe ziua de azi. Veniţi şi mâine seară?

— Nu, mâine avem o şedinţă a consiliului local de la care nu vreau să lipsesc.

— Mâine după-amiază la cafea?

— Cu plăcere.

— Vă mulţumesc pentru supă. Şi pentru lapte. Şi pentru casă şi grădină...

— Nu ai pentru ce-mi mulţumi, Iris, te rog, ştii doar că eu ar trebui să-ţi mulţumesc şi să-mi cer scuze.

— În orice caz, nu aveţi pentru ce să vă cereţi scuze de la mine. Pentru ce? Pentru dragostea pe care i-aţi purtat-o bunicii mele până la moarte, sau pentru moartea mătuşii Anna? Vă rog frumos.

— Nu, nu pentru toate astea trebuie să-mi cer scuze de la dumneata, a spus şi m-a privit cu prietenie, acum înţelegeam de ce-i căzuse cu tronc mătuşii Anna.

— Ci pentru faptul că nimeni din familia dumitale nu a ştiut că eu am o cheie de rezervă, nici măcar mătuşa dumitale, Inga. Ea credea că vin doar din când în când să văd ce mai e prin jurul casei.

A scotocit în buzunarul de la pantaloni şi pentru a doua oară de când venisem aici, mi s-a înmânat cheia uriaşă, de alamă, a casei. Domnul Lexow avea, după toate aparenţele, o cheie de rezervă pentru multe lucruri, mi-am spus în gând şi am aşezat obiectul metalic, călduţ, pe masa din bucătărie.

L-am însoţit pe bătrânul învăţător şi iubitul bunicii mele până la uşă.

— Aşadar, mâine la cafea?

A făcut un semn cu mâna şi a coborât încet şi cam greoi scările, a dispărut pentru scurt timp sub trandafiri şi a luat-o apoi în dreapta, spre bicicleta pe care o lăsase sprijinită de zidul casei, pe aleea de intrare. Am auzit suportul bicicletei scrâşnind pe plăci şi apoi zumzetul dinamului, când a trecut pe trotuar, prin spatele gardului viu. Mi-am dat şosetele jos, am luat cheia din cârlig şi am ieşit să închid portiţa.

Am luat-o spre grădină, unde acum, în întuneric, se ivea prin unele colţuri spiritul Berthei. Grădina ei ajunsese să semene cu una dintre bucăţile groteşti de lână pe care le păstra mama în dulap: găuri care se căscau, un desiş care creştea anapoda şi în care, pe undeva, se întrevedea un model.

Annei îi plăcea soiul Boskop, Berthei, Cox Orange.

Oare ce voise Bertha să-i spună atunci mamei mele? Ce îşi amintea şi ce lăsa pradă uitării? Cele uitate nu dispăreau niciodată fără urmă, atrăgeau mereu, în taină, atenţia asupra lor şi asupra locului în care se ascunseseră. Sărutul fetei avea gust de mere Boskop, spusese domnul Lexow.

Când Bertha a alergat în grădină, la o lună de la miracolul florilor văratice de măr, a văzut cum coacăzele roşii se albiseră. Cele negre rămăseseră negre. Toate celelalte aveau acum culoarea alb-verzuie a cenuşii. În anul acela au curs lacrimi din belşug şi s-a făcut o peltea de coacăze deosebit de gustoasă.

Capitolul V

M-am trezit în timpul nopţii înfrigurată. Lăsasem deschise ambele ferestre şi ambele uşi de la camera Christei, iar dintr-acolo sufla acum vântul rece al nopţii. Mi-am tras pătura la loc, pe pat, şi m-am gândit la mama. Ei îi plăcea răcoarea. În Baden, verile erau atât de calde, încât avusese toate motivele nu doar să-şi instaleze aparate de aer condiţionat, ci şi să le dea la maximum, să servească toate băuturile cu mici cuburi de gheaţă şi să-şi umple o dată la câteva ore, din congelatorul care se afla în pivniţă, câte un castronel de sticlă cu îngheţată de vanilie.

Când venea însă iarna, lacurile de la balastiere, canalele şi braţele Rinului Vechi îngheţau mai repede decât lacurile de aici, din câmpia ploioasă a Germaniei de Nord.

Şi atunci mama se dădea cu patinele.

Nimeni nu patina ca ea, nu era foarte graţioasă, nu dansa, ci zbura, gonea, ardea pe gheaţă. Bunicul meu îi cumpărase de mică o pereche de patine albe. Şi el era mândru de propria lui măiestrie, care se limita la avansări rapide şi întoarceri în semicercuri. Ştia să patineze

şi în cercuri largi, punându-şi piciorul dinspre exterior peste cel din interior. Dar ce făcea fiica lui, Christa, pe gheaţă nu învăţase de la el. Ea patina în opturi largi, îşi punea mâinile în şold şi se înclina la viraje. Îşi lua avânt şi sărea ca o nebună de cinci sau şapte ori în aer, cu picioarele îndoite la genunchi. La fiecare săritură făcea câte o răsucire parţială şi gonea ba în faţă, ba în spate pe suprafaţa netedă. Sau se învârtea pe un picior, cu pumnii înmănuşaţi ridicaţi în înaltul cerului de iarnă, de-i săltau întruna cozile. La început, Hinnerk s-a întrebat dacă să-i permită fiicei sale un asemenea stil de patinaj. Oamenii se uitau la ea, pentru că nu avea cum să nu le atragă atenţia. Dar apoi i s-a părut că distinge în şuşotelile lor invidia şi atunci a decis să fie mulţumit de fiica lui şi straniile ei apucături pe gheaţă. Mai ales că altfel era foarte cuminte, blândă şi grijulie ca o mamă şi se străduia mereu să-i fie în special lui, iubitului ei tată, pe plac.

Pe tatăl meu l-a cunoscut pe râul Lahn, care îngheţa iarna. Amândoi studiau la Marburg, Christa sport şi istorie, tata fizică. Bineînţeles că tatăl meu nu avea cum să nu o remarce pe mama pe gheaţă. Pe podurile de peste râu se adunau uneori în grupuri mici oameni care nu aveau nici ei cum să nu o remarce. Toţi priveau în jos la făptura înaltă, despre care nu-ţi dădeai imediat seama dacă era bărbat sau femeie. Picioarele în pantaloni strâmţi maronii erau de băiat, umerii la fel, mâinile mari erau vârâte în mănuşi flocoase cu un deget, iar părul scurt, şaten era ascuns sub o căciulă tricotată, cu ciucure — Christa îşi tăiase cozile deja înainte de prima ei prelegere. Doar şoldurile ei erau poate puţin mai late decât ale unui

bărbat, obrajii roşii erau prea netezi, iar conturul feţei de la ureche la maxilar şi mai jos, până la gât, era atât de delicat arcuit, încât tata s-a întrebat dacă în acest caz se putea vorbi despre o curbă parabolică sau mai degrabă despre o sinusoidă. Şi, spre surprinderea lui, s-a simţit împins de curiozitatea de a afla cum şi încotro se continua această curbă sub fularul gros de lână bleu.

La început, tatăl meu, Dietrich Berger, nu i-a adresat niciun cuvânt tinerei patinatoare. Se ducea însă după-amiază de după-amiază la Lahn şi arunca uneori câte o privire în direcţia ei. Pe atunci locuia încă acasă, la mama lui. Era cel mai mic dintre cei patru copii. Fratele lui mai mare se mutase şi mama lui era văduvă, astfel încât rolul de bărbat în casă îi revenea lui. Îl purta însă cu vitejie şi nu i se părea greu, poate şi pentru că nu i-ar fi dat niciodată prin cap să-şi pună vreo întrebare. Cele două surori îi răspundeau cu zeflemea, bombăneli şi râsete, când le spunea la ce oră să vină seara acasă, dar până la urmă erau totuşi bucuroase că Dietrich preluase răspunderea pentru familie.

Pe mama tatălui meu nu am cunoscut-o prea bine. A murit când eram încă foarte mică şi nu-mi amintesc decât fusta ei ţeapănă de lână, a cărei jupă de tafta se freca de ciorapii din nailon cu foşnete melodioase. Fusese o sfântă blajină, spunea mătuşa Inga. Mama mea spunea însă altceva: soacra ei se strofocase atâta pentru alte familii, dar nu-şi ţinuse în bună ordine propria gospodărie, nu gătise decât rareori, iar de copiii ei ar fi putut să se ocupe mai mult. Tata era foarte meticulos, îi plăcea să existe o ordine sistematică, să strângă lucrurile în casă cu economie de mişcări şi să facă curat într-un mod eficient.

Haosul îi provoca durere fizică şi din acest motiv strângea aproape în fiecare seară după mama lui. Cei patru copii nu moşteniseră pic de simţ al umorului de la mama lor sfântă şi lucidă. Să se amuze pe sine — şi, mai rar, pe alţii — tata nu învăţase decât mai târziu, de la mama mea, multă vreme după ce i se adresase în sfârşit, spre finalul sezonului de patinaj din Marburg.

Când gheaţa a început să se topească, iar pe sub poduri se formau deja bălţi, tata şi-a luat inima în dinţi şi, după paisprezece zile de când se tot învârtiseră unul în jurul celuilalt, i s-a prezentat după toate regulile şi i-a spus: „Coeficientul de frecare la alunecarea patinelor pe gheaţă este în medie de 0,01. Indiferent de greutatea persoanei respective. E uimitor, nu-i aşa?“

Christa s-a înroşit şi a observat că aşchiile de gheaţă din vârful patinelor ei se topiseră şi se prelingeau ca nişte lacrimi de pe metalul neted şi lucios. Nu, asta chiar n-o ştiuse, şi da, era într-adevăr uimitor. După care au amuţit amândoi. Christa a întrebat în cele din urmă, după o pauză lungă, foarte lungă, de unde ştia el acest lucru cu atâta exactitate. El i-a răspuns numaidecât şi a întrebat-o dacă ar putea să-i arate cândva Institutul de Fizică. Aveau acolo şi un aparat care producea gheaţă uscată. „Mi-ar plăcea“, a spus Christa, fără să-şi ridice privirea de la patine şi cu un zâmbet chinuit pe faţa roşie. Dietrich a dat din cap şi a spus „La revedere“ şi amândoi s-au despărţit în grabă şi cu un vădit sentiment de uşurare.

A doua zi se spărsese gheaţa pe Lahn, sloiurile moi, maronii se împingeau spre mal, iar Dietrich nu ştia cum să mai dea de urma patinatoarei.

Noaptea, luna îmi bătea pe pernă, desenând umbre bine definite. Uitasem să trag perdelele. Patul cu salteaua din trei bucăţi era îngust, iar pătura grea.

Ar fi trebuit să-l sun demult pe Jon, ar fi trebuit să mă gândesc măcar o singură dată la el. Remuşcările m-au trezit pe deplin. Acum mă gândeam la el. La Jonathan, până de curând iubitul meu, acum fostul meu iubit. Nici măcar nu ştia că sunt aici, dar poate era totuna, pentru că, în fond, nici el nu era acolo unde mă aflasem eu înainte de a veni încoace. Locuia în Anglia şi avea de gând să rămână acolo. Eu nu. Când mă întrebase cu două luni în urmă dacă nu voiam să ne căutăm o locuinţă împreună, avusesem brusc sentimentul că a venit timpul să mă întorc acasă. Chiar dacă iubeam foarte mult ţara lui. De fapt, trebuia să plec tocmai pentru că îmi dădusem seama că rămăsesem atâta vreme acolo mai puţin din dragoste pentru el, şi mai mult de dragul ţării lui. Şi acum eram aici. Acum posedam chiar un petec din ţara asta. Refuzam să văd în asta un semn, dar era ceva care îmi întărea decizia de a mă afla din nou aici.

Când îţi pierzi memoria, timpul trece întâi mult prea repede, apoi nu mai trece deloc. „A, păi a trecut atâta vreme de atunci", spunea bunica mea, Bertha, referitor la lucruri care se petrecuseră cu o săptămână, treizeci de ani sau zece secunde în urmă. Şi făcea un gest de parcă ar fi aruncat ceva, iar în glasul ei distingeai o urmă de reproş. Ea era întotdeauna pe fază. O puneau oare la încercare?

Creierul se astupa cu nisip, ca albia neconsolidată a unui râu. Întâi se desprindeau doar fire de pe margine,

apoi se prăbuşeau în apă bucăţi mari din mal. Râul îşi pierdea forma şi fluxul, natura sa firească. În final, nu mai curgea nimic, se zbătea doar neajutorat în toate părţile. Depunerile albe din creier blocau sarcinile electrice, toate capetele erau izolate şi în cele din urmă şi omul: izolare, insulă, embolie, Anglia, electroni şi brăţara de chihlimbar a mătuşii Inga, răşina se întărea în apă, apa se întărea când dădea îngheţul, sticla era din siliciu, iar siliciul era nisip, iar nisipul se scurgea în clepsidră şi acum trebuia să dorm, venise timpul.

Bineînţeles că cei doi s-au revăzut la scurt timp după ce patinaseră pe Lahn. În Marburg nu prea aveai cum să nu te întâlneşti. Mai ales atunci când te căutai. S-au întâlnit deja după o săptămână, la balul Institutului de Fizică, unde mama mea s-a dus cu un coleg, care era băiatul unui coleg al bunicului meu. În mod normal nu ieşeau împreună, deoarece taţii lor s-ar fi bucurat nespus să-i vadă împreună. Asta o făcea pe Christa să îngheţe în compania lui, iar pe el să se tâmpească în compania ei. Seara aceea a fost însă un succes. Christa era atât de ocupată să privească împrejur, încât nu s-a mai pierdut cu firea. În ce-l priveşte pe fiul colegului bunicului, pentru prima dată nu a mai simţit cum răceala însoţitoarei lui îi acoperă cu chiciură creierul şi limba şi a reuşit chiar, o dată sau de două ori, să o facă să zâmbească cu comentariile lui ironice la adresa celor care se aventuraseră printre primii pe ringul de dans. Christa fusese cea care îi sugerase fiului colegului balul Institutului de Fizică. Iar el, deşi observase cum începe iarăşi să se încurce în cuvinte la vederea buzelor ei strânse, a avut totuşi suficientă minte pentru a o invita la acest bal.

Christa l-a văzut prima pe Dietrich, pentru că ea se aşteptase să-l revadă pe el, iar el pe ea, nu. Şi astfel ei îi trecuse deja în oarecare măsură stânjeneala, când a zărit-o şi el la rândul lui. Ochii lui cenuşii s-au luminat, a ridicat întâi o mână şi a înclinat apoi capul în semn de salut. Fără şovăială şi cu paşi săltaţi s-a apropiat de Christa şi a invitat-o imediat la dans, apoi încă o dată, apoi i-a adus un pahar de vin alb şi a dansat din nou cu ea. Însoţitorul Christei îi privea neliniştit din dreptul mesei cu băuturi. Pe de-o parte, se simţea uşurat că de data aceasta totul era atât de simplu, iar el nu era obligat să stea de vorbă cu ea, pe de altă parte avea totuşi sentimentul vag că nu era tocmai în regulă. În afară de asta, a constatat cu un amestec de uimire, satisfacţie şi gelozie că însoţitoarea lui era o dansatoare râvnită, şi a decis pe loc să o invite la dans. Adică să facă taman opusul a ceea ce-şi propusese pentru seara aceea.

Din fericire, el dansa prost şi tata bine. Iar mama dansa bine cu tatăl meu, pentru că el o văzuse deja patinând, ceea ce o elibera pe ea de timiditatea ei sufocantă. La care se mai adăuga faptul că tata era aproape la fel de timid ca ea. Aşa se face că au dansat la toate balurile din acel sezon: balul lunii mai, balul de vară, balurile facultăţilor, balul universităţii. Când dansai, nu trebuia să vorbeşti decât dacă voiai, erau şi alte persoane de faţă şi puteai să pleci acasă când aveai chef. Dansul era un fel de activitate sportivă, găsea Christa, un fel de patinaj pe perechi.

Surorile Christei şi-au dat imediat seama că are un secret. În vacanţa de vară, pe care şi-a petrecut-o desigur la Bootshaven, alerga dimineaţa — ca toate fetele care au un secret — întotdeauna prima la cutia poştală. Însă la

întrebările când insistente, când mieroase ale surorilor ei, Christa se înroşea şi râdea, sau se înroşea şi tăcea. În semestrul următor, când a venit şi mătuşa Inga la Marburg să studieze istoria artei, surorile s-au dus la balul bobocilor. Dietrich Berger îi fusese deja prezentat Ingăi, împreună cu un grup de tineri din frăţia studenţească a lui Dietrich. Ei, Ingăi, îi plăcuse mult un student la sport, înalt şi frumos, iar ea presupusese că el era respectivul. Când a văzut însă că sora ei nu catadicseşte măcar să arunce o privire spre pantofii cu tocuri înalte, care mergeau atât de bine cu rochia maro de mătase, ci pune mâna fără să stea pe gânduri pe balerinii fără niciun pic de toc, Inga a înţeles imediat despre cine era vorba: despre Dietrich Berger, care măsura un metru şaptezeci şi şase.

Dietrich şi Christa s-au logodit în acelaşi an, iar când mama a împlinit douăzeci şi patru de ani, după încheierea studiilor pe care le urâse atâta şi după ce şi-a luat diploma la o şcoală din Marburg, s-au căsătorit şi s-au mutat în Baden, unde tata a primit un post la un centru de cercetare. Şi de atunci, pe mama a chinuit-o dorul de casă.

Nu putea să uite satul şi era legată cu tot trupul şi sufletul ei de casa care acum îmi aparţinea mie. Deşi locuia acolo unde locuia deja de mai multă vreme decât locuise vreodată în Bootshaven, mama avea sentimentul că acolo, în sud, ea nu era decât în trecere. Prima dintre verile acestea fierbinţi, umede şi fără vânt a adus-o pe mama în pragul disperării. Când nu putea dormi noaptea, pentru că temperatura nu scădea sub treizeci de grade, stătea în pat, asudată, cu privirea aţintită la lampa de sticlă lăptoasă din tavan şi îşi muşca buza de jos, până

când se lumina afară. Atunci se scula şi îi pregătea soţului ei micul dejun. Verii i-a urmat o toamnă lipsită de importanţă şi acesteia o iarnă grea, cu cer senin, în care au îngheţat toate apele. Şi au rămas îngheţate săptămâni în şir. Şi atunci mama a ştiut că va rămâne aici. În luna noiembrie a anului următor, m-am născut eu.

Eu nu mă simţisem niciodată pe de-a-ntregul acasă, acolo, în Baden. Cu atât mai puţin în Anglia, chiar dacă vreme de câţiva ani asta mi-am imaginat. Şi nici aici, în Bootshaven. În sudul Germaniei crescusem şi mersesem la şcoală, acolo erau prietenele mele cele mai bune, casa părinţilor mei, copacii mei, lacurile mele şi slujba mea. Aici în nord erau în schimb pământul, casa şi inima mamei mele. Aici fusesem copil şi tot aici încetasem a mai fi copil. În cimitirul de aici se odihnea verişoara mea, Rosmarie. Aici se odihnea bunicul meu — şi acum Bertha.

Nu înţelegeam de ce Bertha nu-i lăsase casa mamei mele sau uneia dintre surorile ei. Ştiu şi eu? Poate fusese o consolare pentru bunica, să ştie că prin mine trăia încă o generaţie de Deelwateri. Dar nimeni nu iubea casa aşa cum o iubea mama şi firesc ar fi fost să i-o lase ei. Atunci ar fi ajuns, mai devreme sau mai târziu, tot la mine. Ce să facă mama cu păşunile de vite? Trebuia să stau cândva de vorbă despre toate acestea cu fratele Mirei. Gândul că va trebui să discut chestiuni legate de familie cu Max Ohmstedt mă neliniştea. Pentru că atunci va trebui să-l întreb şi de Mira, să-l întreb cum îi mai merge.

Era încă devreme, când m-am trezit. Dimineţile de duminică sunt altfel, o simţi imediat. Aerul e altfel alcătuit,

e mai greu şi din cauza asta totul pare oarecum tărăgănat. Până şi sunetele familiare par diferite. Mai înăbuşite şi, în acelaşi timp, mai insistente. Maşinile nu fac atâta zgomot, acesta e desigur unul dintre motive, poate şi faptul că nu e monoxid de carbon în aer. Dar poate că duminica suntem mai atenţi la sunete şi adieri pentru care, în cursul săptămânii, nu irosim nicio clipă din timpul nostru. Şi totuşi nu credeam asta de fapt, pentru că şi în vacanţe simţi altfel dimineţile de duminică.

În vacanţe îmi plăcea să rămân dimineaţa, după prima noapte dormită în casă, încă o vreme trează în pat, atentă la zgomotele care veneau de jos. Pârâitul scării, ţăcănitul tocurilor pe podeaua din bucătărie. Uşa care dădea din bucătărie în şură se deschidea greu şi scârţâia de fiecare dată când o împingeai, iar când o trânteai la loc se auzea o bufnitură. Şi clinchetul cârligului de fier, pe care-l scoteau dimineaţa şi-l lăsau să atârne lângă tocul uşii. Uşa care dădea din hol în bucătărie se deschidea, în schimb, mult prea uşor şi de fiecare dată când împingeai uşa de la şură, sărea piedica broaştei şi uşa se izbea zdrăngănind din cauza curentului. Clopoţelul de alamă de la uşa casei zornăia când ieşea bunicul din casă. Pleca la birou cu bicicleta, pe care o scotea întâi din şură şi o lăsa afară în grădină, după care intra din nou în şură, închidea uşa din interior şi trecea apoi prin bucătărie, străbătea holul şi ieşea din casă pe uşa principală. De ce nu ieşea direct din şură? Pentru că voia să închidă uşa din interior cu zăvorul, nu să o încuie din exterior cu cheia. Dar de ce să nu o încuie din exterior? Eu eram de părere că voia pur şi simplu să ţină în mâna lui clanţa strălucitoare de alamă de la uşa mare a casei, să zăbovească

pentru câteva clipe în capul scării, în calitate de stăpân al casei, să scoată în trecere ziarul din cutia poştală, să şi-l vâre în servietă, să coboare treptele, să se salte pe bicicletă şi să plece în zorii unei zile noi la birou, sunându-şi clopoţelul de la bicicletă şi salutând scurt, aproape milităros, în direcţia geamului de la bucătărie. În orice caz, nu s-ar fi potrivit cu imaginea pe care el şi toţi ceilalţi o aveau despre domnul notar, dacă s-ar fi strecurat afară, nebăgat în seamă, pe o uşă dosnică. Nici măcar atunci când nu mai avea de mult nimic de spus la birou. Cât a fost bunicul în viaţă, niciunul dintre parteneri nu a îndrăznit să se mute în biroul lui, deşi era cel mai mare şi cel mai frumos.

După ce pleca, se auzeau zăngănind mai tare vasele din bucătărie, se auzeau voci de femei, râsete de femei, paşi grăbiţi, uşi trântite, dar ecoul din bucătăria cu tavan înalt mă împiedica să înţeleg ce se vorbea. Înţelegeam însă foarte limpede natura sentimentelor care umpleau aerul din bucătărie. Când se vorbea cu glas înăbuşit şi scăzut, monosilabic şi cu pauze lungi între cuvinte, erau griji. Când se vorbea mult şi repede, pe acelaşi ton şi de obicei tare, se relatau întâmplări din viaţa de zi cu zi. Când se chicotea şi şoptea, sau chiar se scoteau strigăte înăbuşite, era recomandabil să te îmbraci rapid şi să te furişezi jos, pentru că secretele nu se dezvăluiau de mai multe ori pe zi. Mai târziu, când şi-a pierdut Bertha memoria, nu mai vorbea tare, făcea pauze de lungimi diferite şi întotdeauna când acestea ameninţau să devină prea lungi, erau iute curmate de alte voci. De obicei, de mai multe voci simultan, care creşteau brusc în intensitate şi amuţeau la fel de iute.

În dimineaţa aceasta nu se auzea desigur nimic. Pentru că eram singură în casă. Tăcerea îmi amintea de o altă dimineaţă, cu treisprezece ani în urmă, în care nu se auzise, la fel, nimic. Doar din când în când zdrăngănea câte o uşă sau o ceaşcă. În rest, tăcere. Acel gen de tăcere care apare doar atunci când s-a produs ceva zguduitor. Ca surzenia după o împuşcătură. O tăcere ca o rană. Lui Rosmarie nu-i cursese decât foarte puţin sânge din nas, dar pe pielea albă, firicelul clar trasat părea să-şi bată joc de noi.

M-am sculat, m-am spălat pe faţă şi pe dinţi în camera mătuşii Inga, mi-am tras pe mine rochia neagră şifonată şi am coborât să-mi fac un ceai. Am găsit mai multe cutii cu pliculeţe de ceai, ba chiar şi nişte fulgi de porumb, care aveau deja un gust stătut, de bufet, dar din fericire nu se muiaseră încă. Rămăseseră probabil de la scurtele şederi ale mătuşii Inga. În frigider mai aveam lapte de la domnul Lexow.

După aceea, m-am dus cu bicicleta la telefonul public din benzinărie şi am sunat la Freiburg. Era duminică desigur, dar ştiam că robotul bibliotecii universitare era în funcţiune. Am transmis că trebuia să-mi iau încă trei zile liber, pentru a rezolva problemele legate de moştenire. De acolo am pornit-o spre lac.

Era probabil încă foarte devreme, pentru că cele câteva persoane pe care le-am întâlnit pe drum, toate, fără excepţie, proprietari de câini, m-au salutat cu acel zâmbet discret conspirativ, cu care se recunosc între ei cei care se trezesc dimineaţa devreme — cu consecvenţă, inclusiv duminica. Drumul care ducea la lac era uşor de

găsit. Ca aproape toate drumurile de aici, şi acesta te purta peste păşuni şi prin pădurici. La un moment dat am luat-o la dreapta şi am traversat, pe o stradă pavată, un cătun format din trei gospodării cu şuri, silozuri şi tractoare, apoi am ocolit două coline, am luat-o din nou peste păşuni şi în următoarea pădurice din nou la dreapta. În faţa mea era lacul. Un ciob de sticlă neagră.

Mai târziu aveam de gând să caut prin dulapuri nişte costume vechi de baie, pentru că nu voiam să constitui un motiv de indignare publică. Dar acum mergea şi aşa, doar nu era nimeni prin preajmă. Din păcate nu-mi luasem nici măcar un prosop cu mine. Deşi în casă aveam două, poate chiar trei lăzi uriaşe pline cu prosoape. M-am dezbrăcat şi descălţat într-o clipă şi am intrat în lac. Malurile erau năpădite de buruieni, exista o singură porţiune dreaptă, cu nisip. O plajă mică, pentru o singură persoană. Am intrat încet în apă. Un peşte a ţâşnit pe lângă mine. M-am înfiorat. Apa nu mai era atât de rece pe cât crezusem. Degetele de la picioare mi s-au afundat în solul moale, m-am desprins şi am început să înot.

Când înotam, mă simţeam în siguranţă. Pământul nu mai avea cum să-mi fugă de sub picioare. Nu se putea sfărâma, prăbuşi sau aluneca, nu se putea deschide să mă înghită. Nu mă loveam de lucruri pe care nu aveam cum să le văd, nu călcam din greşeală pe ceva, nu mă puteam răni — nici pe mine, nici pe alţii. Apa era previzibilă, rămânea la fel. Bine, uneori era limpede, alteori neagră, rece sau caldă, liniştită sau agitată, dar natura ei era mereu aceeaşi, chiar dacă starea ei de agregare se modifica, era mereu la fel, mereu apă. Iar înotul era

ca zburatul pentru laşi. Să pluteşti fără să fii în pericol de a te prăbuşi. Eu nu înot foarte frumos — lovesc asimetric din picioare —, dar înot repede şi sigur şi, dacă e nevoie, ore în şir. Ador momentul în care mă desprind de pământ, schimb elementul, momentul în care mă las în voia apei, încrezătoare că mă va ţine. Şi apa, altfel decât pământul sau aerul, chiar mă ţinea. Nu trebuia decât să înot.

Am înotat dintr-o parte în cealaltă a lacului. Când mâinile mele atingeau suprafaţa netedă, ea se vălurea, devenea lichidă şi moale. Povestea domnului Lexow se scurgea de pe mine, toate poveştile se scurgeau de pe mine, iar eu redeveneam cea care eram. Şi atunci am început să mă bucur de cele trei zile pe care aveam să le petrec în casă. Şi dacă o păstram totuşi? Cel puţin deocamdată. Când am ajuns la celălalt mal, am rămas în apă. Când primele frunze ale plantelor acvatice mi-au atins picioarele, m-am întors şi am înotat înapoi. Întotdeauna mi-a fost teamă când mă atingea ceva jos, în apă. Mi-era teamă de morţii care îşi întindeau de acolo mâinile moi şi albe spre mine, de ştiucile uriaşe, care înotau poate pe sub mine, în locurile unde apa era brusc foarte rece. Când eram mică, m-am lovit odată în mijlocul lacului de la balastieră de unul dintre acele trunchiuri mari, mucegăite, care apar din timp în timp în astfel de lacuri şi plutesc imediat sub suprafaţa apei. Am urlat atunci, am urlat fără să mă mai opresc şi n-am mai vrut să ies la mal. A trebuit să mă scoată mama din apă.

Mă uitam de departe la bicicleta mea şi la grămăjoara de haine negre pe fâşia albă de nisip. Şi nu mi-a venit

să cred când am observat o a doua bicicletă şi o a doua grămăjoară de haine. Cât de departe posibil de ale mele, dar totuşi nu foarte departe, pentru că ale mele se aflau exact la mijlocul fâşiei de nisip. Şi nu aveam costum de baie pe mine. Speram să fie o femeie. Dar unde era?

Am zărit în apă un creştet negru, care se apropia de mine, braţele albe se ridicau şi coborau încet. Nu. Nu se putea, era incredibil! Iarăşi! Max Ohmstedt. Mă urmărea? Max se apropia uimitor de repede. Îmi văzuse desigur bicicleta, când intrase în apă, dar oare o recunoscuse? Dar rochia neagră?

Max privea în jos şi înainta foarte calm în apa întunecată. Aş fi putut să trec pe lângă el, să mă îmbrac şi să plec acasă, fără ca el să mă observe. Mai târziu m-am întrebat dacă nu voise să-mi ofere tocmai ocazia de a proceda astfel. L-am strigat, nu foarte tare:

— Hei!

Max nu m-a auzit şi am strigat mai tare:

— Hei!

Şi apoi:

— Max!

Atunci a ridicat capul spre mine, între timp ajunseserăm amândoi la aceeaşi distanţă de mal, şi-a dat părul ud, care i se lipise de frunte, cu mâna peste cap şi m-a privit liniştit.

— Hei! a spus gâfâind puţin. Nu zâmbea, dar nici nu mă privea cu ostilitate. Părea să aştepte. În cele din urmă a scos o mână din apă şi mi-a făcut un semn. Un gest care, prin faptul că fusese amânat, părea un salut stângaci şi o solie de pace deopotrivă.

Seriozitatea lui m-a mişcat puţin, la fel şi părul care se înălţa de pe frunte vertical. Mi-a venit să râd:

— Eu sunt.

— Da.

Părea că stăm faţă în faţă şi ne străduiam să ne clătinăm cât de puţin posibil, dar picioarele noastre loveau înnebunite apa, ca să nu ne scufundăm. Şi căutam disperaţi un subiect care s-ar fi pretat unui dialog prietenos distanţat. Eu eram goală puşcă, iar el era avocatul meu. Toate acestea îmi treceau prin minte şi nu aduceau tocmai o notă de spontaneitate conversaţiei mele. În acelaşi timp, încercam cu disperare să găsesc o modalitate de a-mi lua tălpăşiţa cu demnitate. Un gest scurt din cap, un zâmbet nu foarte călduros, un „Pe curând" aruncat în treacăt şi puteam înota mai departe. Asta îmi părea strategia potrivită. Am tras, aşadar, aer în piept, am ridicat în semn de salut o mână din apă — şi mi-am turnat cu această ocazie, din greşeală, apă în gură, din nefericire m-am înecat îngrozitor, pentru că trăsesem adânc aer în piept, am tuşit, am horcăit, am dat din mâini, ochii mi s-au umplut de lacrimi, iar faţa mea a căpătat probabil o culoare foarte stranie, căci Max şi-a înclinat puţin capul, a mijit ochii şi a asistat cu un interes vădit la spectacolul pe care-l dădeam în apa neagră, care înainte fusese atât de liniştită. O lişiţă s-a înălţat fâlfâind din aripi, eu am tuşit, m-am lăsat la fund şi am revenit la suprafaţă. Max s-a apropiat.

— Eşti în regulă?

Când am vrut să-i răspund, i-am scuipat puţină apă în faţă.

— Da, sigur că da! am croncănit. Dar tu?

Max a dat din cap.

Am luat-o grăbită spre mal. A trebuit să mă opresc din când în când, pentru a tuşi. Când am aruncat o privire scurtă în urmă, înainte de a ieşi, am constatat că Max era în spatele meu, se întorsese împreună cu mine şi acum nu-şi mai mişca braţele. Doamne sfinte! Asta eram obligată să fac acum? Să ies în fugă din apă, goală şi scuturată de accese de tuse? Mă şi vedeam încercând să-mi trag rochia neagră peste cap şi umeri şi — pentru că eram udă — încurcându-mă cu braţele întinse în ea. Oarbă şi încătuşată, căci rochia era dintr-un bumbac tare, aveam să cad peste bicicletă şi, în încercarea de a mă aduna de pe jos, aveam să mă agăţ cu mâneca de pedală. Şi în vreme ce, bine înlănţuită, aveam să mă îndepărtez şontâcăind şi târând după mine o bicicletă de bărbaţi, urletele mele înăbuşite, care între timp ar fi ajuns la o intensitate animalică, aveau să răsune încă departe, deasupra lacului negru. Şi celui care va avea ghinionul de a le auzi îi va îngheţa sângele în vine şi niciodată nu va mai...

— Iris.

M-am întors. De data aceasta stăteam cel puţin în picioare şi nu mai trebuia să calc apa.

— Iris. Eu. Păi. Mă bucur să te văd. Sincer. Şi Mirei îi plăcea lacul ăsta. Pentru că era, ştii şi tu, aşa cum era ea.

— Adică negru. Ştiu.

Adică negru, ştiu? Asta îmi ieşise pe gură? Max nu putea să creadă altceva decât că eram tâmpită. Am luat o mină, de parcă tocmai spusesem ceva deosebit de inteligent, şi am întrebat:

— Ce mai face Mira?

— Ce să facă, bine. Nu mai stă de mult aici. E juristă şi ea. La Berlin.

Max stătea şi el acum cu picioarele pe pământ. Ne despărţeau cam două lungimi de corp.

— La Berlin. Cât de potrivit pentru ea. Sigur lucrează într-un birou cool, poartă taioare negre elegante şi cizme negre.

Max a clătinat din cap. Parcă voia să spună ceva, dar s-a răzgândit şi a spus apoi şovăielnic:

— N-am mai văzut-o de mult. După ce a murit. După ce a murit verişoara ta nu s-a mai îmbrăcat în negru. Nu mai vine pe aici. Mai vorbim uneori la telefon.

Nu ştiu de ce m-a impresionat atât de mult acest lucru. Mira în culori? M-am uitat la Max. Semăna puţin cu Mira, dar avea mai mulţi pistrui, Mira precis şi-i albea. Ochii lui aveau mai multe culori. Aveau o nuanţă de căprui şi una mai deschisă, poate verde sau galbenă. Aceleaşi pleoape grele. Mi-am adus din nou aminte. Îi cunoşteam ochii, de când eram copii, dar corpul lui mi-era străin. Între timp crescuse cu mult mai mare decât corpul meu şi era puţin aplecat în faţă, alb, neted, nu foarte lat, dar cu muşchii lucraţi. Mi-am dat un brânci:

— Max.

— Da?

— Max! N-am prosop.

M-a privit puţin derutat, a arătat cu bărbia spre grămada lui de haine şi a deschis gura. Înainte de a-mi oferi însă prosopul lui, am spus repede:

— Şi nici costum de baie. Pe mine, vreau să spun.

M-am lăsat puţin mai adânc în apă, când Max şi-a trecut privirea peste umerii mei. A dat din cap. Distingeam oare umbra unui rânjet?

— Nu-i nimic. Oricum voiam să mai înot puţin. Ia-ţi de la mine ce-ţi trebuie.

A vorbit, a dat scurt din cap şi a plecat.

„Un tânăr atât de plăcut şi serios, şi atât de politicos", am mormăit în barbă, în timp ce ieşeam din apă, şi m-am mirat singură de ce suna atât de sarcastic. Întâi n-am vrut să iau prosopul lui, apoi l-am luat totuşi şi m-am şters atât de bine cu el, că s-a îmbibat tot de apă. Mi-am îmbrăcat rochia. Când m-am aşezat în şaua bicicletei pentru a o lua înapoi spre casă, m-am mai uitat o dată înspre lac şi l-am văzut pe Max stând pe malul celălalt. I-am făcut cu mâna, el a ridicat un braţ şi am pornit.

Capitolul VI

Când am ajuns în dreptul casei, aerul de deasupra asfaltului se încinsese atât de tare, încât vibra, iar strada părea să se transforme într-un râu. Am împins bicicleta până-n şură, unde se înălţa ca-ntotdeauna din lutul bătătorit o penumbră umedă, iar pereţii văruiţi emanau răceală. Umerii albi ai lui Max în apa neagră. Ochi ca mlaştina şi ca smârcurile.

Să mă uit peste hârtii? Să studiez actele legate de moştenire? Primisem deja ceva acte? Să caut nişte lucruri pe care să le păstrez ca amintiri? Să colind iarăşi prin camere? Să ies? Să-mi scot un şezlong afară şi să citesc? Să-l vizitez pe domnul Lexow?

Am luat dintr-un bufet un castron alb, emailat şi am ieşit în grădina de zarzavaturi să culeg coacăze. Îmi aminteam senzaţia bobiţelor calde, pe care le iei tandru în mână ca pe nişte ouă de mierlă şi cum, în vreme ce cu o mână ţii crenguţa, cu unghiile de la cealaltă mână rupi ciorchinele de pe ea. Mâinile mele au umplut curând castronul, cu mişcări rapide şi sigure. M-am aşezat pe un trunchi de pin, care era întins de-a curmezişul pe pământ,

şi am început să desprind cu dinţii boabele de un auriu lăptos de pe scheletul lor verde. Erau acre şi dulci în acelaşi timp, sâmburii amari şi zeama caldă.

Am traversat grădina dogoritoare înapoi, spre casă. O libelulă mare, verde-albăstruie tresărea în zbor deasupra tufişurilor, ca o amintire, se oprea o clipă în aer şi dispărea. Mirosea a fructe coapte, a pământ şi a putregai: poate bălegar, vreun animal mort şi fructe fermentate. Am simţit brusc dorinţa de a smulge cu mâinile tulpinile de piciorul-caprei care crescuseră în tot locul. Îmi venea să îngenunchez şi să prind de suporturi mai stabile cârceii de măzăriche — domnul Lexow o semănase probabil — care se încolăciseră orbeşte pe scândurile gardului, pe ierburi şi pe tulpinile florilor. Am rupt cu gesturi ferme doar câţiva clopoţei înalţi, am tras portiţa scundă în urma mea, am trecut pe lângă treptele de la casă, pe lângă geamurile de la bucătărie şi am deschis uşa de la şură. Venită de afară, din lumina orbitoare a amiezii, n-am văzut la început nimic în penumbră, am simţit însă cu atât mai intens cum mi se strecoară pe sub rochie răcoarea pământului. Am bâjbâit după bicicletă şi am ieşit. Am luat-o pe strada principală, spre biserică. Nu am cotit însă la stânga, ci la dreapta, pe lângă pajiştea pentru cai, spre cimitir.

Bicicleta am lăsat-o la intrare, lângă altă bicicletă veche de bărbaţi, am mai cules câţiva maci pentru buchetul meu de clopoţei şi m-am îndreptat spre mormintele familiei noastre.

Pe domnul Lexow l-am văzut de departe. Părul lui alb strălucea pe fundalul frunzişului mereu verde al gardului

viu. Şedea pe o bancă, la câţiva metri de mormântul Berthei. Prezenţa lui m-a mişcat, dar în acelaşi timp parcă mă şi deranja. Voiam să fiu şi eu o dată singură aici. Când mi-a auzit paşii pe pietriş, s-a ridicat greoi şi mi-a venit înainte.

— Eu tocmai plecam, a spus, sigur vrei să fii şi dumneata o dată singură aici.

Mi-era ruşine, pentru că-mi citise gândul cuvânt cu cuvânt şi am scuturat energic din cap.

— Nu. Bineînţeles că nu. Oricum voiam să vă întreb dacă nu vreţi să treceţi după aceea pe la mine, să vă continuaţi povestea.

Domnul Lexow a privit neliniştit în jur.

— O, cred că nu mai e nimic de povestit.

— Da, dar ce s-a întâmplat pe urmă? Bertha s-a căsătorit cu Hinnerk — şi dumneavoastră? Cum aţi putut... vreau să zic, pe bunica cum de...

M-am oprit stânjenită, doar nu puteam spune „cum de aţi lăsat-o însărcinată". Domnul Lexow vorbea încet, dar apăsat.

— Mi-e teamă că nu prea înţeleg la ce te referi. Bunica dumitale, Bertha, a fost o prietenă bună, căreia nu i-am arătat niciodată altceva decât respect. Îţi mulţumesc pentru invitaţie, eşti foarte amabilă, dar eu sunt un om bătrân şi mă culc seara devreme.

M-a salutat din cap, în privirea lui se strecurase o oarecare răceală. A dat apoi din cap spre coroanele de flori de pe mormântul Berthei, care se cam ofiliseră, şi s-a îndreptat încet spre ieşire. Se culca, aşadar, devreme. Nimic altceva decât respect. M-am uitat la piatra lui Hinnerk şi la movila de pământ a lui Rosmarie, pe care creştea un tufiş de rozmarin. Uitase oare domnul Lexow ce-mi

povestise cu o seară înainte? Uituci nu erau oare decât oamenii care aveau ce uita? Uitarea era oare doar incapacitatea de a reţine ceva în memorie? Poate că oamenii în vârstă nu uită, ci refuză, pur şi simplu, să mai reţină. Pentru că după un anumit număr de amintiri, îţi ajunge, probabil. Uitarea nu era, aşadar, altceva decât o formă a amintirii. Dacă n-ai uita nimic, nici nu ţi-ai mai putea aminti nimic. Uitarea e un ocean care înconjoară insulele amintirii. În care există curenţi, vârtejuri şi adâncimi. Uneori apar bancuri de nisip, care se apropie de insule, uneori dispare câte ceva. Creierul cunoaşte şi el fluxul şi refluxul. Doar la Bertha venise numai fluxul şi înghiţise insulele. Viaţa ei rămăsese undeva pe fundul mării? Iar domnul Lexow nu voia ca alţii să se scufunde până la ea? Sau se folosea de dispariţia ei pentru a-şi relata propria poveste, o poveste în care el avea un rol? Bunicul ne povestise, lui Rosmarie şi mie, de multe ori despre satul învecinat, care se scufundase. Fischdorf, spunea Hinnerk, fusese cândva un sat bogat, mai bogat chiar decât Bootshaven, însă locuitorii săi îi jucaseră la un moment dat preotului lor o farsă. Îl chemaseră la căpătâiul unui mort şi aşezaseră în pat un porc viu. Preotul, care era miop, i-a dat plin de compasiune acestui porc ultima împărtăşanie. Când porcul a sărit guiţând din pat, preotul a fost atât de zguduit, încât a fugit din sat. Ajunsese aproape până la marginea satului Bootshaven, când şi-a dat seama că îşi uitase Biblia în satul vecin. S-a întors — dar satul dispăruse. Pe locul unde se aflase satul, era acum un lac mare. Doar Biblia mai plutea pe suprafaţa apei puţin adânci de la malul lacului.

Pentru bunicul meu, povestea asta era întotdeauna un pretext bine-venit pentru a-şi bate joc de preoţi, care

erau proşti şi beţivi. Care nu erau în stare să deosebească un porc de un om, care îşi uitau peste tot lucrurile şi se mai şi rătăceau după aceea în căutarea lor. El considera povestea aceasta tipică pentru preoţi şi era în totalitate de partea celor din Fischdorf. Lui Hinnerk nu-i prea plăcea ca oamenii să fie pedepsiţi pentru succesul lor.

Poate că domnul Lexow nici nu era tatăl Ingăi. Poate voia doar să-şi însuşească tot ce avusese Bertha mai bun. Ce nu aparţinuse nimănui altcuiva. În ceea ce-o priveşte pe Bertha, ea nu-l iubise decât pe Hinnerk. Trebuia să o întreb pe Inga. Dar nici ea nu-mi putea spune altceva decât o poveste străină.

Am aşezat grăbită buchetul meu roşu-violet pe mormântul lui Rosmarie. Pe domnul Lexow nu-l mai vedeam. Gata cu poveştile vechi. M-am apropiat cu paşi întinşi de poartă. Cu coada ochiului am zărit ceva mişcându-se în stânga, printre morminte. M-am uitat mai atentă şi am văzut un bărbat în cămaşă albă, care stătea, la ceva distanţă de obeliscul familiei noastre, la umbra unui corcoduş, cu spatele rezemat de o piatră funerară. M-am oprit. Lângă bărbat era o sticlă. În mână ţinea un pahar, iar faţa şi-o îndreptase spre soare. Nu-i puteam distinge trăsăturile, doar ochelarii de soare. Nu prea arăta ca un vagabond, pe de altă parte nici ca un vizitator îndoliat. Ciudată localitate, Bootshaven. Cine şi-ar fi putut dori să trăiască aici?

Sau să fie înmormântat aici?

Am aruncat o ultimă privire spre piatra neagră, înaltă, sub care se odihneau, în afară de străbunicii mei şi mătuşa mea, Anna, Hinnerk şi de acum Bertha Lünschen, precum şi verişoara mea, Rosmarie. Mătuşile mele îşi

cumpăraseră deja locuri de mormânt aici. Dar mama? Oare sufletul ei chinuit de dorul de casă avea să-şi găsească liniştea în pământul acesta mlăştinos şi sterp? Dar eu? Locul celei care moştenise casa familiei era aici, în mormântul familiei?

Am mers mai repede şi am închis în urma mea portiţa cimitirului. Bicicleta lui Hinnerk mă aştepta. M-am săltat pe ea şi am plecat înapoi, spre casă. Ajunsă acolo, am intrat scurt, cât să-mi iau un pahar mare cu apă şi m-am aşezat apoi afară pe trepte, unde stătusem deunăzi cu părinţii mei şi mătuşile mele.

Mai demult şedeam aici cu Rosmarie şi Mira: când eram mai mici, de dragul secretelor ascunse în crăpături, mai târziu, de dragul apusului de soare. Scara aceasta exterioară era un loc minunat, care făcea parte atât din casă, cât şi din grădină. Deasupra ei creşteau trandafiri căţărători, dar când uşa de la casă stătea larg deschisă, în parfumul florilor se amesteca mirosul de piatră al holului. Scara nu era nici sus, nici jos, nici afară, nici înăuntru. Era menită să te pregătească cu blândeţe, dar şi cu fermitate, pentru trecerea dintr-o lume în alta. Poate acesta era motivul pentru care, în adolescenţă, şedeam atâta timp ghemuite pe astfel de scări, ne sprijineam de tocurile uşilor, ne aşezam pe ziduri scunde, pierdeam vremea în staţii de autobuz, mergeam pe liniile de cale ferată şi priveam în jos de pe poduri. Eram în trecere şi aşteptam, prizoniere într-un spaţiu intermediar.

Uneori stătea şi Bertha cu noi pe trepte. Era încordată, căci şi ea părea să aştepte, fără să ştie însă exact ce sau pe cine. De obicei aştepta pe cineva care murise, pe tatăl ei, mai târziu, pe Hinnerk şi, o dată sau de două ori, pe sora ei, Anna.

Rosmarie aducea uneori pahare şi câte o sticlă de vin, din proviziile strânse de Hinnerk în pivniţă. Deşi era fiul unui cârciumar, nu ştia mai nimic despre vinuri. La cârciuma din sat se bea mai mult bere. Hinnerk cumpăra vin atunci când găsea pe undeva la un preţ care i se părea deosebit de convenabil, prefera vinul dulce celui sec şi pe cel alb, celui roşu. Mira nu bea decât vin roşu-închis, aproape negru. Pivniţa era însă plină de sticle şi Rosmarie găsea întotdeauna una cu vin închis la culoare.

Eu nu beam. Alcoolul mă prostea. Tot felul de lucruri teribile ţi se puteau întâmpla dacă beai, ştiam asta — ţi se rupea filmul, îţi pierdeai cunoştinţa, uitai a doua zi ce făcuseşi cu o seară înainte. Şi nu-mi plăcea deloc când beau Rosmarie şi Mira. Când deveneau tot mai gălăgioase şi râdeau prea mult, aveam senzaţia că între noi se înalţă un ecran uriaş de televizor. Prin sticla lui le urmăream pe verişoara mea şi pe prietena ei, aşa cum urmăreşti fără sunet un documentar despre păianjeni uriaşi. Fără explicaţiile obiective ale comentatorului, animalele îţi trezesc repulsie, îţi par străine şi urâte.

Mira şi Rosmarie nu observau nimic, privirea li se împăienjenea şi păreau să se amuze la rândul lor de privirea mea fixă. Rămâneam de fiecare dată puţin mai mult timp decât mi-era suportabil, mă ridicam apoi băţoasă în picioare şi intram în casă. Niciodată nu aveam să mă mai simt atât de singură cum mă simţeam în serile acelea, pe scară, cu cele două fete-păianjen.

Când şedea cu noi pe scară, Bertha bea şi ea vin. Rosmarie îi umplea mereu paharul, iar Bertha, care uitase dacă a băut unul sau trei pahare, i-l întindea mereu. Sau îşi turna singură. Frazele ei se încâlceau atunci şi mai rău, râdea, obrajii i se colorau în roz. Mira se abţinea, când

era Bertha de faţă, poate din respect, poate din cauza mamei ei. Căci doamna Ohmstedt, mama Mirei, era cunoscută pentru faptul că obişnuia să bea un păhărel în plus. Într-o zi, Bertha ne-a făcut un semn din cap şi ne-a spus ceea ce spunea mereu: aşchia nu sare departe de trunchi. Atunci Mira a pălit, a luat paharul din care tocmai voise să bea şi l-a vărsat peste trandafiri.

Rosmarie o îndemna pe Bertha să bea, poate pentru că astfel putea justifica mai bine paharele pe care le bea ea însăşi. Dar avea dreptate când spunea:

— Bea, bunico, şi n-o să mai plângi atâta.

Bertha nu a băut decât o vară cu noi pe scări. Curând a devenit atât de lipsită de astâmpăr, încât nu mai putea şedea nicăieri, iar la sfârşitul verii următoare, Rosmarie era moartă.

Soarele coborâse, paharul meu era gol. Acum, că tot eram aici, puteam să le fac o vizită părinţilor Mirei şi să-i întreb de fiica lor. Pentru că de la fratele ei nu aflasem prea multe. De data aceasta nu am luat-o în stânga, spre sat, ci am mers o bucată de drum înspre oraş. Clopoţelul a sunat cu bine cunoscuta terţă mică de odinioară. Grădina nu era foarte îngrijită, nu mai amintea deloc de exemplarele garduri vii tunse geometric şi de straturile de flori trasate cu rigla.

— Hei, iar s-a jucat taică-tu cu echerul tău? spunea Rosmarie pe un ton ironic, când ne deschidea Mira uşa. Acum iarba era crescută, gardurile vii şi pomii nu erau tunşi, şi asta nu de curând.

De fapt, ar fi trebuit să mă aştept, dar m-a luat total prin surprindere să-l văd pe Max deschizându-mi uşa. S-a arătat şi el puţin mirat, dar, înainte ca eu să apuc să spun

ceva, mi-a zâmbit, a făcut un pas spre mine şi părea să se bucure sincer.

— Iris, ce bine. Chiar voiam să trec şi eu azi pe la tine.

— Serios?

Dar de ce strigam oare? Bineînţeles că trebuia să treacă pe la mine, doar era ceea ce s-ar chema avocatul meu. Max mi-a aruncat o privire nesigură.

— Vreau să spun, ce coincidenţă. Şi eu, care, de fapt, nici nu voiam să vin la tine!

Zâmbetul lui s-a subţiat.

— Nu, nu, am spus, nu asta voiam să zic, dar nu ştiam că locuieşti aici. Dar acum, că eşti aici, trec desigur... ăă, şi pe la tine.

Sprâncenele lui Max s-au ridicat. Mă blestemam în gând şi simţeam cum îmi urcă roşeaţa în obraji. Tocmai mă gândeam să bat în retragere cu o remarcă spirituală — ceva de genul „ăă..., păi eu atunci mă car" — când Max a spus cu un rânjet:

— Chiar? Treci şi pe la mine? Păi de când aştept asta. Nu, lasă prostiile. Stai! Iris! Haide odată înăuntru. Sau hai să mergem împreună, ia-o tu înainte, doar ştii cum se ajunge pe terasă.

— Da.

Când am traversat jenată casa, pe care o cunoşteam cândva atât de bine, m-am simţit şi mai derutată. Nu mai era casa pe care o ştiam eu. Parcă nu mai avea uşi. Nu mai avea tapet. Nu mai avea tavan! Totul era un singur spaţiu mare, zugrăvit în alb, iar sandalele mele scârţâiau pe duşumelele goale. Avea o bucătărie strălucitor de albă şi o canapea mare, albastră, cam ponosită, un perete plin cu cărţi şi un perete acoperit de o combină muzicală imensă, dar nu lipsită de eleganţă.

— Unde sunt părinţii tăi? am zbierat.

— Locuiesc în garaj. De vreme ce salariul meu e mai mare acum decât pensia lui taică-meu...

M-am întors spre el şi l-am privit. Îmi plăcea!

— Ei, glumesc şi eu. Mama şi-a dorit mereu să plece de aici, ştii şi tu. Iar tata a fost bolnav, chiar foarte bolnav. Şi după ce s-a făcut bine, s-au hotărât să călătorească pe cât de mult posibil. Au un apartament mic la oraş. Uneori vin în vizită şi numai atunci dorm în garaj. Dar maşina mea nu e foarte mare, aşa că...

— Max, taci din gură, fraiere. Voiam neapărat să te întreb unde aş putea înota pe aici prin zonă, fără ca tu să te ţii după mine. N-ai putea să-mi spui pe unde ai de gând să înoţi în zilele următoare, ca să ştiu şi eu ce locuri să evit?

— Nu te mai da mare. Eu fac ce-am făcut mereu. E vina mea că mi-ai studiat obiceiurile şi că acum îmi tot apari în cale, chipurile întâmplător, şi mai nou în pielea goală? Şi că, pe deasupra, îmi suni la uşă şi pui întrebări deplasate?

Max a dat din cap, s-a întors şi a plecat la bucătărie. Purta o cămaşă albă, şi ea pătată la spate, dar de data asta erau pete gri şi verzui, de parcă ar fi stat sprijinit de un copac bătrân. În vreme ce el îşi făcea de lucru cu sticle şi pahare, auzeam frânturi din mormăielile lui triste, în care apăreau cuvinte de genul „fluşturatică", „niciun pic de tărie de caracter" şi „compulsiv".

Am băut vin alb îndoit cu apă minerală pe terasă. Eu, mai multă apă decât vin, desigur. Terasa rămăsese la fel, doar grădina era complet năpădită de buruieni. Se auzeau greieri cântând. Şi mi se făcuse o foame teribilă.

— Trebuie să plec acasă.

— De ce? De-abia ai venit. Nici n-am apucat să te întreb ce treabă aveai de fapt cu părinţii mei. Ce faci şi pe unde

locuieşti nu te-am întrebat încă, pentru că asta am aflat deja din actele mele.

— Serios? Dar cum se face că acolo scrie aşa ceva?

— Secret profesional. Din păcate nu vă pot da niciun fel de informaţii despre clientele mele.

— Bine, dar cineva trebuie să-ţi fi dat ţie informaţii despre clientele tale.

— Asta ziceam şi eu, dar nu-ţi zic cine.

— Care dintre mătuşile mele? Inga sau Harriet?

Max a râs şi a tăcut.

— Trebuie să plec, Max. Vreau, adică, n-am apucat încă. Pe scurt, trebuie să plec.

— Aşa deci. Păi astea sunt desigur nişte motive foarte serioase, de ce n-ai spus de la-nceput? Să le transmit ceva părinţilor mei? Şi nu vrei să ştii unde mă duc mâine să înot? Şi nu vrei să luăm cina împreună?

În timp ce vorbea, scotea foarte concentrat dopul sticlei de vin de pe tirbuşon şi abia la ultima întrebare m-a privit scurt.

M-am sprijinit de speteaza scaunului şi am oftat lung.

— Da. Da, vreau, Max. Îmi doresc chiar foarte, foarte mult să iau cina cu tine, mulţumesc frumos.

Max tăcea şi se uita la mine, zâmbetul lui părea uşor crispat.

— Ce e? am întrebat mirată. M-ai întrebat doar din politeţe?

— Nu, aştept un „dar".

— Ce fel de „dar"?

— Păi, un „dar" de genul „Da, da, Max dragă, vreau, vreau nespus de mult, dar...", la un „dar" de felul ăsta mă refeream.

— Niciun „dar".

— Niciun „dar“?
— Nu, omule. Dar dacă mai insişti mult, atunci...
— Păi, vezi, tot era un „dar“!
— Da, aşa-i.
— Ştiam eu, a oftat Max pe un ton satisfăcut, după care a sărit în picioare şi a spus:
— Hai să vedem ce găsim prin bucătărie.

În bucătărie am găsit o mulţime. Am râs mult în seara aceea, poate mai mult decât s-ar fi cuvenit pentru cineva care venise în sat pentru o înmormântare. Dar mă simţeam bine în compania lui Max şi a impertinenţei lui politicoase. Avea atâta pâine, atâtea măsline şi paste şi sosuri la borcan în frigider, încât l-am întrebat dacă aşteptase, sau mai aştepta încă, ceva musafiri. La care Max s-a blocat, a luat un aer cam ciudat şi a clătinat din cap. Dar apoi s-a dat bătut şi a recunoscut că avusese într-adevăr de gând să mă invite, căci era un tip sensibil şi mă băgase în sperieţi acolo, la ecluză şi de unde să fi ştiut el că nu va trece mult timp şi voi năvăli în casa lui. A încheiat cu un rânjet cam strâmb şi şi-a uns o felie de pâine cu pastă de praz. Eu n-am spus nimic.

Când m-am ridicat să plec acasă, se făcuse deja noapte. Max m-a condus până la bicicletă. Şi când mi-am pus mâna pe ghidon, şi-a aşezat-o pe a lui peste a mea şi m-a sărutat grăbit în colţul gurii. Sărutul lui m-a săgetat cu o forţă care m-a uluit. Ne-am dat amândoi un pas înapoi, iar eu am răsturnat un ghiveci cu flori. L-am aşezat la loc cu gesturi repezite şi am spus:
— Îmi cer scuze. Aşa fac întotdeauna când mă simt bine.

Iar Max a spus că şi el se simţise bine în seara aceea. Şi am tăcut amândoi şi am rămas acolo în picioare, în

întuneric. Şi înainte ca Max să mai apuce să facă ceva, mi-am luat bicicleta şi m-am întors acasă.

În noaptea aceea iarăşi nu am dormit bine. Pentru că aveam la ce mă gândi, nu-i aşa?

Şi m-am trezit iarăşi devreme. Razele soarelui îşi căutau încă precaute locul pe peretele camerei. M-am dat jos din pat, mi-am zvârlit pe mine rochia aurie de bal a mamei, m-am dus cu bicicleta la lac, am înotat o dată până la malul celălalt şi înapoi, m-am întâlnit cu aceiaşi proprietari de câini ca în ziua precedentă, dar cu Max, nu. M-am întors, mi-am făcut un ceai, am aşezat nişte brânză între două felii de pâine neagră şi am pus totul pe o tavă. Cu care am trecut prin şură şi am ieşit în livada din spatele casei. Acolo se aflau câteva piese uzate de mobilier de grădină. Am instalat două scaune pliante de lemn la soare, pe unul am pus tava, pe celălalt m-am aşezat eu. Picioarele mele goale se udaseră de la rouă, la fel şi marginea rochiei. Trecuse ceva timp de când fusese cosită iarba, dar cu siguranţă nu mai mult de patru, cinci săptămâni. Mi-am băut ceaiul cu lapte de la domnul Lexow şi am studiat bătrânii meri şi m-am gândit la bunica Bertha.

Totul se schimbase după ce căzuse într-o zi de toamnă dintr-un pom, în timp ce culegea mere. Bineînţeles, iniţial nu şi-a dat nimeni seama. Ea, cu atât mai puţin. Dar de atunci a început să o doară deseori şoldul şi brusc nu-şi mai amintea dacă îşi luase sau nu medicamentele împotriva durerilor. Îl întreba mereu pe Hinnerk dacă le luase sau nu. Hinnerk îşi pierdea răbdarea şi îi răspundea răstit. Bertha a început să se teamă de tonul lui tăios, deoarece ea chiar nu îşi mai amintea şi putea să jure că nu-l mai întrebase. Pentru că Hinnerk începuse să-şi dea

ochii peste cap de fiecare dată când îl întreba, a încetat să-l mai întrebe, dar a devenit tot mai nesigură în multe chestiuni. Nu-şi mai găsea ochelarii, poşeta sau cheia de la casă. Încurca datele şi la un moment dat nu şi-a mai amintit numele secretarei lui Hinnerk, care lucra de peste treizeci de ani în biroul lui. Toate acestea au neliniştit-o şi mai apoi, au îngrijorat-o pe Bertha. Pentru ca în cele din urmă, când a văzut că e tot mai rău şi că nu are pe nimeni care să o ajute sau cu care să stea de vorbă despre ce se petrece cu ea, când bucăţi întregi din viaţa ei, nu doar din cea prezentă, ci şi din cea trecută, dispăreau în neant, a început să-i fie de-a dreptul frică. Frica aceasta o făcea să plângă des, să rămână dimineaţa în pat cu inima bătând mai repede şi să nu mai vrea să se scoale. Lui Hinnerk a-nceput să-i fie ruşine cu ea şi să o certe cu glas scăzut. Ea nu îi mai pregătea micul dejun. Drumul din bucătărie până în sufragerie era lung şi când se afla într-una din încăperi, nu mai ştia ce voia să aducă din cealaltă. Hinnerk s-a învăţat să-şi toarne singur cana cu lapte pe care obişnuia să o bea în fiecare dimineaţă şi să-şi cumpere apoi din brutăria de vizavi de biroul lui o chiflă dulce cu stafide. De fapt, nici nu ar mai fi trebuit să meargă la muncă, dar nu-i plăcea să rămână în preajma Berthei şi să asculte ecoul paşilor ei nesiguri prin casă. Ca un spirit neliniştit, ea urca şi cobora scările, cotrobăia zgomotos prin dulapuri, răvăşea lucruri vechi, le aranja în teancuri şi le lăsa acolo. Din când în când, mai nimerea şi în dormitor şi îmbrăca mereu alte haine. Când era în grădină, se năpustea spre necunoscuţii care treceau prin dreptul intrării şi îi saluta cu fraze exaltate şi incomplete, de parcă i-ar fi fost prieteni de când lumea. „O, ia te uită, prietenul meu drag", striga Bertha din spatele

tufei de păducel, iar necunoscutul se întorcea speriat să vadă cui îi era adresat zâmbetul larg al acestei doamne în vârstă. Starea de zăpăceală a Berthei îl făcea pe Hinnerk să se simtă prost, pentru că nu era o boală clară, cu dureri şi medicamente. Boala aceasta îl umplea de ruşine şi mânie.

Mama locuia departe. Inga era la oraş, foarte ocupată cu fotografiile ei. Harriet plutea oricum deasupra celor lumeşti, trecea mereu prin câte o fază nouă şi avea în fiecare fază şi un nou bărbat, chestie care îl înfuria şi mai tare pe Hinnerk. Şi atunci o suna uneori pe mama, se plângea de Bertha, dar nu îşi mărturisea propria stare de nelinişte crescândă. Inga a observat prima că Bertha are nevoie de ajutor. Că şi Hinnerk avea nevoie de ajutor, nu am observat decât mai târziu, prea târziu. Au început să comande mâncarea. Când Bertha mânca de amiază, nu voia să păteze faţa de masă. Dacă se întâmpla totuşi să o păteze, sărea de pe scaun şi pornea să caute o cârpă, dar de obicei nu se mai întorcea la masă. Şi dacă se întorcea totuşi, nu aducea o cârpă, ci o oală, un pachet de orez sau un ciorap de damă. Când era de părere că am mâneci prea lungi şi se temea să nu-mi intre în mâncare, spunea: „Cineva trebuie să meargă după ei, altfel se arde." Dar noi înţelegeam ce voia să spună şi ne suflecam mânecile. Mai târziu n-am mai înţeles-o şi atunci se enerva şi se ridica de la masă sau era dărâmată şi plângea mut.

Una dintre tovarăşele ei de *kränzchen*, Thede Gottfried, venea de trei ori pe săptămână să facă ordine şi curat, să meargă la cumpărături şi la plimbare cu Bertha. Într-o bună zi, Bertha a început să fugă de acasă. Ieşea pe stradă, se rătăcea şi nu mai găsea drumul înapoi, spre casa

în care copilărise. Hinnerk trebuia să o caute în fiecare zi, de obicei era pe undeva prin casă sau prin grădină, dar ambele erau atât de mari, încât avea mult de căutat. În sat o cunoştea aproape toată lumea şi mai devreme sau mai târziu o conducea careva acasă, dar o dată a adus cu ea şi o bicicletă străină. Altă dată a fugit noaptea din casă. Însă maşina a frânat la timp. A început să facă pe ea, trăgea apa de la toaletă şi se spăla cu ea pe mâini şi arunca mereu tot felul de mărunţişuri în toaletă: plicuri, bucăţi de elastic, piuneze stricate, buruieni. Scotocea în fiecare zi de zeci de ori prin buzunare după batistă şi când nu o găsea, pentru că o scosese cu câteva minute înainte dintr-un buzunar şi o vârâse într-altul, o apuca disperarea. Nu pricepea ce se întâmplă cu ea, nimeni nu vorbea cu ea despre asta şi, cu toate acestea, nu avea cum să nu ştie. Uneori le întreba pe mătuşile mele, sau pe mama, când se nimerea să fie acolo, în şoaptă şi cu o expresie îngrozită: „Ce o să fie?" sau „Aşa o să fie de-acum înainte?" sau „Dar mai demult nu era aşa, atunci le aveam pe toate, acum nu mai am nimic." Plângea de mai multe ori pe zi, era sperioasă, pe frunte avea mereu broboane de sudoare rece, iar de agitaţia dinăuntrul ei se elibera sărind în sus şi fugind, gonind pe distanţe scurte, preumblându-se fără astâmpăr prin casa mare şi goală. Mătuşile mele încercau să o liniştească, îi spuneau că asta-i vârsta şi că, în fond, îi merge bine. Şi deşi era în mod regulat consultată de un medic, cuvântul „boală" nu a fost niciodată rostit în prezenţa Berthei.

Hinnerk era cu şase ani mai în vârstă decât Bertha. Infarctul pe care l-a avut la şaptezeci şi cinci de ani a venit, de fapt, cam prea devreme, având în vedere că era

sănătos. Iar medicii au spus pe ocolite că nu se poate să fi fost primul. Dar cine să fi observat un altul, sau altele? A rămas două săptămâni în spital şi mama a venit la el. Îl ţinea de mână, iar lui îi era teamă, pentru că ştia că acela era sfârşitul. Într-o după-amiază, nu a rostit decât numele mamei mele, cu acea tandreţe de care era capabil, dar pe care nu o arăta decât rareori, şi a murit. Mătuşile mele rămăseseră în acest timp lângă Bertha. Au fost triste că nu-şi putuseră lua rămas-bun, triste şi furioase că Hinnerk avusese o fiică preferată, că ele nu primiseră atâtea de la el, că nu primiseră atâta dragoste, în primul rând, că acum nu mai rămăsese decât epava care era bunica mea, că mama se va întoarce în sud, unde o aşteptau o fiică şi un soţ credincios, care aveau să-i ofere mângâiere şi sprijin. Tristeţea şi furia le-au făcut să-i spună lucruri cumplite mamei mele. I-au reproşat că nu vrea să-şi asume răspunderea faţă de mama ei. Bunica mea era de faţă şi plângea, nu înţelegea despre ce era vorba, dar auzea amărăciunea şi dragostea dezamăgită care se revărsau din vocile fiicelor ei. În cei paisprezece ani cât a mai trăit Bertha, Christa a avut o relaţie foarte tensionată cu surorile ei. După fiecare convorbire telefonică şi înaintea fiecărei vizite, nu dormea nopţile. Când mătuşile mele au hotărât, după doi ani de la moartea lui Rosmarie, să o ducă pe Bertha la cămin, au întrebat-o înainte pe un ton zeflemitor pe Christa, dacă acum se hotărâse, în sfârşit, să o ia pe mama ei la ea. Pentru că ele, Inga şi Harriet, se ocupaseră destul de ea. În ultima vreme, cele trei surori se apropiaseră din nou, cu mare precauţie, una de cealaltă: erau surori, trecuseră de cincizeci de ani, îngropaseră multe vise, o îngropaseră pe Rosmarie şi acum, acum îşi îngropaseră şi mama.

Acolo, printre meri, iarba era mult mai înaltă decât aici, în spatele casei. Trebuia să mă mai întâlnesc totuşi încă o dată cu domnul Lexow. Nu-mi scăpa el chiar aşa de uşor. Mi-am băut ceaiul, am mâncat sandviciul, m-am gândit la Max şi am scuturat din cap. Ce însemnase chestia aia?

Razele soarelui începuseră să ardă. Am luat tava de pe scaun şi tocmai mă pregăteam să păşesc ceremonios — pentru că altfel nu se putea în rochia mea aurie — înapoi spre casă, când am zărit printre pomi vechiul coteţ de găini. Cineva mâzgălise cu roşu tencuiala cenuşie. Am luat-o pe lângă pomi spre căsuţa aceea în care se jucaseră şi mama şi surorile ei cu păpuşile. Rosmarie, Mira şi eu o folosiserăm ca adăpost de ploaie. Am văzut deja de departe vopseaua roşie pulverizată pe zid şi cuvântul „Nazi". M-am răsucit speriată, de parcă m-aş fi aşteptat să văd sărind din spatele soclului un tip cu o doză de vopsea în mână. Am încercat să râcâi cu o piatră cuvântul de pe zid, dar nu am reuşit. Când m-am aplecat după piatră, am călcat pe tivul rochiei şi când m-am ridicat, materialul copt de vreme s-a sfâşiat, cu un sunet ca un ţipăt. Am fugit înapoi în şură şi am încercat să mă orientez în întuneric — ochii mei nu erau obişnuiţi cu semiobscuritatea dinăuntru. Undeva, în nişa în care se ţineau scările, zărisem în trecere nişte găleţi mari cu vopsea. Am deschis-o pe prima, dar vopseaua albă care mai rămăsese înăuntru era tare ca piatra şi crăpată. La fel arăta şi conţinutul celorlalte găleţi. Trebuia s-o las, aşadar, pe mai târziu. Cine scrisese oare pe zid? Careva din sat? Unul de dreapta sau unul de stânga? Un tâmpit sau cineva care vorbea serios? Uitarea era o caracteristică a familiei noastre. Poate voia careva să ne ajute să ne amintim.

Ca să nu mă mai gândesc la asta, am pornit să explorez biroul bunicului Hinnerk. Voiam să-i inspectez masa de scris. În dreapta, jos, obişnuia să aibă întotdeauna dulciuri, After Eight, Toblerone şi întotdeauna câteva cutii cu bomboane colorate marca MacIntosh's. Îmi plăceau cutiile acestea, doamna în minunata ei rochie liliachie şi trăsura cu cai. Pe domnul acela, cu zâmbetul lui şi pălăria înaltă, îl găseam cam deranjant, dar mă încântau umbrela de soare, delicată şi fină, a doamnei şi picioarele fragile ale cailor. Şi nu mai era pe undeva şi un căţeluş negru? Doar talia îngustă a doamnei liliachii mă nelinişte. Zâmbetul ei fericit nu mă amăgea şi nu-mi alunga grija că s-a putea rupe în două, de la mijloc. Nu puteai să te uiţi la ea multă vreme. Bomboanele ni se lipeau de dinţi şi, dacă aveai ghinion, nu mai găseai decât una din cele cu umplutură rece, albă şi vâscoasă. Eu le preferam pe cele roşii pătrate, lui Rosmarie îi plăceau monedele aurii, doar Mira rămânea la After Eight. Uneori totuşi, când bunicul însuşi ne întindea cutia, lua şi ea câte o bomboană lipicioasă, violet-închis, cu umplutură crocantă.

Cheia era la locul ei, în broască. Hinnerk nu se obosise niciodată să ţină ceva ascuns sub cheie. Oricum nu îndrăznea nimeni să-şi vâre nasul în lucrurile lui. Accesele lui de furie nu făceau nicio deosebire între colegi şi subordonaţi, soţie şi femeie de serviciu, prieten şi duşman. Şi nu le ocoleau nici pe fiicele lui, indiferent dacă soţii şi copiii acestora erau de faţă sau nu. Hinnerk era un om al legii, ceea ce mai însemna şi că el era legea. Asta era părerea lui Hinnerk. Nu şi a lui Harriet.

Când am descuiat biroul, m-a izbit bine cunoscutul miros de lac, acte şi mentă. M-am aşezat pe podea, am

inspirat mirosul şi m-am uitat în interiorul biroului. Ca să vezi, mai rămăsese o cutie goală de MacIntosh's! Şi un caiet gri, subţire. L-am scos, l-am deschis şi am văzut că Hinnerk îşi scrisese cu cerneală numele pe prima pagină. Un jurnal? Nu, nu era un jurnal, ci un caiet cu poezii.

Capitolul VII

Aflasem mai demult, de la Harriet, despre poeziile lui Hinnerk. Locuiau în aceeaşi casă, dar Harriet nu prea vorbea cu el şi cu atât mai puţin despre el, iar chestiunea cu poeziile ni s-a părut tocmai din acest motiv şi mai ciudată.

Tatălui ei, Harriet îi răspundea retrăgându-se. Când era mică, prezenţa lui nu o făcea să îngheţe, ca pe Inga şi Christa. Nici nu plângea ca Bertha. Se refugia. Când striga la ea sau o încuia în cameră, Harriet închidea ochii şi adormea. Dormea de-a binelea. Nu intra în transă, nu îşi pierdea cunoştinţa, ci dormea. Harriet spunea că zboară şi susţinea că visează de fiecare dată cum pluteşte întâi peste livadă şi se înalţă apoi treptat, pe deasupra merilor, spre cer. Acolo se învârtea o vreme deasupra păşunilor şi ateriza abia atunci când tatăl ei ieşea din cameră trântind uşa. Deşi el luase bătaie de multe ori în copilărie, Hinnerk nu se atingea niciodată de nimeni, oricât de turbat de furie ar fi fost. Ameninţa cu bătaia şi cu „pedeapsa corporală", cum o numea el, spumega de furie şi împroşca salivă, glasul lui căpăta o tonalitate stridentă şi devenea atât de sonor, că te dureau urechile, alteori era

cinic, vorbea încet şi era în stare să-ţi şoptească cele mai cumplite vorbe, dar nu lovea niciodată şi nici nu era ispitit să lovească. Harriet profita de acest lucru, adormea şi îşi lua zborul.

Harriet nu făcea parte din categoria fetelor cărora le place ceva. Sau care au o părere bună despre ceva. Harriet era întotdeauna înnebunită după ceva. Când vedea copii sau pui de animale, nu se mai putea stăpâni. După ce şi-a luat bacalaureatul, a decis să studieze medicină veterinară, deşi nu avea pic de talent pentru ştiinţele naturii. Şi mai grav însă decât faptul că avea o capacitate submediocră de a face legături logice era faptul că o podidea plânsul la vederea unei fiinţe bolnave. Profesoara lui Harriet a trebuit să-i explice deja din a doua săptămână de studiu că rolul ei nu consta în a iubi animalele, ci în a le vindeca. Mama mea ne-a povestit cum, după prima lecţie practică de disecţie a unui iepuraş alb cu negru, Harriet i-a aruncat profesorului halatul la picioare şi, odată cu halatul, şi-a aruncat pe fereastră şi studiile. După ce a ieşit din laborator, profesorul a privit lung în urma ei, cuprins de o uimire blândă, dar ea nu s-a mai întors. Mama povestea întâmplarea numai în prezenţa lui Harriet şi cu consimţământul chicotit al acesteia. Nu ştiu dacă o aflase chiar de la Harriet sau de la vreuna din fostele ei colege de facultate. Povestea îi plăcea şi lui Rosmarie şi astfel mama îi aducea de fiecare dată mici modificări. Ba era vorba despre o pisică, ba despre un căţeluş, ba, o dată, chiar despre un purceluş mistreţ foarte mic.

Harriet a studiat pe urmă limbi străine, engleza şi franceza, dar nu a devenit profesoară, cum stabilise tatăl

ei, ci traducătoare. Şi la asta era chiar foarte pricepută. Era în stare să pătrundă cu toată fiinţa ei în mintea şi sufletul altor persoane, avea un talent înnăscut de a mijloci între două lumi între care nu poate exista comunicare. Ea mijlocea şi între surori. Între mama ei şi croitoreasa care venea de două ori pe an la ei acasă. Între tatăl şi profesorii ei. Îi înţelegea pe toţi şi pe toate şi, din acest motiv, îi venea greu să adopte personal o poziţie clară şi stabilă. Stabilitatea îi era oricum străină, căci Harriet obişnuia să plutească. Şi anume, deasupra lumii — mereu în pericol, desigur, de a cădea şi de a se izbi de pământ. În mod ciudat, căderile acestea nu erau însă decât rareori dureroase, de obicei Harriet cobora lin. Odată ajunsă jos, arăta, ce-i drept, cam răvăşită şi obosită, dar în niciun caz zdrobită.

Harriet era singura dintre cele trei fete care umbla, ca să spunem aşa, cu băieţi. Christa era prea timidă. Inga avea admiratorii ei, care aveau voie să o privească, dar nu să o atingă şi care poate nici nu urmăreau aşa ceva. Harriet nu era o amantă foarte versată sau pătimaşă, dar era suficient să o priveşti într-un anume fel, pentru a-i trezi o emoţie nedesluşită. Se prindea în joc fără să opună vreo rezistenţă şi era capabilă de un extaz care le tăia băieţilor respiraţia. Poate nu era ceea ce se consideră bună la pat, indiferent ce poate însemna acest lucru, dar îi făcea pe bărbaţi să se simtă buni. Şi asta era şi mai bine. La toate acestea se mai adăuga faptul că era cea mai tânără dintre surori şi, ca atare, nimerise în epoca în care florile, sexul şi pacea au început brusc să joace un rol important. Nu în Bootshaven, desigur, şi cu atât mai puţin în casa din Geestestraße. Spre deosebire de Christa şi Inga, Harriet

studia la Göttingen, avea câteva bluze indiene în dulap şi purta de preferinţă o pereche de pantaloni strâmţi sus şi largi jos, cusuţi dintr-o mulţime de petice de piele dreptunghiulare, de aceeaşi mărime. Şi începuse să-şi vopsească părul castaniu cu henna. Harriet era probabil hipiotă, fără ca în personalitatea ei să se fi produs însă vreo schimbare, vreo trecere bruscă de la un stadiu la altul. Harriet a devenit, pur şi simplu, cea care fusese dintotdeauna.

Deşi de Inga nu o despărţeau decât trei ani şi de Christa cinci, părea să aparţină totuşi altei generaţii. Pentru că provenea însă din familia din care provenea, felul ei hipiot de a fi era unul moderat. Nu lua droguri tari, bea eventual puţin ceai cu haşiş, care nu-i plăcea însă şi al cărui efect principal era că-i făcea foame. Sufletul ei extaziat nu avea timpul necesar pentru a-şi întinde aripile şi pentru a pluti în zări îndepărtate, deoarece Harriet era permanent ocupată să-şi umple burta cu mâncare. Îşi împărţea locuinţa cu o altă fată, Cornelia, care era ceva mai mare decât Harriet, serioasă şi foarte timidă. Vizitatori masculini nici nu intrau în discuţie. Şi apoi, nici nu erau chiar atâţia.

La un moment dat însă, şi-a făcut apariţia acel student la medicină, Friedrich Quast. Mătuşa Inga mi-a povestit abia cu câţiva ani în urmă de el, şi anume în seara în care mi-a arătat portretele pe care i le făcuse Berthei. Glasul seducător al mătuşii Inga şi felul ei electrizant de a fi m-au determinat probabil să-mi imaginez povestea de dragoste a lui Harriet în culori arzătoare.

Friedrich Quast era roşcat şi avea o piele albă, care pe alocuri părea să licărească, albăstrie. Era taciturn.

Doar mâinile lui puternice şi pistruiate erau pline de viaţă şi sigure pe ele şi ştiau exact încotro se îndreaptă şi, în primul rând, ştiau ce au de făcut, odată ajunse acolo unde voiau să ajungă. Harriet era fermecată. Era cu totul altceva decât pipăielile repezite şi stângace — ce-i drept, înduioşător de stângace — ale foştilor ei admiratori.

Îl zărise pentru prima dată la petrecerea unei prietene, locuia cu fratele acestei prietene. Stătea pe margine, detaşat şi se uita la ceilalţi invitaţi. Lui Harriet i s-a părut arogant şi urât. Era înalt şi slab şi avea un nas lung şi coroiat ca un cioc. Se sprijinea de perete, de parcă picioarele lui de cocor nu l-ar fi putut susţine.

Când Harriet a vrut să plece acasă, l-a găsit jos, în dreptul uşii de la intrare, fumând. Fără să scoată o vorbă, i-a oferit lui Harriet o ţigară, iar ea, curioasă şi măgulită, a acceptat. Când i-a dat însă un foc şi i-a atins cu mâna, care trebuia să protejeze flacăra chibritului de vânt, obrazul şi nici măcar nu s-a prefăcut că fusese din greşeală, lui Harriet i s-au muiat pe loc genunchii.

L-a luat acasă la ea, mai bine zis, când ea a plecat spre casă, el s-a luat pur şi simplu după ea. Şi amândoi au fost conştienţi de faptul că nu o conduce acasă doar dintr-o politeţe deosebită. Era vineri seara, Cornelia plecase, ca la fiecare sfârşit de săptămână, la părinţii ei. Friedrich Quast şi Harriet au rămas două nopţi şi două zile în locuinţa lui Harriet. Pe cât de monosilabic şi detaşat părea Friedrichcând era îmbrăcat, pe atât de entuziasmat şi imaginativ se arăta când se afla gol în pat cu Harriet. Mâinile lui frumoase îi mângâiau, apăsau, zgâriau şi atingeau trupul cu o hotărâre care o lăsa fără suflare. Părea să-i cunoască trupul mai bine decât ea. Friedrich lingea şi

adulmeca şi explora fiecare părticică din ea cu un interes şi o curiozitate care nu aveau nimic în comun cu bucuria descoperirii pe care o simte un băieţel, ci aminteau mai degrabă de concentrarea cu care savurează un gurmand un fel de mâncare.

În amintirea lui Harriet, acest sfârşit de săptămână a rămas cel în care a învăţat cele mai multe lucruri despre sine. Eliberarea ei sexuală nu s-a produs atât în anii şaizeci, cât mai degrabă în aceste două nopţi şi două zile. Când nu se culca cu Friedrich Quast, mâncau pâine şi mere, care nu lipseau niciodată din locuinţa lui Harriet. Friedrich fuma. Vorbeau puţin. Şi, deşi el era student la medicină, nu vorbeau deloc despre contracepţie. Harriet nici măcar nu se gândea la aşa ceva. Duminică după-amiaza, Friedrich Quast s-a dat jos din pat, şi-a vârât o ţigară în gură, s-a îmbrăcat şi s-a aplecat deasupra lui Harriet, care îl privea mirată. I s-a uitat în ochi, a spus că trebuie să plece, a sărutat-o grăbit, dar cu căldură, şi a dispărut. Harriet a rămas în pat, fără să simtă vreo nelinişte deosebită. A auzit paşii Corneliei pe casa scării. A auzit cum se opresc amândoi, cum murmură ceva, apoi cum coboară Friedrich grăbit şi, abia după un timp, cum urcă colega ei cu paşi măsuraţi. Aoleu, şi-a spus Harriet, aoleu! Şi, într-adevăr, curând a auzit bătăi în uşa camerei. Cornelia a fost îngrozită să o găsească pe Harriet ziua în amiaza mare întinsă în pat, ciufulită, cu obrajii rozalii, ochii încadraţi de umbre întunecate, dar altfel luminoşi, buzele roşii, parcă iritate. Mirosul de fum şi sex a lovit-o parcă în moalele capului şi Cornelia a deschis de câteva ori gura, i-a aruncat lui Harriet o privire parcă încărcată de ură şi a închis uşa în urma ei. Harriet s-a simţit prost, dar, în fond, nu atât de prost pe cât se aşteptase.

Prost, mult mai prost decât se aşteptase, s-a simţit, în schimb, mai târziu, când Friedrich nu a dat, nici a doua zi, nici în următoarea, vreun semn de viaţă. A petrecut următorul sfârşit de săptămână tot în pat, de data asta însă singură şi atât de nefericită, încât Cornelia a început să-şi facă griji şi pe undeva să-şi dorească să reapară individul acela. A mai trecut o săptămână, Harriet aflase între timp unde locuia Friedrich şi îi trimisese două scrisori, iar sâmbătă seara el a sunat la uşa ei. Când a văzut cine era, a vomitat. Friedrich a ţinut-o de frunte, a condus-o înapoi în pat, a deschis geamul şi a fumat la fereastra deschisă şi a aşteptat până când faţa lui Harriet şi-a recăpătat culoarea. Apoi s-a dus lângă ea şi i-a aşezat o mână pe sânul stâng. Harriet a început să respire mai repede.

Friedrich a rămas până luni dimineaţa. Pentru că Harriet pătimise atâta în cele două săptămâni, totul a fost şi mai intens decât prima dată. Iar Harriet a înţeles atunci că patima are două înţelesuri. Când Friedrich a plecat, Harriet l-a întrebat temătoare dacă se va mai întoarce. El a dat scurt din cap şi a dispărut. Tot pentru două săptămâni. Harriet a încercat să se adune, fără succes însă, zi după zi părea să se destrame tot mai mult. Şi de fiecare dată când încerca să reţină o bucăţică, se desprindea o alta. Şi când o apuca pe aceasta, cădea cealaltă, de care se agăţase iniţial. A început să ia note mici. Cornelia a rugat-o să-şi caute altă locuinţă. Părinţii îi făceau reproşuri că o dăduse-n bară la un examen. A slăbit, iar părul ei şi-a pierdut luciul. Când Friedrich a reapărut după două săptămâni, Cornelia s-a postat în faţa uşii de la camera lui Harriet şi i-a spus acesteia cu glas piţigăiat că de săptămâna viitoare se va muta cu altă

prietenă. Fiindcă trebuia să înveţe pentru examenele de absolvire, avea să rămână acum toată săptămâna în Göttingen şi avea nevoie de linişte. Lui Harriet i-a fost ruşine, dar sentimentul de uşurare că îl revedea pe Friedrich a fost mai puternic. L-a întrebat dacă nu vrea să se mute la ea. Friedrich a făcut un semn din cap că da. O chestie scandaloasă. Hinnerk a turbat când a aflat, s-a dus imediat şi şi-a schimbat testamentul. A dezmoştenit-o pe Harriet. Şi a poruncit să nu mai vină niciodată acasă. Nici măcar de Crăciun.

Friedrich locuia acum la Harriet, dar se putea oare spune că se mutase la ea? Dormea acolo şi îşi pusese câteva haine de schimb în fostul dulap al Corneliei. Însă cărţile lui, lucrurile, tablourile, pixurile, păturile, pernele, într-un cuvânt tot ceea ce posedă un domn care locuieşte cu chirie într-o cameră mobilată, toate acestea nu le-a adus la Harriet. Ea era nedumerită. Friedrich susţinea însă că nu are nevoie de nimic altceva. Harriet s-a dus o dată pe furiş la locuinţa fostului coleg de apartament al lui Friedrich, fratele acelei prietene, dar nici el nu mai locuia acolo. Îşi terminase studiile şi se întorsese în Sauerland, pentru a lucra la firma tatălui său. Nimeni din casă nu ştia mai multe despre Friedrich Quast. Când Harriet l-a întrebat o dată unde erau toate celelalte lucruri ale lui, i-a răspuns că îşi ţine cărţile într-o cămăruţă a facultăţii de medicină, unde le preda celor din anul întâi un curs. Dar restul? Restul era depozitat la o prietenă de-a mamei lui. Harriet era geloasă. Bănuia că nu era singura femeie cu care se întâlnea Friedrich. Şi deşi Friedrich era acum mai des la ea şi deşi, de fiecare dată când era la ea, se culca cu ea, Harriet era din ce în ce mai convinsă că are şi alte iubite. Uneori era un miros străin, alteori o scrisoare

deschisă prea în treacăt, ori o privire aruncată pe furiş la ceas, după care Friedrich se ridica şi pleca grăbit. Harriet închidea atunci ochii. Şi îşi lua zborul.

La un moment dat a deschis ochii şi a văzut că o lăsase. Şi nu oricum, ci însărcinată. Friedrich observase înainte să observe ea. Da, în ultima vreme îi sângeraseră des gingiile, ba o dată i se inflamaseră chiar. Da, observase şi ea că era obosită, dar asta din cauza nopţilor în care, în loc să doarmă, făcea dragoste cu Friedrich. Şi de la zburat. Că i se măriseră sânii nu observase, simţise ea ceva, dar nu dăduse importanţă. Friedrich nu a spus nimic, s-a uitat la ea şi a întrebat-o apoi de ciclul ei. Harriet a ridicat din umeri, ameţită de somn şi a închis ochii. În noaptea aceea, Friedrich a trezit-o, s-a întins pe spatele ei şi a făcut dragoste cu ea, tandru şi în acelaşi timp energic, şi a plecat în aceeaşi noapte din locuinţa ei. La început, Harriet nu s-a alarmat. Era ceva obositor, dar nu neobişnuit. Când s-a uitat însă în dulapul lui şi a văzut că până şi cele câteva haine dispăruseră, i s-a făcut greaţă. Şi cu greţurile astea a rămas. Vomita dimineaţa, la amiază, seara, ba chiar şi noaptea. Pe când stătea îngenuncheată în baie deasupra toaletei, şi-a amintit brusc ultima lui întrebare. Harriet a strâns pleoapele cât de tare a putut, dar nu a mai zburat. Spera să se întoarcă la ea, dar nu mai credea. Şi acest sentiment, pe care Harriet îl numea intuiţie, nu a înşelat-o.

După douăzeci de ani, când Rosmarie murise deja de cinci ani, Inga a trecut în Bremen pe lângă cabinetul unui medic. A citit plăcuţa mai mult din obişnuinţă decât din interes. Şi abia când a ajuns la următoarea intersecţie, şi-a dat fulgerător seama cine era cel al cărui nume era scris

pe plăcuţă. S-a întors din drum. Şi într-adevăr: dr. Friedrich Quast, cardiolog. Bineînţeles. Un expert în probleme de inimă, a gândit Inga, a pufnit cu dispreţ şi a dat să plece. Dar s-a răzgândit şi a sunat-o pe sora ei, Harriet.

Harriet nu a fost distrusă când şi-a dat seama că va trebui să crească singură un copil nelegitim. Greţurile au încetat la un moment dat. A terminat facultatea, şi încă destul de bine. Privirile şi şuşotelile colegelor nu o afectau atât de mult pe cât se temuse şi nici nu se şuşotea chiar atât de mult pe cât se aşteptase. Doar când a întâlnit-o pe Cornelia întâmplător în oraş şi aceasta a trecut pe lângă ea clătinând din cap şi aruncând o privire plină de înţeles spre burta ei, s-a aşezat într-o cafenea şi a început să plângă. Şi-a călcat pe inimă şi le-a scris părinţilor ei, fără să fie pregătită pentru răspunsul pe care avea să-l primească. Bertha îi scria fiicei ei că îşi doreşte ca Harriet să se întoarcă acasă. Vorbise cu Hinnerk şi el nu era încântat de toată povestea asta. Dar — şi a fost pentru prima şi ultima oară în viaţa ei când Bertha a folosit acest argument împotriva soţului ei — casa nu era numai a lui Hinnerk, ci în primul rând a ei, a Berthei, era casa ei părintească şi era suficient de încăpătoare atât pentru fiica ei, cât şi pentru nepot.

Harriet s-a întors la Bootshaven. Când Hinnerk i-a văzut burta, s-a răsucit pe călcâie şi a rămas pentru tot restul zilei în biroul lui. Dar nu a spus nimic. Bertha reuşise să se impună. Nimeni nu a aflat vreodată preţul pe care a trebuit să-l plătească.

Cât a fost Harriet însărcinată, tatăl ei nu a schimbat nicio vorbă cu ea. Bertha se prefăcea că nu observă nimic

şi pălăvrăgea cu amândoi, dar seara obosea devreme, şuviţe de păr blond se desprindeau din cocul ei tapat şi părea sleită de puteri. Fiica ei cea mică nu vedea însă nimic, se retrăsese în sinea ei. Înainte de masă rămânea în vechea ei cameră şi traducea. Prin mijlocirea binevoitoare a unui profesor, care îi aprecia munca — sau căruia i se făcuse milă de ea — ajunsese să colaboreze cu o editură care publica biografii. Genul acesta i se potrivea, traducea repede şi uşor. Şi astfel, sus, în mansarda ei, bătea cu zece degete la o maşină de scris Olympia, înconjurată de enciclopedii şi dicţionare, făcând vieţi străine să renască una după alta într-o limbă nouă.

La amiază cobora. Mama şi fiica mâncau împreună în bucătărie. De când se întorsese Harriet acasă, Hinnerk rămânea la prânz în biroul lui. Harriet spăla vasele, iar Bertha se întindea puţin pe canapeaua din camera de zi. Harriet se întorcea apoi la munca ei, dar numai pentru câteva ceasuri. Pe la patru încheia, acoperea maşina de scris cu o husă moale, gri, din plastic şi împingea scaunul la locul lui. Ajunsese să se mişte destul de anevoios şi cobora scările cu paşi înceţi, greoi. Când auzea paşii fiicei ei, Bertha punea deoparte păstăile de fasole pe care tocmai le desfăcea, aşeza pe jos coşul greu cu rufe cu care tocmai voia să traverseze şura, sau lăsa din mână creionul cu care tocmai scria în registrul ei de casă. Amuţea, trăgea cu urechea şi îşi ducea mâna la gât. Uneori îi scăpa din gâtlej un hohot sec de plâns.

Harriet nu observa nimic din toate acestea. Ieşea încet în grădină, era vară târzie, lua o săpăligă şi plivea. Îi venea greu să se aplece. Dacă nu depărta picioarele, pentru ca burta să-i încapă între ele, rămânea fără aer şi o durea. Cu toate astea, Harriet scotea buruienile. Zi după zi,

strat după strat. Şi când termina, o lua de la capăt. În zilele ploioase se ducea în spate, spre păşunea pe care se întindeau rufele la uscat, înainta prin iarba înaltă până la tufişurile dese şi culegea mure. Stropii de ploaie făceau fructele negre să pară şi mai mari, le îngreunau şi înmuiau. Zeama şi apa i se prelingeau lui Harriet pe sub mânecă. Şi cu fiecare fruct pe care-l culegea, tufişul se scutura ca un câine ud.

După un ceas sau două în grădină, se aşeza pe un scaun pliant vechi sau pe o bancă, îşi sprijinea capul de zidul acoperit al casei sau de trunchiul unui copac şi adormea. Libelulele zburau încolo şi-ncoace pe deasupra ei, bondarii i se încurcau în părul roşu, dar Harriet nu simţea nimic. Nu zbura, nu visa, dormea buştean.

Noaptea dormea cu atât mai prost. Era cald sus, sub acoperiş, era cald sub pătura grea, transpira sub sânii care i se lipeau calzi de burta mare. Pe burtă nu putea să doarmă. Dacă se întindea pe spate ameţea. Pe o parte, începeau curând să o doară încheieturile, genunchiul, şoldul şi umărul pe care se sprijinea. În plus, nu ştia ce să facă cu antebraţul, îi amorţea de obicei înainte să adoarmă şi asta era neplăcut. Harriet se scula în fiecare noapte, îşi târa picioarele pe scări în jos şi mergea la toaletă. Când a început să se scoale de două ori pe noapte, şi-a adus în cameră oliţa pe care o folosise şi în copilărie. Pe atunci, drumul până jos era prea lung, prea abrupt şi prea rece, pentru a-l parcurge în fiecare noapte. După ce se scula, Harriet nu se întorcea imediat în pat. Geamurile erau larg deschise, însă aerul răcoros al nopţii nu ajungea decât cu greu în camerele de sus. Harriet se oprea în faţa ferestrei, cămaşa de noapte i se înfoia de la curent ca o velă mare.

Rosmarie ne povestea că Harriet îi spusese cândva că oamenii care treceau pe stradă ziceau că sus, în podul casei, pluteşte o fantomă albă. Trebuie să fi fost Harriet. Nu părăsea niciodată domeniul şi astfel, unii dintre săteni nici nu prinseseră de veste că se întorsese acasă. Majoritatea ştiau desigur, ştiau şi în ce stare se află Harriet. În sat se vorbea mult.

Atunci au început probabil cărţile din rafturile de sus să-şi schimbe locul. Se întâmpla o dată la câteva luni. Cărţile se aflau mereu în alte locuri decât înainte şi de fiecare dată aveai impresia că nu au fost mutate întâmplător, ci după un anumit tipar. Uneori ni se părea că forma cărţilor fusese decisivă, alteori coperta lor, uneori credeam că autorii care se rezemau unul de celălalt ar fi avut să-şi spună multe, alteori stăteau alături cei care ar fi avut motive să se urască sau să se dispreţuiască.

Dar Harriet nu recunoştea nimic.

— De ce să fac eu aşa ceva? ne întreba pe mine şi pe Rosmarie şi ne privea cu o mirare binevoitoare.

— Dar cine altcineva ar putea să facă asta? întrebam noi.

— În fond tu eşti cea care zboară în somn, adăuga Rosmarie sfidător.

Harriet râdea în gura mare.

— Cine v-o fi spus vouă aşa ceva! Râdea, scutura din cap şi ieşea din cameră.

Eu încă mă mai întrebam cine muta cărţile de sus. Să fi fost Bertha de la bun început? Când venea de la cămin în vizită acasă? Acum stăteam îngenuncheată în faţa biroului bunicului meu care nu mai era în viaţă şi mă mustra conştiinţa, pentru că găsisem un caiet cu poezii pe care le scrisese cu mai bine de patru decenii în urmă.

L-am pus la loc. De el aveam să mă ocup mai târziu. Acum trebuia să mă ocup de coteţ.

Mi-am luat poşeta verde, în care aveam portmoneul, şi am pornit. La marginea satului era un magazin imens cu materiale de construcţii. Nu mi-am legat bicicleta, am intrat, am pus mâna pe o găleată mare cu vopsea, mai bine ar fi fost să iau două, dar eram cu bicicleta, nu puteam duce mai multe, şi nici cu una nu prea ştiam cum o să ajung acasă. Am luat şi o rolă de zugrăvit şi o sticlă cu terebentină şi m-am dus să plătesc. Casieriţa, o tipă cam de vârsta mea, m-a studiat atentă, cu colţurile gurii lăsate. M-am grăbit să ies. Abia când am încercat să fixez găleata pe portbagaj şi mi-am prins cu această ocazie rochia în lanţ, mi-am dat seama de ce mă privise casieriţa atât de insistent. Aveam încă rochia aurie pe mine, iar aspectul tivului rupt — mânjit acum şi cu ulei — nu a contribuit tocmai la ridicarea moralului meu şi a bunei mele dispoziţii. Am îndesat rola şi sticla de terebentină în geantă, mi-am pus geanta pe umăr, mi-am suflecat rochia şi am prins-o pe sub marginea chilotului, ca să nu atârne. Când m-am suit pe şaua bicicletei pentru bărbaţi, a fost cât pe-aci să-mi alunece găleata grea de pe portbagaj. Am prins-o în ultima clipă şi m-am clătinat ameninţător, cât pe ce să calc un client nevinovat al magazinului. Mi-a strigat ceva din urmă, ceva de genul „drogată nebună". Tipul credea probabil că stau toată ziua picior peste picior în garaj, cu prietenii mei, şi inhalăm una după alta găleţi de douăzeci de litri de vopsea albă. Contrariată, am întins o mână în spate şi, cu o mână pe găleată şi cu cealaltă pe ghidon, am pornit cam transpirată spre casă. Înainte de a ajunge acasă, am luat-o la dreapta, pe strada lui Max, voiam să trec pe la el şi să-l întreb dacă nu mai rămăseseră

acte de-ale bunicului în pivniţa biroului. De fapt voiam să-l revăd, pentru că nu ajunsesem la nicio concluzie cu gândurile pe care mi le făcusem în timpul nopţii. Cureaua genţii începuse să mă taie dureros la gât. Geanta însăşi era aruncată în timpul mersului de pe un genunchi pe altul, rochia se desfăcea treptat de sub marginea chilotului şi ameninţa să se prindă din nou în lanţ. Dar nu aveam ce face, pentru că ţineam cu o mână găleata şi cu cealaltă ghidonul. Dar oricum n-a mai contat nimic, pentru că, aproape ajunsă în faţa casei lui Max, mi-a intrat o musculiţă neagră în ochi. M-a pişcat îngrozitor şi curând n-am mai văzut nimic, pentru că ochii mi s-au umplut de lacrimi. Maşina era parcată pe partea dreaptă, oare avea voie? Probabil că da, eu oricum am intrat în ea, am scăpat găleata, am scăpat ghidonul, roata s-a învârtit în aer, găleata se rostogolise deja pe trotuar şi, când să strig după ajutor, m-a lovit peste cap propria-mi geantă cu sticla grea de terebentină şi m-a făcut să amuţesc. Cel puţin nu m-a dărâmat, pentru că eram deja întinsă pe jos. Între timp şi conţinutul găleţii sparte în urma impactului se împrăştiase pe stradă şi îmi curgea în păr şi în urechea stângă, pe care zăceam. Să mă ridic în picioare mi-era imposibil, pentru că picioarele mele şi geanta se încurcaseră cumva în bicicletă, ca să nu mai vorbim de rochia mea cândva aurie. Nu aveam de gând să rămân prea multă vreme întinsă pe jos, voiam doar să mă adun, să-mi regrupez membrele şi să împing apoi bicicleta cei câţiva metri până acasă. Şi atunci am auzit paşi lângă urechea dreaptă, lângă cea stângă nu, căci aceea se umpluse cu vopsea albă.

— Iris? Iris, tu eşti? mă întreba de sus o voce. Era vocea lui Max. Aveam sentimentul că nu mă prezint tocmai în modul cel mai avantajos şi am vrut să mă lansez într-o

tiradă explicativă, dar, în schimb, m-a podidit plânsul. Din fericire, am reuşit să scap odată cu lacrimile şi de musculiţa neagră din ochi şi am încetat cel puţin să mai clipesc prosteşte.

În vreme ce eu cugetam astfel, Max mi-a descâlcit bicicleta din rochie şi a desprins cureaua genţii de ghidon. Mi-a scos picioarele de sub cadrul bicicletei şi mi-a luat geanta de pe cap. A rezemat bicicleta de gardul viu din faţa casei lui şi a îngenuncheat lângă mine pe stradă. Dacă mă aşteptasem ca Max să mă poarte acum pe braţele lui puternice în direcţia apusului de soare, mă înşelasem. Probabil nu voia nici el să-şi murdărească frumoasa cămaşă albastră cu vopsea albă. Am încercat să mă ridic şi am reuşit într-adevăr, fără mari dificultăţi, acum că mă eliberase de bicicletă.

— Poţi să calci? Te doare ceva?

Mă durea totul, dar puteam să calc. M-a prins de cot şi m-a condus în grădina lui. Înainte, a aruncat găleata goală de vopsea la gunoi.

— Ia loc, Iris.

— Dar, eu...

— Fără dar. De data asta fără, a adăugat cu un zâmbet strâmb. Din privirea lui am înţeles însă că înfăţişarea mea îl înspăimânta.

— Max, dă-mi voie să merg la baie să mă curăţ, ca să nu apuce chestia asta să-mi intre în piele.

Fraza aceasta, pe care am rostit-o fără hohote de plâns şi fără să mai clipesc prosteşte, a părut să-l liniştească.

A spus:

— Da, stai. Vin cu tine.

— De ce?

— Doamne, Iris, nu te mai fandosi.

Şedeam pe capacul toaletei şi l-am lăsat să se ocupe de mine. Îmi ştergea cu atâta amabilitate şi delicateţe urechea şi obrazul, că mi-a venit să plâng din nou. Max a observat şi şi-a cerut scuze că apăsase prea tare şi mă duruse. Atunci am plâns şi mai abitir. A lăsat buretele din mână, a îngenuncheat în faţa mea pe gresie şi m-a luat în braţe. Şi ăsta a fost sfârşitul frumoasei lui cămăşi albastre.

I-am mai plâns puţin în guler, dar numai pentru că acolo mirosea atât de bine şi era în general un loc foarte plăcut, apoi mi-a inspectat juliturile de la genunchi şi mâini. Pe faţă nu aveam nimic, mă salvase geanta, iar sticla de terebentină nici măcar nu se spărsese. Apoi a ieşit, eu am trecut sub duş şi mi-am spălat cu şampon albastru pentru bărbaţi restul de vopsea albă din păr.

Când am revenit pe terasă într-un halat albastru pentru bărbaţi — rochia aurie nu mai aducea deloc a rochie — l-am găsit întins într-un şezlong, citind ziarul. Lângă el se înălţa un teanc mare de acte. Bineînţeles, era o zi de lucru obişnuită, de unde până unde presupusesem eu că va fi acasă.

— Cum de nu eşti la birou? l-am întrebat.

A râs.

— Să-ţi pară bine că nu sunt la birou. Uneori îmi iau de lucru acasă.

A pus ziarul deoparte şi m-a studiat critic.

— Vopsea nu mai ai, dar parcă nu ai nici culoarea ta naturală în obraji.

Am început să-mi frec obrajii. Max a clătinat din cap.

— Nu, nu asta voiam să spun. Eşti palidă.

— Asta-i din cauza halatului tău de baie, nu-mi vine culoarea.

— Da, se poate. Poate vrei să te îmbraci la loc în chestia aia în care ai erai?

Am ridicat mâinile.

— Bine, bine, ai câştigat, mă dau bătută, eşti mulţumit? Acum pot să stau jos?

Max s-a ridicat şi m-a împins în şezlongul lui. Iar era atât de amabil şi mi-a fost ruşine de tonul meu morocănos, pe care nu mi-l puteam explica şi atunci am început iarăşi să plâng.

Max a spus repede:

— Nu, Iris, linişteşte-te, zău. Îmi pare rău.

— Nu, mie îmi pare rău. Tu eşti aşa drăguţ cu mine şi eu, şi eu...

M-am şters la nas cu mâneca halatului.

—... şi eu, eu îmi şterg nasul cu mâneca halatului tău! Groaznic!

Max a râs şi a spus că e într-adevăr groaznic şi să încetez şi să beau mai bine din apa pe care o pusese pe masă pentru mine.

Am făcut, aşadar, ce mă sfătuise şi am mai mâncat şi doi biscuiţi cu ciocolată şi un măr. Max a întrebat:

— De fapt ce voiai cu vopseaua aia?

— Păi, să vopsesc.

— Aşa deci.

S-a uitat la mine, eu am chicotit. Apoi mi-am amintit cuvântul de pe zidul coteţului şi am devenit serioasă.

— Ştiai că pe coteţul din grădina noastră scrie „Nazi"? Cu vopsea roşie.

Max şi-a ridicat privirea.

— Nu, nu ştiam.

— Şi acum vreau să-l vopsesc.

— Tot coteţul? Cu o singură găleată de vopsea?

— Nu. Dar mai mult de încă două sau trei găleţi n-ar fi încăput pe portbagaj, sau tu ce zici?

— Ştii ceva, Iris, de ce nu m-ai întrebat tu pe mine dacă nu pot să-ţi dau maşina mea sau să ţi le aduc eu?

— Ştii ceva, Max, de unde să fi ştiut eu că tu stai tolănit aici în şezlong, în loc să munceşti la birou?

Şi am adăugat:

— Oricum la tine veneam.

Şi l-am privit adânc în ochi şi am sperat că aşa nu-şi va da seama că mă încurcam în nişte contradicţii foarte stranii.

Max şi-a încreţit fruntea, iar eu am continuat grăbită:

— Voiam să te întreb ce acte de-ale bunicului mai aveţi la birou. O fi scris un nazist pe zid sau cineva care vrea să ne acuze că am fost nazişti?

— Înţeleg. O să mă uit. În pivniţă mai avem nişte cutii de-ale bătrânului domn. Dar dacă ar fi conţinut ceva acuzator, nu cred că le-ar fi depozitat la noi.

— Aşa-i. Înseamnă că am venit doar aşa la tine.

Max mă privea agitat.

— Mă iei peste picior sau flirtezi cu mine?

— Nu te iau peste picior: doar m-ai salvat, am folosit şamponul tău albastru de bărbaţi şi mi-am şters nasul în halatul tău. Îţi sunt profund îndatorată.

— Înseamnă că flirtezi cu mine, a spus Max gânditor. Bine.

Şi a dat din cap.

Capitolul VIII

Deşi drumul până acasă nu era lung, nu voiam să-l parcurg în halatul albastru de baie al lui Max. Am urcat aşadar în maşina lui, iar Max a înghesuit bicicleta în portbagaj, de unde ieşea pe jumătate afară. Nu m-a lăsat la intrare, ci a deschis poarta cea mare şi m-a dus cu maşina până în faţa portiţei verzi care dădea în curte. Acolo a scos bicicleta din portbagaj şi a cercetat-o atent.

— Pare să nu fi păţit nimic. Ai avut noroc.

Am dat din cap.

Max m-a studiat cu aceeaşi privire cu care tocmai cercetase bicicleta.

— Ar trebui să te odihneşti puţin.

Am dat încă o dată din cap, i-am mulţumit şi am luat-o prin grădină spre uşa casei, dându-mi toată silinţa să îmbin, în ciuda halatului de baie, graţia şi demnitatea în mersul meu. Probabil am reuşit, deoarece, când am ajuns la colţul casei şi m-am întors spre Max, l-am văzut privind în urma mea, cu braţele încrucişate. Nu-i puteam desluşi privirea, dar am încercat să mă conving că e plină de uimire.

Între timp, se făcuse probabil după-amiază. Mi-am descălţat sandalele jos, la piciorul scării, şi m-am târât pe scară în sus, scâncind cu balustrada la unison. Încă mă durea totul. Sperietura. M-am aruncat pe pat şi am adormit imediat.

A sunat o dată, de două ori, de trei ori. M-am trezit complet abia când încetase să mai sune. M-am zbătut să scap de vise şi pături, când am auzit scara gemând şi pârâind. Am sărit din pat şi am zărit întâi părul şaten al lui Max printre barele balustradei, apoi umerii şi când a ajuns în sfârşit sus, cu totul, m-a găsit în dreptul uşii de la camera Ingăi.

— Iris? Nu te speria, te rog.

Nu m-am speriat deloc, dimpotrivă, eram bucuroasă să-l văd. Chiar dacă era mare harababură aici, iar eu eram încă înveşmântată în halatul lui.

I-am zâmbit şi am spus:

— Asta-i schema ta preferată, să te apropii pe furiş de femei, atunci când zac pe undeva lipsite de apărare?

— N-ai auzit clopoţelul şi voiam să văd cum te simţi, e ora şase seara. N-ai deschis şi mi-am făcut griji, m-am gândit că poate ţi s-a făcut rău. Şi atunci am intrat, uşa nu era încuiată. Şi ţi-am mai adus şi vopsea şi o pensulă şi o rolă. Le-am lăsat pe toate jos.

Am constatat că mă simţeam bine. Îmi ardeau încă puţin mâinile şi genunchii, dar nu mă mai simţeam epuizată şi aveam mintea din nou limpede.

— Mă simt bine. Chiar foarte bine. Ce drăguţ din partea ta că ai venit. Ieşi puţin din cameră, e ora şase seara, cum bine zici, şi cât a fost ziua de lungă n-am avut şi eu nimic cuviincios pe mine.

Max a aruncat o privire lungă, meditativă înspre halatul lui de baie.

— N-ai nimic pe dedesubt, aşa-i? Asta-i schema ta preferată?

— Hei! ţi-am spus să te cari!

— Pentru că dacă e o schemă, trebuie să recunosc că îţi iese.

— Uită-te-n altă parte, fraiere.

— Gata, gata, m-am cărat. Deşi consider că e dreptul meu să-mi privesc propriul halat de baie. Pentru că vreau să fiu sigur, nu-i aşa, că nu-ţi ştergi mereu nasul cu el.

— Afară!

Max s-a aplecat agil, când am aruncat perna spre el. Deşi era deja pe jumătate ieşit din cameră, s-a răsucit încet spre mine, a ridicat perna, a tras puţin de ea, pentru a-i reda forma, şi s-a rezemat de tocul uşii. Stătea cu perna în braţe şi nu spunea nimic şi deodată am simţit cum mi se înfioară pielea, pe tot corpul.

Max a scuturat din cap, a aruncat perna pe jos şi a ieşit din cameră. Am dezbrăcat halatul de baie şi l-am auzit coborând scara. N-avea decât.

Mi-am luat lenjerie curată pe mine şi m-am trezit confruntată cu o nouă dilemă. Hainele negre pe care le purtasem la înmormântare erau prea elegante şi călduroase, celălalt rând de haine negre era plin de praf şi transpiraţie. Nu-mi rămânea altceva de făcut decât să scotocesc iarăşi prin bătrânele dulapuri. Rochiţa asta roz-portocalie a lui Harriet — mergea! Hainele mătuşilor Harriet şi Inga îmi veneau mai bine decât cele ale mamei mele, care îmi erau strâmte.

Când am ajuns jos, am crezut că Max dispăruse. Dar l-am găsit afară. Se aşezase pe treptele din faţa uşii, cu coatele sprijinite pe coapse şi capul în mâini. Pe următoarea treaptă, erau trei găleţi cu vopsea albă. M-am aşezat lângă el pe treapta de piatră.

— Hei!

S-a întors spre mine, fără să-şi ridice capul din mâini, şi m-a privit prin unghiul braţului. Avea o expresie mohorâtă, dar glasul îi era cald, când mi-a spus:

— Hei, tu!

Îmi venea să-mi culc capul pe umărul lui, dar n-am făcut-o. Corpul lui s-a încordat.

— Mergem să zugrăvim coteţul?

— Acum?

— De ce nu? Se întunecă târziu. Şi chiar dacă se lasă noaptea, nu face nimic, rochia ta străluceşte precis în beznă, dacă la lumina zilei te dor ochii de la ea.

— Cam stridentă, nu-i aşa?

— Ă, da. Stridentă. Aşa s-ar putea spune.

I-am dat un brânci. A sărit în picioare şi mi-a adus dinăuntru geanta verde. Excesul lui de zel mă cam călca pe nervi. Tot pe nervi mă călca şi faptul că se ferea în mod evident de apropierea mea fizică. Laşul. Sau avea o iubită? Precis era avocată. Şi tocmai făcea la Cambridge un MBA sau un MLL sau mai ştiu eu ce KMA[6]. Vorbea fluent toate limbile europene, avea ochi de căprioară şi un corp care se prezenta în modul cel mai avantajos posibil în costumaşe sexy. Mă simţeam ca o proastă în zdreanţa mea fluorescentă de hipioată şi îmi venea să-i

6 Abrevieri în limba engleză pentru: MBA, Master of Business Administration, MLL, Masters of Labour Law, KMA, Kiss My Ass.

spun lui Max să se ducă acasă. Dar uite că venise, aduse-se trei găleţi de vopsea, aştepta răbdător să-mi scot rola din poşetă — şi eu ce făceam? Dormisem vreo două ore şi jumătate, mi-era oricum imposibil să închid un ochi înainte de miezul nopţii. Şi atunci de ce să nu vopsim coteţul?

Eu am luat o găleată şi cele două role. Max a luat câte o găleată în fiecare mână, şi-a vârât pensula la spate, în buzunarul pantalonilor şi am pornit încetişor pe lângă casă. Am trecut pe lângă grădina de zarzavaturi, de unde adia miros de ceapă, apoi pe lângă păduricea de pini, în care soarele amurgului arunca umbre bizare, şi am ajuns în dreptul coteţului. Aici, nimeni nu mai cosise iarba de multă, multă vreme. Bertha tundea cu maşina pajiştea din faţa casei, în spatele casei, însă mânuia Hinnerk coasa. Când eram mică, iubeam sunetele şuierate cu care culca la pământ firele de iarbă şi păpădiile. Încet şi calm avansa Hinnerk pe pajişte. Nu manevra coasa cu gesturi măreţe, ci ritmic şi monoton, ca un dans baroc.

— A, aici e.

Stăteam în faţa zidului cu litere roşii.

— Max, ştii ceva, cred că asta a fost.

— Ce anume?

— Păi, el a fost. A fost nazist.

— A fost membru de partid?

— Da. Şi bunicul tău?

— Nu, bunicul meu a fost comunist.

— Dar bunicul meu nu a fost un simplu membru de partid, ci unul care a trebuit să ia mereu decizii.

— Înţeleg.

— Harriet ne povestea uneori.

— Şi ea de unde ştia?

— Habar n-am, poate l-a întrebat chiar pe el? Sau i-o fi povestit bunica?

Max a ridicat din umeri şi a deschis prima găleată. Cu un băţ pe care-l găsise la marginea păduricii de pini, a amestecat în vopseaua groasă, lăptoasă.

— Hai, să ne apucăm de vopsit. Tu de acolo şi eu de-aci.

Am înmuiat rolele în vopsea şi am început să ştergem cu ele tencuiala gri închis. Albul strălucea strident. Apăsam încet rola pe zid. Acoperişul începea la nivelul frunţii mele. Firicele de vopsea albă se scurgeau de pe zid. Era şi asta o formă a uitării, să ştergi. Nu voiam să dau prea multă importanţă cuvântului scris cu vopsea roşie. Pentru că nu-l scrisese Dumnezeu pe zid, ci probabil vreun adolescent plictisit. O şotie, după care o ştersese rapid.

Avansam repede, suprafeţele zidurilor nu erau foarte mari. Când mă jucam acolo cu Rosmarie şi Mira, coteţul nu era atât de mic.

Mâinile bunicii mele ştergeau toate suprafeţele netede, mese, dulapuri, comode, scaune, televizoare, combine muzicale, peste tot ştergea bunica în căutarea firimiturilor, firelor de praf şi nisip, resturilor de mâncare. Le strângea cu mâna într-o grămăjoară, pe care o împingea apoi în mâna stângă făcută căuş. Purta apoi cu ea ce strânsese, până când i le lua careva din mână şi le arunca în găleata de gunoi, în toaletă sau pe geam afară. E unul din simptomele bolii, toţi fac aşa, îi spusese asistenta de la cămin mamei mele. Un cămin de bătrâni ca o casă de fantome. Pe de-o parte, practic şi funcţional amenajată, pe de altă parte populată de corpuri pe care —

într-un fel sau altul, mai mult sau mai puţin — le părăsiseră spiritele. Şi minţile. Îşi treceau mâinile peste mobila din plastic neted, cu colţuri rotunjite, parcă în căutarea a ceva de care să se ţină. Dar nu era aşa. Nu căutau să se ţină de ceva. Când Bertha zărea o pată de mizerie întărită, fie şi numai pe talpa pantofului ei, o râcâia cu atâta insistenţă şi răbdare, până când ceda sub presiunea unghiilor ei, se descompunea în firimituri sau cojiţe şi dispărea în cele din urmă. Tabula rasa: nicăieri nu se ştergea atât de temeinic, cum se ştergea în Casa Marii Uitări. Aici totul se ştergea.

Când se întorcea Christa din vizitele pe care i le făcea mamei ei, plângea mult. Când oamenii spuneau că pe undeva e o consolare că părinţii redevin la rândul lor copii, se supăra. I se încordau umerii, în glas i se strecura răceala şi spunea şoptit că asta e cea mai mare prostie pe care a auzit-o în viaţa ei. Persoanele în vârstă, cu mintea derutată, nu sunt deloc ca nişte copii, sunt nişte bătrâni demenţi. Nu există nicio asemănare. Şi să-i compari cu nişte copii — asta ar fi de tot râsul, dacă n-ar fi de tot plânsul. Aşa ceva nu pot spune decât cei care fie n-au copii, fie n-au un bătrân dement în casă.

Cei care nu voiseră decât să o consoleze pe Christa tăceau contrariaţi şi deseori ofensaţi. Expresia „bătrân dement" li se părea brutală şi de prost gust. Christa voia să-i provoace, iar asta ne speria pe mine şi pe tatăl meu. Noi o cunoşteam ca pe o persoană discretă şi politicoasă, care ştia, ce-i drept, să fie hotărâtă, dar în niciun caz agresivă.

Când am făcut la şcoală „Macbeth", m-am gândit la Bootshaven. Mereu se vorbea despre amintire şi refuzul de a-ţi aminti, despre îndepărtarea unor pete inexistente, şi mai erau şi cele trei surori vrăjitoare.

Ştergi, ştergi, mâinile Berthei şterg tot ce e neted: corpul vrea să-şi aducă aminte că nu a încetat să existe, că încă opune rezistenţă. Vrea să verifice dacă mai există o diferenţă între el şi lucrurile neînsufleţite din încăpere. Dar asta a venit mai târziu. Mesele, bufeturile, scaunele şi comodele şterse şi golite fuseseră la început pline. Pline de bileţele. Bileţele mici, pătrate, desprinse cu grijă dintr-un bloc, bileţele tăiate de pe marginea ziarului cotidian, foi A4 rupte dintr-un caiet, bonuri de casă scrijelite pe dos, liste de cumpărături, notiţe, liste cu zilele de naştere, liste cu adrese, bileţele cu descrieri de drum, bileţele cu comenzi scrise cu majusculă: MARŢI LUAT OUĂ! Scria, de exemplu. Sau CHEIE DOAMNA MAHLSTEDT. Iar Bertha începea să o întrebe pe Harriet ce voise de fapt să-şi amintească.

— Ce înseamnă „Cheie doamna Mahlstedt"? o întreba disperată. Mi-a dat doamna Mahlstedt vreo cheie? Unde e? Vrea să-mi dea o cheie? Voiam să-i dau eu ei o cheie? Pe care? Şi de ce?

Bileţelele se înmulţeau. Când eram la Bootshaven, zburau peste tot. Pentru că se făcea întotdeauna pe undeva curent, adiau lin prin bucătărie ca frunzele mari ale teilor din curte, toamna. Notiţele de pe bileţele deveneau tot mai ilizibile şi neinteligibile. Dacă pe primele bileţele erau încă lucruri precum instrucţiunile pas cu pas de utilizare a noii maşini de spălat, ulterior, bileţelele erau tot mai multe şi tot mai scurte. „Dreapta înainte de stânga", scria pe unul dintre ele, şi asta încă se mai înţelegea. Dar bunica scria uneori bileţele pe care nu le mai putea descifra nici ea, şi uneori încerca să descifreze nişte bileţele pe care nu scria nimic descifrabil. Mesajele au devenit tot mai stranii: „Costumul de baie în Ford", dar ei nu

mai aveau la vremea respectivă un Ford, şi apoi tot mereu „Bertha Lünschen, Geestestraße 10, Bootshaven". La un moment dat nu mai scria decât „Bertha Deelwater", dar pe atunci începuseră să se împuţineze. Bertha. Bertha. Parcă voia să-şi aducă aminte că nu încetase să existe. Numele nu mai semăna cu o semnătură, părea copiat cu greu de undeva. Era plin de puncte în care stiloul se ridicase de pe hârtie, se oprise şi se aşezase din nou pe hârtie, o mulţime de cicatrici minuscule. Timpul trecea, iar ploaia de bileţele s-a oprit. Când Bertha mai dădea din când în când peste vreun bileţel vechi, se uita la el cu privirea goală, îl mototolea şi şi-l vâra în şorţ, în mânecă sau în pantof.

Bunicul meu bombănea că e dezordine în casă. Harriet făcea tot ce putea, dar trebuia să-şi termine traducerile, iar Rosmarie nu contribuia nici ea la un aspect mai îngrijit şi mai ordonat al casei. Hinnerk a început să-şi încuie biroul, pentru ca soţia lui să nu-i bramburească lucrurile. Bertha scutura nedumerită de uşă şi spunea că trebuie să intre acolo. Oferea o privelişte pe care noi toţi o găseam greu de suportat. Pentru că era, în fond, casa ei.

Eu nu cunoşteam, de fapt, Bootshaven decât vara, când veneam în vacanţă. Uneori veneam cu părinţii mei, dar de cele mai multe ori numai cu Christa, o dată sau de două ori am venit singură. La înmormântarea lui Hinnerk venisem toamna, în noiembrie. Dar atunci plouase tot timpul. Şi în afară de cimitir nu văzusem de fapt nimic, nici măcar grădina.

— Cum e grădina iarna? o întrebam pe mama, patinatoarea al cărei nume suna ca zgâriatul unei patine pe gheaţă.

— Grădina e frumoasă iarna, desigur, spunea mama şi ridica din umeri. Când şi-a dat seama că nu-mi ajunge explicaţia ei, a adăugat că într-o iarnă totul se acoperise cu o pojghiţă de gheaţă. Întâi plouase toată ziua, apoi seara se lăsase dintr-odată gerul şi totul era parcă glazurat. Fiecare frunză, fiecare fir de iarbă se acoperise cu un strat transparent de gheaţă şi când bătea vântul prin păduricea de pini, zornăiau acele. Era ca muzica sferelor. Nimeni nu avusese voie să iasă din casă. Fiecare piatră din curte părea din sticlă. Ele deschiseseră fereastra din dormitorul Ingăi şi se uitaseră de sus în curte. A doua zi se încălzise iarăşi, iar ploaia topise toată gheaţa.

— Cum e grădina Berthei iarna? l-am întrebat pe tata, care fusese şi el, desigur, cândva la Bootshaven în afara vacanţelor de vară. Tata a dat voios din cap şi a spus:

— Păi, cum să fie, cam ca vara, dar maro şi întinsă.

El era specialist în ştiinţele naturii, la natură nu se prea pricepea.

Le-am întrebat pe Rosmarie şi Mira, când am venit în vara următoare. Şedeam pe scări şi ascundeam scrisorele în crăpături. Grădina iarna? Rosmarie nu a stat mult pe gânduri. Plicticoasă, a spus. Plicticoasă de mori, a spus Mira şi a râs.

Când mă jucam odată, ca de-atâtea alte ori, cu Rosmarie şi Mira de-a costumatul, a trecut bunicul pe la noi, să ne ofere bomboane din cutia MacInstosh's. Îi eram dragi. Eu îi eram mai dragă decât Rosmarie, pentru că eram fetiţa Christei, pentru că eram cea mai mică, pentru că nu locuiam cu el, în aceeaşi casă, şi pentru că nu mă vedea atât de des. Dar îi plăcea să le tachineze pe cele două fete mai mari şi ele îl tachinau la rândul lor fără jenă. Atunci se

înveselea şi devenea mai şarmant. L-am întrebat aşadar şi pe el cum arată grădina iarna. Hinnerk ne-a făcut cu ochiul, s-a uitat afară pe fereastră şi, după un oftat dramatic, s-a întors spre noi şi ne-a spus cu glas profund:

„Iarna e aici, dragul meu băiat,
Uite c-a-ngheţat,
Vine gerul cenuşiu,
Ia-ţi degrab-un pardesiu.
Cine nu se-nfofoleşte,
La nas, gât, urechi răceşte.
Răguşit, arzând mucos,
Iarna nu e prea frumos.
Strănuţi, horcăi şi tuşeşti,
Nasul roşu-ţi oblojeşti.
Singur în grădină vei sta,
Inima mai tristă-ţi va bătea,
Nicio fată azi la tine
În vizită nu mai vine,
Căci se teme foarte tare
De nasul tău, ca o stropitoare."

Hinnerk a izbucnit în hohote bubuitoare de râs şi s-a înclinat. Bravo, am exclamat noi mai mult din politeţe decât sincer şi am aplaudat cu mâinile înmănuşate. Eu şi Rosmarie purtam mănuşi albe, care se închideau cu nasturi la încheieturi. Mănuşile Mirei erau din satin negru şi îi treceau de coate. Hinnerk a coborât râzând, scara a trosnit sub paşii lui. „Oare inventase în clipa asta poezia?" a vrut Mira să ştie. Şi eu voiam să ştiu, dar Rosmarie a ridicat din umeri. „Se poate, a spus, mereu compune poezii. Are un caiet plin."

Max şi cu mine ajunsesem între timp la cuvântul de pe zid, eu acopeream cu vopsea i-ul, el N-ul. Începeam să ne intersectăm.

— Termin eu aici, am spus, continuă tu pe altă latură. Un singur zid alb arată caraghios, hai să vopsim totul. Merge repede.

Max a luat o altă găleată, i-a deschis capacul, a amestecat vopseaua şi a cărat-o cu el după colţ, pentru a zugrăvi latura dinspre pădurice.

— Auzi, Max...

Vorbeam cu peretele. Vocea lui Max venea din dreapta:

— Hm?

— N-ai nimic mai bun de făcut astă-seară, decât să vopseşti ziduri?

— Nu-ţi convine?

— Ba da, sigur că da, îmi pare chiar bine. Zău. Dar ai şi tu o viaţă, vreau să zic, trebuie să ai şi tu, adică, mă înţelegi.

— Nu, nu te înţeleg. De data asta vei termina frumuşel fraza, Iris. Nici nu mă gândesc să-ţi vin în ajutor.

— Bine, mi-am făcut-o cu mâna mea. N-am vrut decât să fiu politicoasă. Am senzaţia că te agăţi de mine şi de problemele mele, de parcă la ora actuală n-ar exista nimic altceva în viaţa ta, aşa e?

Max s-a ivit de după colţ şi m-a privit cu ochii mijiţi. A spus:

— Poate da, poate chiar aşa e. Şi concluzia pe care o va trage acum creieraşul tău nevolnic de femeie e că-mi fac veacul pe-aici pentru că mă simt singur şi plictisit.

Max a oftat, a scuturat din cap şi a dispărut iarăşi după coteţ. Am tras aer în piept:

— Şi? Aşa te simţi?

— Singur şi plictisit?

— Da?

— Ca să fiu sincer, uneori da. Într-o oarecare măsură. Dar în general nu prea mă trage aţa să caut compania unor femei străine şi să execut munci gospodăreşti pe la casele şi coteţele lor.

— Hm. Deci s-o iau personal?

— Neapărat.

— Ce faci când nu vopseşti coteţe sau când nu lucrezi?

— Aoleu, ştiam că asta va urma. Al naibii de puţine fac, Iris. Deci. Joc de două ori pe săptămână tenis cu un coleg. Seara alerg, deşi mi se pare o chestie teribil de plicticoasă. Când e foarte cald, mă duc să înot, mă uit la televizor, citesc zilnic câte două ziare şi mai răsfoiesc din când în când Spiegel. Uneori mă duc la film după serviciu.

— Şi unde e soţia ta? Că la voi la ţară, la douăzeci şi cinci de ani ai deja doi, trei copii cu o soţie pe care o ştii de la şaişpe ani.

Eram bucuroasă că nu-l puteam vedea.

— Aşa e. Aproape c-aş fi avut şi eu. Fosta mea prietenă, pe care, apropo, am cunoscut-o abia la douăzeci şi doi de ani şi cu care am fost patru ani împreună, a plecat anul trecut. Era asistentă medicală.

— Şi tu de ce n-ai plecat cu ea?

— S-a mutat la alt spital, care e şi mai departe de oraş decât Bootshaven. Şi înainte de a apuca să ne gândim dacă n-ar fi bine să căutăm o locuinţă undeva la mijloc, între spitalul ei şi biroul meu, a şi-nceput o relaţie cu şeful de secţie.

— O, îmi pare rău.

— Şi mie. Dar cel mai rău mi-a părut că-mi era oarecum indiferent. Numai clişeul ăsta cu medicul şi asistenta m-a

scos din sărite. Nu mi-a frânt inima. Nici măcar nu mi-a luxat-o. Poate nici nu mai am inimă, poate s-a înnămolit în mlaştinile astea de pe la noi.

— Dar când erai mic, aveai inimă.

— Serios? Atunci m-am liniştit.

— Când ai scos-o pe Mira din apă. Acolo, la ecluză.

— Şi atunci am dovedit că am inimă? A fost mai degrabă o datorie. Care nu mi-a făcut nicio plăcere.

— Poate, dar ai dovedit că ai inimă când ai încetat dup-aia să ne mai saluţi.

— Îmi păreaţi cam sinistre.

— Nu mai spune! Eram grozave.

— Poate groaznice.

— Erai mort după noi.

— Eraţi voi într-o doagă.

— Ne găseai frumoase.

Max a tăcut.

— Ne găseai frumoase!

— Da, la dracu. Aşa, şi?

— Şi nimic.

Am continuat să vopsim.

După câteva minute, am auzit iarăşi din dreapta, înăbuşit, glasul lui Max:

— Chestia asta de pe zid a scris-o fie cineva care habar n-avea ce face, fie cineva care l-a cunoscut foarte bine pe Hinnerk Lünschen. Pentru că în Bootshaven nu există o mişcare de extremă dreaptă. Nu există niciun fel de mişcare. Dacă facem abstracţie de mişcarea spălătorilor de maşini sau de mişcarea cultivatorilor de muşcate în jardiniere de beton. Aici se mişcă atât de puţine, încât uneori mă duc în cimitir şi beau vin roşu, doar ca să se întâmple ceva. Eu sunt un tip plicticos, suficient de

inteligent cât să-şi dea seama cât de plicticos este. Ghinionul meu.

Eu tăceam. Nu aveam poftă să-l consolez şi cred că nici nu se aştepta la asta. Şi ce spunea el era pe undeva adevărat. Ce vedeam eu la avocăţelul ăsta atât de politicos şi amabil? Probabil trecutul. Mă gândeam că pentru mine era important ca el să mă vadă aşa cum eram pe atunci, o fetiţă blondă şi durdulie, care făcea tot ce-i stătea în puteri pentru a atrage atenţia celor două fete mai mari. Pentru el, eu eram nepoata Berthei, verişoara lui Rosmarie, *„leewe Deern"*[7] a lui Hinnerk. Şi chiar dacă Max era pentru noi, ca toţi fraţii mai mici, între opt şi treisprezece ani, invizibil ca aerul, el ne vedea totuşi pe noi. Mira era uneori nevoită să-l ia cu ea când venea la noi şi atunci nu iroseam nici măcar o privire în direcţia lui, şi el la fel, dar remarcam totuşi cum lua act de prezenţa noastră. Şi observam acest lucru, pentru că eu şi el afişam aceeaşi nepăsare, în care se amesteca şi o doză bună de disperare.

În afară de părinţii mei şi de mătuşile mele, nu mai cunoşteam pe nimeni care să ne fi văzut aşa cum eram noi atunci. Dar ei şi ele nu contau, pentru că nu încetaseră să ne vadă astfel. Însă Max mă vedea cum eram acum. Ce noroc că era atât de amabil. Probabil n-avea încotro, pentru că Mira posedase toate celelalte calităţi. Ea era nebunatică, el cuminte. Ea atrăgea atenţia, el era invizibil. Ea a plecat, el a rămas. Mira voia dramatism, Max linişte. Şi pentru că era atât de amabil, nici nu-l remarcasem. Se uită oare o fată care se respectă la băieţii amabili?

---

7 În germana de jos: fata dragă.

Dar uite că îl remarcasem acum şi mă întrebam de ce. Moartea şi iubirea merg desigur mână-n mână, dar mai exista şi un alt motiv? Pentru că eram amândoi în momentul de faţă singuri? Eu îl părăsisem pe Jon, pentru că îmi dorisem să mă întorc „acasă": oricine ştie că trebuie să ai mare grijă ce-ţi doreşti, pentru că dorinţa s-ar putea să ţi se împlinească. Pe Max îl primisem împreună cu casa. Casa. Uitarea împărtăşită e o legătură la fel de puternică precum amintirile comune. Poate chiar mai puternică.

Iar misterul bărbatului cu sticla din cimitir fusese şi el dezlegat. În sat nu se putea ţine prea mult timp un secret, nici măcar faţă de mine. Cunoscut era precis şi faptul că Max se afla acum aici şi zugrăvea coteţul Berthei Deelwater.

Şi ce remarcase Max pe atunci? Ziua aceea petrecută la ecluză fusese una dintre primele zile de vară. Îmi aminteam roiurile uriaşe de muşte verzi, pe când ne îndreptam cu bicicletele peste păşuni, spre canal. Rosmarie purta o rochie violet, strâmtă, vântul îi înfoia mânecile bufante, croite dintr-un material subţire şi transparent. Braţele ei străluceau albe prin voalul violet şi aveai impresia că din umeri îi cresc doi şerpi de mare. Pentru a putea merge pe bicicletă, îşi prinsese rochia deasupra genunchilor, iar clamele de rufe stăteau orizontale în bătaia vântului. Eu mergeam probabil în spatele ei, pentru că-mi amintesc pistruii pe care îi avea în adânciturile genunchilor. Dar poate fusese o altă excursie cu bicicleta.

Eu îmbrăcasem şi atunci rochia verde a mătuşii Inga, de asta eram sigură. Pentru că la dus ştiu că m-am simţit ca o nimfă, iar la întors ca un cadavru buhăit de apă.

Mira era îmbrăcată în negru.

Ne-am luat lucrurile de baie de pe portbagaje, ne-am trântit bicicletele sus, la mal şi am coborât în goană spre una dintre platformele de lemn folosite de pescari. Eu mi-am învelit umerii cu un prosop uriaş şi am încercat să mă dezbrac sub el. Nu mai era nimeni acolo, în afară de noi. Mira şi Rosmarie au râs când m-au văzut.

— De ce te ascunzi aşa, dragă? Ce crezi că ţi-am putea fura?

Mie mi-era ruşine de corpul meu, tocmai pentru că încă nu aveam nimic de care să-mi fie ruşine. Rosmarie avea sâni mici şi fermi, cu sfârcuri rozalii, obraznice. Mira avea sâni surprinzător de mari, a căror existenţă, cu umerii ei înguşti şi pe sub puloverele ei negre, nu putea fi bănuită. Eu nu aveam nimic. Nimic adevărat. E drept că nu mai eram aşa de plată cum fusesem cu un an înainte, când nu mă sfiam să merg la baie numai în slip. Ceva era acolo, dar era atât de straniu, penibil şi pe undeva fals. Nu înţelegeam de ce se schimbă fetele la bazin într-un vestiar comun, iar doamnele au cabine individuale. Invers ar fi fost mai deştept: ce era neterminat trebuia ascuns privirii. Lucru valabil pentru operele de artă şi pentru gândacii de Colorado deopotrivă. Iar eu nu aveam nicio îndoială când venea vorba despre categoria căreia îi aparţineam.

Ne-am întins pe platforma de lemn şi ne-am comparat culoarea pielii. Eram toate trei albe ca brânza şi, deşi eu aveam părul cel mai deschis la culoare, pielea mea avea nuanţa cea mai închisă, o nuanţă gălbuie,

Mira era ca de alabastru, iar Rosmarie avea vinişoare albastre şi pistrui. După aceea ne-am comparat corpurile, Rosmarie vorbea despre sâni şi despre faptul că se micşorau după ciclu. Eu nu înţelegeam ce voia să spună, exista un ciclu după care sânii creşteau şi iar se micşorau şi aşa mai departe? Şi existau fete care nu aveau un astfel de ciclu şi ai căror sâni rămâneau toată viaţa nişte cioturi, ca ai mei? Mira şi Rosmarie au început să râdă şi mai tare. Eu m-am înroşit şi m-am încălzit şi am ştiut că exista ceva ce nu ştiam, dar ar fi trebuit să ştiu, îmi ardeau ochii şi pentru a nu mă podidi plânsul, îmi muşcam obrajii.

Mira s-a calmat prima şi m-a întrebat dacă mama mea nu-mi explicase că femeilor le curge o dată pe lună sânge de jos. Eu am fost îngrozită. Sânge. Nimeni nu-mi spusese nimic. Îmi aminteam vag ceva ce mama numise „perioada", dar era vorba despre zilele când nu aveai voie să faci sport. Eram furioasă pe mama. Şi eram furioasă pe Mira şi Rosmarie. Îmi venea să le dau un şut. Fix în sânii lor gelatinoşi de meduze.

— Uită-te la ea, Mira, chiar nu ştia! a strigat Rosmarie. Şi era de-a dreptul încântată.

— Da. Ai dreptate. Ce drăguţ!

— Sigur că am ştiut, dar n-am ştiut că se cheamă „ciclu". Noi acasă îi spunem „perioada".

— Bine, atunci ştii şi ce trebuie să faci, ca să nu-ţi curgă pe haine.

— Da, sigur că ştiu.

— Şi? Ce faci?

Am tăcut şi mi-am muşcat iarăşi obrajii. Durerea îmi distrăgea atenţia. Cu limba cercetam urmele lăsate de dinţi. Nu voiam să recunosc cât de neştiutoare eram, dar

nici nu voiam să schimb subiectul, pentru că ţineam morţiş să aflu mai multe.

Rosmarie s-a uitat la mine, se întinsese la mijloc, între noi, ochii ei aveau reflexe argintii, ca pielea peştilor lunguieţi din canal. Părea să înţeleagă ce lupte se dădeau în mine.

— Îţi spun eu: trebuie să-ţi pui tampoane şi absorbante. Mira, explică-i tu ce se face cu un tampon.

Ce mi-a spus atunci Mira m-a contrariat: nişte rulouri mici şi tari din vată, pe care ţi le vâri înăuntru, acolo jos, aţe care îţi atârnă şi sânge, sânge şi iar sânge. Mi s-a făcut rău. Am sărit în picioare şi m-am aruncat în apă. Le-am auzit pe Rosmarie şi Mira râzând în urma mea. Când am ieşit din apă, vorbeau despre greutate.

—... iar micuţa noastră Iris are şi ea un fund destul de baban.

Rosmarie m-a privit provocator. Mira a pufnit:

— De la ciocolăţelele bunicului vostru.

Aveau dreptate, nu eram slabă. Nu eram nici măcar bine făcută. Aveam un fund gras şi picioare groase, nu aveam sâni, dar aveam în schimb o burtă umflată. Eram cea mai urâtă dintre noi trei. Rosmarie era misterioasă, Mira, păcătoasă, iar eu, urâtă. Şi aveau dreptate că mâncam prea mult. Îmi plăcea să citesc şi să mănânc în timp ce citeam. Felii de pâine, una după alta, biscuiţi, unul după altul, dulci şi săraţi, într-o veşnică alternanţă. Era mirific: poveşti de dragoste şi brânză Gouda, romane de aventuri şi ciocolată cu alune, tragedii familiale şi müsli, poveşti şi caramele, legende cu cavaleri şi biscuiţi cu cremă de ciocolată. În multe cărţi se mânca tocmai când era mai frumos: chifteluţe şi terciuri şi cornuri cu scorţişoară şi un cârnat rotund cu carne, din cel mai

gustos. Uneori, când dădeam târcoale prin bucătărie în căutarea a ceva comestibil, mama îşi muşca buza de jos, dădea din cap într-un anume fel şi îmi spunea să fac bine s-o las mai moale, că într-o oră luăm cina şi aş putea să fiu puţin mai atentă la siluetă. De ce-mi spunea mereu să fac bine, când eu nu făceam deloc bine? Ştia că mă umileşte vorbindu-mi astfel, că o să mă întorc ofensată în camera mea şi n-o să vin la cină şi că mai târziu o să fur migdalele şi ciocolata de casă şi o să mă bag în pat cu ele. Şi o să citesc şi o să mănânc şi o să devin o sirenă mută şi nefericită sau un mic prinţ, o să eşuez pe o insulă părăsită, o să alerg cu părul vâlvoi prin smârcuri sau o să ucid zmei. Împreună cu migdalele îmi mestecam furia şi scârba faţă de mine însămi şi le înghiţeam pe toate împreună cu ciocolata de casă. Şi cât timp citeam şi mâncam, totul era bine. Eram tot ce puteam fi, doar eu însămi nu. Dar n-aveam voie, cu niciun chip, să mă întrerup din citit.

În ziua aceea, la ecluză, nu citeam nimic. Stăteam udă pe platforma de lemn şi dârdâiam de frig sub privirile celor două fete. Mă uitam la picioarele mele, văzute de sus se iţeau albe şi late de sub burtă, iar pielea de găină era mai vizibilă decât sfârcurile mele.

Rosmarie a sărit în picioare.

— Hai să sărim de pe pod.

Mira s-a ridicat încet şi s-a întins. În costumul ei de baie în două piese arăta ca o pisică cu pete albe şi negre.

— Chiar trebuie?

A căscat.

— Da, trebuie, scumpa mea. Hai şi tu, Iris.

Mira s-a împotrivit ca o pisică răsfăţată:

— Copilaşi, mergeţi de vă jucaţi în altă parte şi lăsaţi-i pe oamenii mari să se odihnească puţin, bine?

Rosmarie s-a uitat la mine, ochii ei de culoarea apei scânteiau. Mi-a întins mâna. Am luat-o recunoscătoare şi am alergat împreună până la pod. Mira venea agale în urma noastră.

Podul era mai înalt decât credeam, dar nu atât de înalt încât să nu fi îndrăznim să sărim. Vara săreau de pe el băieţii mai mari. În ziua aceea nu era nimeni acolo.

— Ia uite, Mira, acolo jos e frăţiorul tău. Hei! Fraiere!

Rosmarie avea dreptate. Acolo jos, pe un prosop, era Max cu un prieten. Mâncau biscuiţi cu unt şi încă nu ne zăriseră. Când au auzit-o pe Rosmarie strigând, şi-au ridicat privirile.

— Bun. Cine începe? a întrebat Rosmarie.

— Eu.

Nu mi-era frică să sar, înotam bine. Şi chiar dacă eram urâtă, măcar eram curajoasă.

— Nu, Mira sare prima.

— De ce? Las-o pe Iris, dacă vrea ea.

— Dar eu vreau să sari tu prima, Mira.

— Dar eu nu vreau să sar.

— Hai, nu te mai preface. Suie-te pe balustradă.

— Cu mare plăcere, dar de sărit, nu sar.

— Bine, bine.

Rosmarie m-a privit iarăşi cu acele scântei în ochi. Şi brusc am înţeles ce voia. Adineaori râsese de mine împreună cu Mira şi acum, verişoara mea se alia cu mine. Eram încă supărată şi totuşi mă simţeam măgulită. I-am făcut lui Rosmarie un semn din cap. Mi-a răspuns şi ea. Mira stătea pe balustradă, picioarele i se legănau deasupra apei.

— Te gâdili, Mira?
— Ştiţi bine că da.
— Şi aici te gâdili?
Rosmarie a împuns-o uşor în spate.
— Termină.
— Sau aici?
Rosmarie a gâdilat-o puţin la umăr.
— Pleacă de aici, Rosmarie.
Eu am venit lângă ele şi am strigat:
— Sau aici?
Şi am ciupit-o pe Mira cu putere într-o parte. A tresărit, a ţipat, şi-a pierdut echilibrul şi a căzut de pe pod.
Rosmarie şi eu nu ne-am uitat una la alta. Ne-am aplecat peste balustradă, să vedem ce avea Mira de gând să facă, după ce ieşea la suprafaţă.
Am aşteptat.
Nimic.
Nu mai ieşea la suprafaţă.
Înainte de a sări eu, l-am văzut pe Max alergând în apă, împroşcând în jur.
Când am ieşit la suprafaţă, Max o trăgea pe sora lui la mal. Mira tuşea, dar înota.
A ieşit clătinându-se şi s-a întins în iarba înaltă. Max stătea lângă ea. Nu vorbeau. Când am ieşit şi eu şi când a venit şi Rosmarie alergând de sus, Max s-a uitat pe rând la noi toate, a scuipat în apă, s-a ridicat şi a plecat. S-a urcat cu slipul ud în şaua bicicletei şi dus a fost.
Rosmarie şi cu mine ne-am aşezat lângă Mira, care ţinea încă ochii închişi şi gâfâia.
— Sunteţi sărite de pe fix.
Vorbise gâtuit.
— Îmi pare rău, Mira, eu...

Am început să plâng.

Rosmarie tăcea, privind-o fix pe Mira. Când Mira a deschis în sfârşit ochii pentru a se uita la Rosmarie, verişoara mea şi-a dat capul pe spate şi a râs. Gura mică şi roşie a Mirei s-a schimonosit — de durere, de ură, ori îi venea şi ei să plângă? Gura s-a deschis, a urmat un horcăit scurt şi Mira a început să râdă, întâi încet, apoi tare, neajutorat, strident. Pe Rosmarie nu o scăpa în tot acest timp din ochi. Eu stăteam alături şi plângeam.

— Max?

— Hm?

— Atunci la ecluză...

— Hm?

— Mi-a părut atât de rău. Mă întreb...

— Hm?

— Mă întreb dacă a avut vreo legătură cu moartea lui Rosmarie.

— Habar n-am. Dar nu cred, pentru că nici măcar n-a fost în aceeaşi vară. A fost cu mult timp înainte. Dar ce ţi-a venit?

— Ah, habar n-am.

— Ştii ceva, poate că toate au avut o legătură. Adică, poate a avut şi asta vreo legătură, şi asta, şi vremea, şi ce scrie aici pe coteţ şi o mie de alte lucruri. Pricepi?

— Hm!

Mi-am dat cu mâna părul de pe frunte. Vopseam în continuare. Era cald încă. Nu prea ajuta la nimic să acoperim cu vopsea, cuvântul scris cu roşu se vedea la fel de bine. „Nazi". Hinnerk folosise la rândul lui deseori cuvântul „Sozi". De socialişti nu-i plăcea, n-aveai cum să nu pricepi asta din vorbele lui. Îi înjura pe cei de dreapta, pe cei

de stânga, toate partidele şi pe toţi politicienii. Dispreţuia toate găştile corupte, chestie pe care o comunica des şi cu plăcere tuturor celor care voiau să audă, dar mai ales celor care nu voiau să audă. Tata, de pildă, nu voia să audă, el făcea parte din consiliul local şi se angaja la noi acasă cu mult zel pentru borduri cu rampe pentru biciclişti, pentru stingerea iluminaţiei publice noaptea pe străzile pustii şi pentru intersecţii cu sens giratoriu.

Poeziile, spunea Harriet, fuseseră scrisese de Hinnerk după război, când nu îi mai dăduseră voie să lucreze ca avocat. Îl trimiseseră pentru denazificare în sudul Germaniei. Bunicul meu nu fusese un simplu membru de partid, nu i-o puteam spune lui Max verde-n faţă. De la Harriet ştiam că fusese al doilea judecător de district. Avusese noroc că nu fusese nevoit să semneze sentinţe urâte. Mama mea, care-i lua deseori apărarea, îmi povestise că pe domnul Reimann, potcovar de meserie şi comunist convins, îl declarase nevinovat. Ca elev, Hinnerk fusese de multe ori în atelierul domnului Reimann, imaginea metalului încins îl speria şi fascina în acelaşi timp. Îi plăcea cum fâsâie şi se ridică aburi din apă. Considera însă potcoavele rebuturi. Erau tari, fără luciu, maro şi moarte. După ce înainte fuseseră roşii, ba chiar străluciseră magic, de parcă ar fi fost însufleţite. La şcoală, Hinnerk a trebuit să înveţe înainte de toate germana literară. Christa spunea că învăţătorul îi întrebase pe elevii de clasa întâi ce înseamnă fraza: „Să nu chinui un animal de plăcere, căci simte şi el ca tine durere". Hinnerk ridicase atunci mâna şi spusese: *„as wenn eck dat wer"*[8]. Hinnerk a avut noroc că părinţii lui cedaseră insistenţelor preotului şi se

[8] În germana de jos: de parcă eu aş fi acela.

hotărâseră să-l trimită totuşi la şcoala superioară. Curând a izbucnit războiul, tatăl lui Hinnerk a fost trimis pe front, dar Hinnerk a rămas la şcoală. Aşadar, obişnuia mama mea să spună, dacă Primul Război Mondial ar fi început cu un an mai devreme, Hinnerk n-ar mai fi mers niciodată la şcoală, n-ar mai fi studiat, nu s-ar fi putut căsători cu Bertha, n-ar mai fi avut-o pe ea, pe Christa, n-aş mai fi existat nici eu, Iris. Eu de mică am învăţat cât de importantă e şcoala. Vitală.

Când a izbucnit al Doilea Război Mondial, Hinnerk era deja tată de familie, nu mai era un tinerel înfierbântat de obsesia victoriei. Nu voia să fie soldat, n-a fost trimis pe front, ci s-a ocupat de un lagăr de prizonieri de la oraş şi venea seara ca de obicei la cină acasă. Hinnerk Lünschen era mândru de el. Nimic nu i se dăruise, nimic nu-i fusese ursit. Datorită voinţei lui, a minţii lui agere şi a stăpânirii de sine ajunsese cineva. Avea o alură sportivă, se considera chipeş în uniforma lui, ba chiar răpitor. Şi credea că majoritatea ideilor naziştilor erau făcute pentru bărbaţi de teapa lui. Doar de chestia aia cu subomul nu avea nevoie. Îi era suficient să fie supraom. Îi dispreţuia pe cei care, pentru a se simţi ei importanţi, trebuie să-i calce pe alţii în picioare. El, domnul dr. Hinnerk Lünschen, notar de profesie, nu avea nevoie de aşa ceva. Bineînţeles că i-a făcut rost vechiului său coleg de şcoală, Johannes Weill, de actele necesare pentru a emigra la rudele lui din Anglia. Doar era o chestiune de onoare. Nu vorbise niciodată despre afacerea asta, însă Johannes Weill ne-a trimis o scrisoare, după ce primise la Birmingham, prin cineva, anunţul decesului lui Hinnerk. Asta s-a întâmplat la o jumătate de an de la moartea bunicului. Inga a făcut o copie scrisorii şi i-a trimis-o surorii ei,

Christa. Scrisoarea era politicoasă şi distantă, domnul acesta nu nutrise sentimente de prietenie faţă de bunicul meu. Nu vreau să ştiu cu ce aer de superioritate îi făcuse Hinnerk atunci acel serviciu. Nu ştiu nici dacă bunicul meu fusese antisemit, cert este că nu a existat probabil persoană cu care să nu se fi certat. În scrisoare se spunea însă limpede că Hinnerk îşi ajutase colegul de şcoală. Şi asta a fost o mare uşurare pentru întreaga familie.

Bineînţeles că s-a certat şi cu naziştii, îi dispreţuia pe proşti, iar mulţi nazişti erau cu mult mai proşti decât el. Hinnerk considera o prostie şi continuarea unui război în care era evident că nu mai există sorţi de izbândă. Şi a rostit asta cu voce tare într-o seară, când intrase să bea o bere la Tietjeni. În cârciumă se aflase o femeie tăcută. N-am aflat niciodată cine era. Soţia unuia pe care Hinnerk îl dăduse în judecată sau îl condamnase? Fusese cândva umilită de către Hinnerk? Era suficient de inteligent pentru a recunoaşte rapid slăbiciunile altora şi suficient de spiritual pentru a le descrie în termeni aspri, dar nu suficient de înţelept pentru a rezista tentaţiei de a o face. Doamna Koop afirmase odată că Hinnerk avusese o iubită la oraş, o femeie brunetă frumoasă. Văzuse chiar ea o fotografie a respectivei, şi anume în sertarul biroului lui Hinnerk. Pe Rosmarie şi pe mine ne uimea mai degrabă faptul că doamna Koop ajunsese să arunce o privire în sertarul lui Hinnerk, decât fotografia misterioasei femei brunete. Inga susţinea că ştie despre ce fotografie era vorba. Era una dintre copiile acelei fotografii care fusese cândva făcută Annei, sora Berthei. Hinnerk, la rândul lui, spunea că nu o cunoaşte pe femeia care se aflase la Tietjeni. Dar ea îl cunoscuse probabil pe el, sau cel puţin se interesase de el. Pentru că l-a denunţat. Şi astfel a

ajuns judecătorul de district dr. Hinnerk Lünschen, spre groaza întregii familii, soldat la vârsta de aproape patruzeci de ani. Hinnerk ura violenţa. Îşi urâse şi dispreţuise tatăl violent şi acum trebuia chiar el să pornească să împuşte oameni, sau, mai rău, să fie împuşcat. Nu mai dormea, noapte de noapte şedea în biroul lui, în dreptul ferestrei deschise şi privea în întuneric. Teii din curte erau deja înalţi. Era toamnă, aleea de la intrare era pavată cu frunzele lor galbene, în formă de inimă. Cu o zi înainte de a pleca, Hinnerk şi-a dat demisia din NSDAP[9]. Şi a făcut pneumonie.

Pe drum, în tren, avea febră mare şi era foarte slăbit. Nu putea fi trimis în Rusia în starea asta şi atunci a rămas într-un lazaret. Deşi nu i-au dat penicilină, s-a însănătoşit. După aceea a fost trimis în ianuarie 1945 pe frontul din Danemarca. Acolo a ajuns într-un lagăr de prizonieri, iar după terminarea războiului într-un lagăr de internare din sudul Germaniei. Am aflat asta de la Christa, care transcrisese la maşină scrisorile Berthei către Hinnerk şi ni le citise mie şi tatălui meu. Bertha îi scria despre porcul pe care-l cumpărase şi pe care îl lăsase în ograda surorii lui Hinnerk, Emma. Şi taman porcul ei, dintre toţi porcii pe care-i ţinea cumnata ei, murise. O întâmplare atât de stupidă. Nu că şi-ar fi recunoscut Bertha porcul dintre ceilalţi porci, nu, dar trebuia să-i dea crezare Emmei. Ce să fi făcut. Asta-i scria lui Hinnerk. Şi cum se dusese pe zăpadă cu bicicleta la un bărbat căruia îi făcuse cândva tatăl Berthei o favoare. De la el îşi luase

---

9 *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei* — Partidul Naţional-Socialist Muncitoresc German.

un topor, al ei se rupsese. Bertha muncea din greu şi aşa reuşea să-şi ţină familia în viaţă. O aveau pe Ursel, vaca. Veneau oameni străini în casă, refugiaţi din Prusia orientală, care erau încartiruiţi la ei. Era dificil, scria Bertha, să-ţi împarţi bucătăria cu alţii. După război au locuit şi soldaţi englezi în casă. Făceau foc în bucătărie, direct pe podea. Erau îngrozitor de gălăgioşi. Dar prietenoşi cu copiii. Bertha povestea despre valurile de refugiaţi care coborau pe strada principală. Fetele stăteau la gard şi vedeau cum trec zilnic sute de oameni cu cai, genţi, cărucioare de mână şi coşuri prin faţa casei. Pentru ele era foarte palpitant. Săptămâni în şir îngrămădeau în căruciorul lui Harriet, care avea pe atunci doi ani, tot ce găseau prin casă, îşi aruncau pe ele tot ce găseau prin dulapuri şi defilau şontâc-şontâc, în şir indian, prin curte. „Ne jucăm de-a refugiaţii“, îi explicau mamei lor şi se încartiruiau apoi în coteţ. Asta-i scria Bertha bărbatului ei. Şi traversa Germania toată, pentru a-l vizita. Fără copii.

Şi apoi s-a întors. Nu era nici zguduit, nici supărat şi nici bolnav. Nu era altfel de cum fusese, nici mai capricios, nici mai blând. Hinnerk era pur şi simplu bucuros că se întorsese acasă. Voia ca totul să fie din nou ca înainte şi pentru asta a trebuit să se adune. Doar pe fiica lui cea mai mică, Harriet, care era încă un bebeluş când plecase el de acasă, a numit-o de atunci înainte Fiodor. De ce, nu ştia nimeni. Cine era Fiodor? Christa şi Inga îşi imaginau că Fiodor fusese un băieţel rus, cu ochi oblici de un albastru strălucitor şi păr zbârlit închis la culoare, care îi salvase viaţa bunicului meu, ascunzându-l în căsuţa lui din copac şi hrănindu-l cu coji de pâine. Dar Hinnerk nici măcar nu ajunsese până-n Rusia.

După întoarcerea lui Hinnerk, Bertha a trecut fără să crâcnească pe locul doi. I-a arătat registrul de casă, pe care el l-a verificat. L-a lăsat pe el să decidă dacă să o păstreze sau să o vândă pe Ursel. El voia să o păstreze, iar Ursel a rămas, deşi nu prea mai dădea lapte. La etaj locuiau încă oameni străini. O situaţie care-i displăcea lui Hinnerk. Bombănea în legătură cu perechea distinsă de oameni în vârstă, chiar dacă aceştia îl puteau auzi. Brusc, totul devenise foarte strâmt, iar Bertha, care îşi împărţise până atunci minunat bucătăria cu această pereche, trebuia să facă acum planificări, cine avea voie să se afle când şi unde. Îi era ruşine, dar le făcea.

Deşi Hinnerk părăsise partidul, fusese totuşi al doilea judecător de district. Ocupase o poziţie destul de înaltă sub regimul nazist şi din cauza aceasta şi-a pierdut dreptul de a profesa ca avocat. Curând a fost trimis de către americani într-un lagăr de denazificare. Mama mea îmi povestea că, o dată la câteva luni, ea şi surorile ei trebuiau să se îmbrace frumos. Mergeau cu trenul la Darmstadt, să-şi viziteze tatăl. Când Inga, care avea opt ani, l-a întrebat ce face acolo toată ziua, el s-a uitat la ea şi nu a spus nimic.

Când se întorceau din aceste vizite, Bertha le explica fiicelor ei că tatăl lor este examinat acolo de către englezi şi americani, pentru ca în curând să poată munci din nou. Mama mi-a mărturisit că ea şi-a imaginat ani de zile un fel de examen de drept, dar în limba engleză.

Apoi s-a întors, avea din nou dreptul de a profesa ca avocat şi nu a mai adus niciodată vorba despre perioada aceasta de un an şi jumătate. Şi nici despre anii dinainte.

Inga povestea că Hinnerk trecuse în testament ca jurnalele lui să fie arse după moartea lui. Şi asta şi făcuseră.

— Şi n-ai aruncat nici măcar o privire prin ele? a întrebat Rosmarie pe un ton neîncrezător.

— Nu, a spus Inga şi a privit-o pe Rosmarie.

Lui Hinnerk îi plăcea focul. Îl vedeam deseori făcând zile în şir foc în grădină, stătea acolo şi scormonea jăraticul cu o furcă. Când veneam şi noi, Rosmarie, Mira şi eu, spunea:

— Ştiţi, există trei lucruri la care te poţi uita neîntrerupt, fără să te saturi de ele. Unul e apa. Celălalt e focul. Şi al treilea e nefericirea altora.

Urmele de arsură de pe podeaua bucătăriei, unde făcuseră foc soldaţii englezi, se mai vedeau. Dar cuvântul scris cu roşu pe coteţ dispăruse între timp sub stratul de vopsea albă. Ei bine, aproape. Dacă ştiai că e acolo, îl vedeai. Dar eu eram de părere că-l puteam lăsa aşa. M-am dus după colţ, să văd ce face Max. Renunţase la rola de zugrav şi vopsea acum cu pensula.

— Ei, cum stai?

Max nu şi-a ridicat ochii, continua să dea concentrat cu pensula.

— Alo, Max! Eu sunt. Totul în regulă? Ai o obsesie cu zugrăvitul? Nu te mai poţi opri? Ai nevoie de ajutor?

Max dădea frenetic cu pensula la mijlocul zidului.

— Nu, e totul în regulă.

M-am apropiat, dar s-a pus în calea mea şi a spus:

— Ăă..., tu ai terminat cu partea ta? Hai să vedem. Se mai vede cuvântul cu N?

Mă împingea în acest timp cu corpul lui înapoi, spre zidul meu, s-a uitat la el şi apoi a spus:

— Păi, a ieşit foarte bine.

— Se mai vede.

— Da, dar numai dacă vrei.

Eu priveam ţintă zidul alb.

— Doamne, zidul ăsta de coteţ a devenit acum un fel de simbol?

Dar Max nu mă asculta. Dispăruse iarăşi după colţ. Începuse să se însereze. Zidul proaspăt vopsit strălucea alb. De ce avea un comportament atât de straniu? M-am dus lângă el. Tot nu-şi ridica privirea. Am observat că nu vopsea uniform, dintr-o parte în cealaltă, ci începuse la mijloc. Nu, acoperea ceva cu vopsea. O clipă mi-a trecut prin minte că mai era ceva scris cu roşu, ceva ce eu trecusem cu vederea şi el încerca să ascundă de mine. Poate pentru a mă menaja. Dar apoi mi-am dat seama că de fapt încerca să şteargă ceva ce scrisese el însuşi. Numele meu. Cam de douăsprezece ori.

— Iris, eu...

— Mie îmi place zidul ăsta.

Stăteam amândoi în faţa zidului, cu privirile de multă vreme pironite asupra lui.

— Hai, să ne oprim, Max. E prea întuneric să mai vopsim.

— Du-te tu înăuntru. Eu rămân să termin.

— Nu fi caraghios.

— Nu, serios, îmi face plăcere. Şi apoi a fost ideea mea să începem chiar de astă-seară.

Din partea mea, n-avea decât. M-am răsucit şi am început să-mi strâng uneltele de zugrăvit.

— Lasă-le. Le strâng eu. Serios.

Am ridicat din umeri şi am traversat agale grădina, spre uşa casei. Când am trecut pe lângă trandafiri, am remarcat că seara au un parfum mai greu şi mai nostalgic decât în timpul zilei.

Am băut o cană mare cu lapte şi m-am băgat în pat cu caietul de poezii al lui Hinnerk. Era scris cu litere Sütterlin, dar de ce eram eu bibliotecară? Mi-a trebuit totuşi puţin timp să mă obişnuiesc cu scrisul lui. Prima poezie avea opt rânduri şi era despre femei grase şi femei slabe. Apoi venea una mai lungă despre ţăranii care fac pe nătărăii şi reuşesc astfel să-i facă de râs pe avocaţii versaţi. Mai era şi o reţetă în versuri pentru prevenirea bolilor, care începea aşa:

„Sclipeţel, brusture, veronică,
Angelică şi plămânărică,
Ienupăr, nu albă, ci albastră genţiană,
De cinci degete buruiană..."

Am citit poezii despre luminile înşelătoare din mlaştini şi despre un vechi port, demult acoperit cu nisip, de pe Geeste, în care acostează în nopţile cu lună plină din septembrie o luntre pustie. Şi de fiecare dată când pleacă, ia cu ea şi câte un copil din sat. Hinnerk scria despre sunetul plin, care se aude pe câmp când treieră patru bărbaţi mânuindu-şi bătătoarele. Mai era o poezie despre cei care au emigrat în America. O alta se numea „24 august" şi era dedicată zilei în care pleacă berzele în ţările calde. O alta era despre scosul gheţii din iazul de lângă sat. Am citit o poezie cam impudică despre taurul comunal, care a vătămat o vacă din sat în asemenea hal, încât a trebuit să fie tăiată. Una despre serile de dans din cârciuma

Tietjenilor. Iar la urmă veneau două poezii lugubre, una se chema *„De Twölften“*[10]. Era vorba despre ultimele şase nopţi ale vechiului şi primele şase nopţi ale noului an. Cine întinde rufe în această perioadă, va avea nevoie de linţolii. Cine învârte o roată, fie şi numai una de tors, după acela va veni dricul. Pentru că *Hirskejäger*[11] pluteşte în aceste zile prin văzduh. Ultima poezie din caietul gri era despre marele incendiu din Bootshaven, din anul naşterii lui Hinnerk. Oamenii urlau ca animalele, iar animalele ca oamenii, în timp ce jumătate din sat cădea pradă focului.

Am stins veioza şi am rămas cu privirea pierdută în întunericul din cameră. După ce mi s-au obişnuit ochii, am început să disting umbre şi contururi. În caietul gri al lui Hinnerk nu era nicio poezie despre război. Şi niciuna din care s-ar fi putut deduce că scrisese aceste versuri într-un lagăr. Într-un lagăr a cărui menire era tocmai de a trezi deţinuţilor amintirea unor fapte cumplite, ai căror martori sau autori au fost, în trecut, chiar ei. M-am gândit la poeziile care aveau ca subiect satul lui Hinnerk şi care erau pătrunse de dragostea lui pentru locurile copilăriei. Ale copilăriei pe care o urâse atâta.

Şi am constatat că nu doar uitarea e o formă a amintirii, ci şi amintirea e o formă a uitării.

---

10 În germana de jos: cele douăsprezece.

11 În germană *Hirschjäger*, vânătorul de cerbi, un personaj care apare în legendele frizonilor.

Capitolul IX

Bineînţeles că mă gândeam la Max. Mă întrebam dacă era atât de reţinut pentru că eram eu reţinută, ori eram eu reţinută pentru că el era atât de reţinut, sau pentru că voiam să fiu reţinută, din motive la care trebuia să mă mai gândesc.

A doua zi dimineaţa, trebuie să fi fost marţi, am alergat desculţă la dulapul cel mare şi am deschis uşile. Mirosea a lână, lemn, camfor şi foarte puţin a apa de păr pe care o folosise bunicul. Am stat să mă gândesc puţin şi am ales o rochie albă cu punctişoare gri-deschis. Cândva, fusese rochia de bal a Ingăi, subţire şi uşoară, şi am ales-o pentru că valul de căldură părea să mai continue. M-am aşezat cu un ceai pe treptele din faţa uşii, în aer plutea iarăşi, liniştitor şi dătător de speranţă, mirosul verii. Am văzut cele trei găleţi goale de vopsea de la piciorul scării abia când am dat să mă întorc înăuntru. Am luat-o pe lângă casă, spre păduricea de pini. Şi într-adevăr: toate cele patru ziduri ale coteţului erau acum zugrăvite în alb. De asta mă temusem. Arăta minunat, ca o căsuţă de vacanţă. Oare cât mai rămăsese Max aseară să zugrăvească? Am înconjurat o dată coteţul. Cuvântul

„Nazi“ se întrezărea încă sub stratul alb de vopsea. Toate acele „Iris“ nu se mai vedeau. Am intrat în căsuţă, dar nu puteam sta înăuntru decât aplecată.

Când ne prindea ploaia pe-afară, mă adăposteam aici împreună cu Rosmarie şi Mira. Dar eu veneam deseori şi singură. În special mai târziu, în vacanţe. În septembrie, Rosmarie începea uneori deja şcoala, eu încă nu. Atunci eram toată dimineaţa singură. Adunam pietre, care arătau altfel decât cele de pe la noi. Acasă se găseau mai ales pietre rotunde şi netede de râu, pe când aici păreau de sticlă şi se şi spărgeau aproape ca sticla. Dacă le aruncai pe o suprafaţă dură, săreau aşchii, tăioase ca nişte lame. „Cremeni“ le numea Mira. De obicei erau maro-deschis, maro cenuşii sau negre, rar albe.

Pietrele de Rin care se găseau la noi nu se crăpau. O vreme am tot spart pietre, în speranţa de a găsi cristale înăuntru. Aveam un ochi bun pentru soiul acesta de pietre, cu cât erau mai aspre şi neinteresante din afară, cu atât mai scânteietoare erau în interior. De obicei, le găseam pe vechile şine de cale ferată, în pădurea din apropierea casei noastre. Forma lor îmi spunea că voi găsi ceva înăuntru. Rotunjimea lor părea cumva mai puţin întâmplătoare decât la pietrele obişnuite. Cristalele pătrundeau uneori până la suprafaţă, ca nişte ochiuri de geam prin care puteai privi înăuntru. Tatăl meu mi-a dăruit un ferăstrău pentru pietre şi aşa am petrecut ore în şir în pivniţă tăind pietre. Ferăstrăul scotea nişte sunete înfiorătoare, de mă dureau urechile. Studiam avidă golurile sclipitoare. Pe de-o parte, aveam un sentiment de mândrie şi triumf, când descopeream că nu mă înşelasem, pe de altă parte, ştiam că fac un lucru interzis, că pătrund nepermis în interiorul lor şi le distrug misterul. Cu toate

acestea, mă simţeam uşurată că pietrele maronii nu erau simple pietre, ci peşteri de cristal pentru zâne şi alte fiinţe mici, vrăjite.

Mai târziu am început să colecţionez cuvinte, am trecut la lumile cristaline ale poeziei ermetice. Dorinţa de a colecţiona ascundea, indiferent de obiect, aceeaşi aviditate de a descoperi în lucruri ce păreau adormite lumi fermecate, cântătoare. Când eram mică, aveam un vocabular în care strângeam cuvinte deosebite, aşa cum strângeam scoici şi pietre deosebite. Aveam categoriile „cuvinte frumoase", „cuvinte urâte", „cuvinte false", „cuvinte răsturnate" şi „cuvinte secrete". La rubrica „cuvinte frumoase" notasem: rotoţele-albe, violet, arbore de pâine, trestie, untdelemn, spumă de mare, fluierul piciorului, nor. „Cuvinte urâte" erau rât, bâtă, guşă, urdori. „Cuvintele false" mă indignau, pentru că se prefăceau inofensive, când erau de fapt josnice ori periculoase, ca de exemplu „efect secundar" sau „a transplanta". Altele păreau fermecate, ca de exemplu „colac de salvare" şi „pui de somn", dar se dovedeau până la urmă a fi dezamăgitor de normale. Sau numeau ceva ce nu înţelegea nimeni cu exactitate: nu există doi oameni care să-şi imagineze aceeaşi culoare când aud cuvântul „purpuriu"!

„Cuvintele răsturnate" erau un fel de hobby. Sau o boală? Poate era totuna. Îmi plăceau bărăcuşul de mai şi dordocuşele. Ce era o ciobăniţă ştia toată lumea, dar o biocăniţă? Îmi imaginam o căniţă miraculoasă, care se trezea la viaţă când ţi-o apropiai de buze. De hotentoţi auzisem, dar totenhoţii? Erau mârşavi şi periculoşi, furau tot ce le venea în cale. O terapie balneoclimatică nu mă atrăgea, în schimb una calmeoblinatică, prin care persoanele cu firi agitate se calmau mâncând o mulţime de

bline. Mă gândeam că e mai bine să-ngropi tu sapa cuiva, decât s-aştepţi să-ţi sape groapa cu ea.

„Cuvintele secrete" erau cel mai greu de găsit, aşa se şi cuvenea. Erau cuvinte care pretindeau a fi normale, dar ascundeau cu totul altceva, ceva minunat. Erau, aşadar, opusul „cuvintelor false". Un microb era ceva periculos, învăţasem asta de mică, dar pe undeva îmi inspira milă, pentru că nu era altceva decât un *mic rob*, prins în celula lui fără putinţă de scăpare, obligat prin natura lui să servească unor scopuri infame. Cu *moş Mondeală*, care se mişca aşa cum îl chema, stăteam uneori de vorbă, îndeosebi seara, când trebuia să-mi fac temele, ceea ce-mi atrăgea reproşuri din partea mamei. Când mă trimitea bunica în grădină să-i aduc *verde aţă* pentru supă, îmi imaginam nişte tufişuri în care creşteau mosoare de aţă, ca nişte bigudiuri verzi.

Pentru că amintirile îmi făcuseră foame, am intrat în casă. În bucătărie nu mai aveam, din păcate, aproape nimic comestibil. Am mâncat pâine neagră şi ciocolată cu alune şi am decis să mă duc mai târziu la cumpărături.

Am urcat scările în fugă şi mi-am scos un prosop de frotir, aspru ca o scândură, dar înflorat, din lădiţa cu lenjerie aflată în camera Ingăi. Mi l-am prins în portbagaj şi am pornit cu bicicleta spre lac. Era o zi de lucru obişnuită şi mă simţeam vinovată, pentru că nu eram nici la bibliotecă, nici nu mă ocupam de chestiunile legate de moştenire, şi nu eram nici copleşită de tristeţe. Ei, în fond îmi luasem liber, chiar dacă o făcusem printr-un mesaj lăsat pe robot. Nu-mi comunicasem nici adresa, nici numărul de telefon, dar cum să fi procedat? Trebuia să mai încerc o dată, mai târziu, să dau de şefa mea.

Bineînţeles că meseria pe care mi-am ales-o a fost o urmare firească a obiceiului meu de a colecţiona secrete. Şi aşa cum am renunţat la un moment dat să mai tai cu ferăstrăul pietrele în care bănuiam existenţa unor cristale şi am preferat să le păstrez, pur şi simplu, aşa cum erau, tot aşa am renunţat la un moment dat să mai citesc cărţile care mă interesau cu adevărat şi au început să mă intereseze cărţi pe care nu le mai citea nimeni.

Când eram mai mici, Rosmarie râdea mereu de mine, pentru că o luam ca pe o jignire personală când nucile pe care le spărgeam erau goale. Mă întrebam întruna, cum reuşise nuca să se strecoare afară prin coaja închisă. Farsa preferată a lui Rosmarie era să mănânce din coajă un ou fiert moale şi să mi-l ofere apoi cu spărtura ascunsă în păhărelul de ouă. Când îl spărgeam cu lingura şi vedeam că e gol, începeam de fiecare dată să urlu. Şi acum mi se oferise această casă. Dacă o refuzam, aş fi visat-o mereu de acum înainte.

Din lac se înălţau încă aburii ceţii matinale. Am culcat bicicleta în iarbă, pe dâmbul care cobora spre lac, şi m-am dezbrăcat. Ca un nor mi-a căzut rochia în rouă. Am întins prosopul şi mi-am pus lucrurile pe el, să nu se ude. Când am intrat în apă, am simţit zvâcnind în jurul gleznelor peştişori, care încercau să se salveze în adâncimile negre. Apa era rece. M-am întrebat iarăşi ce mai înota oare prin adâncuri. Scufundările nu mă tentaseră niciodată, mările învolburate, lacurile tulburi de balastieră şi cele negre, de mlaştină erau mai apropiate firii mele. Pentru că, în fond, nu voiam să ştiu foarte exact.

Străbăteam lacul înot, cu mişcări ample. Bule mici de aer îmi gâdilau burta. E plăcut să înoţi în pielea goală,

să simţi pe tot corpul vârtejuri şi tulburări. Căci fără costum de baie întâmpini o rezistenţă mai mică din partea apei. Cel puţin ajunsesem să posed un corp pe care-l puteam considera al meu. Durase ceva vreme. Mâncasem atâtea cărţi pe pâine, încât spiritul meu devenise mai uşor, iar trupul mai greoi. Mai demult nu-mi plăcea să mă privesc şi atunci preferam să mă oglindesc în poveşti. Să mănânc, să citesc, să citesc, să mănânc: când am renunţat mai târziu să citesc, am renunţat şi să mă mai îndop cu mâncare. Mi-am amintit că aveam un corp. Îl cam neglijasem, dar era tot acolo şi mă surprindea cu diversitatea lui de forme, linii şi suprafeţe. Vestiarul comun a încetat să mă mai sperie şi atunci am ştiut că ajunsesem în stadiul cabinei individuale.

Cădere, cade, decade, se cade, de Rosmarie să-ţi aminteşti. Corpul ei a decăzut înainte de a se dezvolta pe deplin. Toate fetele sunt obsedate de corpurile lor, tocmai pentru că nu au încă un corp. Sunt ca libelulele care trăiesc ani de zile sub apă şi mănâncă şi iar mănâncă. Din timp în timp, le creşte o piele nouă şi mănâncă mai departe. Apoi se transformă în nimfe. Nimfele se caţără pe un fir lung de iarbă şi ies la suprafaţă, capătă un corp şi îşi iau zborul. Ar fi putut reuşi. Când Harriet fusese de vârsta lui Rosmarie, ştiuse să zboare.

Înainte să ajung la celălalt mal, m-am întors şi am pornit înot înapoi. Între timp, ceaţa se destrămase, doar la suprafaţa apei mai plutea încă un strat subţire de abur. Tocmai voiam să caut cu tălpile pământul, când l-am văzut pe Max. Şi-a culcat bicicleta lângă a mea, fără să se uite spre mine, şi-a dat grăbit jos cămaşa şi pantalonii scurţi şi s-a năpustit în apă, împroşcând în jur. Şi-a dat

drumul şi a început imediat să înoate craul. Aproape că mă depăşise, când s-a oprit, s-a întors spre mine şi a ridicat o mână.

— Hei, Iris!

— Bună dimineaţa.

S-a apropiat. Nu ştiam ce să spun. Se pare că nici el. Stăteam faţă în faţă şi evitam să ne privim. Eu mă învelisem până la bărbie în apă, ca într-o pătură, mă uitam la umerii lui şi vedeam cum se preling picăturile de pe ei. Era atât de aproape de mine, încât nu-mi dădeam seama unde îşi fixase privirea, dar o simţeam. Mi-am acoperit grăbită pieptul cu braţele încrucişate. Atunci m-a privit în sfârşit.

A scos încet o mână din apă şi a desenat cu degetul arătător conturul claviculelor mele. Apoi şi-a lăsat iarăşi braţul să cadă. Era atât de aproape, mi-am lipit braţele mai strâns de piept. S-a aplecat spre mine şi m-a sărutat pe gură. Un sărut cald, moale şi plăcut. Probabil îl prinsesem de umeri. Ameţeam. Max m-a tras spre el. Când sânii mei i-au atins pieptul, am simţit cum se încordează. Ce am făcut apoi nu mai ştiu exact, nici cât a durat. Curând am ajuns însă pe fâşia îngustă de nisip de la mal. Simţeam sub mine răcoarea apei de pe corpul lui, penisul lui în slipul ud, buzele lui pe gâtul meu. Când l-am ajutat să-şi dea jos slipul, mi-a prins deodată mâinile:

— Nu obişnuiesc să mă culc cu clientele mele în aer liber.

— Chiar? Nu ai observat că tocmai eşti pe cale de a te culca cu o clientă în aer liber?

— O, Doamne. Nu mă culc cu clientele. Punct. Nici în aer liber, nici în altă parte.

— Eşti sigur?

— Nu. Da! Nu. Iris, ce-mi faci?

— Mă culc cu tine în aer liber?

— Iris! Mă înnebuneşti. Cu mirosul tău, cu mersul tău, cu gura ta, cu vorbăria ta.

— Cu ce?

M-am rostogolit pe nisip. Probabil avea dreptate. Era o tâmpenie, era fratele mai mic al Mirei. În afară de asta, era avocatul meu şi avocatul mătuşilor mele, trebuia să mai discutăm despre ce se va întâmpla cu casa, în cazul în care o refuzam. Ce făceam acum ar fi complicat doar lucrurile într-un mod inutil. Şi relaţia cu sora lui şi cu Rosmarie fusese complicată. El nici nu ştia cât de complicată fusese. Mi-am acoperit ochii cu mâinile. Sub degetul arătător simţeam cicatricea de la rădăcina nasului.

Degetele lui mi-au atins mâinile.

— Nu. Iris, vino aici. Ce-i cu tine? Hei, Iris!

Vocea lui Max era moale şi caldă, ca gura lui.

— Iris, nici nu poţi să-ţi imaginezi cât de mult mi-aş fi dorit să mă culc cu tine aici, la lac. Nici nu îndrăznesc să-ţi spun cât de mult mi-ar fi plăcut să mă culc cu tine şi în coteţ, şi în patul tău, şi în baia mea, şi în magazinul cu materiale de construcţii şi, Doamne iartă-mă, în cimitir.

Nu mi-am putut reţine un rânjet sub palme.

— Ah, serios?

— Da!

— În magazinul cu materiale de construcţii, hm?

— Da!

— Aşa, cu vopsea albă, care să mi se prelingă printre sâni?

— Nu. Asta mi-am imaginat mai degrabă în coteţ. În magazin vedeam toate şuruburile alea, şi piuliţele, şi burghiele, şi diblurile, şi...

M-am ridicat în capul oaselor şi l-am surprins pe Max încercând să-şi înăbuşe râsul. De atâta efort începuse să tresară. Când mi-a prins privirea, a izbucnit într-un râs zgomotos. L-am lovit cu pumnul în piept, s-a răsturnat pe spate şi a continuat să râdă. Mă prinsese însă de braţe şi m-a tras cu el, astfel încât pieptul meu gol s-a lipit din nou de al lui. Ne-a străbătut parcă un curent electric. Acum nu mai râdea.

M-aş fi culcat în clipa aceea cu el în aer liber. Dar el m-a împins destul de brutal la o parte, a clătinat din cap şi s-a dus să înoate. Fără să se mai uite înapoi, a început să-şi mişte braţele. Atunci m-am ridicat, mi-am tras rochia pe mine şi am plecat.

Am lăsat bicicleta în faţa uşii de la casă, am intrat şi m-am schimbat în hainele negre de la înmormântare — după experienţa pe care-o avusesem cu rochia aurie în magazin, consideram că era mai înţelept aşa. Mi-am luat geanta şi am pornit spre magazinul Edeka. Am cumpărat pâine, lapte, unt, migdale, două feluri de brânză, morcovi, roşii, iarăşi ciocolată cu alune, fulgi de ovăz şi un pepene roşu mare, pentru că mi-era atât de cald. Acasă am pus toate cumpărăturile în frigider, am sunat la Freiburg şi am vorbit cu şefa mea. Mi-a transmis din nou condoleanţe şi mi-a spus că înţelegea foarte bine că încă mai aveam de clarificat anumite lucruri legate de moştenire.

— Rezolvaţi cât de repede posibil, a spus cu un oftat. Cu cât luaţi mai repede deciziile necesare, cu atât mai bine. Fratele meu şi cu mine n-am reuşit încă să cădem de acord, deşi părinţii noştri au murit deja de ani de zile. Ba da, avem mult de lucru. Mai e puţin şi se termină semestrul,

dar nu vă faceţi probleme. Suntem destui aici, doamna Gerhardt s-a întors din concediu. Rămâneţi acolo cât va fi necesar. Parcă nu sunteţi în apele dumneavoastră, doamnă Berger. Ah, da. Deci săptămâna asta nu contăm pe dumneavoastră, da? Da. Fără probleme. Bine. La revedere, la revedere, ciao, doamnă Berger.

Am închis. Parcă nu eram în apele mele? Păi, cum să fi fost? Eram supărată, derutată şi jignită că Max mă respinsese. Şi eu ce făcusem? Mă retrăsesem ruşinată. Cu dispreţ am constatat că nu ajunsesem mult mai departe decât femeile din generaţia precedentă. Halal autodeterminare. Dar nici nu era de mirare: doar eram odrasla celei mai inhibate dintre cele trei surori Lünschen.

Christa ţinea la Bootshaven, la înaltul cerului peste întinderile pustii, la vântul în părul şaten pe care încă îl purta tuns scurt. Când auzea poezia lui Storm[12] despre oraşul cenuşiu „la marea cenuşie" i se umezeau ochii şi recita a treia strofă cu un tremur în glas care-mi era neplăcut. Când eram mică, dar şi mai târziu, în adolescenţă, când intram în unele seri de vară în camera de zi, se putea întâmpla să dau acolo, în penumbră, peste mama. Şedea pe marginea sofalei, cu mâinile prinse sub coapse şi se legăna smucit înainte şi-napoi. Cu privirea lipită de podea. Erau mişcări repezite, nu o legănare visătoare. Anumite părţi ale corpului ei păreau să se lupte cu alte părţi: picioarele se împingeau unul într-altul. Genunchii ascuţiţi de băiat îi loveau tot mereu sânii. Dinţii se încleştau în buza de jos. Coapsele îi zdrobeau mâinile.

---

12 Theodor Storm (1817–1888), poet şi prozator german, născut la Husum, un oraş din nordul Germaniei, pe care l-a făcut celebru cu poezia „Oraşul" din 1852, ca „oraş cenuşiu la marea cenuşie".

Mama nu stătea niciodată degeaba. Fie lucra în grădină, scotea buruieni, tăia crengi, culegea fructe, prăşea, cosea, săpa sau semăna. Fie atârna rufe, făcea ordine în rafturi şi cutii, călca prosoape şi cearşafuri cu presa din pivniţă. Cocea plăcinte sau făcea gemuri. Sau nu era acasă, ci alerga până la epuizare pe câmpurile prăfuite de sparanghel, făcând ceea ce ea numea „o alergare prin pădure". Când se aşeza seara pe sofa, o făcea doar pentru a se uita la ştiri sau a citi ziarul, dar adormea foarte curând şi se trezea la un moment dat buimacă, bombănind că e târziu şi că noi — adică tatăl meu şi cu mine — ar trebui să mergem odată la culcare şi că ea, Christa, se culcă acum. Şi asta şi făcea.

Însă în rarele seri — să fi fost şapte sau opt în total — când o găseam şezând pe marginea sofalei, dăduse volumul pick-upului tare. Neobişnuit de tare. Nepotrivit de tare. Nesupus de tare. Cunoşteam discul. Pe copertă, undeva pe o câmpie sau pe o plajă, era un bărbat cu barbă, cămaşă de pescar şi chipiu, care cânta în dialect şi se acompania cu chitara: *„Ick wull wi weern noch kleen, Jehann!"*[13] striga bărbatul acesta în camera noastră de zi, cu un glas mai degrabă poruncitor decât plin de dor. Nu ştiam dacă era mai bine să ies, pentru că era evident că pătrunsesem undeva unde n-aveam ce căuta. Dar nu ieşeam, pentru că voiam să înceteze. Voiam ca mama mea să redevină mama mea, nu Christa Lünschen, patinatoarea din Bootshaven. Pe de-o parte, mi se frângea inima să o văd pe mama legănându-se ghemuită pe sofa şi îmi făceam reproşuri că eu şi tata nu reuşeam, aparent, să o facem fericită. Pe de altă parte, eram

---

[13] În germana de jos: Mi-aş dori să fim iar copii, Johann.

indignată şi interpretam dorul ei de casă ca pe un act de trădare.

Şi atunci rămâneam în uşă, nu eram în stare nici să intru la ea, nici să plec. Dacă trecea prea mult timp, mă mişcam. Mama îşi ridica atunci privirea, se speria, uneori îi scăpa chiar un ţipăt. Sărea în picioare şi oprea discul. Cu un glas care voia să pară voios spunea:

— Iris, nici nu te-am auzit! Cum a fost la Anni?

Dacă avea tonul acesta, parcă surprinsă în flagrant, însemna că are ceva de ascuns. Deci de trădare era vorba. Răspundeam cu dispreţ:

— Ce asculţi acolo? Sună oribil.

Şi atunci intram în cameră, deschideam bufetul cu dulciuri, la care nu aveam voie să umblu fără să întreb, îmi luam o bucată mare de ciocolată, mă răsuceam pe călcâie şi urcam în camera mea, să citesc.

O chinuise şi pe Bertha dorul de casă? Pe Bertha, care nu-şi părăsise niciodată casa. Faptul că un cămin se numea taman „cămin“ era o neruşinare, care asigura acestui cuvânt un veşnic loc întâi în topul „cuvintelor false“.

După ce a fost dusă din casa ei la cămin, Bertha nu a mai ştiut unde se află. Părea totuşi să ştie unde nu se află. Umplea mereu valize, genţi, pungi de plastic, buzunarele paltonului cu tot felul de lucruri. Şi întreba orice persoană care venea în preajma ei, indiferent dacă era vizitator, asistentă sau colocatar, dacă nu putea să o ducă acasă. O durea dorul de casă. Era un cămin particular şi scump. Însă bătrânii demenţi aparţineau fără îndoială castei celei mai de jos în ierarhia secretă. Sănătatea era bunul cel mai de preţ. Nu mai avea nicio

importanţă dacă ai fost primar, o doamnă bogată din înalta societate sau un om de ştiinţă respectat. Dimpotrivă, cu cât te aflasei mai sus, cu atât mai jos puteai ajunge. Cei care se deplasau în cărucioare erau poate în stare să joace bridge, dar nu puteau să danseze. Era un fapt invariabil. În afară de o minte limpede şi un corp sănătos, mai era ceva cu care îţi puteai câştiga respectul şi un anumit renume în cămin: vizitele. Şi aici conta frecvenţa vizitelor, repetarea lor la intervale de timp regulate şi durata lor. Bine era, de asemenea, să nu vină mereu aceleaşi persoane. Bărbaţii contau mai mult decât femeile. Vizitatorii tineri erau mai buni decât cei vârstnici. Locatarii căminului, ale căror familii veneau des în vizită, erau respectaţi: era neîndoielnic că făcuseră ceea ce se cuvenise în viaţă.

Tovarăşa cea mai fidelă de *kränzchen* a Berthei, Thede Gottfried, venea întotdeauna marţea înainte de amiază, din două în două săptămâni — cumnata ei locuia în acelaşi cămin. Christa o vizita pe Bertha numai în vacanţe, dar atunci zilnic. Mătuşa Harriet venea în fiecare zi de lucru, mătuşa Inga la fiecare sfârşit de săptămână.

Bertha şi-a uitat fiicele pe rând. Pe cea mai mare prima. Despre Christa a ştiut încă multă vreme că face parte din familie, dar numele nu-i mai spunea nimic. A-nceput să-i spună întâi Inga, apoi Harriet. Inga a rămas încă multă vreme Inga, apoi a devenit şi ea Harriet. Harriet a fost multă vreme Harriet, dar la un moment dat, mult mai târziu, a ajuns şi Harriet o necunoscută. Dar pe atunci Bertha era deja la cămin.

— Ca la cei trei purceluşi, spunea Rosmarie.

Eu nu înţelegeam ce vrea să spună.

— Păi, primul aleargă în casa celui de-al doilea, casa e distrusă şi atunci aleargă amândoi în casa celui de-al treilea.

Casa de piatră a Berthei. Şi acum să fie a mea?

Mama mea a fost foarte mâhnită atunci când mama ei nu a mai ştiut cum o cheamă. Poate considera că e o nedreptate ca ea să nu-şi poată uita meleagurile natale, dar ca meleagurile natale să nu aibă nimic mai bun de făcut decât să o uite pe ea. Inga şi Harriet nu au fost atât de afectate. Inga ţinea mâna Berthei în mâna ei, o mângâia şi o privea pe Bertha zâmbitoare în ochi. Asta-i plăcea Berthei. Harriet mergea cu Bertha la toaletă, o ştergea, îi spăla mâinile. Iar Bertha îi spunea lui Harriet cât de drăguţă e şi cât de bine îi pare ei, Berthei, că o are pe Harriet.

Ingăi nu-i păsa când Bertha o numea Harriet, dar când i-a spus o dată Christa, s-a înfuriat. Christa nu era acolo. Nu-i ţinea mâna. Nu mergea cu ea la toaletă. Avea un soţ. Hinnerk o iubise pe ea cel mai mult. Unele lucruri nu puteau fi iertate. Când venea Christa în vacanţe şi se ocupa de Bertha, Ingăi şi lui Harriet le venea greu să fie drăguţe şi nepărtinitoare. Când Christa era tristă şi şocată că memoria Berthei se înrăutăţise, surorilor ei mai mici le venea greu să-i arate înţelegere. Le venea mai degrabă să-i arate dispreţ. Sora lor n-avea, în fond, habar, cât de rău şi de obositor şi de înspăimântător era totul în realitate.

Duminica trecută, în primele ore ale după-amiezii, Bertha murise în cele din urmă de o gripă de vară. Corpul ei uitase pur şi simplu cum să se refacă după o astfel de boală.

Mătuşa Inga o ţinea de mână. A chemat o asistentă. Apoi a sunat-o pe Harriet. Ea a venit numaidecât la cămin şi a mai apucat să o vadă pe mama ei, aşa cum fusese când îşi dăduse ultima suflare. Cu sprâncenele puţin strânse, de parc-ar fi trebuit să-şi aducă aminte de ceva. Nasul se iţea lung şi ascuţit pe faţa ei. Pe noptiera albă era un pahar cu suc de mere.

Abia când s-a înserat, au sunat la Christa. Mama a pus receptorul în furcă şi a început să plângă. După aceea avea să-l întrebe pe tata iarăşi şi iarăşi:

— De ce au aşteptat atâta până să-mi spună şi mie? De ce? Ce-a fost în mintea lor? Cât de mult trebuie să mă urască?

Unele lucruri nu puteau fi iertate.

La mormânt, când urma să aruncăm pe rând flori pe sicriul din lemn de stejar, cele trei surori stăteau aproape, una lângă alta. Christa stătea în dreapta, Inga la mijloc, Harriet în stânga. Mama mea şi-a luat geanta mare, neagră, de pe umăr şi a deschis-o. Abia atunci am observat cât de umflată era, părea burduşită cu ceva. Christa a făcut un pas în faţă, s-a uitat în geantă şi a ezitat. A scos ceva dinăuntru, ceva cu dungi roşii şi galbene. Un ciorap? A aruncat acel ceva în groapă. Apoi a mai scos un ciorap — sau era o mănuşă? — din geantă şi l-a aruncat şi pe acela. Se făcuse linişte, toată lumea încerca să-şi dea seama ce face Christa. Surorile ei au făcut la rândul lor un pas în faţă şi s-au oprit lângă ea. Christa a răsturnat în cele din urmă cu o mişcare energică geanta şi a golit-o. Abia atunci am înţeles ce îi turna mamei ei în mormânt: bucăţile tricotate, strânse în cutia din dulap, golurile de memorie ale Berthei materializate în lână.

După ce şi-a golit geanta, mama a închis-o şi şi-a atârnat-o la loc, pe umăr, cu o mulţime de gesturi inutile. Mâna dreaptă a Ingăi a prins mâna surorii ei mai mari, cea stângă, mâna lui Harriet. Şi aşa au zăbovit surorile o vreme în faţa gropii în care se odihnea acum Bertha sub bucăţile ei de lână strident colorate. Acum erau iarăşi acele *„staatsche Deerns"*[14] ale lui Hinnerk. Şi acum ştiau că împreună vor fi întotdeauna cele mai puternice.

Dar ce era cu mătuşa Inga, cea mai mândră fată dintre toate? Voiam să aflu în sfârşit. Mi-am luat rochia albă şi subţire de pe scaun. Rochia mea neagră era iarăşi toată transpirată. M-am suit pe bicicletă şi am pornit.

Domnul Lexow locuia lângă şcoală, care era la rândul ei în apropierea bisericii, iar biserica nu era departe de casă. Nimic nu era departe. Nu ştiu dacă aş fi îndrăznit să sun la uşa lui, dar din fericire era în grădină şi smulgea buruieni. Udase deja grădina, căci deasupra tufişurilor cu fructe plutea mirosul înţepător al apei pe pământul încins. Am coborât de pe bicicletă, el şi-a ridicat privirea.

— A, dumneata erai.

Avea un ton reţinut, dar părea totuşi bucuros.

— Da, eu, din nou. Vă rog să mă scuzaţi dacă vă deranjez, dar...

— Intră odată, Iris. Nu mă deranjezi deloc.

Am intrat pe portiţă şi mi-am sprijinit bicicleta de zidul casei. Grădina era frumoasă şi îngrijită, flori mari de cosmos se înălţau în tot locul, printre margarete, trandafiri, lavandă şi maci. Avea straturi ordonate, cu cartofi,

---

[14] În germana de jos: mândre fete.

fasole căţărătoare şi roşii. Am zărit tufişuri de coacăze, roşii şi negre, agrişe şi zmeuriş. Domnul Lexow mi-a oferit un loc pe o bancă la umbra unui alun, a intrat în casă şi a revenit la scurt timp cu o tavă şi două pahare. Am sărit în picioare să-l ajut. A dat din cap şi a spus că în bucătărie e sirop şi apă. Am adus sticla lipicioasă cu sirop din boabe de soc, făcut în casă şi o sticlă cu apă minerală. Domnul Lexow ne-a turnat în pahare şi s-a aşezat lângă mine pe bancă. Am lăudat grădina şi siropul, el a dat din cap. Şi-a îndreptat apoi privirea spre mine şi a spus:

— Spune-mi tot ce ai pe inimă.

Eu am râs.

— Sigur aţi fost un învăţător bun.

— Da. Am fost. Dar în primul rând am fost multă vreme învăţător. Aşadar?

— Trebuie să mai vorbim o dată despre Bertha.

— Cu plăcere. Nu cunosc mulţi oameni cu care să pot vorbi despre Bertha.

— Povestiţi-mi despre ea. Aţi ajutat-o, câtă vreme a fost bunicul plecat? Cum se purta cu copiii?

Voiam, desigur, să aflu mai multe despre Inga, dar nu îndrăzneam să-l întreb direct.

Era cald şi plăcut acolo, pe banca din umbră. După agitaţia de azi-dimineaţă de la lac, mă simţeam grea şi obosită, am închis ochii şi am ascultat glasul calm al domnului Lexow pe fundalul zumzetului de albine.

Bertha îl iubise desigur pe Hinnerk Lünschen, dar el nu se purta cu ea aşa cum ar fi meritat. Ar fi trebuit să se impună mai mult în faţa lui, dar dacă ar fi făcut-o, nu s-ar mai fi căsătorit probabil cu ea. Şi totuşi îl iubea. Oare o iubise şi Hinnerk? Poate. Sigur. În felul lui. O iubea

pentru că ea îl iubea, e posibil ca asta să-i fi plăcut cel mai mult la ea: iubirea pentru el.

Şi Inga. O fată atât de frumoasă! Domnului Lexow i-ar fi plăcut să fie tatăl ei, dar nu ştia cu exactitate dacă era. Ar fi putut fi, dar nu discutase niciodată cu Bertha subiectul. Nu îndrăznise şi crezuse că vor putea discuta la bătrâneţe, când Hinnerk va fi murit, când te înalţi puţin deasupra lucrurilor lumeşti, dar asta nu e în fond posibil. Şi apoi a fost prea târziu. De la un moment dat, Bertha n-a mai fost dispusă să stea de vorbă cu el. Era dispusă să-l salute, dar nu să-i răspundă la întrebări. Spunea: a trecut atâta timp. Şi asta-l necăjea pe domnul Lexow. Abia mai târziu a priceput el că Bertha, pe vremea aceea, nu mai era deja în stare să răspundă la întrebări, în schimb era în stare, şi încă cum, să le ocolească.

Inga se născuse în timpul războiului, în decembrie 1941, Hinnerk era încă acasă. În vacanţa de Paşti, domnul Lexow îşi făcuse timp să treacă pe la Bertha, să-i aducă nişte bulbi de dalii. Atâta le admirase Bertha, când le văzuse în toamnă, erau nişte dalii magnifice, cu tulpini puternice, roşii ca vinul şi cu petale groase, într-o nuanţă violacee de lavandă, foarte neobişnuită la dalii. Domnul Lexow nu uitase noaptea aceea în grădina Deelwaterilor, aşa cum n-o putuse uita nici pe sora Berthei, Anna. A intrat direct în bucătărie, cu coşul în care-i aducea Berthei bulbii. Venise prin spate, prin şură, aşa se făcea la ţară. Numai străinii sunau la uşa din faţă. Bertha curăţa creveţi. Îşi legase un şorţ albastru şi avea pe masă un castron cu creveţi şi în poală hârtie de ziar, pe care arunca cojile. Domnul Lexow şi-a împins coşul din fâşii de lemn împletite lângă uşa de la pivniţă. Într-o săptămână, două putea să-i vâre în pământ. Vorbeau despre

Anna. El voia să ştie dacă Anna vorbise cu Bertha înainte de a muri. Bertha l-a privit gânditoare, fără să se oprească din curăţat. Mâinile ei apucau crevetele, cu degetul mare îl frângeau acolo, după cap şi desfăceau apoi rapid şi ferm, dar totuşi cu delicateţe, jumătăţile de carapace, astfel încât să tragă odată cu ele şi picioruşele, şi şira spinării, care era neagră. Bertha nu a spus nimic şi s-a aplecat din nou asupra creveţilor. El o privea, o şuviţă de păr blond se desprinsese din cocul Berthei. Fără să mai apuce să se răzgândească, domnul Lexow a luat şuviţa şi i-a prins-o pe după ureche. Ea şi-a dus speriată mâna la păr şi a prins mâna lui. Mâna Berthei era rece şi mirosea a mare. Da, şoptise ea. Da, Anna vorbise cu ea. Dar ea nu prea înţelesese. Ba da, fusese vorba despre el, despre domnul Lexow. Carsten Lexow s-a pierdut cu firea. De la noaptea aceea trecuseră cincisprezece ani. De atunci şi până acum nu trecuse zi în care să nu se gândească la ea. S-a lăsat în genunchi în faţa Berthei şi a îngăimat ceva, ea îl privea nedumerită, dar plină de compasiune şi i-a prins faţa între încheieturile mâinilor. De degetele ei umede, cu miros de creveţi, se lipiseră mustăţi şi picioruşe rozalii. Hârtia de ziar cu cojile a alunecat de pe picioarele Berthei. Atunci el şi-a îngropat faţa în poala ei, corpul lui zvâcnea, de la plâns sau de la altceva, Bertha n-ar fi ştiut să spună. Ea îi mângâia spatele cu antebraţul, ca la un copil.

Micuţa Christa nu era acasă. Fata în casă, Agnes, plecase la mama ei, care-şi scrântise piciorul. Agnes trebuia să se ocupe de ea, dar luase şi copilul, pentru ca Bertha să nu fie prea afectată de acest accident. Hinnerk era la lucru, nu la birou, ci la prizonieri. Domnul Lexow s-a mai liniştit, dar şi-a lăsat capul acolo unde era. A prins cu

mâinile picioarele Berthei, care erau încălţate cu nişte ghete butucănoase, şi a început să le mângâie de la glezne până sub fustă. Şi-a culcat faţa în şorţul ei şi a inhalat mirosul de peşte. Acum Bertha nu îl mai compara cu un copil. Amuţise şi-şi ţinea respiraţia. La urechea ei ajungeau propoziţii frânte, vorbe de dragoste, scâncete excitate, dar ea aştepta răbdătoare, fără să-l întrerupă. Şedea mută, cu fruntea încreţită şi simţea cum i se încălzeşte şi îngreunează pântecele. Şi deşi îl iubea pe Hinnerk, nu pe domnul Lexow, nu mai simţise aşa ceva în cei cinci ani de căsnicie. Carsten Lexow s-a ridicat în picioare şi a sărutat-o şi atunci a ştiut: nu era gura din noaptea aceea. Voia deja să-i dea drumul, când a văzut cum i se rostogolesc Berthei lacrimile pe obraji. Nu una, nu două, ci multe, un întreg şuvoi. Şorţul era deja ud leoarcă la piept, însă umerii ei nu se mişcau şi Bertha nu scotea niciun sunet. Gâtul ei era roşu şi ud şi sărat, când l-a sărutat domnul Lexow. Ea s-a ridicat brusc, şi-a şters mâinile pe şorţ şi a intrat în dormitorul care se afla vizavi de bucătărie. A tras perdelele verzi în faţa geamurilor şi şi-a dezlegat şorţul. Şi-a dat jos ghetele, fusta şi bluza şi s-a întins pe pat. Carsten Lexow şi-a dat jos pantalonii, cămaşa şi ciorapii şi le-a pus pe toate pe jos, în faţa patului. A venit la ea şi a luat-o în braţe, în timp ce se gândea la noaptea din grădină. Iubise atunci fata greşită şi o sărutase pe cea adevărată? Sau o iubise pe cea adevărată şi o sărutase pe cea greşită? Nu se simţea oare un gust de mere, pe lângă cel de peşte şi sare?

Însă tot timpul cât a rămas Carsten Lexow în patul Berthei, ei i-au curs lacrimile pe obraji, ca două braţe de fluviu.

În aceeaşi noapte s-a culcat şi cu soţul ei, care a primit la cină pâine neagră cu creveţi şi ochiuri. Bulbii

murdari de pământ rămăseseră în bucătărie, în lumina slabă a lămpii străluceau gălbui. Ea a spus că trecuse domnul Lexow pe la ea, să-i aducă acel coş.

— Domnul Lexow n-are nicio treabă. Vacanţă. Flori. Şi asta în plin război.

Hinnerk a pufnit cu dispreţ, şi-a tăiat o bucată de pâine şi a dus-o cu furculiţa la gură. Bertha vedea cum cad de pe pâine în farfurie creveţii roz, delicaţi.

După nouă luni s-a născut Inga. A fost una dintre acele furtuni de iarnă rare şi cam lugubre, cu bucăţi de grindină cât cireşele şi fulgere care zvâcneau în beznă. Doamna Koop, care o ajutase pe Bertha la naştere, se jura că fulgerul lovise casa şi alunecase pe paratrăsnet în jos, în pământ.

— Şi dacă am fi pus copilaşul în cădiţă, acum n-ar mai fi în viaţă.

Şi de obicei adăuga:

— Dar ceva-ceva tot a nimerit-o şi pe de Lüttje, biata *Deern.*[15]

Când era şi Rosmarie de faţă, întreba cu un glas ceva mai subţire decât de obicei:

— Biata mogâldeaţă, nu-i aşa?

Doamna Koop îi arunca atunci o privire bănuitoare, dar pentru că nu prea ştia ce să zică, se cufunda într-o tăcere cu multe înţelesuri.

Domnul Lexow s-a întrerupt. Mă privea cu un aer plin de aşteptare. M-am întrerupt din visare şi m-am îndreptat buimacă de spate.

---

[15] În germana de jos: micuţă, (biata) fată.

— Mă scuzaţi, ce spuneaţi?

— Am întrebat: n-a vorbit niciodată despre mine?

— Păi, cine?

— Bertha.

— Nu, domnule Lexow, îmi pare rău. Cu mine nu. Nici mai târziu. De fapt, a vorbit.

— Da?

— O dată, de două ori, dar nu, nu ştiu, adică o dată, de două ori a strigat: „A venit învăţătorul", când intra careva. Dar mai multe nu-mi amintesc.

Domnul Lexow a dat din cap. Şi şi-a coborât privirea în pământ.

Eu m-am ridicat.

— Vă mulţumesc, vă sunt recunoscătoare că mi-aţi povestit toate lucrurile acestea.

— Păi, chiar aşa multe n-au fost. Dar, cu plăcere. Te rog să le transmiţi salutări din partea mea mamei şi mătuşilor dumitale.

— O, vă rog, nu vă ridicaţi, îmi iau bicicleta şi închid portiţa în urma mea.

— E bicicleta lui Hinnerk Lünschen.

— Aşa e. E a lui. Şi merge încă excelent.

Domnul Lexow a dat din cap în direcţia bicicletei şi a închis ochii.

Capitolul X

Am pornit spre casă. Încet-încet trebuia să mă hotărăsc ce avea să se întâmple cu moştenirea mea. Poate n-ar fi fost rău să ascult mai atentă povestea domnului Lexow, în loc să moţăi acolo, în grădina lui, dar cine putea şti dacă povestea lui era mai adevărată decât ce visam eu cu ochii deschişi? În fond, mătuşa Inga fusese întotdeauna o femeie misterioasă. Legendele erau un lucru pe măsura ei.

Cât de adevărate erau poveştile care mi se spuneau şi cât de adevărate erau cele pe care mi le încropeam eu din amintiri, presupuneri, fantezii şi vorbe prinse-n zbor? Poveştile inventate deveneau uneori adevărate, iar anumite poveşti inventau chiar ele adevărul.

Adevărul era strâns legat de uitare, atâta ştiam şi eu, doar mai citeam dicţionare, enciclopedii, cataloage şi lexicoane. În cuvântul grecesc pentru adevăr, *aletheia*, curge ascuns Lethe, râul uitării. Cine bea din apa acestui râu se desparte de amintirile lui, aşa cum s-a despărţit de învelişul lui trupesc, pregătindu-se astfel pentru a trăi în regatul umbrelor. Adevărul este, prin urmare, ceea ce nu se uită. Dar e oare înţelept să cauţi adevărul tocmai aco-

lo unde nu este uitare? Nu se ascunde adevărul de preferinţă tocmai în fisurile şi golurile memoriei? Nici cuvintele nu-mi erau de mare folos.

Bertha cunoştea toate plantele după nume. Când mă gândeam la bunica mea, o vedeam în grădină, o femeie înaltă, cu un mers lipsit de graţie şi şolduri late. Picioarele ei cu labe înguste erau de obicei încălţate în pantofi surprinzător de eleganţi. Nu pentru că ar fi fost extrem de vanitoasă, ci pentru că atunci când se întorcea din sat, de la oraş ori de la vreo vecină, nu intra în casă, ci mergea întotdeauna întâi în grădină. Purta şorţuri care se legau la spate, rareori din acelea care se încheie cu nasturi în faţă. Avea o gură lată cu buze subţiri, uşor arcuite. Nasul lung şi ascuţit era puţin roşu, iar ochii uşor ieşiţi în afară erau deseori umezi de lacrimi. Avea ochi albaştri. Un albastru de nu-mă-uita.

Bertha umbla printre straturi puţin adusă de spate, cu privirea îndreptată spre plante, uneori se apleca să smulgă o buruiană, dar de obicei ţinea sapa în mână ca pe un toiag. La capătul băţului era un fel de scăriţă de cal, pe care Bertha o înfigea în pământ şi scutura băţul energic cu ambele mâini. Aveai impresia că nu ea scutură băţul, ci că băţul o scutură pe ea. De parcă s-ar fi conectat din greşeală la un circuit electric. Prin aerul care vibra de la căldură nu zvâcneau însă scântei, ci doar libelule de un albastru-metalic.

În mijlocul grădinii era cel mai cald, acolo nu creştea nimic care să fi făcut umbră. Însă Berthei nu părea să-i pese. Rar se oprea şi îşi împingea cu un gest graţios, inconştient, şuviţele de păr ud de la ceafă la locul lor în coc.

Cu cât i se scurta memoria, cu atât i se tăia mai scurt şi părul. Mâinile Berthei au păstrat însă, până la capătul vieţii, gesturile unei femei cu părul lung.

La un moment dat, bunica mea a început să cutreiere grădina noaptea. Pe atunci începuse să uite timpul. A mai putut citi încă multă vreme ceasul, dar timpul nu-i mai spunea nimic. Vara îmbrăca trei maiouri unul peste altul, ba încă şi o pereche de şosete din lână şi simţea că-şi pierde minţile de căldură. Pe atunci îşi trăgea încă şosetele pe picioarele goale. Cam tot pe atunci a pierdut şi orice simţ pentru zi şi pentru noapte. Se scula noaptea şi colinda. Şi mai demult, când trăia încă Hinnerk, umblase prin casă la astfel de ore. Dar atunci o făcuse pentru că nu putea dormi. Mai târziu însă, umbla pe afară, pentru că nici nu i-ar fi trecut prin cap că era timpul să doarmă. Harriet simţea de obicei, dar nu de fiecare dată, când pornea Bertha în plimbările ei nocturne. De îndată ce observa, se scula gemând, îşi arunca halatul de baie pe ea, îşi lua în picioare saboţii, care aşteptau pregătiţi lângă pat, şi ieşea. În nopţile acestea, Harriet se gândea că multă vreme nu va mai rezista. Avea o profesie. Avea o fiică adolescentă. Harriet recunoştea după uşile rămase deschise pe ce drum o apucase Bertha, de obicei ieşea prin spate, pe uşa de la şură pe alee şi de acolo în grădină. Uneori, Harriet o găsea pe mama ei udând straturile — de obicei cu o cană veche de tablă, în care păstra mai demult seminţele de la florile uscate de gălbenele. Alteori stătea în genunchi printre straturi şi smulgea buruieni, însă cel mai mult îi plăcea să culeagă flori. Nu le culegea cu tulpină cu tot, ci numai corolele. De la umbrelele mari rupea doar petalele, cu care îşi umplea pumnul,

până când nu-l mai putea închide. Când Harriet ajungea lângă ea, îi întindea mâna cu florile şi petalele strivite şi o întreba unde să le pună.

În patru nopţi reci de la începutul unei primăveri, Bertha a reuşit să rupă toate petalele unui strat de panseluţe alb-albastre. Pe palmele ei mari s-au văzut săptămâni la rând pete violet. Ca fată, obişnuia să rupă împreună cu sora ei, Anna, florile veştejite ale trandafirilor, ca să nu se formeze măceşe şi să mai înflorească o dată. Acum Bertha nu mai ştia ce vârstă are. Vârsta depindea de starea ei de spirit, avea opt ani când o numea pe Harriet Anna, ori treizeci, când îl pomenea pe soţul ei mort şi ne întreba dacă se întorsese deja de la birou. Cine uită timpul, nu mai îmbătrâneşte. Uitarea învinge timpul, duşmanul memoriei. Căci timpul vindecă toate rănile, doar pentru că se aliază cu uitarea.

Stăteam la gardul grădinii şi îmi pipăiam fruntea. Mă gândeam şi la alte răni. Ani de zile refuzasem să mă gândesc la ele. Dar rănile mi se dăduseră împreună cu casa, le moştenisem. Şi trebuia să mă uit măcar o dată la ele, înainte de a lipi la loc plasturele timpului.

Cu o fâşie lungă de leucoplast ni se legau mâinile la spate, când ne jucam jocul inventat de Rosmarie, pe care-l numisem „Mănâncă sau mori". Îl jucam în grădină, în partea din spate, care nu se vedea dinspre casă, printre coacăzii cu boabe albe şi hăţişul de muri de la marginea domeniului. Acolo se afla şi grămada mare de compost, de fapt erau două grămezi, una cu pământ, cealaltă cu coji, frunze îngălbenite de varză şi iarba cosită,

maronie. Frunzele păroase şi tulpinile cărnoase de dovleac, castraveţi şi dovlecei şerpuiau pe pământ. Bertha avea dovlecei în grădină, pentru că-i plăcea să facă experimente cu plante noi şi era încântată de repeziciunea cu care creşteau dovleceii. Dar nu prea ştia ce să facă cu fructele uriaşe ale acestor plante. Dacă le fierbea, se zdrobeau imediat, crude nu aveau gust bun. Şi atunci creşteau şi iar creşteau, până când vara, partea aceea a grădinii arăta ca un câmp de luptă părăsit, din alte timpuri, când copaci giganţi îşi măsuraseră puterile şi îşi uitaseră acolo măciucile verzi şi groase.

Menta şi lămâiţa crescuseră în voie şi când le atingeam cu picioarele goale, răspândeau o mireasmă proaspătă, parcă ar fi încercat să acopere mirosurile de putregai din partea aceasta a grădinii. Aici creştea muşeţel, dar şi urzici, piciorul-caprei, brusturi şi rostopască, care, dacă ne aşezam pe ea, ne distrugea rochiile cu sângele ei gros şi galben.

Uneia dintre noi i se legau mâinile la spate şi peste ochi i se punea un batic. De obicei luam eşarfa albă de mătase a lui Hinnerk, care avea la un capăt o urmă mică de arsură, motiv pentru care fusese izgonită în dulapul mare de la mansardă. Fiecare dintre noi venea la rând. De obicei începeam eu, pentru că eram cea mai mică. Îngenuncheam aşadar oarbă pe pământ. Aveam mâinile legate, nu foarte strâns, nu vedeam nimic, însă mirosul pătrunzător al frunzelor de piciorul-caprei pe care le zdrobeam sub mine se amesteca cu aburii călduţi şi umezi ai grămezii de compost. În primele ceasuri ale după-amiezii era linişte în grădină. Muştele bâzâiau. Nu cele adormite şi negre din bucătărie, ci muştele albastre şi verzi care se aşezau mereu pe globii ochilor la vaci şi se înfruptau din ei.

Le auzeam pe Rosmarie şi Mira şoptind, erau la ceva distanţă de mine. Fâşâitul rochiilor lor lungi se apropia. Se opreau în faţa mea, iar una dintre ele spunea: „Mănâncă sau mori!" La care eu trebuia să deschid gura, iar cea care rostise cuvintele îmi aşeza ceva pe limbă. Ceva ce tocmai găsise în grădină. Eu apucam repede acel ceva — înainte de a-i simţi gustul — cu dinţii, aşa puteam să-mi dau întâi seama cât de mare era, dacă era tare sau moale, cu fire de nisip sau curat, şi, de obicei, aflam deja, folosindu-mi doar dinţii, ce era: o coacăză, o ridiche, o crenguţă de pătrunjel creţ. Abia după aceea luam acel ceva din nou pe limbă, îl mestecam şi îl înghiţeam. Când le arătam fetelor că nu mai am nimic în gură, îmi desfăceau imediat leucoplastul din jurul încheieturilor mâinilor. Îmi desfăceam eşarfa de la ochi şi râdeam toate. Apoi venea alta la rând şi ne lăsa să o legăm la mâini şi la ochi.

E uimitor cât de nesigur te simţi când nu ştii ce mănânci sau te aştepţi la cu totul altceva decât ceea ce ţi se dă. Coacăzele, de pildă, erau uşor de recunoscut. Dar odată am crezut că simt cu dinţii o coacăză, pentru a mă trezi apoi, derutată şi oripilată, că mestec un bob de mazăre crudă. Îmi plăcea mazărea şi îmi plăceau coacăzele, dar în mintea mea, bobul acesta de mazăre era o coacăză şi coacăza aceasta era o scârboşenie. Mi-a venit să vomit, dar am înghiţit-o. Pentru că cine scuipa, mai stătea un rând. Iar la a doua rundă primea o pedeapsă. Cine scuipa iarăşi, ieşea din joc. În hohotele dispreţuitoare de râs ale celorlalte două fete, cea exclusă din joc era izgonită din grădină şi nu mai avea voie tot restul zilei, de obicei nici a doua zi, să se joace cu ele. Rosmarie nu scuipa aproape niciodată, Mira şi eu cam la fel de

des. Mira poate chiar ceva mai des, însă mai târziu am început să le bănuiesc că se mai înduraseră uneori de mine. Probabil se temeau să nu le pârăsc la mama sau la mătuşa Harriet.

Jocul începea inofensiv şi devenea cu fiecare rundă tot mai dur. În unele după-amiezi ajungeam să mâncăm râme, ouă de furnici şi cepe mucegăite. Odată am fost convinsă că micuţa agrişă păroasă dintre dinţii mei e un păianjen, pentru că era deja pedeapsa pentru bucăţica mocirloasă de praz căreia-i dădusem drumul din gură. Când s-a spart şi zeama dinăuntru mi-a umplut limba, am scuipat-o împroşcând în jur cu salivă. Şi cu asta ieşisem desigur din joc.

Altă dată, Rosmarie a mestecat impasibilă o molie a zidurilor. După ce a înghiţit-o şi avea din nou mânile libere, şi-a desfăcut fără grabă eşarfa. Noi ne ţineam respiraţia. Ne-a privit pe Mira şi pe mine cu acele scântei în ochi şi a întrebat senină:

— Câte calorii are o chestie de-asta?

Apoi şi-a dat capul pe spate şi a început să râdă. Pentru că ne temeam de răzbunarea ei, am asigurat-o că jocul se încheiase şi că ea ieşise câştigătoare.

Ne-am jucat şi în ziua dinaintea morţii lui Rosmarie. Plouase neîntrerupt timp de două zile, dar după-amiază, soarele a ţâşnit dintre nori. Am alergat cu Rosmarie afară, bucuroase că ne redobândisem libertatea. Tocmai atunci venea şi Mira agale pe alee. N-o mai văzusem de două zile. S-a sprijinit cu spatele de un tei. A căscat şi şi-a întors faţa spre soare. Cu ochii închişi a spus:

— Jucăm „Mănâncă sau mori".

Rosmarie stabilea de obicei ce jucăm, dar de data aceasta a ridicat doar din umeri şi şi-a împins cu dosul palmelor părul ei lung şi roşu pe spate.

— Eu m-aş fi dus mai degrabă la ecluză, dar din partea mea... De ce nu?

Şi eu aş fi preferat să mergem la ecluză. Stătusem atâta vreme în casă, o întrecere cu bicicletele pe păşuni mi-ar fi plăcut. Dar şi mai mult îmi plăcea că de data aceasta nu Rosmarie hotăra ce să facem, şi atunci am spus:

— Da, jucăm ce vrea Mira.

Rosmarie a ridicat iarăşi din umeri, s-a întors şi a luat-o spre grădină, rochia aurie pe care o îmbrăcase scânteia la soare după cum se mişca. Eu am pornit în urma ei. Mira venea după noi, la o oarecare distanţă. Din grădină se ridicau aburi. Frunzele de castravete şi dovleac erau presărate cu ochiuri mari de apă de ploaie, prin care vedeai mărite vinişoarele şi perişorii lor. În spatele tufişurilor de coacăze mirosea a pământ şi excremente de pisică.

— Aţi luat eşarfa şi leucoplastul?

Rosmarie se întorsese şi ne scruta pe Mira şi pe mine cu ochii ei de un albastru pal. Mira i-a întors privirea, avea ceva provocator în ochi, ceva ce nu înţelegeam. Genele ei erau şi mai încărcate cu rimel decât de obicei, dunga neagră de pe pleoape era şi mai groasă. Tuşul negru atârna gros şi greu pe perişorii arcuiţi. Când îşi mişca ochii, aveai impresia că două omizi negre îi umblă pe faţă.

— Nu, nu le-am luat.

Tenul Mirei era în ziua aceea pământiu, glasul lipsit de viaţă. Doar ochii păreau însufleţiţi, iar omizile negre se târau mute.

— Le aduc eu, am spus şi am alergat în casă, pe scări în sus, să iau leucoplastul, nu mai era mult, dar trebuia să ajungă. Am descuiat dulapul cel mare, am pus mâna pe eşarfa lui Hinnerk, care era agăţată pe un suport pentru cravate fixat de uşă, mi-am suflecat poalele de tul bleu şi m-am năpustit pe scări în jos, înapoi spre grădină.

Mira şi Rosmarie nu se mişcaseră de pe loc, Rosmarie îi explica ceva Mirei, Mira îşi pironise privirea în pământ. Dar când m-au văzut venind, s-au îndepărtat simultan una de cealaltă şi au pornit mai departe. Abia în dreptul coacăzilor le-am ajuns din urmă.

— Le-am adus.

— Vrei să începi tu, Iris? a întrebat Rosmarie.

— Nu, de data asta încep eu, a spus Mira.

Eu am ridicat din umeri şi i-am întins Mirei eşarfa, ea şi-a legat-o la ochi şi şi-a încrucişat mâinile la spate. I-am înfăşurat o fâşie maro de leucoplast în jurul încheieturilor şi când Rosmarie a văzut că nu reuşesc să o rup, a venit lângă noi, s-a aplecat şi a rupt-o ea cu dinţii. Mira nu spunea nimic.

Am îngenuncheat în noroi, în spatele tufişurilor.

— Nu-i nimic, a spus Rosmarie, ne spălăm rochiile înainte să observe Nornele.

Nornele erau, desigur, Christa, Inga şi Harriet. Mai spălasem noi rochiile de câteva ori pe ascuns. Rosmarie şi cu mine ne-am ridicat iarăşi în picioare şi am pornit să căutăm ceva comestibil. Eu am rupt o frunză de măcriş şi i-am arătat-o Rosmariei. Ea a dat din cap şi mi-a întins la rândul ei o frunză: verdeaţă pentru supă. Cel puţin aşa o numea bunica noastră, mirosea a supă şi Maggi şi dacă o frecai între palme nu mai scăpai zile în şir de miros. Mie, verdeaţa asta pentru supă mi s-a părut un început

de joc cam nemilos, dar am dat din cap şi mi-am vârât frunza de măcriş în gură.

Când ne-am întors, Mira şedea ghemuită pe pământ. Părea împietrită.

Eu am spus:

— Bine, Mira, tu ai vrut-o. Mănâncă sau mori. Deschide gura. I-o dai tu, Rosmarie?

Rosmarie a frământat frunza bine în mână. Mira îi simţise probabil deja mirosul, înainte ca Rosmarie să o apropie de faţa ei. A deschis gura, a scos un geamăt şi a vomitat. Forţa acestei erupţii i-a aruncat torsul cu o zvâcnire în faţă.

— Doamne, Mira!

Mă speriasem atât de tare, încât nici nu mă gândeam să-i dezleg eşarfa şi leucoplastul.

— Nu-i nimic. Mă simt bine acum. Rosmarie ştie că nu-mi place leuşteanul.

Eu habar n-aveam că verdeaţa pentru supă era de fapt leuştean şi am presupus că nici Rosmarie nu ştiuse. Rosmarie tăcea. Îngenunchease în spatele Mirei şi o cuprinsese cu braţele. Bărbia ei se rezema de umărul Mirei. Ţinea ochii închişi. Mira era încă legată la ochi. Mirosea a vomă.

— Bine, haideţi să mergem la ecluză.

Eram convinsă că-mi vor accepta propunerea. Dar Mira a clătinat încet din cap.

— E rândul meu iarăşi, a spus. Asta nu se pune, că nici n-am avut-o pe limbă.

Şi atunci, Rosmarie a sărutat-o pe Mira pe gură. Mi s-a părut jenant. Nu le văzusem niciodată sărutându-se şi, în afară de asta, mă gândeam că Mira tocmai vomitase într-un mod oribil.

— Sunteţi nebune, am spus. Mi-era tot mai neplăcut să mă aflu acolo, în grădină, dar nu ştiam dacă era din cauza jocului sau a sărutului.

Rosmarie a condus-o pe Mira câţiva metri mai departe şi a ajutat-o să se aşeze. Apoi a pornit iarăşi în căutare, dar nu foarte departe. S-a aplecat rapid şi când s-a ridicat, am văzut că rupsese un dovlecel, nu una dintre măciucile giganţilor, ci unul micuţ. O bucăţică de dovlecel mi se părea acceptabilă, mai ales dacă era mică şi proaspătă. Însă Rosmarie nu a rupt o bucăţică, ci a mormăit:

— Mănâncă sau uită, iubito.

Mira a zâmbit şi a deschis gura. Rosmarie s-a lăsat pe vine, foarte aproape de faţa Mirei. A rupt floarea dovlecelului ud de la ploaie şi i-a vârât Mirei capătul în gură. Şi apoi a şuierat:

— Asta-i sula iubitului tău.

Mira s-a tras înapoi cu un zvâcnet. Dar apoi s-a liniştit şi a rupt cu o muşcătură zdravănă vârful dovlecelului şi i l-a scuipat Rosmariei orbeşte în faţă. A nimerit-o în buza de jos. Apoi a spus:

— Ai pierdut, Rosmarie.

Mira a tras cu putere de leucoplast şi l-a rupt. S-a ridicat în picioare, şi-a dat jos eşarfa de pe cap şi a aruncat-o pe grămada de compost. Şi a plecat.

Rosmarie şi cu mine am rămas privind în urma ei.

— Ia spune, ce-a fost asta? am întrebat. Rosmarie s-a întors spre mine, cu faţa schimonosită. A zbierat:

— Lasă-mă odată-n pace, fiinţă proastă ce eşti!

— Cu plăcere, am răspuns, oricum nu mă joc cu cineva care nu ştie să piardă.

Am spus asta doar pentru că observasem cât de mult o afectaseră vorbele Mirei. De înţeles, oricum nu le

înţelesesem. Rosmarie a venit la mine din doi paşi mari şi mi-a dat o palmă.

— Te urăsc.

— Viermii nu pot urî.

Şi am fugit în casă.

Rosmarie nu a mâncat cu noi la cină. Abia când mă pregăteam să mă bag în pat, a venit în camera noastră, cu un aer de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Eu eram încă supărată pe ea. M-am aşezat totuşi lângă ea pe pervaz şi atunci mi-a povestit despre Mira. Şi apoi a venit noaptea.

Când veneam vara la Bootshaven, dormeam întotdeauna cu Rosmarie în vechiul pat matrimonial. Era haios şi totodată puţin înfricoşător, ne povesteam visele, trăncăneam şi chicoteam. Rosmarie îmi povestea despre şcoală, despre Mira şi despre băieţii de care era îndrăgostită. De multe ori îmi vorbea despre tatăl ei, un bărbat din nord, înalt şi puternic, cu părul roşu. Un cercetător la Cercul Polar, un pirat din Oceanul Arctic, care poate murise deja, îngheţat pe vecie, cu un cer argintiu oglindit în ochii încremeniţi, şi alte poveşti asemănătoare. Cu Harriet nu vorbea niciodată despre tatăl ei, iar Harriet nu-l pomenea nici ea.

Întinse în pat, născoceam limbaje, limbaje secrete, limbaje de noapte, o vreme spuneam toate cuvintele de-a-ndoaselea. La început a mers greu, dar după câteva zile ne-am obişnuit şi reuşeam să ne aruncăm câteva propoziţii scurte. Inversam numele tuturor celor pe care-i cunoşteam. Eu eram Siri, ea Eiramsor, şi apoi mai era, desigur, Arim. La un moment dat, Rosmarie a descoperit că opusul unui lucru era lucrul însuşi, trebuia

doar să-l inversezi. Şi aşa am început să numim mâncatul, în special cum mâncam eu acasă, singură cu cărţile mele, „tatimov". Şi era într-adevăr opusul mâncatului, dar invers.

Într-o zi, mai demult, când şedeam cu Rosmarie şi Mira pe pervazele late din camera Rosmariei şi ne uitam cum plouă afară, Rosmarie a spus:

— Ştiaţi că am înghiţit-o pe Mira?

Mira a privit-o de sub pleoapele grele. A deschis leneşă gura ei mică, roşu închis:

— Ah?

— Da, Mira este cuprinsă în Rosmarie. Iar tu, Iris, era cât pe-aci să te înghit şi pe tine, mai lipsea un i.

Eu şi Mira tăceam şi ne jucam în minte cu literele. ROSEMARIE. După o vreme am spus:

— O, în tine sunt o mulţime de lucruri.

— Ştiu, chicotea Rosmarie fericită.

— IRRE[16], a spus Mira. Şi după o pauză: IRRE şi MIES[17].

— EIS[18], am spus eu. Şi după o pauză: mi-e foame.

Am râs toate trei.

În Rosmarie se aflau într-adevăr multe: *irre* şi *mies*, *Rose*[19] şi *Eis*, *Morse*[20] şi *Reim*[21], *Möse*[22] şi *Mars*[23].

În mine nu era nimic. Absolut nimic. Eu eram doar eu, Iris. Floare şi ochi.

---

16 În germană: nebun, extraordinar, senzaţional.
17 În germană: prost, rău, josnic.
18 În germană: gheaţă, îngheţată.
19 În germană: trandafir.
20 În germană: morse.
21 În germană: rimă.
22 În germană: vagin, vulvă (vulg.)
23 În germană: Marte.

Destul. Pentru început, privisem destul rănile pe care le căpătasem odată cu casa. Am intrat de afară în şură, de acolo în fosta spălătorie şi apoi în camera cu şemineu. Uşa glisantă de sticlă a scârţâit strident şi prelung, când am împins-o cu toată puterea într-o parte. Dalele de piatră răspândeau răcoare în întreaga încăpere. În pofida uşilor mari de sticlă, era întuneric, pentru că salcia plângătoare crescuse prea aproape de terasă şi nu lăsa lumina să pătrundă decât printr-un filtru verde. Mi-am scos unul dintre fotoliile împletite afară pe terasă. Exact aici, deasupra mea, se aflase acoperişul serei. Tatăl Berthei îl proiectase. *„Dat Palmhuus"*[24] numiseră ţăranii în batjocură construcţia de sticlă, pentru că sera Deelwaterilor era foarte înaltă, nu era o mică anexă cu ochiuri de geam rotunde şi mici. Între timp, braţele salciei ajunseseră însă să ne ferească de privirile curioase ale trecătorilor.

Dar înainte de a continua să mă gândesc la seră, mi-am propus să-mi aduc aminte de Peter Klaasen. Mama îmi spusese povestea, câte ceva aflasem şi eu, iar la discuţiile mătuşii Harriet cu mătuşa Inga asistase neobservată şi Rosmarie, care îmi relatase apoi şi mie cele auzite. Deşi Peter Klaasen era încă foarte tânăr pe vremea aceea, avea poate douăzeci şi patru de ani, părul lui era argintiu. Lucra la benzinăria BP din capătul satului. Inga venea acum mai des acasă. De la moartea lui Hinnerk cu un an înainte, memoria Berthei decădea tot mai repede. E drept că Harriet şi Rosmarie locuiau cu ea în casă, dar Inga nu putea să le lase lor toată răspunderea pentru

---

[24] În germana de jos: seră cu palmieri.

Bertha. Christa locuia departe. În vacanţe, venea cu mine în vizită, dar cea mai mare parte din an nu era vacanţă, prin urmare Inga încerca, măcar la sfârşit de săptămână, să ia asupra ei o parte din povara surorii ei. În fiecare duminică seara se suia în broscuţa ei VW albă şi făcea plinul la benzinăria BP, înainte de a porni înapoi spre Bremen. În fiecare duminică seara, la câteva ore bune după încheierea vizitei, era încă adâncită în gânduri, cuprinsă de teamă şi tristeţe, dar şi de un sentiment de uşurare că se poate întoarce la viaţa ei. Şi de un sentiment de vinovăţie faţă de una dintre surori, care nu se putea întoarce, şi de unul de ură faţă de cealaltă soră, care-şi putea trăi viaţa mai departe, din simplul motiv că era căsătorită. Inga avea pe atunci patruzeci de ani şi era necăsătorită, nu avea copii şi nici nu-şi dorea să aibă, dar era de părere că sora ei, Christa, avea o viaţă prea uşoară. Dietrich era un bărbat drăguţ, care câştiga bine. Christa avea un copil şi preda sport opt ore pe săptămână la o şcoală din localitatea învecinată. Nu pentru că ar fi avut nevoie de bani, ci pentru că o rugaseră şi pentru că-i făcea plăcere. Inga ştia, desigur, că ar fi ajutat şi Christa mai mult, dacă ar fi locuit mai aproape de Bootshaven, dar nu locuia şi asta nu era drept. Aşadar, duminică seara, când toată lumea e tristă că s-a încheiat sfârşitul de săptămână, Inga stătea la volanul micuţei şi zgomotoasei ei maşini şi cânta.

Inga nu se simţea în largul ei în benzinării. Prefera să fie servită. Şi în fiecare duminică o servea acelaşi bărbat cu păr cărunt şi cu faţa netedă de copil. În fiecare duminică îi dorea politicos o săptămână frumoasă. Ea îi mulţumea cu un surâs distrat pe buzele frumos arcuite. După trei luni, când tânărul a început să adauge la salut numele ei, Inga l-a privit pentru prima oară mai atent.

— Mă scuzaţi, îmi cunoaşteţi numele?

— Da. Veniţi în fiecare duminică la noi să vă fac plinul. E frumos să-ţi cunoşti clienţii fideli după nume.

— Aşa, deci. Clienţi fideli. Dar de unde ştiţi cine sunt eu?

Inga era derutată, nu ştia ce vârstă ar putea avea bărbatul. Părea încă foarte tânăr, dar părul lui o nedumerea. Nu ştia cum să se poarte faţă de el, cu o amabilitate maternă, dar distantă, ori cu o răceală distantă. Când bărbatul n-a făcut altceva decât să clipească scurt şi să râdă, Inga s-a surprins răspunzându-i cu un zâmbet. Tânărul nu voia decât să fie drăguţ şi ea îşi dădea aere de divă. La plecare l-a văzut în oglinda retrovizoare pe tânărul cu păr cărunt privind în urma ei, în timp ce un alt client încerca să i se adreseze.

Duminica următoare, tânărul era iarăşi acolo şi a salutat-o politicos, fără să-i mai adauge însă numele. Inga a spus:

— Ei, haideţi, doar sunt o clientă fidelă.

El i-a răspuns cu un zâmbet larg.

— Da, doamnă Lünschen, sunteţi o clientă fidelă, dar nu vreau să fiu prea insistent.

— Nu. Nu sunteţi insistent. Eu sunt o bătrână capricioasă.

Bărbatul a tăcut. Şi a privit-o. Ceva mai lung decât i-ar fi plăcut Ingăi.

— Nu. Nu sunteţi. Şi o ştiţi şi dumneavoastră.

Inga a râs.

— O iau ca pe un compliment. Mulţumesc.

„Flirtez cu el, îşi spunea mirată pe drum, flirtez cu tipul ăsta ciudat de la benzinărie." A clătinat din cap, dar nu şi-a putut reţine un zâmbet.

În următoarele duminici a vorbit cu el, doar scurt, ce-i drept, dar totuşi în aşa fel încât pe drum se surprindea zâmbind. La Bertha şi la ce va mai urma nu se gândea decât până la ieşirea din sat. Şi la un moment dat a început să se gândească la benzinărie, încă din timpul cinei pe care o lua cu Bertha, Harriet şi Rosmarie. Aflase că şi el, ca ea, era doar la sfârşit de săptămână acolo. De fapt era inginer constructor de maşini, absolvise de curând facultatea şi lucra provizoriu la benzinărie. Proprietarul era un prieten al tatălui lui. Aflase numele Ingăi de la proprietar, care făcuse şi el, pe vremea lui, plinul la vechiul Mercedes negru al tatălui Ingăi. Era amabil, nu foarte priceput la vorbe, dar altfel sigur pe el. Arăta bine, era niţel vanitos şi, în primul rând, mult prea tânăr, şi mai tânăr decât crezuse Inga iniţial, iar ea nu voia să-şi ia libertatea de a-l cunoaşte mai îndeaproape. Era evident că o admira, dar cu aşa ceva era obişnuită. Asta nu însemna că trebuie să-i acorde automat mai multă atenţie. Însă Peter Klaasen, între timp îi aflase şi ea numele, nu renunţa uşor, fără să fie totuşi prea insistent.

Într-una din ultimele zile calde ale toamnei a întrebat-o dacă îi place ţiparul afumat. Când ea a dat din cap, el a spus că trebuie să meargă chiar atunci la butoiul lui de afumat, un prieten îi făcuse cadou o găleată plină cu ţipari verzi, deja tăiaţi şi curăţaţi.

Inga a râs.

— Interesant cadou.

— I-am reparat motorul de la barcă. Are nişte plase în port. Nu vreţi să veniţi cu mine?

— Nu!

— Ah, haideţi, e frumos acolo.

— Ştiu, acolo am copilărit.

— Bine, atunci veniţi de dragul meu.
— De ce aş face-o?
— Hm. Poate pentru că nu-mi pot imagina ceva mai frumos?

După o pauză, Inga a spus:
— O.!Înţeleg. Foarte drăguţ. Atunci, mă gândesc că nu mai pot refuza.

Pe Inga a pufnit-o râsul, când i-a auzit urletele de bucurie. A urcat în maşina lui. Peter a condus-o la un şopron din apropierea ecluzei. Inga nu s-a neliniştit, cunoştea zona foarte bine, păşunile familiei ei erau alături. Deşi Peter Klaasen îşi dădea aere de mare seducător în faţa ei, Ingăi îi plăceau firea lui veselă şi entuziasmul lui.

Butoiul mare şi ruginit stătea în mijlocul câmpiei. Peter a intrat în şopron şi a adus de acolo o găleată neagră, în care şerpuiau ţipari închişi la culoare. Deşi amorţiţi, se mişcau încă. Peter scotocea în buzunare. Scotocea tot mai agitat. Scutura din cap, blestema şi apoi şi-a îndreptat privirea spre picioarele Ingăi. Când a ridicat-o, avea un zâmbet ştrengăresc şi, totodată, timid.
— Doamnă Lünschen, avem nevoie de ciorapii dumneavoastră.
— Poftim?
— Vorbesc serios. Pe-ai mei i-am uitat acasă. Avem nevoie de ciorapi de nailon.
— Vreţi să-mi afumaţi ciorapii ori picioarele?
— Nici una, nici alta. Avem nevoie de ciorapi, pentru că altfel nu putem apuca ţiparii. Vă promit că o să vă cumpăr o pereche în schimb.

În zâmbetul lui era atâta aşteptare, încât Inga a oftat, s-a dus în spatele maşinii şi şi-a dat jos dresul.

— Poftiţi, vă rog. Povestea asta trebuie să devină repede mai amuzantă, altfel mă întorc pe jos la benzinărie.

Peter Klaasen i-a cerut voie să-şi vâre o mână în ciorap.

Inga începuse să se neliniştească, dar a făcut semn că da.

Mâna lui Peter în ciorapul ei de culoarea pielii nu mai părea să facă parte din corpul lui Peter. Se mişca în apa din găleată ca un animal fără ochi şi fără culoare, din adâncul mării. Şi, într-o clipă, a prins primul ţipar. Inga s-a aplecat deasupra găleţii. Ţiparul mort zvâcnea, însă Peter a înfipt rapid un cârlig în el. Iar cu ajutorul cârligului, l-a prins de barele din fier, care erau aşezate peste gura butoiului. A scos mâna din ciorapul Ingăi şi i l-a dat înapoi.

— Acum e rândul dumneavoastră.

Inga şi-a strecurat mâna în ciorap, a cufundat-o în găleată şi a dat să prindă un ţipar, dar l-a scăpat.

— Mai cu curaj.

Inga a apucat ţiparul „mai cu curaj" şi a reuşit să-l ţină. A scos un ţipăt, când a tras peştele afară din găleată. Simţea cum se mişcă. Peter Klaasen l-a preluat cu îndemânare, a înfipt cârligul în maxilarul peştelui şi l-a atârnat lângă celălalt peşte. Inga râdea, cam fără suflu. I-a dat lui Peter toţi peştii, unul după altul. După ce i-a atârnat pe toţi, Peter a aprins un foc mic în sobiţa de dedesubt, nu avea nevoie de văpăi, doar de jăratic. A aşezat un capac rotund peste barele de care atârnau peştii. Apoi s-au urcat în maşină, au stat de vorbă, au râs şi au băut cafea dintr-un termos pe care l-a pescuit Peter de pe bancheta din spate. Nu avea decât un singur pahar şi şi-a cerut scuze. Inga a spus că nu face nimic, doar şi ea avusese doar un dres. La care au râs amândoi cu poftă, iar

Inga s-a simţit tânără şi exuberantă şi a uitat pentru o clipă grijile legate de Bertha. Când Peter i-a oferit paharul cu cafea, li s-au atins vârfurile degetelor. El s-a curentat, a tresărit şi pe mâna Ingăi au sărit stropi de cafea fierbinte. Ea a strâns buzele şi a scuturat din cap, când Peter a vrut să se uite la mâna ei.

Mai târziu a luat doi ţipari proaspăt afumaţi cu ea, la Bremen.

Peter Klaasen i-a propus Ingăi să-i monteze un casetofon în maşină şi într-o vineri seara a sunat la uşa casei din Geestestraße, cu trusa de scule sub braţ. Voia să se apuce imediat de treabă, pentru ca Inga să poată asculta muzică în maşină chiar din duminica aceea, în drum spre casă. Era vacanţa de Paşti, eu eram acolo cu Mira, mama plecase cu ceva treburi la oraş.

Inga s-a simţit stânjenită când i-a deschis lui Peter uşa, dar şi-a depăşit repede stânjeneala, când a văzut cât de stânjenit era şi el la rândul lui. Şi-a spus că e cu cel puţin cincisprezece ani mai în vârstă decât băiatul ăsta şi astfel şi-a recăpătat rapid stăpânirea de sine. Afişa faţă de el o superioritate caldă, în care se amesteca însă şi o oarecare autoironie plină de dor.

L-a poftit înăuntru şi l-a servit cu ceai şi prăjituri. Harriet a stat de vorbă cu el, îl cunoştea foarte bine pe şeful lui, proprietarul benzinăriei. Rosmarie şedea la masă, în faţa ei era o vază cu un singur fir de dalie, galben-pal, cu vârfurile petalelor roz. Rosmarie a ridicat capul şi şi-a îndreptat privirea, pe deasupra florii, spre Inga şi musafirul acesteia. Sprâncenele ei fine, de un roşu-arămiu, se înălţaseră, Rosmarie îl studia pe tânărul cu păr argintiu din cap până-n picioare. De la primul cuvânt pe care şi l-au

adresat la masă mătuşa ei Inga şi Peter Klaasen, Rosmarie s-a îndreptat în scaun şi a rămas nemişcată, cu simţurile treze, ca un animal care adulmecă o urmă. Mira o cerceta pe Rosmarie de sub pleoapele pe jumătate închise.

Harriet a simţit şi ea atenţia fiicei ei şi a avut o idee:

— Domnule Klaasen, căutăm de ceva vreme pe cineva care s-o mediteze pe Rosmarie la matematică. Nu aţi vrea să vă sacrificaţi puţin timp, o dată, de două ori pe săptămână?

Peter Klaasen a privit-o pe Rosmarie, Rosmarie l-a privit şi ea, dar nu a spus nimic.

— Vrei, Rosmarie? a întrebat el calm.

Rosmarie şi-a mutat privirea de la el la Inga, care a început îndată să-şi aranjeze părul. Apoi s-a uitat la Mira şi a zâmbit cu zâmbetul ei de animal de pradă, care se datora faptului că avea caninii o idee mai lungi decât incisivii.

— De ce nu?

— Tocmai, jubila Harriet, căreia nu-i venea să creadă că Rosmarie era atât de ascultătoare. Atunci aşa rămâne! Vă dau douăzeci de mărci pe oră.

Bertha, care îşi făcea de lucru cu prăjitura din farfuria ei, a ridicat ochii şi a spus:

— O, douăzeci de mărci. Bani mulţi. Se poate... nu-i aşa? Vreau să zic, se mai poate, nu? Zi şi tu ceva.

Peter părea să cunoască starea Berthei, în orice caz nu s-a arătat deloc mirat, ci a spus pe un ton prietenos:

— Da, doamnă Lünschen, sunt bani mulţi.

Dar când a privit-o pe Inga, a amuţit. Inga şi-a întors privirea.

— Bine, bine, bine! O, Inga, e de acord!

Harriet era în al nouălea cer.

— Staţi puţin, dragă domnule Klaasen, să-mi aduc agenda, să şi stabilim o zi. Rosmarie, când ai tu gimnastică după-amiaza? Vin imediat. O clipă, vă rog. Da?

Vocea lui Harriet ajungea la noi din bucătărie, unde năvălise, cam buimacă, în căutarea agendei. Agitaţia ei se datora, desigur, şi unui sentiment de stânjeneală. În fond, nu faci în fiecare zi cunoştinţă cu un admirator mai tânăr al surorii tale mai mari, cu atât mai puţin cu unul care, în plus, arată bine şi se pricepe la matematică. O auzeam pe Harriet mormăind distrată pentru sine, în timp ce scormonea în sertarul mesei de bucătărie.

— Miercuri, mamă.

Rosmarie şi-a dat ochii peste cap.

Harriet s-a întors, fluturând în mână o agendă. S-a prăbuşit pe un scaun.

— Deci, miercurea ai gimnastică, fata mea, ca să ştii şi tu.

Rosmarie a oftat din rărunchi şi a clătinat resemnată din cap.

— Aşadar, ce mai avem în celelalte zile?

Harriet ţinea agenda la distanţă şi clipea des.

— Ah, e atât de întuneric aici, că nu văd nimic.

Peter Klaasen a aruncat o privire pe masă, a făcut un pas spre ea, a apucat vaza cu dalia şi a împins-o cu o mişcare rapidă lângă agenda lui Harriet. Apoi s-a dat un pas înapoi. Floarea mare, galbenă cu roz, atârna deasupra agendei ca o lampă demodată de citit.

Harriet s-a uitat nedumerită la floare, apoi şi-a ridicat privirea şi a-nceput să râdă pe o tonalitate înaltă. Ochii ei străluceau, când s-a uitat de la Peter Klaasen la sora ei şi înapoi la Peter Klaasen. Bertha râdea şi ea, ochii i se umpluseră de lacrimi.

Inima Ingăi s-a strâns. Nici nu putea să se uite la el, atât de drag îi era în clipa aceea. Parcă i se făcea frică.

Până şi Mira zâmbea de sub bretonul negru.

Albastrul ochilor lui Rosmarie părea să se deschidă şi mai tare.

Râdeam şi eu. Mi-am trecut apoi privirea peste chipurile celorlalte femei: în momentul acela, Peter le cucerise pe toate.

— Vinerea v-ar conveni? a întrebat el politicos.

Harriet i-a zâmbit cu căldură, a închis agenda şi a spus:

— Atunci aşa rămâne, pe vineri.

— Minunat, a spus Inga şi s-a ridicat de pe scaun.

Peter s-a ridicat şi el. Rosmarie continua să şadă şi se uita curioasă la cei doi. Mira şi-a îndreptat privirea întâi spre Inga şi Peter, apoi spre Rosmarie, după care şi-a turnat, cu fruntea brăzdată de cute, cafea în ceaşcă.

Bertha îşi descălţase un pantof şi mi-l arăta. Mi-a şoptit:

— Ăsta nu-i al meu.

— Ba da, bunico, e pantoful tău, încalţă-te repede, să nu-ţi fie rece.

— E chiar frumos.

— Da, Harriet ţi-a cumpărat pantofii ăştia.

— Dar nu-i al meu, e al tău cumva?

— Nu, bunico, e pantoful tău, încalţă-te repede.

— Harriet, ia uite. Aici. Unde să-l pun?

Ţinea pantoful în mâna ridicată şi nu ştia ce să facă cu el.

— Da, mamă. Stai să te ajut.

Harriet s-a vârât sub masă şi a încălţat-o pe Bertha.

— Ce bine, Rosmarie. Puteţi începe chiar de săptămâna viitoare!

Glasul lui Harriet răzbătea cam chinuit de sub masă.

Mira şi-a aşezat ceaşca pe farfurioară, a deschis gura şi a spus:

— Vin şi eu.

Rosmarie a privit-o cu ochii şi mai deschişi la culoare.

— De ce nu, a spus Harriet şi s-a ridicat. Atunci ne împărţim banii. Nu vrei să vii şi tu, Iris?

— Nu. Eu sunt în vacanţă. Şi sunt cu două clase mai mică. Şi în plus, mă meditează tata la matematică pe gratis. Mai mult decât mi-ar plăcea.

Mi-am dat ochii peste cap şi am mimat o senzaţie de vomă.

— De ce nu am aici...?

Glasul Berthei suna răvăşit. Iarăşi ţinea un pantof în mână, de data asta pe celălalt.

— De ce... O, te rog, te rog, Harriet! De ce nu mai e aşa? Vreau să zic. O să mai fie aşa? Nu prea cred, nu?

Şi aşa au ajuns Rosmarie şi Mira să fie meditate la matematică de către Peter Klaasen în fiecare vineri după-amiaza. După aceea se ducea cu Citroënul lui la benzinărie.

O vreme, totul a mers bine. Lui Peter Klaasen îi făcea plăcere să predea, Rosmarie şi Mira nu erau chiar atât de mofturoase cum, poate, se temuse. Faptul că nota lui Rosmarie la următorul test de matematică a fost deja cu un punct mai mare decât cea dinainte l-a bucurat pe el parcă şi mai mult decât pe Harriet. În afară de asta, avea deseori, după ce termina meditaţia, ocazia de a schimba câteva vorbe cu Inga, care sosea chiar atunci de la Bremen. Vorbele acestea erau foarte importante pentru el. Se îndrăgostise de Inga. Dar nu era doar îndrăgostit; voia

să se căsătorească, să aibă copii cu ea şi să rămână soţul ei până la moarte. Îi scrisese Ingăi toate acestea într-o scrisoare.

Noi aflaserăm de la Rosmarie, care citise scrisoarea pe furiş. Cum îi picase în mână, nu voia să ne dezvăluie. Inga refuza să-şi analizeze sentimentele. Se considera prea bătrână pentru el, ori pe el prea tânăr pentru ea, în funcţie de starea ei de spirit. Rosmarie a-nceput să piardă vremea pe la benzinărie, la sfârşit de săptămână. Stăteau de vorbă. Lui Peter îi făcea plăcere. Când vorbea cu nepoata Ingăi, se simţea parcă mai aproape de iubirea lui. Rosmarie era tot mai bună la matematică. Când Peter îi explica ceva, îl privea fără să clipească, ceea ce pe el îl făcea să creadă că nici nu-l ascultă. Dar apoi îl surprindea cu răspunsurile ei limpezi. Cu Mira era tocmai pe dos, părea foarte concentrată, se uita în caiet sau îşi încreţea fruntea, dar nu pricepea o iotă din ce se discuta. A început să ia note proaste la matematică, ceea ce nu fusese cazul înainte de a începe meditaţiile. Dar insista să continue.

Rosmarie îl voia pe Peter. Voia să îl aibă. I-a spus că s-a îndrăgostit de el. I-a spus-o în faţă, în timpul orei şi de faţă cu Mira. Peter se uita consternat la ea. Rosmarie era o fată frumoasă, înaltă şi zveltă, cu păr lung, roşu. Avea ochii depărtaţi. Culoarea lor semăna cu cea a gheţarilor şi abia dacă se deosebea de albul albăstriu al globilor, doar pupilele făceau un contrast puternic. Când mă supăram pe ea, aveam senzaţia că seamănă cu o reptilă. Când ne înţelegeam bine, îmi amintea de o zână argintie. Dar Mira şi eu o găseam în ambele cazuri răpitoare.

Peter era derutat. Ora s-a încheiat mai devreme decât de obicei. Inga nu ajunsese încă. Pentru că voia neapărat

să o întâlnească, mai ales în ziua aceea, a decis să mai rămână o vreme prin preajmă. Nu s-a dus la maşina lui, ci a luat-o agale în spatele casei, spre livadă. Era luna mai, florile de măr se scuturaseră, iar merele nu se vedeau încă. Inima lui Peter a-nceput să bată mai repede, când a zărit-o de la distanţă pe Rosmarie apropiindu-se.

Eu nu eram în vacanţă şi de aceea nu am aflat decât că Inga a sunat mai târziu plângând la noi şi a vrut să vorbească cu mama. Văzuse din curte, suspina Inga în receptor, cum se sărutau Rosmarie şi Peter. Văzându-i, ea s-a răsucit pe călcâie şi a pornit imediat înapoi spre Bremen. Nu eram siguri că Rosmarie ştia că Inga sosise şi că se uită la ei, dar presupuneam că aşa fusese. Rosmarie auzise cu siguranţă maşina Ingăi, când intrase prin spatele ei, pe alee şi se oprise sub cei doi tei din curte. O broscuţă VW nu are un motor silenţios. Nu eram siguri nici că Rosmarie ştia în clipa aceea că şi Mira este martora sărutului. La un moment dat a aflat, desigur, pentru că eu ştiam de la mama şi de la Harriet, care o văzuse la rândul ei pe Mira asistând la sărut: Mira venise la Harriet în bucătărie după limonadă, luase două pahare şi ieşise prin spate, prin şură. Când a deschis uşa spre livadă şi a trecut pragul, a văzut-o pe Rosmarie trecând la câţiva paşi de ea, cu privirea fixată asupra lui Peter. Pe Mira a zărit-o precis cu coada ochiului, dar nu a băgat-o în seamă. Fruntea Mirei lucea palidă sub bretonul negru, căci Harriet a văzut-o din bucătărie şi s-a mirat de paloarea ei. Ca o somnambulă trecuse Rosmarie pe lângă ea, a şoptit Mira mai degrabă pentru sine decât pentru Harriet, după ce s-a întors în bucătărie. Iar ea, Mira, nu îndrăznise să o strige. Şi când se hotărâse totuşi să o strige, Rosmarie era deja agăţată de tipul cărunt de la benzinărie.

Mira avea broboane de sudoare deasupra buzei, ochii ei păreau şi mai mari decât de obicei. Asta i-a povestit Harriet Christei, care a sunat-o după ce vorbise cu Inga la telefon. Sau cel puţin i-a povestit o parte din toate acestea, restul l-am aflat eu pe urmă, din vorbă-n vorbă.

„Dacă Rosmarie ştia că Inga se uită la ei, m-a întrebat Christa încurcată, după ce terminase convorbirea, de ce pentru numele lui Dumnezeu l-a sărutat?" Când i-am răspuns mamei mele cu o privire mută, i s-au adâncit cele două cute de deasupra nasului. M-a privit cu răceală şi a spus:

— Ah. Chiar crezi? Ei, eu cred că imaginaţia ta a cam luat-o iarăşi razna.

Apoi şi-a muşcat buzele şi s-a îndepărtat.

Inga îi mai spusese la telefon şi că îl iubea pe Peter, că nu-i păsa de diferenţa de vârstă, dar că, din păcate, nu pricepuse acest lucru decât în clipa în care el o sărutase pe nepoata ei minoră, şi acum se întreba dacă mai poate da ochii cu el. Harriet era mâhnită, dar nu prea ştia nici ea ce să facă, în orice caz, cu ea nu putea sta de vorbă. Christa încercase să o liniştească pe Inga şi o sfătuise să vorbească cu Peter. Inga spusese că acum avea nevoie de timp pentru a se gândi în linişte la toate, că va rămâne la Bremen toată săptămâna şi că după aceea avea de gând să stea de vorbă cu Peter. Era o idee bună, îi spusese mama şi cu asta încheiaseră convorbirea.

În săptămâna aceea aveau să se întâmple însă multe. La sfârşitul ei, tot ce fusese între Inga şi Peter Klaasen avea să se încheie, iar el avea să accepte un post undeva în regiunea Ruhr.

Capitolul XI

Pe terasă se făcuse cald, în ciuda umbrei. Soarele era sus pe cer. M-am întors în casă să beau un pahar cu apă. Am intrat în biroul lui Hinnerk, m-am aşezat la masa lui şi am scos din dulăpiorul din stânga, de sub masă, o foaie de hârtie din teancurile înalte pe care le strânsese de-a lungul vremii. Am ales apoi un creion perfect ascuţit din sertar şi i-am scris lui Max o invitaţie: „Diseară, înainte de apus, o mică recepţie, ţinută obligatorie". Ultima indicaţie o adăugasem pentru că nu aveam chef să fiu singura care umbla costumată.

Am pus biletul într-un plic alb, am scris numele lui Max Ohmstedt pe el, l-am vârât în geantă şi am alergat afară. Arşiţa m-a izbit ca o palmă peste obraz. Am aruncat plicul în cutia poştală a lui Max. Mai erau şi alte scrisori înăuntru, însemna că nu o golise în ziua aceea şi avea să-mi primească cu siguranţă invitaţia. Şi dacă îşi făcuse deja alt program? Ei, atunci avea să refuze. Doar n-aveam nici eu de gând să pregătesc un meniu cu patru feluri.

Am pornit cu bicicleta mai departe, spre magazinul Edeka, am cumpărat vin roşu şi, din motive sentimentale, o cutie de After Eight. Acolo, rochia mea albă de bal

nu părea să trezească dezaprobarea nimănui. Am pus totul în geantă şi m-am întors acasă, am ciugulit câte ceva din frigider şi am început să-mi organizez recepţia.

Unde să ne aşezăm? Pe treptele din faţa casei, sub trandafir? Nu era suficient de festiv şi se vedea din stradă. Pe terasă, sub salcie? Fosta seră nu era locul potrivit pentru ceea ce doream să discut cu el. În pădurice? Prea întunecată, prea multe crengi ascuţite. În coteţ? Prea îngust şi, pe deasupra, proaspăt zugrăvit. În livadă? Pe gazonul din faţa casei? Sau poate în casă?

Am optat pentru merii din spatele casei. Iarba era prea înaltă, dar aveam acolo mobila aceea de grădină, pe care puteai aşeza câte ceva. Iar în spatele pomilor începeau păşunile întinse. Am intrat în şură şi am luat coasa lui Hinnerk. De ce să nu fi putut şi eu? Am încercat să-mi amintesc cum o ţinea bunicul, când înainta uşor şi lent printre ierburile care se culcau la pământ. Ce-mi păruse pe atunci atât de simplu era, de fapt, foarte obositor, iar căldura nu-mi uşura nici ea munca. Am cosit vitează un petec cam diform lângă marele măr Boskop, unde Bertha şi Anna îşi avuseseră odinioară ascunzătoarea. Nu arăta ca un loc drăguţ, aranjat pentru picnic, ci ca un loc în care se dăduse o luptă. Păi, se şi dăduse, iar învingătoare ieşise coasa. Am atârnat coasa tocită la locul ei în şură. N-aveam ce face, îmi trebuiau pături. Am urcat la mansardă, am scormonit prin lăzi şi am găsit un covor mare din petice, nişte pături aspre de lână şi o perdea de brocart maro-aurie. Le-am tras pe toate după mine, pe scări în jos, ca pe nişte animale vânate. Le-am târât prin şură până în spate, în livadă.

Lăzile astea de zestre erau minunate. M-am întors şi am luat o faţă de masă albă cu broderie spartă. Când am

coborât, privirile mi-au fost atrase de bibliotecă. Cotoarele cărţilor se uitau la mine. M-am oprit. Nu exista niciun fel de sistem, lucrurile se întâmplau pur şi simplu, iar uneori erau întâmplări fericite.

Am luat faţa de masă cu mine, am mai strâns din camera de zi câteva perne de catifea verde închis cu ciucuri aurii şi am ieşit. Faţa de masă flutura pe masa pliantă, pătrată şi cam ruginită. Am strâns cu grebla, într-o parte, iarba proaspăt cosită şi am întins covorul pe jos. Deasupra am aşezat păturile de lână şi la urmă perdeaua de brocart. Am aruncat pernele de catifea din loc în loc şi m-am simţit de-a dreptul încântată când m-am întins şi eu pe magnificul loc de odihnă şi mi-am ridicat privirea spre pom. Dar nu vedeam nimic, mă orbea lumina. Mi-am acoperit faţa cu o mână.

Când m-am trezit, soarele începuse să coboare. Buimacă, am încercat să mă dezgrop dintre perne. Nu-mi aminteam să mai fi dormit vreodată, de-a lungul vieţii mele, aşa de mult. Dar nu-mi aminteam nici să fi mânuit vreodată aşa de mult coasa. Am urcat, aşadar, cu paşi împleticiţi scara. Între timp ajunsesem să-mi imaginez că în vaietele ei se amesteca şi o notă resemnată, dar nu ostilă.

M-am spălat la chiuvetă din cap până-n picioare, mi-am prins părul şi am îmbrăcat rochia de tul albastră ca noaptea, care îi aparţinuse cândva Ingăi. Poalele rochiei erau formate din nenumăraţi faguri de nimic, delimitaţi cu aţă albastră. Şi cu cât se suprapuneau mai multe goluri, cu atât mai neclar devenea ceea ce se ascundea dedesubt. Când mă jucam cu Rosmarie şi cu Mira, rochia aceasta era întotdeauna a mea.

Mi-am amintit cum o cunoscusem pe Mira. Max era şi el deja prezent. Mă jucam cu Rosmarie pe aleea de intrare cu o minge, dădeam cu ea în zidul casei şi aplaudam, întâi o dată, apoi de două ori, apoi de trei ori şi aşa mai departe. Cea care lăsa mingea să cadă sau uita să aplaude pierdea. Ne jucam şi cu învârteli şi cu încurcături de limbă şi cu tot ce ne mai trecea prin minte. Într-o zi ne-am trezit cu o fată cu păr negru şi fratele ei mai mic opriţi în mijlocul aleii. Rosmarie ştia cine era fata asta şi unde locuia. Mergeau la aceeaşi şcoală, însă fata era cu un an mai mare decât ea. Fratele era în mod evident mult, mult mai mic decât mine, cel puţin cu un an, se vedea de la o poştă. Fata lua pietricele de pe jos şi, cu un chip inexpresiv, le arunca spre Rosmarie. Deja mă bucuram în sinea mea de măsurile pe care avea să le ia imediat verişoara mea cam bătăioasă. Dar, spre indignarea mea, n-a făcut nimic. Ba dimpotrivă, părea flatată şi şi-a arătat golurile din dantură, caninii îi mai avea încă, în schimb îi lipseau toţi incisivii de sus. Din cauza asta avea o expresie şi mai sălbatică, în care se amesteca şi puţină răutate. Eu am ridicat o piatră şi am aruncat-o spre fată. Dar l-am nimerit pe fratele ei mai mic, care s-a pus imediat pe urlat. Atunci le-am dat voie să se joace cu noi.

Mă întrebam ce-şi mai amintea Max. Pe atunci avea probabil şase ani, sora lui nouă, eu şapte şi Rosmarie opt. Acum eram toţi cu douăzeci de ani mai în vârstă. În afară de Rosmarie, desigur. Ea urma să împlinească pentru totdeauna şaisprezece ani. Mi-am suflecat poalele rochiei de tul şi am coborât în camera de zi să iau nişte pahare de cristal din vitrină. Tocmai mă întrebam din nou ce să fac dacă nu va veni, dacă s-a dus direct de la serviciu cu

prietenii în oraş sau la film, când a sunat clopoţelul de la intrare. Paharele din mâinile mele au zornăit şi ele. Am alergat la uşă şi am deschis. Max ţinea în mână un buchet de margarete. Avea o cămaşă albă, nişte blugi negri şi zâmbea stingherit.

— Îţi mulţumesc pentru invitaţie.

— Haide înăuntru.

— Arăţi... adică eşti...

— Mulţumesc. Hai, vino să mă ajuţi.

— Păi, ce invitaţie e asta? Dacă trebuie să fac totul singur...

M-a urmat însă în bucătărie cu o expresie mulţumită. Am aranjat florile într-o vază, pe care i-am pus-o în braţe împreună cu sticlele de vin. Eu am luat coşul de pe bufet şi am aşezat înăuntru pahare, farfurii, cuţite, brânză, pâine, morcovi, pepene, ciocolată, After Eight şi nişte şerveţele mari de in. Şi am pornit amândoi prin şură, către livadă.

— Hei! Ce-i asta?

Se referea mai mult ca sigur la păturile de sub pom.

— A trebuit să le întind aici, pentru că dedesubt se află un petec de pământ jumulit de mine cu coasa. Dar eu am dormit deja pe ele dumnezeieşte.

— Aha. Deci te-ai tolănit pe ele şi ţi-ai unduit pe-aici trupul păcătos.

— Pentru cineva care la vederea trupului meu păcătos o şterge panicat în apele tulburi, eşti cam obrăznicuţ.

— Touché. Iris, eu...

— Taci şi toarnă în pahare.

— Cum doriţi, doamnă.

Am sorbit întâi din pahare şi apoi ne-am aşezat sub măr.

— E cam frugal, dar n-ai venit aici să mănânci.

Max m-a privit lung.

— Nu? Nu de-aia am venit?

— Încetează. Trebuie să vorbim.

— Bine. Te ascult.

— Despre casă. Ce se-ntâmplă dacă refuz moştenirea?

— Despre asta ar fi mai bine să vorbim la birou.

— Dar ce s-ar întâmpla, teoretic vorbind?

— Le-ar reveni părinţilor tăi. Şi apoi, cândva, din nou ţie. Nu vrei casa? Decizia Berthei de a-ţi lăsa casa ţie mi s-a părut o adevărată lovitură de geniu.

— Iubesc casa, dar e o moştenire grea.

— Cred că înţeleg ce vrei să spui.

— Sora ta ştie că sunt aici?

— Da. Am vorbit cu ea la telefon.

— Ce spune?

— Nu multe. Voia să ştie dacă am vorbit despre Rosmarie.

— Nu, n-am vorbit.

— Nu.

— Vrei să vorbim despre ea?

— Eu am înţeles totul aşa, de pe margine, eram mai mic decât voi şi, pe deasupra, băiat. Şi poate îţi mai aminteşti cum era la noi. Cu mama, vreau să zic. După ce a murit Rosmarie, Mira a devenit alt om. Nu mai vorbea cu nimeni, nici măcar cu părinţii mei, mai ales cu părinţii mei.

— Dar cu tine?

— Cu mine da. Cel puţin uneori.

— De-aia ai rămas aici? Pe post de intermediar între părinţii tăi şi sora ta?

— Aiurea.

— Am întrebat şi eu.

— Nu ştiu dacă-ţi vine să crezi, Iris, dar nu eşti singura care iubeşte lacul şi pădurile de mesteceni, ecluza şi norii care trec peste păşunile udate de ploaie. Da, nu ştiu dacă-ţi vine să crezi.

— Ce romantic eşti!

— Bine, bine... Dar, ce voiam să spun? Aşa, în legătură cu Mira. După moartea verişoarei tale nu a luat-o razna, nu s-a apucat de droguri şi nici nu s-a distrus. Stătea toată ziua în camera ei şi învăţa pentru bacalaureat. A luat cea mai bună notă la matematică din toată şcoala şi a avut o medie de nouă virgulă ceva şi apoi a studiat dreptul în timp record. Şi-a dat şi doctoratul.

— Pe ce temă? Paragraful 21825?

Îmi scăpase. Ochii lui Max s-au îngustat. Mă scruta.

— Nu. Drept imobiliar.

A urmat o pauză penibilă. Max şi-a trecut o mână peste faţă. Apoi a spus parcă prea în treacăt:

— Am la mine un scurt articol despre ea. De fapt mai mult o informaţie, cum că a devenit parteneră la biroul ăsta de avocatură din Berlin. A apărut acum câteva săptămâni într-o revistă de drept. Vrei să-l vezi?

Am dat din cap.

Max a scos din buzunarul de la spatele blugilor, cu gesturi anevoioase, două foi rupte dintr-o revistă şi îndoite la mijloc. Deci plănuise să stăm de vorbă despre sora lui. Oare mai plănuise şi altceva?

— E... deci, e şi o poză cu ea.

— O poză cu Mira? Dă-o-ncoace!

I-am luat foile din mână. Şi am văzut fotografia.

Totul a început să se rotească încet. Faţa de pe foaie se apropia şi iar se depărta. Am început să transpir. Îmi bubuiau urechile, nişte lovituri înfundate, metalice şi

neplăcute. Numai să nu leşin, să nu cad, cu căderile trebuia să se termine odată. Mi-am venit în fire.

Faţa de pe foaie. Faţa Mirei. Mă aşteptasem la o frizură mondenă, un păr negru şi lucios ca un coif, un taior şic, poate nu negru, dar măcar gri sau, ştiu eu, un violet-închis şi excentric. Sexy şi *sophisticated*, o vedetă de filme mute.

Când colo, ţineam în mână fotografia unei femei frumoase, cu păr lung, roşu-arămiu şi sprâncene roşii-arămii, îmbrăcată într-o rochie de satin galbenă vanilie, cu un luciu auriu. Ochii ei arătau cu totul altfel fără dunga neagră de pe pleoape. Genele erau date cu rimel negru. Mă privea cu un zâmbet leneş pe buzele rujate cu roşu-închis.

Am lăsat foaia jos şi i-am aruncat lui Max o privire duşmănoasă.

— Ce... ce-i asta? E bolnavă sau are doar un umor bolnav?

— Şi-a lăsat părul lung şi nu şi l-a mai vopsit negru, ci roşu. Din câte ştiu eu, multă lume face aşa.

Max mă privea. Cam rece, găseam eu. Nu-mi iertase încă faza cu paragraful 218.

— Dar, Max! Uită-te şi tu!

— Chestia cu părul e deja veche. Că doar nu creşte de azi pe mâine. Nu şi l-a mai vopsit negru, de când s-a întâmplat cu Rosmarie. Întâi l-a lăsat să crească, mai târziu şi l-a vopsit roşu.

— Dar vezi şi tu că...

—... că seamănă cu Rosmarie. Da. Dar nu mi-am dat seama decât după ce am văzut fotografia asta. Poate de vină e şi rochia asta aurie. Habar n-am ce vrea să-nsemne. Dar de ce eşti aşa de răscolită?

Nu ştiam nici eu. În fond, fiecare trebuia să o scoată cumva la capăt cu moartea lui Rosmarie. Harriet intrase într-o sectă, Mira se costuma. Poate că era, în fond, mai sinceră decât mine. Am ridicat din umeri şi m-am ferit de privirea lui Max. Vinul lucea întunecat în paharele mari. Avea culoarea rujului Mirei. Nu mai voiam să-l beau. Mă prostea. Şi mă făcea să uit.

Mama Mirei şi a lui Max, doamna Ohmstedt, fusese o mare băutoare. Când veneau copiii de la şcoală şi sunau la uşă, îşi puteau da seama după timpul care trecea până le deschidea, cam cât de băută era. „Cu cât mai mult, cu atât mai praf", ne explica Mira cu un glas lipsit de emoţie. Mira petrecea cât de puţin timp posibil acasă. Purta hainele negre, pe care părinţii ei le găseau îngrozitoare, în ziua examenului oral de bacalaureat s-a mutat la o prietenă şi la scurt timp după aceea, la Berlin. Cu Max, situaţia era cu totul alta. Pentru că Mira era atât de dificilă, el trebuia să fie drăguţ. Aduna sticlele goale, o acoperea pe mama lui când aceasta nu mai reuşea să se mute de pe canapea în pat.

Domnul Ohmstedt era destul de rar acasă, construia poduri şi baraje şi era de obicei plecat în Turcia, Grecia sau Spania. Doamna Ohmstedt îl însoţise mai demult, trăiseră mai bine de trei ani la Istanbul. Doamnei Ohmstedt îi plăcuse acolo: bazarurile turceşti, sărbătorile şi evenimentele de la ambasadă, celelalte nemţoaice, clima, casa mare şi frumoasă. Când a rămas însărcinată cu Max, au decis să se întoarcă. Nu intenţionaseră, în fond, să emigreze, iar copiii trebuiau să crească în Germania. Dar un lucru nu ştiuseră: că e mult mai simplu să pleci decât să te întorci.

Domnul Ohmstedt avea meseria lui şi trebuia să-şi continue călătoriile, însă Heide Ohmstedt era ţintuită aici, în Bootshaven. Nu se mutaseră la oraş din cauza copiilor. Doamna Ohmstedt ducea dorul cercului mare de nemţi din străinătate. Aici stăteau toţi în casele lor, soarta ei nu interesa pe nimeni. Îşi numeau indiferenţa discreţie şi erau mândri de ea. Impoliteţea o numeau francheţe, integritate ori sinceritate şi erau mândri şi de ea. Doamna Ohmstedt era considerată o femeie exaltată, obositoare, cam excentrică şi superficială. Spunea lucruri de genul „mă doare-n cot de oamenii ăştia cu miezul, vai, atât de moale în coaja lor atât de tare". Asta nu-i decât o scuză pentru ca lor să nu li se poată reproşa nesimţirea, era ea de părere. Doamna Ohmstedt a început curând să se simtă foarte singură. Dar o durea în cot. Mai ales atunci când bea, o durea în cot de toţi şi de toate.

Domnul Ohmstedt era disperat. Nu ştia ce să facă. Dar, în primul rând, nu era acasă.

În ziua în care Max a venit de la şcoală şi a găsit-o întinsă pe terasă în pijama, la minus şapte grade, au dus-o cu salvarea la spital. Nu degerase. A acceptat să fie internată într-o clinică, unde a urmat o cură de dezalcoolizare de patru săptămâni. Max avea pe atunci şaisprezece ani, Mira era deja la Berlin. Zidul exista încă, iar Berlinul era ceva foarte, foarte îndepărtat.

Doamna Ohmstedt a reuşit. A început să se implice în activităţile bisericii, nu pentru că l-ar fi descoperit deodată pe Iisus, ci pentru că relaţiile din cadrul comunităţii îi aminteau de relaţiile strânse dintre nemţii din Istanbul. Se organizau şi se participa la evenimente, excursii şi prelegeri, la cercuri pentru femei, serbări pentru

persoanele în vârstă şi drumeţii. Încerca să nu mai stea atât de multă vreme singură în casă.

Max locuia acum în casa aceea şi se ducea în cimitir să bea. Şi n-avea nici nevastă. „De fapt ar trebui să arate mai dărâmat", mi-am spus în sinea mea şi am căutat semnele degradării pe faţa lui. Max mă observa cu ochii mijiţi.

— Şi? a întrebat. Ai găsit ceva?

Mi s-a făcut ruşine.

— Cum adică? Ce vrei să spui?

— Păi, văd că asta cauţi, nişte indicii care ţi-ar permite să-mi pui în cârcă o co-dependenţă.

M-am înroşit. Simţeam cum îmi ard obrajii.

— Eşti tâmpit.

— Păi, eu asta aş face în locul tău.

A ridicat din umeri şi a sorbit din pahar. Am întrebat precaută:

— De ce să te fi apucat şi tu de băut?

— Ce vrei să auzi? „Ca să uit", hm?

Mi-am muşcat obrajii şi m-am uitat în altă parte. Acum îmi doream să plece acasă. Îmi doream să refuz mâine dimineaţă moştenirea şi să plec şi eu acasă. Nu mai voiam toate astea. Şi nu mai voiam să vorbesc. Nu-l mai voiam pe el aici.

Max şi-a trecut iarăşi o mână peste faţă.

— Îmi pare rău, Iris. Ai dreptate, sunt tâmpit. N-am vrut să te rănesc, pe tine cel mai puţin dintre toţi. Dar înţelege, mă aranjasem aici. Vreau să spun, cu viaţa mea. Nu-mi lipsea nimic. Poate nu era o viaţă palpitantă, dar nici nu-mi doresc aşa ceva. Nu-mi doream. Nu-mi doream să am parte de palpitaţii. De surprize. Mă descurc,

nu rănesc pe nimeni, nimeni nu mă răneşte pe mine. Nu răspund pentru nimeni, nimeni nu răspunde pentru mine. Nu frâng inima nimănui şi nici mie nu-mi frânge nimeni inima. Şi acum te întorci tu, după Dumnezeu ştie câţi ani. Şi-mi apari în cale peste tot — până şi în apă — şi mă sperii de fiecare dată teribil. Şi, ca să vezi, începe să-mi şi placă! Deşi ştiu că peste două zile vei pleca din nou, poate pentru totdeauna. Şi acum nu mai pot să dorm, nu mai pot să mă duc nici măcar să înot, fără să cad de pe bicicletă din cauza unor dereglări acute ale ritmului cardiac. La dracu: am ajuns să zugrăvesc coteţe de găini noaptea! Şi atunci, mă întreb: cât de rău poate să mai fie?

Am pufnit în râs, dar Max clătina din cap:

— Nu. Nu, nu, nu, nu. Scuteşte-mă. Ce vrei de fapt?

Soarele aproape dispăruse. De acolo, de unde ne aflam, vedeam teii de pe alee. Ultimele zvâcniri de lumină verde-aurie în frunzele lor.

Când Mira a stat atunci pe alee şi a văzut-o pe Inga privind cum Rosmarie îl sărută pe Peter Klaasen pe gură, a vărsat toată limonada. A aşezat cele două pahare, al ei şi al Rosmariei, în iarbă şi şi-a înfipt dinţii din gura ei mică şi roşie în mâna dreaptă, până când i-a dat sângele. Ochii lui Rosmarie străluceau argintii, când mi-a povestit.

Mira s-a dus a doua zi după sărut la benzinărie şi a aşteptat până când şi-a terminat Peter Klaasen treaba. O văzuse deja, dar nu voia să-i vorbească. Îl chinuiau remuşcările şi nu îndrăznea să-i spună nimic Ingăi, de teamă că ar putea s-o piardă pentru totdeauna. Rosmarie îl luase prin surprindere. Nu voia nimic de la ea, el o voia pe Inga.

Când a vrut să plece acasă, a găsit-o pe Mira sprijinită de maşina lui. I-a spus s-o ducă şi pe ea o bucată de drum, ştie ceva ce l-ar putea interesa, ceva în legătură cu Inga. Ce să fi făcut? I-a deschis portiera. „Mergem la tine", a spus Mira, el a dat din cap. A lăsat-o să intre în camera lui. Mira s-a aşezat pe canapea şi i-a spus ceea ce el ştia deja: Inga îl văzuse sărutând-o pe Rosmarie şi acum nu mai voia ca el să pună vreodată piciorul în casa lor, nici pentru meditaţii, nici pentru altfel de întâlniri. Inga mai spusese că nu exista persoană pe care s-o dispreţuiască aşa cum îl dispreţuia acum pe cel care îşi sedusese eleva minoră. Peter a fost distrus. Şi-a lăsat capul pe masă şi a-nceput să plângă. Mira nu spunea nimic. Îl privea cu ochii aceia ai ei, care păreau să şadă invers în cap şi se gândea la Rosmarie. Se gândea că Rosmarie îl sărutase pe bărbatul acesta. Şi atunci şi-a descheiat rochia neagră. Peter Klaasen se uita la ea fără s-o vadă. Mira avea un sutien negru, pielea ei era foarte albă. I-a descheiat cămaşa, dar el abia dacă a băgat de seamă. Când Mira i-a pus mâna pe umăr, s-a gândit la Inga şi la faptul că fata asta ciudată, în negru şi alb, care stătea în faţa lui, era ultimul lucru care-l mai lega de Inga. Mira se uita la gura lui, care atinsese gura lui Rosmarie. Mult prea târziu a observat Peter Klaasen că Mira era virgină, dar poate că refuzase să observe mai devreme. A condus-o acasă, ea era palidă şi nu scotea niciun cuvânt. Când Peter Klaasen s-a întors în camera lui, i-a căzut privirea pe plicul cu oferta de muncă în apropiere de Wuppertal. Când o primise, nici nu o luase în considerare. Dar acum nimic nu mai era cum fusese. Le-a răspuns în aceeaşi noapte şi a acceptat oferta. O săptămână mai târziu, s-a mutat la Wuppertal. Cu Inga nu a mai vorbit niciodată.

Mira a rămas însărcinată. De prima dată. Şi de fapt îl ura pe Peter Klaasen. Care plecase oricum deja de multă vreme. I-a povestit lui Rosmarie, în timp ce şedeau în bucătărie şi beau suc de mere. Totul era ca înainte, sucul de mere, faţa de masă din muşama roşie, şi totuşi nimic nu mai era ca înainte.

Rosmarie a spus:

— Ai făcut-o din cauza mea, nu-i aşa?

Mira a privit-o mută. Rosmarie i-a spus Mirei:

— Scapă de el.

Mira tăcea. A scuturat din cap.

— Scapă de el, Mira, a spus Rosmarie. Trebuie să scapi de el.

Mira scutura din cap. O privea pe Rosmarie. Se vedea albul dintre pleoapa inferioară şi irisul căprui.

— Mira. Trebuie. Trebuie!

Şi Rosmarie s-a aplecat peste masă şi şi-a apăsat buzele de buzele Mirei. A fost un sărut lung. Amândouă gâfâiau, când Rosmarie s-a aşezat la loc. Mira tăcea încă, faţa ei era acum foarte albă. Nu mai scutura din cap. O ţintuia din priviri pe Rosmarie. Rosmarie i-a întors privirea, a deschis gura şi a vrut să spună ceva, dar apoi şi-a dat capul pe spate şi a-nceput să râdă.

Rosmarie râdea şi în seara aceea, în care mi-a povestit totul. Era în luna august, vacanţa mea era pe sfârşite. Deşi era trecut de zece, nu se întunecase încă de-a binelea când a urcat în camera noastră. Şedeam pe pervazul lat al ferestrei din camera care fusese cândva, demult, camera mamei ei. Biroul lui Harriet era alături. Ca dormitor, Harriet folosea acum a doua sufragerie, cea de lângă uşa de intrare. De acolo o auzea mai bine pe Bertha, când umbla prin camerele de jos.

Am întrebat-o pe Rosmarie:

— Când aţi vorbit despre asta? Adineauri?

— Nu, acum câteva zile.

— Şi adineauri? Ai fost la Mira?

Rosmarie a făcut un semn din cap şi s-a întors.

Mi-era frig şi habar n-aveam ce să mai spun. Mintea mea era goală. Poate speram ca Rosmarie să fi minţit, ca răzbunare pentru cearta din ziua aceea, din grădină, când jucasem „Mănâncă sau mori". Nu-i iertasem încă nici palma. Dar în sinea mea ştiam că-mi spusese adevărul. Îmi venea să alerg la mama şi să-i povestesc totul, dar nu se putea. Acum nu se mai putea. După o vreme am coborât să spunem noapte bună. Venise şi Inga. Cele trei surori şi mama lor şedeau în camera de zi. Inga şi Rosmarie abia dacă mai schimbau o vorbă după ceea ce se întâmplase cu Peter Klaasen. În noaptea aceea însă, Inga s-a ridicat şi s-a oprit în faţa nepoatei ei. Rosmarie era acum la fel de înaltă ca ea. Inga a ridicat ambele braţe şi şi-a trecut mâinile cu o mişcare fluidă din creştetul lui Rosmarie peste părul despletit, de-a lungul braţelor, în jos. Pârâiturile electrice s-au auzit în întreaga încăpere. Rosmarie a rămas nemişcată. Inga zâmbea.

— Aşa. Şi acum somn uşor, fetiţo.

Am urcat tăcute în cameră. În noaptea aceea nu am mai vorbit despre tatăl lui Rosmarie. I-am întors spatele şi am încercat să adorm, propunându-mi ca a doua zi să-i povestesc mamei mele totul. Somnul se apropia încet, dar în cele din urmă a venit.

Visam că Rosmarie stă în spatele meu şi îmi şopteşte ceva şi la un moment dat m-am trezit. Rosmarie îngenunchease în spatele meu în pat şi îmi şoptea ceva:

— Iris, eşti trează? Iris. Trezeşte-te. Eşti trează, Iris? Iris. Hai odată. Trezeşte-te odată. Haide, Iris! Te rog!

Nu voiam nici în ruptul capului să mă trezesc iarăşi. Rosmarie se ţicnise de-a binelea. Întâi mă caftea în grădină, dup-aia făcea toate chestiile alea cu Peter Klaasen şi cu Mira. Şi Mira le făcea cu Peter Klaasen. Şi eu nu voiam să ştiu nimic. Să mă lase odată-n pace.

Şoaptele lui Rosmarie au devenit şi mai stăruitoare, aproape că mă implora. N-avea decât să mă roage. Îmi plăcea nespus să fiu şi eu o dată mai puternică decât ea, deşi nu făceam nimic, mă prefăceam doar că dorm. Şi nici măcar nu trebuia să mă străduiesc prea mult. N-avea decât să se ducă la Mira. Sau la matematicianul genial cu păr cărunt, care făcea şmecherii cu vaza. Eu nu-i mai stăteam la dispoziţie.

Deşi eram întoarsă cu spatele, simţeam încordarea lui Rosmarie. Aveam senzaţia că îmi cresc pe tot corpul, prin piele, ghimpi. Multă vreme nu mai puteam rămâne aşa, neclintită. Simţeam că Rosmarie nu mai are mult şi va începe să mă scuture. Într-o clipă mă va prinde de umăr. Şi atunci va trebui precis să zbier. Şovăiala lui Rosmarie era greu de suportat. Acum îi simţeam respiraţia pe pleoapele strânse, se aplecase deasupra mea. Mi-am adunat toate forţele, pentru a nu-mi dezlipi pleoapele şi a-i face cu ochiul. Simţeam cum urcă în mine un chicot. Când mi-a ajuns în gât, am vrut să deschid gura şi să-i dau drumul afară, dar am simţit, după cum se mişca salteaua, că se îndepărtase de mine şi se dădea jos din pat. O auzeam lipăind prin cameră. Fermoarul lung al unei rochii — mai târziu am constatat că era cea violet, cu mâneci transparente — a scâncit scurt, când Rosmarie l-a tras cu o smucitură hotărâtă. Voia să mai iasă? N-avea decât să se ducă la Mira. Poate voiau să facă o şezătoare, să tricoteze căciuliţe şi puloveraşe negre. Pentru bebeluşi cu părul alb.

Am auzit-o furişându-se pe scări în jos. Eram convinsă că de la zgomotul ăsta se va trezi toată casa şi o va aştepta jos, înainte de a pune piciorul pe ultima treaptă. Dar nu s-a întâmplat nimic. Am auzit uşa de la bucătărie, ieşea, aşadar, prin spate. O decizie înţeleaptă, căci clopoţelul de alamă ar fi trezit-o precis pe Harriet. Apoi tăcere.

Adormisem probabil la loc, pentru că la un moment dat m-am trezit speriată. O mână mi se aşezase pe umăr cu blândeţe, dar totuşi insistent. În prima clipă am crezut că se întorsese Rosmarie, dar era bunica mea, care stătea lângă pat. Rosmarie nu era în cameră. Am clipit din ochi adormită spre bunica. De obicei nu ajungea în drumeţiile ei nocturne şi în camerele de sus. Mama mea dormea jos, la ea, şi ar fi trebuit să observe ceva.

— Veniţi cu mine, mi-a şoptit Bertha.

Părul ei alb atârna liber pe umeri. Nu-şi pusese proteza, iar gura arăta de parcă se înghiţise pe sine. A trebuit să-mi dau toată silinţa să-i vorbesc prietenos.

— Bunico, te duc înapoi în pat, bine?

— Dar dumneavoastră cine sunteţi, micuţa mea domnişoară?

— Eu sunt, Iris. Nepoata ta.

— Să fie oare adevărat? Trebuie să prind.

— Stai, aşteaptă-mă. Vin cu tine.

Am coborât treptele împleticindu-mă în urma Berthei, mergea repede.

— Nu, bunico. Să nu ieşi. Du-te în pat!

Însă Bertha luase deja cheia din cârlig, o vârâse în broască, o răsucise şi apăsase clanţa. Clopoţelul de alamă a răsunat în casă ca o împuşcătură. Mama dormea. Inga era probabil sus.

Bertha a ieşit. Afară era mai cald decât în casa veche. Şi mai luminos. Luna strălucea pe cerul albastru, întunecat. Era mare, aproape plină şi tăia umbre precise în iarbă. Bertha a coborât treptele şi s-a oprit brusc, parcă s-ar fi izbit de un zid invizibil. Se uita la ceva ce părea să plutească în aer în faţa ei, iar nu deasupra capului ei. M-am uitat şi eu mai atent. Privirea îi colinda de obicei fără astâmpăr, parcă în căutarea a ceva de care să se fixeze. Dar de data aceasta chiar văzuse ceva. Şi apoi am văzut şi eu. Sus în salcie era o făptură întunecată. Abia după un timp le-am recunoscut pe Mira şi Rosmarie. Şedeau ghemuite atât de aproape una de cealaltă, încât nu puteai desluşi contururile fiecăreia. Una dintre făpturi s-a desprins apoi, era Rosmarie, şi a alunecat încet de pe creanga salciei pe acoperişul serei, care era aproape plan, doar foarte puţin înclinat. Nu aveam voie să facem aşa ceva. Sera era veche. Acoperişul nu mai era întreg, unul din două ochiuri de sticlă era crăpat sau se desprinsese parţial din rama lui de oţel. Rosmarie mergea pe cadrul de oţel, încercând să-şi păstreze echilibrul. Mânecile rochiei se înfoiau în vântul nopţii. Braţele ei luceau albe. Nu puteam să strig. Îmi simţeam gura şi limba acoperite parcă de pânze groase, cenuşii de păianjen. Bertha începuse să tremure lângă mine.

Mira începuse să strige. Mi-au trebuit câteva clipe să pricep că erau strigăte omeneşti. Pentru un moment mi-au distras atenţia. Când am revăzut-o pe Rosmarie, mă privea în faţă. M-am speriat. Ochii ei erau aproape albi în lumina lunii. Părea să zâmbească iarăşi cu zâmbetul ei de animal de pradă, dar poate că i se ridicase doar buza de sus şi îi dezvelise dinţii din faţă. Brusc, şi-a dat capul pe spate, a ridicat un picior de pe cadrul metalic şi

l-a aşezat pe sticlă. Întâi nu s-a întâmplat nimic, apoi a pârâit. Mira a amuţit. A întins mâna. Rosmarie a prins-o.

Şi atunci s-a întâmplat: Mira s-a tras înapoi. Rosmarie o curentase. A scăpat mâna prietenei ei. Trosnete şi pârâituri. O bufnitură surdă şi zornăieli stridente care nu mai voiau să se sfârşească: ochiurile de sticlă se desprindeau unul după altul din ramă şi cădeau pe jos. Sticlă pe piatră. Sticla stropea împrejur. Sticlă. În aerul inundat de lumina lunii scânteiau praf de cioburi şi bucăţi de sticlă. Am strigat şi am alergat înăuntru, să le chem pe mama şi pe Harriet. Când am intrat în hol, surorile veneau deja spre mine. Inga nu era în pijama. Am alergat împreună în grădină. Mira coborâse din salcie, era îngenuncheată lângă Rosmarie şi zbiera.

Rosmarie era întinsă pe spate pe dalele de piatră luminoase. Vântul se juca neobosit cu mânecile rochiei ei. În jurul ei, cioburi ca nişte cristale. Un firicel de sânge i se prelingea din nas.

Harriet s-a aruncat peste fiica ei şi a încercat să-i facă respiraţie gură la gură. Mama şi mătuşa Inga s-au întors degrabă în casă şi au chemat ambulanţa. A venit şi le-a luat pe Rosmarie, Mira şi Harriet.

După ce au plecat, a rămas în urmă o baltă neagră de sânge.

Ulterior am aflat că Rosmarie murise în urma unei leziuni a creierului. Nu pierduse decât foarte puţin sânge.

Balta de sânge era de la Mira.

Aşa am aflat şi noi de avortul pe care îl făcuse Mira cu o zi înainte.

Bertha dispăruse. Trebuia să o căutăm. Christa, Inga şi eu eram bucuroase că aveam ceva de făcut. Am pornit

împreună prin grădină. Bertha stătea lângă tufişurile de coacăze.

— Anna, sticǎ-te.

Îmi zâmbea nesigură.

— Tu nu eşti Anna.

Am clătinat din cap.

— Unde e Anna? Zi. Nu micep, ce potesc mingile astea.

Arăta spre coacăze.

— Unde să le fierăm? Vreau să zic, tot n-o să fie mai bine. Sau? Zi odată. Pafează o surітurǎ. Dacă vrem. Eu biet copil. Eu biet copil.

Bertha era tot mai agitată. Se apleca întruna să culeagă bobiţele căzute.

— Şi acolo tot se mai dansează. Aici e numai groci. Nici nu poţi. Cum a fost odată. A venit poşta. Tralala. Şi acum e tot.

Plângea.

Şi făcuse pe ea, în pantalonii de pijama. Cât mi-aş fi dorit şi eu să plâng. Dar nu se putea. Am luat-o pe Bertha de mână, dar s-a înfuriat şi s-a smuls. M-am întors şi am plecat. Să se descurce Christa şi Inga. Eu nu puteam. Bertha venea după mine. Când le-a văzut pe Christa şi pe Inga, le-a făcut semn cu mâna şi li s-a aruncat de gât.

— Mamele mele! Ce bucurie. Stimatele.

Inga şi Christa au prins-o pe Bertha fiecare de un braţ, eu veneam încet în spatele lor. Cine susţinea pe cine nu-mi puteam da seama.

Începând cu noaptea aceea, am refuzat, în fiecare din nopţile care au urmat, să-mi pun următoarele întrebări:

Ce voia să-mi spună Rosmarie? De ce voia să mă trezească? Voia să vorbească cu mine? Voia ca eu să vorbesc

cu Mira? Voia să o însoţesc? Dacă da, unde voise iniţial să meargă? La ecluză sau la lac, să înoate? Sau în mărul din spatele casei? Poate la mătuşa Harriet? Mă văzuse stând acolo cu Bertha în întuneric? De ce nu o strigasem? De ce nu mă strigase? Ştiuse de avortul Mirei? Dacă nu, i-a povestit Mira în seara aceea şi de-aia a sărit? O viaţă pentru altă viaţă? Dacă da, asta voia să-mi spună? Dacă da, se simţea uşurată? Dacă da, i se făcuse atunci frică? Şi de ce se căţărase acolo? Sărise? Căzuse? Fusese o toană? Asta avusese de gând? Îi dăduse Mira drumul din greşeală? Intenţionat? O obligase ea pe Mira să-i dea drumul? Ce însemnase acel „somn uşor" electrizant? Voise mătuşa Inga să se răzbune? Voia Rosmarie să-şi ia rămas-bun de la mine? Voia să-mi dezvăluie un secret? Voia să ne împăcăm? Voia să-şi ceară scuze? Voia ca eu să-mi cer scuze? Ce s-ar fi întâmplat dacă i-aş fi făcut cu ochiul? Ce s-ar fi întâmplat dacă n-aş fi făcut pe ofensata? Ce s-ar fi întâmplat dacă m-aş fi furişat în urma ei? Ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi strigat-o acolo, afară? Ce voia să-mi spună Rosmarie în noaptea aceea? De ce încercase să mă trezească? Voise de la bun început să iasă sau ieşise doar pentru că eu refuzasem să mă trezesc? Ce voia să-mi spună Rosmarie, ce, ce? Ce voia să-mi spună Rosmarie? De ce m-am prefăcut că dorm? Ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi chicotit? Ce s-ar fi întâmplat dacă i-aş fi făcut cu ochiul? Ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi ascultat ce voia să-mi spună? Ce voia să-mi spună? Ce?

Capitolul XII

Max nu a plecat acasă. În noaptea aceea am făcut dragoste sub măr.

Când a răsărit soarele, am plecat cu bicicletele la lac, să înotăm. Apa era moale şi rece şi acolo unde nu sclipea argintie, era neagră. L-am condus pe Max acasă, iar el m-a întrebat dacă putea să treacă pe la mine după serviciu. Am spus da.

Înaintând spre livadă prin iarba umedă de rouă, n-am remarcat nimic la început. Abia după ce m-am întins pe culcuşul nostru şi mi-am ridicat privirea spre pom, am observat: merele se copseseră peste noapte. Mere Boskop grele, cu coajă aspră, maro cu verde şi cu roşu, atârnau pe crengi. Era luna iunie. M-am ridicat, am cules un măr, am muşcat din el, era dulce şi acru, cu coaja puţin amară.

M-am dus să aduc o scară şi câteva coşuri. În drum spre şură mi-a venit o idee şi am făcut un ocol pe la tufişurile de coacăze. Dar aici, totul era ca înainte. Coacăze negre şi albe.

Am cules mere toată ziua.

Se făcuse cald, mărul era mare, cu crengile împovărate. Sprijinisem o scară de aluminiu de trunchiul lui. Printre găleţile, coşurile şi copăiţele pe care le strânsesem erau şi nişte cârlige de metal în formă de S, care se agăţau de crengi. De capătul celălalt se agăţa mânerul găleţii. Cu găleata aceasta am urcat şi am coborât scara de nenumărate ori. Nu era uşor să culegi mere, dar pomul îmi uşura munca. Crengile lui erau puternice şi întinse, mă puteam căţăra pe ele, puteam sta pe ele şi puteam ajunge mai uşor la mere.

Din mărul ăsta căzuse oare Bertha, pentru a se ridica apoi femeie bătrână? Nu ştiam şi nici nu era important. După căderea lui Rosmarie, Harriet s-a prăbuşit. Inga i-a căutat Berthei un loc într-un cămin. Dar a durat aproape doi ani până când Harriet s-a mutat de aici, într-un apartament din Hamburg. Inga s-a ocupat în tot acest timp de Bertha, o aducea după-amiaza deseori acasă şi se îngrijea în acelaşi timp de Harriet. Mama mea venea de obicei la Bootshaven în afara vacanţelor. Pentru mine era o uşurare, căci nu mai voiam s-o însoţesc. În timpul facultăţii, am venit de câteva ori pentru scurt timp aici, şi am vizitat-o pe Inga la Bremen. Când venea în vizită la Bertha, nu o însoţeam — am făcut-o o singură dată. Îmi dădeam seama că mătuşile mele şi mama erau dezamăgite de mine, dar nu aveam ce face.

Harriet nu a rezistat mult timp la Hamburg şi a plecat pentru câteva luni în India, unde a participat la nişte seminarii într-un ashram. Părea să-i facă bine. Seminariile erau scumpe, Harriet s-a mutat într-un apartament şi mai mic şi a muncit şi mai mult. De la un moment dat a început să poarte şiragul acesta de lemn cu chipul lui Bhagwan şi să-şi semneze scrisorile cu „Mohani". Alte

schimbări majore n-am observat la ea. În ciuda temerilor mamei şi Ingăi, nu i se spălase creierul. Uneori vorbea despre spiritualitate şi karmă. Dar vorbise şi mai demult despre lucruri de acest gen. Când Rosmarie încă trăia. Christa spunea că tot ce-i face bine lui Harriet e bine. Căci cine nu poate fi vindecat, nu poate fi nici rănit.

Inga trecuse atunci din pură întâmplare prin faţa cabinetului lui Friedrich Quast. A sunat-o pe sora ei. Harriet a venit după câteva zile cu trenul la Bremen. A luat loc în anticamera plină de oameni. Pentru că nu avea nici programare, nu era nici pacienta domnului doctor, a trebuit să aştepte până când s-a golit anticamera. A rămas liniştită pe scaun. Nu aştepta nimic. Şi nu se aştepta la nimic. Domnul doctor Quast în persoană a chemat-o în cele din urmă, în cabinet.

În ochii lui, ea a apărut probabil ca o femeie trecută de prima tinereţe, cu păr roşu, vopsit cu henna şi cam răvăşit. Cu o faţă rotundă, plată şi nefardată. Cu riduri în jurul ochilor şi două cute adânci în dreapta şi-n stânga nasului. El a văzut hainele ei, pe care le purta de preferinţă în culorile şofranului, scorţişoarei, curry-ului şi ale altor condimente. Şi pantofii de sport. Şi a catalogat-o probabil imediat la rubrica „fostă hipiotă cu înclinaţii ezoterice, frustrată, probabil divorţată".

A întrebat-o fără pic de curiozitate ce o adusese la el.

Ea a spus că o doare inima. Zi şi noapte.

El a dat din cap şi a ridicat din sprâncene pentru a o încuraja să continue.

Harriet i-a zâmbit.

— Am avut o fiică. A murit. Dumneavoastră aveţi o fiică? Sau un fiu?

Friedrich Quast a privit-o. A scuturat din cap. Harriet a continuat pe un ton calm, dar cu privirea aţintită asupra lui:

— Am avut o fiică. Avea părul roşu ca dumneavoastră şi mâinile pistruiate ca dumneavoastră.

Friedrich Quast şi-a pus mâinile pe masă. Le ţinuse tot timpul în buzunarele halatului.

Nu spunea nimic, însă pleoapa dreaptă începuse să-i zvâcnească abia perceptibil, în timp ce o privea fix pe Harriet.

— Câţi ani?

Şi-a dres glasul.

— Mă scuzaţi. Câţi ani avea fiica dumneavoastră?

— Cincisprezece. Aproape şaisprezece. Nici copil, nici femeie. Astăzi ar fi împlinit douăzeci şi unu de ani.

Friedrich Quast a înghiţit. A dat din cap.

Harriet continua să-i zâmbească.

— Eram tânără şi îndrăgostită de un student cu părul roşu. Îmi pare atât de rău pentru el că nu a avut niciodată o fiică. Ea nici nu a vrut să ştie unde era el, deşi aş fi susţinut-o, dacă ar fi încercat să afle. Uneori nu e deloc greu. Dar, ştiţi, mi se frânge inima, pentru că el nu va avea niciodată această fiică. Şi, dacă ar şti, i s-ar frânge şi lui inima.

Harriet s-a ridicat de pe scaun, pe obraji îi curgeau lacrimi. Friedrich Quast pălise. O privea doar şi respira sacadat. Harriet părea să nici nu observe lacrimile. La plecare a spus:

— Îmi pare rău, domnule doctor Quast, ştiu că nu mă puteţi ajuta. Dar ştiţi ceva? Nici eu nu vă pot ajuta pe dumneavoastră.

Harriet s-a îndreptat spre uşă.

— Nu. Nu. Nu plecaţi. Cum o chema? Cum o chema!

Harriet s-a întors spre el. Ochii ei înroşiţi erau lipsiţi de expresie. Niciodată nu-i va spune numele lui Rosmarie. Nu-i va dărui nicio bucăţică din ea.

A spus:

— Trebuie să plec.

Harriet a deschis uşa şi a închis-o încet în urma ei. Asistenta i-a aruncat o privire bănuitoare, atunci când Harriet a trecut pe lângă ea cu umerii drepţi, dând distrată din cap.

Când a trecut Inga după câteva săptămâni pe strada aceea, s-a uitat după plăcuţa cu numele doctorului, dar nu mai era. Un alt medic preluase cabinetul. Inga a intrat şi a întrebat la recepţie de doctorul Quast. Nu mai avea cabinetul aici, i s-a spus. Şi nicăieri altundeva în oraş.

Inga a rămas la Bremen. Avea iubiţi, toţi arătau bine şi erau de obicei cu ani buni mai tineri decât ea, dar nu era niciodată ceva serios. Pe oameni îi ţinea la distanţă, momentele le reţinea în fotografii. Care se vindeau bine. Pentru seria de portrete ale mamei ei primise German Portrait Award 1997. Electrostatica îi era acum de folos. La înmormântarea Berthei mi-a povestit că încărca filmele electric şi le ardea, iar din erorile acestea se deschideau noi posibilităţi şi perspective.

Între timp umplusem două coşuri de rufe şi o copăiţă de plastic cu mere. Le-am dus în casă şi le-am lăsat în bucătărie. Să le fi depozitat în pivniţă sau în şură? Unde era mai rece şi mai uscat? Deocamdată aveam să le las în bucătărie, pe podea.

Aplecată şi sprijinită de coşul cu mere, mă uitam la pietricelele albe şi negre. Poate reuşeam astăzi. Tocmai când începusem să disting primele semne, am auzit paşi în spatele meu. Max a intrat în bucătărie şi s-a oprit brusc, când m-a văzut aplecată pe podea.

— Ţi-e rău?

Mi-am ridicat privirea derutată.

— Nu, sigur că nu.

M-am adunat şi am spus:

— Ştii cum se face magiunul de mere?

— N-am făcut niciodată, dar nu poate fi greu.

— Bine. Deci nu ştii. Dar să decojeşti mere ştii?

— Da. Mă tem că asta ştiu.

— Bine. Poftim cuţitul.

— De unde ai merele astea?

— Din pomul sub care am dormit.

— Eu nu am dormit.

— Ştiu.

— Mere? Păi e...

—... iunie. Ştiu.

— Având în vedere că ştii tot, explică-mi şi mie cum vine asta?

Am ridicat din umeri.

— În grădina voastră creşte pomul cunoaşterii? Asta va urca preţul de vânzare al casei tale. Presupunând că nu renunţi la moştenire.

La vânzare nu mă gândisem încă. L-am privit pe Max, i se subţiaseră buzele.

— Ce e?

— Nimic. Mă gândeam numai că ai să pleci în curând. Ai să vinzi casa şi n-ai să te mai întorci niciodată sau, dacă ai să te întorci, va fi peste o sută de ani, într-un cărucior

împins de strănepoţii tăi. Care or să te ducă la cimitir şi tu o să arunci un măr pe mormântul meu şi o să mormăi: oare cine era tipul ăsta, cum arăta? A, da, mi-aduc aminte, era tipul căruia obişnuiam să-i ţin calea în pielea goală! Iar din gâtul tău înălţat maiestuos va scăpa un chicot piţigăiat. Care-i va băga în sperieţi pe strănepoţii tăi şi exact în clipa în care vor încerca să te împingă în sus, pe panta abruptă din spatele ecluzei, îţi vor da drumul. Şi te vei rostogoli înapoi şi vei ateriza în apă, dar exact atunci se va deschide ecluza şi...

— Max.

— Îmi cer scuze, întotdeauna vorbesc mult când mi-e frică. Bine. Hai, sărută-mă.

Am curăţat merele şi am făcut douăzeci şi trei de borcane cu magiun. Mai multe borcane n-am găsit. Am făcut febră musculară şi bătături de la sita de pasat. Din fericire, aveam două site în casă, una mare şi una mică, astfel încât am învârtit amândoi câte o manivelă. Am condimentat magiunul cu scorţişoară şi puţină nucşoară. Eu am luat trei sâmburi de măr, i-am decojit şi i-am tocat mărunt. Şi i-am aruncat în magiun. Mirosul cald şi dulce, de pământ, al merelor fierte a umplut toate ungherele casei, până şi paturile şi perdelele miroseau a mere. A fost un magiun minunat.

Am petrecut următoarele zile în grădină. Am smuls grămezi de piciorul-caprei şi rostopască şi am desfăcut cu grijă lujerii de flox şi margaretele din tulpinile de rochiţa-rândunicii care se încolăciseră de ele. Am dezgropat şi am mutat în straturi căldăruşele care crescuseră pe poteci. Am tăiat crengile de liliac şi iasomie, pentru ca soarele să

ajungă iarăşi la tufişurile de agrişe. Am desprins cu grijă cârceii mici şi tari de măzăriche dintre ierburile prea slabe şi i-am prins de gard sau i-am legat de câte un par. Florile de nu-mă-uita se uscaseră aproape toate între timp, doar ici-colo mai scânteiau puncte albastre. Cu două degete, cel mare şi arătătorul, am tras uşor în sus tulpinile subţiri, pentru a strânge seminţele. Mi-am deschis palma în vânt şi am lăsat bobiţele gri să zboare.

În ziua plecării, Max m-a condus în staţia de autobuz.

Când a apărut autobuzul de după colţ, am spus:

— Îţi mulţumesc pentru tot.

El a încercat un zâmbet, dar i-a alunecat strâmb de pe buze.

— Lasă.

Am urcat în autobuz şi m-am aşezat pe o banchetă goală. Când a pornit cu o smucitură, greutatea propriului meu corp m-a împins înapoi, lipindu-mă de spetează.

Epilog

Stau la biroul lui Hinnerk şi mă uit afară, în curte. Teii sunt goi. Acum ştiu cum arată grădina iarna. Am pregătit-o deja de unsprezece ori pentru iarnă, am acoperit straturile cu crengi de pin, am înfăşurat în rogojini de cocos sensibilele flori perene, am tuns tufişurile şi trandafirii. În februarie, pajiştea din faţa casei e presărată cu ghiocei.

Pe masă am notiţele unui arhitect şi eseist din Bremen, care a ţinut în anii douăzeci cronica evenimentelor şi fenomenelor din lumea artistică a oraşului şi care a emigrat mai târziu în America. Pregătesc tipărirea operei lui postume.

Carsten Lexow a murit la un an după Bertha. A căzut pur şi simplu din picioare. Cu foarfeca pentru trandafiri în mână.

Fiul meu şi prietenii lui se dau cu skateboardul pe aleea dintre teii din curte. Cu greu mă abţin să bat în

geam, să-l rog să-şi tragă pantalonii mai sus şi să-şi încheie jacheta. Dar nu cred că am să mai rezist mult.

A dat îngheţul.

De câteva zile le pregătesc părinţilor mei camerele de sus. Tatăl meu a hotărât să se mute din sudul Germaniei, pentru că împotriva dorului de casă al mamei mele nu pare să mai existe leac. Plânge mult şi mănâncă puţin. E tot mai retrasă.

Uită.

Uneori nu mai ştie dacă a gătit sau nu. Uneori uită cum se găteşte ceva. Poate va fi mai uşor pentru ea să locuiască aici, în casa asta, deşi nu prea cred. Cred că nici tatăl meu nu crede.

Pe Mira nu am revăzut-o încă, deşi acum face parte din familia mea, dar din când în când vorbim la telefon. Max păstrează mai strâns legătura cu ea. A rămas parteneră la biroul acela de avocatură şi de unsprezece ani trăieşte cu o profesoară într-un apartament dintr-o casă veche în Berlin. La telefon, nu vorbim despre Rosmarie. Aşa de mult evităm să vorbim despre ea, încât îi auzim răsuflarea pe fir. Şi foşnetele vântului de noapte printre crengile salciei.

Mulţumiri

Le mulţumesc lui Birgit Schmitz şi Katjei Weller. Din tot sufletul îi mulţumesc lui Anke Hagena şi Otfried Hagena, Gerd Hagena, Erika Thies şi Christiane Thies. Pentru Christof Siemes, Johann şi Mathilda, toată dragostea şi recunoştinţa mea.

Înainte să adorm

S.J. Watson

Titlul original: Before I gGo to Sleep
Traducere din engleză de Laurenţiu Dulman

Are 47 de ani şi e scriitoare. Se trezeşte în fiecare dimineaţă neştiind unde se află. O formă rară de amnezie o împiedică să reţină informaţii mai mult de 24 de ore. Crede că are cu 20 de ani mai puţin, că este singură şi că are întreaga viaţă înainte. Dar descoperă că locuieşte cu soţul ei, Ben şi că majoritatea deciziilor importante din viaţa sa au fost deja luate. Doctorul ei o sfătuieşte să ţină un jurnal care o ajută să-şi recompună amintirile de la o zi la alta. Dar într-o zi deschide jurnalul şi citeşte: "Să nu ai niciodată încredere în Ben".

O cheamă Christine. Jurnalul vieţii ei se numeşte *Înainte să adorm.*

Ai intrat deja în viaţa ei.

În 2008, **S.J. Watson** era un medic orelist de 30 şi ceva de ani, care lucra cu copiii hipoacuzici. El s-a înscris la un curs de şase luni organizat de Faber Academy destinat celor care doresc să înveţe să scrie romane. Trei ani mai târziu, Watson face senzaţie pe scena literară internaţională, având contracte în 40 de ţări, un proiect cinematografic la Hollywood şi un thriller psihologic aclamat deopotrivă de public şi de critici – *Înainte să adorm.*

Watson a început şi a abandonat, rând pe rând, alte 20 de romane înainte de a găsi ideea acestui roman.